
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Π.Μ.Σ.: «ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ»
«ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ»

**ΘΕΜΑ: «Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτή
Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτών και ενηλίκων εκπαιδευομένων για τον
αποτελεσματικό διδάσκοντα. Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας»**

Φοιτήτρια: Σπυρίδη Μαρία (Α.Μ.: 122300)

Επιβλέπουσα Α΄: κα Κοντονή Άννα

Επιβλέπων Β΄: κ. Κουτσούκος Μάριος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί μελέτη περίπτωσης και διεξήχθη στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού προγράμματος: «Επιστήμες της Αγωγής» του ΕΑΠ στην θεματική ενότητα «Εκπαίδευση ενηλίκων».

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τη Διευθύντρια του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας, η οποία δέχθηκε με μεγάλη προθυμία να διεξαχθεί η έρευνα, τους εκπαιδευτές ενηλίκων, για την παραχώρηση των συνεντεύξεων και τους εκπαιδευόμενους, για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, για τον χρόνο που αφιέρωσαν και την καλή τους διάθεση.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κα Κοντονή Άννα για τη βοήθεια που μου πρόσφερε σε όλα τα στάδια της διπλωματικής εργασίας, την Α΄ επιβλέπουσα, αλλά και τον κ. Κουτσούκο Μάριο, τον Β΄ επιβλέποντα, για τις καίριες υποδείξεις του κατά το στάδιο ολοκλήρωσής της.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση του ρόλου του Εκπαιδευτή Ενηλίκων. Πρόκειται για μελέτη περίπτωσης, καθώς διεξήχθη στο Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας και οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν εκπαιδευόμενοι και εκπαιδευτές του συγκεκριμένου σχολείου (Τα Σ.Δ.Ε. στοχεύουν στην ομαλή, κοινωνική αλλά και επαγγελματική ένταξη των ανθρώπων που διέκοψαν τη βασική τους εκπαίδευση στο παρελθόν για διάφορους λόγους και επιθυμούν να αποκτήσουν απολυτήριο Γυμνασίου).

Τα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν καταδεικνύουν την επαρκή κατάρτιση των Εκπαιδευτών Σ.Δ.Ε. λόγω των επιμορφώσεων, της διδακτικής τους εμπειρίας, αλλά και τη χρήση κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας εκπαιδευτικών τεχνικών που συνάδουν με τη φιλοσοφία των Σ.Δ.Ε. Όσο αφορά τον ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων τα συμπεράσματα προέκυψαν μέσα από ερωτηματολόγια, που δόθηκαν στους εκπαιδευόμενους και συνεντεύξεις που παραχώρησαν οι εκπαιδευτές Σ.Δ.Ε. Ο εκπαιδευτής Σ.Δ.Ε. προκύπτει βάσει βιβλιογραφίας υποστηρικτικός, καθοδηγητικός, λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και βρίσκεται σε ανοικτό διάλογο με τους εκπαιδευόμενούς του.

Λέξεις-κλειδιά: Εκπαίδευση Ενηλίκων, Σ.Δ.Ε., Εκπαιδευτής Σ.Δ.Ε.

ABSTRACT

The purpose of the current study is to examine the role of the adults' instructors in second chance school (S.C.S.). This is a case study, as it was carried out at Kalamata' SCS and the participants of the research were adults' trainees and instructors of the specific school. S.C.S. were established in order to promote the social and professional integration of individual, who for several reason, did not complete their compulsory education and who still want to graduate.

The key conclusions that arise demonstrate the adequate training of adults' instructors due to their training, their teaching experience and the use of educational techniques in the course of learning process consistent with philosophy of SCS. As far as the role of instructor is concerning the conclusions emerge from the answer given by the trainees and the interviews provided by the instructors of the Second Chance School. The adult instructor emerges supportive to the trainees, mentoring, thoughtful about their needs and in a constant open communication with them.

Key words: Adult Educator, Second Chance Schools, Second Chance School Educator

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες	1
Περίληψη	2
Εισαγωγή	7

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εκπαίδευση ενηλίκων	12
1.1. Βασικοί όροι στην εκπαίδευση ενηλίκων	12
1.2. Η έννοια της εκπαίδευσης ενηλίκων	14
1.3. Οι κυριότερες θεωρίες της εκπαίδευσης ενηλίκων	16
1.3.1. Malcolm Knowles: η θεωρία της ανδραγωγικής	16
1.3.2. Paulo Freire: ο αλφαριθμητισμός ως προϋπόθεση για την κοινωνική αλλαγή.....	17
1.3.3. Jack Mezirow: θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης.....	19
1.4. Χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων	20
1.5. Προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης ενηλίκων	23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.).....	26
2.1. Σύντομη ιστορική αναδρομή των Σ.Δ.Ε. στην Ελλάδα	26
2.2. Βασικά χαρακτηριστικά και καινοτομικά στοιχεία των Σ.Δ.Ε.	27
2.3. Το πρόγραμμα σπουδών στα Σ.Δ.Ε.	29
2.4. Οι εκπαιδευόμενοι	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο εκπαιδευτής στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας	37
3.1. Οι δραστηριότητες που καθορίζουν το ρόλο του εκπαιδευτή.....	37
3.2. Ο πολυσχιδής ρόλος του εκπαιδευτή	45
3.2.1. Ο ρόλος του συντονιστή.....	46
3.2.2. Ο ρόλος του καταλύτη.....	47
3.2.3. Ο ρόλος του διαμεσολαβητή	48
3.2.4. Ο ρόλος του καθοδηγητή μάθησης	49
3.2.5. Ο ρόλος του υποστηρικτή - εμψυχωτή	49

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

3.3. Προσόντα και δεξιότητες του εκπαιδευτή	50
---	----

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Μεθοδολογία της έρευνας	57
4.1. Ο πληθυσμός – στόχος της έρευνας	57
4.2. Διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας.....	59
4.3. Ο σκοπός και τα ερευνητικά ερωτήματα – ερευνητικές υποθέσεις.....	60
4.4. Μέθοδος της έρευνας	61
4.5. Τεχνικές συλλογής δεδομένων.....	62
4.6. Επεξεργασία δεδομένων	63
4.7. Εγκυρότητα και αξιοπιστία της έρευνας.....	64

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Αποτελέσματα έρευνας.....	66
5.1.Παρουσίαση ευρημάτων ερωτηματολογίου εκπαιδευομένων	66
5.2. Παρουσίαση ευρημάτων συνεντεύξεων των εκπαιδευτών/τριών.....	86
5.2.1. Διδακτική εμπειρία –σπουδές –επιμόρφωση εκπαιδευτών ΣΔΕ.....	86
5.2.2. Δυσκολίες- ανάγκες εκπαιδευόμενων	88
5.2.3. Αντιλήψεις εκπαιδευτών /τριών για τον ρόλο τους στο ΣΔΕ.....	91
5.2.4. Τρόποι ενίσχυσης των κινήτρων των εκπαιδευόμενων και συμβουλευτική υποστήριξη	95
5.2.5. Δεξιότητες –ικανότητες που διαθέτουν.....	98
5.2.6. Μεθόδους και εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιούν.....	100
5.2.7. Προτάσεις βελτίωσης του θεσμού.....	102

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Συμπεράσματα και προτάσεις.....	107
6.1. Συμπεράσματα έρευνας- προοπτικές διερεύνησης	107
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	114
Ελληνική Βιβλιογραφία	112
Ξένη Βιβλιογραφία	127

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Παράρτημα..... 128

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κείμενα Διεθνών και Ευρωπαϊκών οργανισμών αναδεικνύουν τον θεσμό των Σ.Δ.Ε. ως ύψιστης σημασίας, καθώς συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή και στον περιορισμό του κοινωνικού αποκλεισμού. Επιπλέον, η φιλοσοφία της Δια Βίου μάθησης στοχεύει στην άρση των ανισοτήτων. Ήδη από το 1995 το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Ταμείο χρηματοδότησε στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκή Ένωσης διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα, με κατεύθυνση ανθρωπιστική, στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης. Οι ενήλικες μέσω της Δια Βίου Μάθησης αναπτύσσουν ικανότητες, εμπλουτίζουν γνώσεις και βελτιώνουν τα τεχνικά και επαγγελματικά τους προσόντα.

Σε τοπικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο συμβαίνουν διάφορες αλλαγές τόσο κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές όσο και τεχνολογικές. Η τυπική εκπαίδευση αδυνατεί να ανταποκριθεί στις ταχύρρυθμες αυτές αλλαγές, ο άνθρωπος αναζητά διαρκώς νέες γνώσεις και εμπειρίες. Συνεπώς, αναδεικνύεται η αξία της δια βίου μάθησης ως υποσύνολο του συστήματος της εκπαίδευσης ενηλίκων σημειώνοντας πως έχουν πραγματοποιηθεί σε αυτή ποικίλες θεωρητικές προσεγγίσεις. Επιπλέον, η εκπαίδευση ενηλίκων στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια αποτελεί ένα πεδίο το οποίο παρουσιάζει έντονη ζήτηση, κοινωνική αποδοχή, αξιοποίηση, απορρόφηση χρηματοδοτήσεων, επιστημονική εξέλιξη παρά τις δυσκολίες, τις παραλείψεις και την έλλειψη εξειδικευμένου εκπαιδευτικού προσωπικού (Κόκκος, 2005). Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, αποτελούν μια δομή καινοτόμα, η οποία δε συνάδει με το τυπικό σύστημα εκπαίδευσης. Η συγκεκριμένη δομή δίνει μια δεύτερη ευκαιρία σε ενήλικες που για διάφορους λόγους δεν ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση. Σκοπός των Σ.Δ.Ε. είναι η συνολική ανάπτυξη των εκπαιδευόμενων και η κοινωνική και εργασιακή τους ένταξη. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού οι εκπαιδευτές ανιχνεύουν τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων και τους παρέχουν υποστήριξη σε σχέση με τις δυσκολίες που προκύπτουν μέσα από τη χρήση ευέλικτων εκπαιδευτικών μέσων. Έχοντας συμπληρώσει 21 χρόνια λειτουργίας στην Ελλάδα (από το έτος 2000) ο θεσμός των Σ.Δ.Ε. έχει διανύσει ένα ικανοποιητικό διάστημα, ώστε να αξίζει να μελετηθεί κατά πόσο επιτυγχάνονται μέχρι στιγμής ο στόχος και οι επιμέρους σκοποί της λειτουργίας τους, καθώς και σε ποιο βαθμό η φιλοσοφία τους και οι πτυχές του ρόλου των εκπαιδευτών διαφοροποιήθηκαν κατά την πρακτική εφαρμογή του θεσμού.

Ως προς το έργο του εκπαιδευτή αυτό που πρέπει να αναφερθεί είναι ότι αποτελεί πρόκληση, καθώς καλείται να μεταβεί σε ένα σχολείο με ιδιαίτερη φιλοσοφία,

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

που δε συνάδει με το πλαίσιο του συμβατικού σχολείου και να ξεπεράσουν τα εμπόδια που προκύπτουν από το γεγονός ότι η πλειονότητα των εκπαιδευτών δεν έχει προγενέστερη εμπειρία. Συνεπώς, ο εκπαιδευτής ενηλίκων διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της ποιότητας των εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

Η παρούσα εργασία αποτελεί το επιστέγασμα μιας ερευνητικής προσπάθειας κατά τη διάρκεια παρακολούθησης μεταπτυχιακού προγράμματος στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο με τίτλο: «Επιστήμες της Αγωγής». Το θέμα της εντάσσεται στον τομέα της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και εστιάζει στον εκπαιδευτή Σ.Δ.Ε. ως παράγοντα δράσης. Προσεγγίζοντας θεωρητικά τον πολύπλευρο ρόλο του, αναδύονται πλήθη προσόντων του εκπαιδευτή ενηλίκων. Ωστόσο, αναζητείται μια ταυτότητα επαγγελματική πιο συγκεκριμένη, σαφέστερη. Το συγκεκριμένο ερευνητικό εγχείρημα διεξήχθη στο Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας και υλοποιήθηκε τηρώντας εξ' αρχής όλους τους κανόνες αυστηρά, με σκοπό να προσδιοριστεί και να διασφαλιστεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα.

Η συγκεκριμένη μελέτη στοχεύει στην προσέγγιση των πτυχών του ρόλου του εκπαιδευτή ενηλίκων, εξετάζοντας τον τρόπο που εξελίσσει ή παρεμποδίζει τη διαδικασία της μάθησης. Τα άτομα τα οποία γίνονται αποδέκτες της επιρροής τους είναι οι εκπαιδευόμενοι που θα αποτελέσουν ουσιαστικό κομμάτι της έρευνας. Μέσα από τις απόψεις τους θα εξεταστεί κατά πόσο η παρεχόμενη εκπαίδευση εκπληρώνει σε ένα βαθμό τις προσδοκίες και τις ανάγκες τους και επίσης, κατά πόσο η ενίσχυση των κινήτρων που στοχεύει στην παρακολούθηση και η χρήση στοχευμένων μεθόδων διδασκαλίας είναι επιτυχείς. Όπως γίνεται κατανοητό οι απόψεις των εκπαιδευτών αλλά και των ενηλίκων εκπαιδευόμενων θα γίνουν αντικείμενο ανάλυσης στην παρούσα μελέτη. Θα διερευνηθεί αν οι εκπαιδευτές ενηλίκων είναι αποτελεσματικοί στο έργο τους, αν ανταποκρίνονται επαρκώς στα απαιτούμενα που υπαγορεύει η εκπαιδευτική διαδικασία. Διαδικασία εποικοδομητική όταν οι εκπαιδευτές ενηλίκων δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες (γόνιμη επικοινωνία, ενίσχυση αυτενέργειας, θετικό κλίμα), εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή των εκπαιδευόμενων και επηρεάζοντάς τους θετικά.

Έχουν γίνει μελέτες διαφόρων ζητημάτων σχετικά με τα Σ.Δ.Ε. αλλά και με τον εκπαιδευτή ενηλίκων, ωστόσο οι απόψεις διαφέρουν και παρουσιάζονται καινούριες προοπτικές οι οποίες οδηγούν σε περαιτέρω προβληματισμό. Μέσα από τη

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

βιβλιογραφία προκύπτει ότι οι έρευνες που έχουν διεξαχθεί ως τώρα στο πεδίο αυτό είναι λίγες. Η παρούσα εργασία θα μπορούσε να φωτίσει πτυχές του ρόλου των εκπαιδευτών ενηλίκων. Σκοπός της η ανάδειξη των προσόντων και δεξιοτήτων που συνθέτουν τον ρόλο του εκπαιδευτή μέσα από τις απόψεις εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων. Τα ερευνητικά ερωτήματα και οι ερευνητικές υποθέσεις που έχουν τεθεί εξετάζουν τον εκπαιδευτή ως παράγοντα δράσης και το αν ανταποκρίνεται στα απαιτούμενα που υπαγορεύει η εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπροσθέτως, τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης εργασίας θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμα σε υποψήφιους εκπαιδευτές ενηλίκων και να αποτελέσουν υλικό για αναστοχασμό, καθώς τα ευρήματα σκιαγραφούν τα βασικά γνωρίσματα των εκπαιδευτών ενηλίκων και θα μπορούσαν να εκτιμηθούν τόσο σε επίπεδο σχεδιασμού προγραμμάτων από τους εκπαιδευτές στην εκπαίδευση ενηλίκων όσο και στη διδασκαλία. Επιπλέον, το γεγονός ότι το δείγμα λήφθηκε από μία δομή, δίνει το έναυσμα διεξαγωγής περαιτέρω σχετικών ερευνών με μεγαλύτερο δείγμα και συμμετοχή περισσότερων δομών της δια βίου μάθησης. Τέλος, επιθυμία της ερευνήτριας ήταν να μελετήσει τον ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων, διότι στοχεύει να πιστοποιηθεί ως εκπαιδευτρια ενηλίκων στο μέλλον και η ίδια. Από την παραπάνω επιθυμία πηγάζει και το προσωπικό ενδιαφέρον της ερευνήτριας για την παρούσα μελέτη. Για τη διεξαγωγή της ακολουθήθηκε ποιοτική αλλά και ποσοτική προσέγγιση και προσδοκία της ερευνήτρια είναι η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων.

Σε αυτό το πλαίσιο η εργασία, αποτελείται από δύο μέρη: Α' Θεωρητικό και Β' Μεθοδολογικό. Η εργασία είναι δομημένη σε έξι κεφάλαια. Το πρώτο μέρος αποτελείται από τρία κεφάλαια, θεωρητικό μέρος και το δεύτερο μέρος, το εμπειρικό, αποτελείται από τρία κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο προσεγγίζονται θεωρητικά η έννοια της εκπαίδευσης ενηλίκων, οι βασικοί όροι της, καθώς και οι κυριότερες θεωρίες στην εκπαίδευση ενηλίκων. Γίνεται αναφορά επίσης, στα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων και στις προϋποθέσεις της αποτελεσματικής μάθησης στην εκπαίδευση ενηλίκων, αναφορές που αναδύθηκαν μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Το δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνει μια σύντομη ιστορική αναδρομή των Σ.Δ.Ε. στην Ελλάδα, τα βασικά χαρακτηριστικά τους, το πρόγραμμα Σπουδών καθώς και τους εκπαιδευόμενους, που φοιτούν σε αυτό. Θεωρητικές προσεγγίσεις που κυριαρχούν μέσα από την ελληνική, αλλά και διεθνή βιβλιογραφία.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις διάφορες πτυχές του ρόλου του εκπαιδευτή ενηλίκων, μια εννοιολογική προσέγγιση, όπως προκύπτει μέσα από τη βιβλιογραφία.

Το τέταρτο κεφαλαίο παρουσιάζει τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας. Ο σχεδιασμός των βημάτων της ερευνητικής διαδικασίας που στόχευε στην άρση των περιορισμών που προέκυψαν. Επίσης, περιγράφεται ο σκοπός, τα ερευνητικά ερωτήματα και οι ερευνητικές υποθέσεις. Στη συνέχεια δίνονται πληροφορίες σχετικά με το δείγμα των συμμετεχόντων, τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν καθώς και την αναγκαιότητα της χρήσης τους, ώστε να εξασφαλιστεί η αξιοπιστία και εγκυρότητα της παρούσας έρευνας. Τέλος, γίνεται αναφορά στο πρόγραμμα ανάλυσης των δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ευρήματα που προέκυψαν τόσο από το ερωτηματολόγιο που δόθηκε στους εκπαιδευόμενους όσο και τα ευρήματα από τις συνεντεύξεις, που δόθηκαν από τους εκπαιδευτές Σ.Δ.Ε. της συγκεκριμένης δομής. Συμπεράσματα σύμφωνα με τις ερευνητικές υποθέσεις και τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαν τεθεί και οι αντίστοιχοι πίνακες.

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα γενικότερα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας, καθώς και τα θέματα που αναδύθηκαν και αποτελούν πεδίο για περαιτέρω διερεύνηση στο μέλλον.

Ολοκληρώνοντας, στο τέλος της εργασίας της εργασίας συναντάται η βιβλιογραφία (ελληνική και ξένη) και το παράρτημα. Στο παράρτημα περιέχεται ο οδηγός του ερωτηματολογίου, ο οδηγός της ημιδομημένης συνέντευξης, καθώς και οι οκτώ απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις που παραχωρήθηκαν από τους εκπαιδευτές/τριες του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

ΜΕΡΟΣ Α΄
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Σ' αυτό το κεφάλαιο μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση θα εξετάσουμε βασικούς όρους της εκπαίδευσης ενηλίκων όπως: δια βίου μάθηση, συνεχιζόμενη εκπαίδευση και συμπληρωματική εκπαίδευση. Στη συνέχεια θα ακολουθήσει μια θεωρητική προσέγγιση της έννοιας της εκπαίδευσης ενηλίκων και θα ολοκληρωθεί το κεφάλαιο αυτό μέσα από τις αναφορές της ερευνήτριας στις κυριότερες θεωρίες για την εκπαίδευση ενηλίκων.

1.1. Βασικοί όροι στην εκπαίδευση ενηλίκων

Η εκπαίδευση ενηλίκων πρωτοεμφανίστηκε και εξελίχθηκε στην Ευρώπη και τις Η.Π.Α. στις αρχές του 20^{ου} αιώνα αποβλέποντας στη βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου των ευπαθών κοινωνικά ομάδων και στην καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού. Πολύ γρήγορα όμως, επεκτάθηκε σε όλον σχεδόν τον κόσμο και διευρύνθηκε σε σειρά πεδίων, όπως: επαγγελματική κατάρτιση, εκπαίδευση σε θέματα πολιτιστικά, κοινωνικά κ.α. Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και η συνακόλουθη αλλαγή στο οικονομικό επίπεδο, η παγκοσμιοποίηση, η διεθνής ανταγωνιστικότητα, οι μετακινήσεις πληθυσμών είναι μερικές από τις σημαντικότερες αιτίες που επέφεραν την ανάγκη διεύρυνσης των γνώσεων των πολιτών και επομένως την περαιτέρω ανάπτυξη στην εκπαίδευση ενηλίκων (Κόκκος, 2005). Εκτός όμως από τις οικονομικές, κοινωνικές, πολιτισμικές κ.λπ. αναγκαιότητες, η μάθηση αποτελεί έμφυτη ανάγκη, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου, (Jarvis, 2004 · Rogers, 1999). Η Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη από το 1995 και εξής συνειδητοποιώντας την αναγκαιότητα σχετικά με την εκπαίδευση ενηλίκων ενσωμάτωσε αυτή στην πολιτική της (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Έτσι διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα ενηλίκων χρηματοδοτήθηκαν στις χώρες μέλη της Ένωσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Ταμείου. Με την εφαρμογή του Β' κοινοτικού πλαισίου στήριξης αναδιαμορφώθηκαν και ενισχύθηκαν οι δομές εκπαίδευσης ενηλίκων στη χώρα μας.

Στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων έχουν χρησιμοποιηθεί πλήθος εννοιών και όρων, όπως για παράδειγμα: *δια βίου μάθηση, συνεχιζόμενη εκπαίδευση, συμπληρωματική εκπαίδευση, εκπαίδευση ενηλίκων, κατάρτιση*. Πριν όμως αναφερθεί η σημασία των παραπάνω όρων θεωρείται σκόπιμη μια μικρή αναφορά στην έννοια εκπαίδευση. Ο Πυργιωτάκης (2000: 61) υποστηρίζει ότι «η οργανωμένη αγωγή και μάθηση ονομάζεται εκπαίδευση και ο τρόπος με τον οποίον έχει οργανωθεί αποτελεί το

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

εκπαιδευτικό σύστημα». Ανάλογη είναι και η θέση του Rogers (1999: 69) ο οποίος ορίζει την εκπαίδευση ως «σχεδιασμένη μαθησιακή δραστηριότητα, όπου το ένα μέρος προσφέρει σε ένα άλλο σε σχέση με έναν συμφωνημένο στόχο».

Ο όρος δια βίου μάθηση είναι ένας -όρος ομπρέλα-, ο οποίος αναφέρεται σε κάθε μορφή μάθησης και εκπαίδευσης -ανεξάρτητα από το φορέα εκπαίδευσης που παρέχεται-, που μπορεί να λάβει χώρα καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου (Τσιμπουκλή & Φίλιπς, 2008) και συνδέεται στενά με την αναγκαιότητα διαρκούς ανανέωσης της γνώσης και απόκτησης νέας (Κόκκος, 2005). Πρόκειται για μια έννοια με πολιτική, ιδεολογική και στρατηγική χροιά (Κόκκος, 2005), η οποία εμπεριέχει φιλοσοφία άρσης των ανισοτήτων και του κοινωνικού αποκλεισμού (Πρόκου, 2004) και χαρακτηρίζεται από ευελιξία (Βεργίδης & Καραλής, 2004). Η δια βίου μάθηση όπως και η εκπαίδευση ενηλίκων μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε τρεις επιμέρους τομείς: τυπική, άτυπη ή μη τυπική (Κοντάκος & Γκόβαρης, 2006).

Ο όρος συνεχιζόμενη εκπαίδευση εμφανίστηκε για πρώτη φορά στη δεκαετία του 1960, αλλά γρήγορα άλλαξε σημασία και προσεγγίστηκε με μεγαλύτερη στενότητα. Έτσι, ενώ αρχικά αναφερόταν στην ενότητα της εκπαίδευσης σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου, απέκτησε την έννοια της εκπαίδευσης που παρέχεται μετά την αρχική, αποτελώντας έτσι ένα τμήμα της δια βίου εκπαίδευσης (Jarvis, 2004). Η συνεχιζόμενη εκπαίδευση αναφέρεται δηλαδή στην εκπαίδευση που αφορά ενήλικες που επιστρέφουν στο σύστημα τυπικής εκπαίδευσης, χωρίς όμως να εντάσσεται σε αυτό. Επιπλέον ο όρος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δηλώσει προγράμματα εκπαίδευσης υψηλού επιπέδου, τα οποία απευθύνονται σε αρκετά μορφωμένους ενήλικες και είναι προσανατολισμένα στην επιστημονική και επαγγελματική τους εκπαίδευση (Rogers, 1999).

Ο όρος συμπληρωματική εκπαίδευση αποτελεί μια επιμέρους κατηγορία μαθησιακών προγραμμάτων, που απευθύνονται σε ενήλικους εκπαιδευόμενους σύμφωνα με την UNESCO (1976, στο Κόκκος, 1999γ) και αφορά στη συμπλήρωση της βασικής παιδείας και στον αλφαριθμητισμό, προσφέροντας τη δυνατότητα πρόσβασης ενηλίκων εκπαιδευομένων σε διάφορες δομές εκπαίδευσης. Στην κατηγοριοποίηση αυτή, η οποία γίνεται έχοντας ως κριτήριο το είδος της εκπαίδευσης

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

συμπεριλαμβάνονται επίσης η επαγγελματική κατάρτιση, η κοινωνική εκπαίδευση, η εκπαίδευση για την προσωπική ανάπτυξη (Κόκκος, 1999γ).

Η κατάρτιση από κάποιους θεωρητικούς της εκπαίδευσης ενηλίκων διαχωρίζεται από την εκπαίδευση, θεωρείται υποδεέστερη (Κόκκος, 2005), με περιορισμένους στόχους, αναφέρεται σε θέματα περισσότερο τεχνικά ή πρακτικά και προσανατολίζει τους εκπαιδευόμενους σε έναν καθορισμένο τρόπο εφαρμογής των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους (Rogers, 1999). Φαίνεται όμως ότι σταδιακά η θέση αυτή αναιρείται και ο όρος κατάρτιση πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί απλά μια υποκατηγορία της εκπαίδευσης ενηλίκων (Κόκκος, 2005 · Παυλάκης, Χ.Χ.).

1.2. Η έννοια της εκπαίδευσης ενηλίκων

Ένα σημαντικός λόγος για τον οποίον παρατηρείται διαφωνία στην ανάπτυξη των ορισμών και στη διατύπωση ενός κοινά αποδεκτού είναι και η ποικιλομορφία που παρατηρείται στις διάφορες εκπαιδευτικές κουλτούρες (Rogers, 1999). Προσπαθώντας να προσεγγίσουμε αναλυτικότερα τον όρο εκπαίδευση ενηλίκων παραθέτουμε τους ορισμούς που έχουν δοθεί από οργανισμούς διεθνούς κύρους, όπως είναι η UNESCO και ο ΟΟΣΑ. Συγκεκριμένα:

«Εκπαίδευση ενηλίκων είναι κάθε εκπαιδευτική διεργασία, κάθε περιεχομένου, επιπέδου ή μεθόδου, είτε πρόκειται για τυπική εκπαίδευση είτε όχι, είτε για διεργασία που επεκτείνει χρονικά ή αντικαθιστά την αρχική εκπαίδευση στα σχολεία, κολέγια και πανεπιστήμια, καθώς και για μαθητεία, μέσω των οποίων άτομα που θεωρούνται ενήλικα από την κοινωνία στην οποία ανήκουν αναπτύσσουν τις ικανότητές τους, εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, βελτιώνουν τα τεχνικά και επαγγελματικά τους προσόντα ή τα προσανατολίζουν προς άλλη κατεύθυνση και επιφέρουν αλλαγές στις στάσεις ή τη συμπεριφορά τους με τη διπλή προοπτική της πλήρους προσωπικής ανάπτυξης και της συμμετοχής σε μια εναρμονισμένη κα αυτοδύναμη κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη». (UNESCO (1976, στο Κόκκος, 2005:38)

και σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (1977, στο Κόκκος, 2005:38)

«Η εκπαίδευση ενηλίκων αφορά οποιαδήποτε μαθησιακή δραστηριότητα ή πρόγραμμα σκόπιμα σχεδιασμένο από κάποιον εκπαιδευτικό φορέα, για να ικανοποιήσει οποιαδήποτε ανάγκη κατάρτισης ή ενδιαφέρον, που ενδέχεται να

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

πραγματοποιηθεί σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής ενός ανθρώπου που έχει υπερβεί την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η κύρια δραστηριότητά του δεν είναι πλέον η εκπαίδευση. Η «σφαίρα» της, επομένως, καλύπτει μη επαγγελματικές, επαγγελματικές, γενικές, τυπικές και μη τυπικές σπουδές, καθώς επίσης και την εκπαίδευση που έχει συλλογικό κοινωνικό σκοπό».

Επομένως, όπως διαπιστώνεται από τους παραπάνω ορισμούς ο όρος εκπαίδευση ενηλίκων αναφέρεται σε όλες τις δραστηριότητες, στις οποίες συμμετέχουν ενήλικα άτομα στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης και δηλώνει την ανθρωπιστική κατεύθυνση των πραγματοποιούμενων εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Το ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί στη συνέχεια είναι πώς ορίζεται η έννοια της ενηλικιότητας. Παρότι η απάντηση της πλειοψηφίας των ανθρώπων συναρτά την ενηλικιότητα με την ηλικία –κάποιοι θεωρούν ως ηλικία ορόσημο την ηλικία των 25 ετών- (Τσιμπουκλή & Φίλιπς, 2008) το σύνολο των ερευνητών διεθνώς δεν αποδέχεται αυτό. Εξάλλου πρόκειται για έννοια η οποία διαφοροποιείται ανάλογα με τις κοινωνίες, τις εποχές, αλλά και το επιστημονικό πεδίο αναφοράς (νομικό, βιολογικό, κοινωνικό, ψυχολογικό κ.λπ.). Η ενηλικιότητα συνδέεται με την τάση ανάπτυξης και αξιοποίησης από το άτομο των ικανοτήτων του, την αίσθηση προοπτικής και ισορροπίας και την αυτονομία σύμφωνα με το Rogers (1999), την υπευθυνότητα, την επίγνωση αυτορρύθμισης και ανάληψης ευθυνών από το ίδιο το άτομο και την θεώρησή του από τον κοινωνικό περίγυρο ως ώριμο και αυτοπροσδιοριζόμενο (Jarvis, 2004 · Κόκκος, 2005).

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω και δεχόμενοι ότι εγγενής ιδιότητα των ενηλίκων είναι η τάση για αυτοκαθορισμό, τότε το σύνολο των εκπαιδευτικών πρακτικών πρέπει να ενθαρρύνει την τάση αυτή και να σχεδιάζεται έτσι ώστε να επιτυγχάνει την ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευόμενων (Rogers, 1999). Επομένως, το ιδιαίτερο στοιχείο που διακρίνει την εκπαίδευση ενηλίκων αφορά τον τρόπο αντιμετώπισης των εκπαιδευόμενων ως ατόμων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία πρέπει να σεβαστεί και να λάβει υπόψη της (Κόκκος, 1999γ Rogers, 1999).

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

1.3. Οι κυριότερες θεωρίες της εκπαίδευσης ενηλίκων

Η εκπαίδευση ενηλίκων αποτελεί σήμερα ένα επιστημονικό πεδίο, σχετικά με το οποίο διατυπώνονται διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις και διεξάγονται πλήθος ερευνών αναφορικά με την αποτελεσματικότερη μαθησιακή διεργασία των ενηλίκων εκπαιδευόμενων, το ρόλο των εκπαιδευτών κ.λπ. (Κόκκος, 2005). Σχετικά με το θέμα αυτό έχουν διατυπωθεί πλήθος θεωριών, οι οποίες παρουσιάζουν κοινά σημεία αλλά και σημαντικές διαφορές (Rogers, 1999). Στη συνέχεια γίνεται πολύ γρήγορη αναφορά σε κάποιες από αυτές.

1.3.1. Malcolm Knowles: η θεωρία της ανδραγωγικής

Η πλειονότητα των εκπαιδευτών ενηλίκων θεωρεί τον Knowles ως πατέρα της θεωρίας της ανδραγωγικής, αν και θεμελιωτής της είναι ο Lindeman (Κόκκος, 2005). Ο ίδιος ο Knowles προσδιόρισε την έννοια ως την *«τέχνη και την επιστήμη του να βοηθάς τους ενηλίκους να μάθουν»* (Jarvis, 2004: 140) και την εντάσσει στο πεδίο της ανθρωπιστικής προσέγγισης της εκπαίδευσης ενηλίκων (Τσιμπουκλή & Φίλλιπς, 2008). Το όνομα της θεωρίας κατά κάποιο τρόπο εκφράζει τη διαφορά στον τρόπο που μαθαίνουν οι ενήλικοι (ανδραγωγική) σε σχέση με τον αντίστοιχο των παιδιών και των εφήβων (παιδαγωγική) (Κόκκος, 2005). Όμως, όπως εύστοχα παρατηρείται από τη Merriam (2010, στο: Παυλάκης, Χ.Χ.: 12) η διαφοροποίηση κυρίως αναφέρεται στη μετάβαση από ένα δασκαλοκεντρικό σε ένα μαθητοκεντρικό μοντέλο. Επομένως, και ο εκπαιδευτής ενηλίκων, με βάση τη θεωρία του Knowles, δεν λειτουργεί πλέον ως μετάδοσης γνώσεων, αλλά ως συντονιστής και διευκολυντής της μάθησης. Σκοπός του είναι η ανάπτυξη της αυτονομίας των εκπαιδευόμενων και η ενεργητική τους συμμετοχή σε όλες τις φάσεις της μαθησιακής διεργασίας (Λευθεριώτου, 2010). Πολύ μεγάλη προς την κατεύθυνση αυτή είναι η σημασία του «εκπαιδευτικού συμβολαίου» και η δημιουργία κατάλληλου μαθησιακού κλίματος, το οποίο χαρακτηρίζεται από τον σεβασμό, το ενδιαφέρον, την εμπιστοσύνη και την αλληλεπίδραση (Βεργίδης, Κοντονή, Χατζηθεοχάρους, Νικολοπούλου & Λευθεριώτου, Χ.Χ.).

Η θεωρία της ανδραγωγικής στηρίζεται σε έξι βασικές παραδοχές:

α) οι ενήλικοι πρέπει να γνωρίζουν τον λόγο για τον οποίον απαιτείται να μάθουν κάτι, πριν ακόμη εμπλακούν στη διαδικασία μάθησής του,

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

β) οι ενήλικοι έχουν ανάγκη αυτοκαθορισμού, γι' αυτό και επιθυμούν να αποφασίζουν οι ίδιοι για τη ζωή τους και παράλληλα θέλουν να τους αντιμετωπίζουν και οι άλλοι με ανάλογο τρόπο,

γ) προσερχόμενοι στη μαθησιακή διεργασία οι ενήλικοι φέρνουν μαζί τους πλήθος εμπειριών, πολύ περισσότερες από αυτές των παιδιών, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν ως πηγές μάθησης,

δ) οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι θέλουν οι γνώσεις που αποκτούν να συνδέονται με τις συνθήκες της ζωής τους,

ε) η επιθυμία των ενηλίκων για γνώση συνδέεται με γνώσεις που είναι προσανατολισμένες στο πρόβλημα, δηλαδή συγκεκριμένες και όχι στείρες ακαδημαϊκές και

στ) οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έχουν ισχυρά εσωτερικά κίνητρα μάθησης, τα οποία σχετίζονται με την αυτοεκτίμηση, την ανάγκη προσωπικής ικανοποίησης κ.λπ. (Jarvis, 2004 Κόκκος, 2005 · Τσιμπουκλή & Φίλιπς, 2008).

Η κριτική που έχει ασκηθεί για την ανδραγωγική επικεντρώνεται κυρίως στο ότι αποτελεί λιγότερο μια τεκμηριωμένη θεωρία και περισσότερο μια διατύπωση θέσεων, οι οποίες μάλιστα δεν έχουν τεκμηριωθεί επαρκώς μέσα από έρευνες, με αποτέλεσμα να αμφισβητείται η αξιοπιστία τους. Ένα άλλο σημείο κριτικής αναφέρεται στο ότι η τάση αυτοκαθορισμού δεν αφορά μόνο τους ενήλικες, αλλά και τα παιδιά και τους έφηβους, οι οποίοι έχουν επίσης εμπειρίες που μπορούν να αξιοποιηθούν για τη μάθησή τους. Άλλωστε ούτε όλοι οι ενήλικοι έχουν τέτοιο βαθμό ωριμότητας, ώστε να μπορούν να αυτοκαθορίζονται (Jarvis, 2004 Κόκκος, 2005). Παρά τις επικρίσεις που δέχτηκε η θεωρία του Knowles αποτέλεσε τη βάση για την πρακτική των εκπαιδευτών ενηλίκων και προσδιόρισε σε μεγάλο βαθμό το ρόλο τους (Jarvis, 2004 Παυλάκης, Χ.Χ.).

1.3.2. Paulo Freire: ο αλφαριθμητισμός ως προϋπόθεση για την κοινωνική αλλαγή

Η θεωρία της καταπολέμησης του αναλφαριθμητισμού ως προϋπόθεσης για την κοινωνική αλλαγή διατυπώθηκε από τον Paulo Freire στη Βραζιλία και διαδόθηκε ευρέως κατά το χρονικό διάστημα 1960-1980. Σύμφωνα με τον Freire οι κοινωνικά περιθωριοποιημένοι άνθρωποι καταπιέζονται από την κυρίαρχη τάξη, αλλοτριώνονται

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

και υιοθετούν πρότυπα και αξίες, τα οποία δεν ανήκουν στην πραγματικότητα που αυτοί βιώνουν. Κατορθώνοντας να επιτύχουν τον αλφαριθμητισμό των αυτόχθονων Βραζιλιάνων, ο οποίος αποτελεί μια πράξη απελευθέρωσης, ο Freire και οι συνεργάτες του υποστήριξαν ότι αυτό αποτελεί την αρχή χειραφέτησης του λαού από τους δυνάστες του. Ο ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων είναι να απελευθερώσει τους εκπαιδευόμενους, ώστε αυτοί να μπορέσουν να αμφισβητήσουν τις παραδοχές τους και να δράσουν με σκοπό την εξέγερση και την κοινωνική αλλαγή που θα επιτευχθεί με τη συνειδητοποίησή τους μέσω του κριτικού στοχασμού (Κόκκος, 2005). Κεντρικό σημείο στην εκπαίδευση, σύμφωνα με τον Freire, είναι ο διάλογος, ο οποίος είναι αναπόσπαστο μέρος της ανθρώπινης φύσης, απαραίτητος για την ισοτιμία και την επικοινωνία των συμμετεχόντων. Η εκπαίδευση που συντελείται μέσω του διαλόγου αποτελεί πράξη ελευθερίας και οδηγεί στην απελευθέρωση των καταπιεζομένων (Κόκκος, 2005 · Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010).

Ο Freire δημιούργησε ένα μοντέλο αλφαριθμητισμού για τους αναλφάβητους της πατρίδας του, η εφαρμογή του οποίου λαμβάνει χώρα εντός των παρακάτω τριών σταδίων:

- α) το διερευνητικό: κατά το οποίο εντοπίζονται οι λέξεις κλειδιά σχετικά με διάφορα κρίσιμα ζητήματα, που αποτελούν το αντικείμενο συζήτησης εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων στις επιμορφωτικές ομάδες,
- β) το θεματικό: κατά το οποίο αναπτύσσονται από την ομάδα θέματα με ιδιαίτερη κοινωνική σημασία τα οποία κωδικοποιούνται –δίνεται νόημα– και αποκωδικοποιούνται –γίνεται ανασκόπηση του νοήματος– και
- γ) το στάδιο του προβληματισμού: στο οποίο μετά την κατάκτηση της γραφής και της ανάγνωσης ξεκινά η κοινωνική δράση του ατόμου (Τσιμπουκλή & Φίλλιπς, 2008).

Όπως αναφέρει στο έργο του «Η αγωγή του καταπιεζόμενου» ο Freire, η εκπαίδευση δεν είναι κατάθεση γνώσης («τραπεζική αντίληψη της εκπαίδευσης») από τον εκπαιδευτή, αλλά κοινή προσπάθεια εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτή μέσα από το διάλογο και με κριτική σκέψη για την αντιμετώπιση των προβλημάτων («προβληματίζουσα αντίληψη για την εκπαίδευση»). Οι εκπαιδευόμενοι παύουν να είναι απλά οι υπάκουοι ακροατές του δάσκαλου–αυθεντία και γίνονται «κριτικοί συνερευνητές» στη διαδικασία της μάθησης (Βεργίδης & συν., Χ.Χ.: 14). Ο ρόλος των

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

εκπαιδευτών είναι να λειτουργούν ως διευκολυντές, εμπνευστές και συνδιαμορφωτές της μάθησης (Κόκκος, 2005). Το επαναστατικό στοιχείο της θεωρίας, σύμφωνα με τον ίδιο τον Freire, βρίσκεται ότι ως υποκείμενο της γνώσης ή της εκπαίδευσης δεν θεωρεί το δάσκαλο ή τον εκπαιδευόμενο, αλλά τη δημοκρατική σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ τους κατά τη μαθησιακή διεργασία (Λευθεριώτου, 2010).

Τα σημαντικότερα σημεία της κριτικής που έχουν ασκηθεί για την παραπάνω θεωρία είναι ότι πρόκειται για μια θεωρία που έχει περισσότερο χαρακτήρα πολιτικό και λιγότερο αφορά την εκπαίδευση ενηλίκων (Jarvis, 2004). Επίσης η θεωρία αυτή του Freire αναφέρεται στη Λατινική Αμερική, στην οποία οι συνθήκες, πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτισμικές είναι τελείως διαφορετικές με αυτές της δυτικής Ευρώπης. Επομένως η μεταφορά του μοντέλου στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010).

1.3.3. Jack Mezirow: θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης

Η μετασχηματίζουσα μάθηση διατυπώθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και θεωρείται ως η πλέον ολοκληρωμένη θεωρία εκπαίδευσης ενηλίκων. Σύμφωνα με αυτήν, οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι ερμηνεύουν την πραγματικότητα μέσα από τις παραδοχές τους, τις προσωπικές αντιλήψεις δηλαδή που έχουν σχετικά με τον κόσμο, οι οποίες έχουν διαμορφωθεί ασυνείδητα μέσω της διαδικασίας της κοινωνικοποίησης (βιωματική μάθηση). Οι παραδοχές μπορούν να ομαδοποιηθούν σε πέντε κατηγορίες: τις επιστημολογικές, τις ηθικές, τις πολιτικές, τις κοινωνικό – ιδεολογικές και τις φιλοσοφικές. Κάποιες από τις παραδοχές μπορεί να είναι λανθασμένες και να διαπιστωθεί στους ενήλικους ότι οδηγούν σε δυσλειτουργική συμπεριφορά (Βεργίδης & συν., Χ.Χ. Κόκκος, 2005).

Η μάθηση δεν είναι απλή συσσώρευση των νέων γνώσεων στις παλαιότερες, αλλά ο μετασχηματισμός και η ανασκευή γνώσεων και παγιωμένων αντιλήψεων υπό νέα οπτική. Ο μετασχηματισμός αυτός επιτυγχάνεται μέσω της ανάπτυξης του κριτικού στοχασμού, της μεγαλύτερης αποδοχής των απόψεων των άλλων, καθώς και νέων ιδεών. Ο Mezirow υποστηρίζει ότι η μετασχηματίζουσα μάθηση προκύπτει ως αποτέλεσμα μιας κρίσης που βιώνει ο ενήλικος εκπαιδευόμενος (για παράδειγμα μια παραδοχή που τον βοηθούσε να αντιμετωπίζει τα προβλήματά του, πλέον δεν μπορεί

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

να του παρέχει λύσεις) μέσα από μια πορεία δέκα επιμέρους σταδίων (Jarvis, 2004 · Τσιμπουκλή & Φίλιπς, 2008).

Οι εκπαιδευτές ενηλίκων σύμφωνα με το Mezirow πρέπει να στοχεύουν στην ανάπτυξη της αυτόνομης σκέψης των εκπαιδευομένων, έτσι ώστε αυτοί να μπορούν οι ίδιοι να ρυθμίζουν τη μάθησή τους (Λευθεριώτου, 2010). Προκειμένου οι εκπαιδευτές να καταφέρουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της μετασχηματίζουσας μάθησης πρέπει να διαθέτουν: α) τα απαραίτητα επιστημολογικά εφόδια, β) υψηλή συναισθηματική νοημοσύνη και γ) οι ίδιοι να γίνονται παράδειγμα μάθησης μέσω του κριτικού στοχασμού (Βεργίδης & συν., Χ.Χ.).

Η κριτική που ασκήθηκε στη μετασχηματίζουσα μάθηση αφορά στο ότι ο Mezirow έχει επηρεαστεί από τον υπαρξισμό και υποβαθμίζει τη σημασία του κοινωνικοπολιτικού πλαισίου, καθώς η δράση επικεντρώνεται κυρίως στην αλλαγή της προσωπικότητας και έχει περισσότερο ψυχολογικό χαρακτήρα (Βεργίδης & συν., Χ.Χ. · Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Σημείο κριτικής επίσης της θεωρίας του Mezirow αποτελεί η θέση του ότι τα μόνο άτομα μεγαλύτερης ηλικίας έχουν κατακτήσει την ωριμότητα de facto σε σχέση με τα νεαρότερα άτομα (Jarvis, 2004).

Συνοψίζοντας, το κεντρικό σημείο σύγκλισης των θεωριών μάθησης ενηλίκων βρίσκεται στην κοινή παραδοχή μετάβασης της εκπαιδευτικής διεργασίας από ένα μοντέλο που θεωρεί τον εκπαιδευτή ως αυθεντία (δασκαλοκεντρικό μοντέλο) σε ένα άλλο που τοποθετεί τον εκπαιδευόμενο στο κέντρο της διαδικασίας αυτής. Η εκπαίδευση ενηλίκων θεωρείται εκπαίδευση μεταξύ ίσων και λαμβάνει χώρα σε ένα πλαίσιο συνεργασίας, σεβασμού και αμοιβαίας εμπιστοσύνης, εντός του οποίου συνδιαμορφώνεται η γνώση από εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους.

1.4. Χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων

Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι εμφανίζουν σημαντικές διαφορές σε σχέση με τους ανήλικους, οι οποίες εκτός από την ηλικία ενδεικτικά είναι οι εξής: οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχουν κατακτήσει, οι ευθύνες και οι ρόλοι που έχουν αναλάβει σε προσωπικό, κοινωνικό, επαγγελματικό επίπεδο, το γεγονός ότι είναι αυτοί που λαμβάνουν αποφάσεις για τη ζωή τους κ.α. Ειδικότερα τα κυριότερα χαρακτηριστικά

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

των ενηλίκων εκπαιδευομένων (Κόκκος, 1999γ · Κόκκος, 2005 · Παπασταμάτης, 2003 · Rogers, 1999 · Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010) είναι:

α) τείνουν, όπως ήδη προαναφέρθηκε, στον αυτοκαθορισμό, τη χειραφέτηση, την ενεργητική συμμετοχή σε όλους τους τομείς της ζωής τους, επομένως και στην πορεία της μάθησης. Έτσι πολλές φορές θέλουν να έχουν λόγο σε όλα τα στάδια ενός εκπαιδευτικού προγράμματος (σχεδιασμός, υλοποίηση κ.λπ.), καθώς και να αντιμετωπίζονται ως ισότιμοι από τον εκπαιδευτή, αλλά μπορεί να συμβεί και το αντίθετο. Δηλαδή, μπορεί κάποιοι εκπαιδευόμενοι, οι οποίοι δεν έχουν κατακτήσει την ενηλικιότητα να περιμένουν από τους εκπαιδευτές να τους καθοδηγήσουν,

β) η ζωή των εκπαιδευομένων κινείται σε διαδικασία εξέλιξης με συνεχείς αλλαγές σε όλους τους τομείς. Εφόσον καταστεί δυνατόν να γίνει διάγνωση αυτών των αλλαγών και να συνδεθούν με την πορεία της μάθησης το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων στη μαθησιακή διεργασία αυξάνεται,

γ) οι εκπαιδευόμενοι προσερχόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία διαθέτουν πλήθος γνώσεων, εμπειριών και διαμορφωμένων αντιλήψεων (στάσεων)¹, στις οποίες έχουν επενδύσει συναισθηματικά. Πολλές από αυτές τις γνώσεις, στάσεις και εμπειρίες είναι σχετικές με το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος και μπορεί να αποτελέσουν εφελκυστικό περαιτέρω μάθησης, γιατί οι νέες γνώσεις συνδέονται με όσα οι εκπαιδευόμενοι γνωρίζουν ήδη (Κόκκος, 2005 · Courau, 2000 · Rogers, 1999).

Αν ο εκπαιδευτής απορρίψει ή υποτιμήσει την εμπειρία και τις στάσεις αυτές, τότε ο εκπαιδευόμενος μπορεί να το εκλάβει ως προσωπική άρνηση ή υποτίμηση της προσωπικότητάς του και να τοποθετηθεί αρνητικά απέναντι στην εκπαιδευτική διεργασία (Μαρίνη, 2019). Ο εκπαιδευτής πρέπει να συνδέσει προϋπάρχουσες γνώσεις, εμπειρίες και στάσεις των εκπαιδευομένων με το προς μάθηση αντικείμενο. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί επίσης ότι αρκετές φορές οι γνώσεις, οι εμπειρίες και οι στάσεις των εκπαιδευομένων μπορεί να είναι ακατάλληλες για τη νέα μάθηση. Στην

¹ Ο όρος στάση αναφέρεται σε ένα σύνολο αξιών και αντιλήψεων, τις οποίες υιοθετούν τα άτομα, είναι βαθιά ριζωμένες εντός τους και καθορίζουν τη συμπεριφορά τους (Κόκκος, 1999γ).

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

περίπτωση αυτή προκειμένου να κατακτηθεί το νέο μαθησιακό αντικείμενο απαιτείται από τον εκπαιδευτή να συντελεστεί η διεργασία της απομάθησης,²

δ) οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν συνήθως στα εκπαιδευτικά προγράμματα έχοντας συγκεκριμένους στόχους, προθέσεις και προσδοκίες.

Έτσι, αν ληφθεί υπόψη και το γεγονός ότι ο χρόνος τους συνήθως είναι περιορισμένος, απαιτούν οι γνώσεις που θα αποκτήσουν να έχουν άμεση εφαρμογή και χρησιμότητα σε τομείς της καθημερινής τους ζωής. Αν η ανάγκη αυτή μπορεί να διαγνωστεί και να ικανοποιηθεί τότε αυξάνεται το κίνητρο του εκπαιδευόμενου για μάθηση. Οι στόχοι των ενηλίκων εκπαιδευόμενων μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τέσσερες κατηγορίες: επαγγελματικούς, κοινωνικούς, προσωπικής ανάπτυξης και απόκτησης κύρους,

ε) οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έχουν ήδη διάφορες προσδοκίες, οι οποίες καθορίζονται από τη στάση που έχουν διαμορφώσει σε σχέση με την εκπαίδευση. Οι προσδοκίες αυτές έχουν θετικό ή αρνητικό χαρακτήρα και έχουν δημιουργηθεί από τα σχολικά βιώματα των εκπαιδευόμενων. Αν ο εκπαιδευτής προχωρήσει στην αξιοποίηση των θετικών στάσεων και στο μετασχηματισμό των αρνητικών, είναι πολύ πιθανόν το μαθησιακό κλίμα που θα δημιουργηθεί να είναι θετικό και ευνοϊκό για τη διαδικασία της μάθησης,

στ) οι εκπαιδευόμενοι ως ενήλικες έχουν πολλά καθήκοντα και δεσμεύσεις, ανάλογα με τους ρόλους τους (γονείς, σύζυγοι, εργαζόμενοι, συμμετέχοντες σε κοινωνικές εκδηλώσεις κ.α. και μαθητές).

Οι εκπαιδευτές πρέπει να κατανοούν ότι τα καθήκοντα που αντιστοιχούν στους ρόλους των εκπαιδευόμενων μπορεί να τους αποσπούν από τη μαθησιακή διεργασία και να φροντίσουν κατά το δυνατόν να εναρμονίσουν τα προγράμματα με τις άλλες κοινωνικές τους υποχρεώσεις,

² Πρόκειται για μια διαδικασία κατά την οποία μέρος των γνώσεων και των στάσεων των εκπαιδευόμενων πρέπει να τροποποιηθούν, δεδομένου ότι δεν είναι κατάλληλες ή χρήσιμες για την πραγματοποιούμενη μάθηση. Θεωρείται ως μια διαδικασία ιδιαίτερα δύσκολη και επίπονη δεδομένου ότι πρόκειται για γνώσεις και πεποιθήσεις βαθιά ριζωμένες, στις οποίες ο εκπαιδευόμενος έχει επενδύσει συναισθηματικά (Κόκκος, 1999γ Rogers, 1999).

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

ζ) κάθε εκπαιδευόμενος έχει αναπτύξει ένα δικό του μοντέλο μάθησης μέσω του οποίου μαθαίνει βάσει των εμπειριών και των ιδιαίτερων ικανοτήτων του, καθώς και δικό του ρυθμό μάθησης και

η) οι εκπαιδευόμενοι έχουν να αντιμετωπίσουν διάφορα εμπόδια, εσωτερικά και εξωτερικά, τα οποία δρουν ανασταλτικά στη μαθησιακή διεργασία (Τσιμπουκλή & Φίλιπς, 2008).

Τα εμπόδια αυτά μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις βασικές ομάδες: i) εμπόδια που προκύπτουν από τα εκπαιδευτικά προγράμματα (όπως ωράριο υλοποίησης του προγράμματος, προϋποθέσεις συμμετοχής σε αυτό, άσχημες σχέσεις εκπαιδευτή - εκπαιδευόμενου κ.λπ.), ii) εμπόδια που προκύπτουν από την κατάσταση ζωής στην οποία βρίσκονται οι ενήλικες τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή (όπως υποχρεώσεις, καθήκοντα που απορρέουν από σειρά ρόλων) και iii) εσωτερικά εμπόδια που προκύπτουν από την προσωπικότητα των ενηλίκων και μπορεί να οφείλονται είτε σε ψυχολογικούς παράγοντες (όπως χαμηλή αυτοεκτίμηση, έλλειψη αυτοπεποίθησης, φόβος αποτυχίας, αρνητικής κριτικής, άγχος κ.λπ.), είτε εμπόδια που σχετίζονται με προϋπάρχουσες γνώσεις, αξίες, στάσεις, προκαταλήψεις κ.λπ. (Καραλής, 2013 · Rogers, 1999 Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Ο Rogers (1999) θεωρεί ότι η τρίτη κατηγορία είναι και η πιο δύσκολη να αντιμετωπιστεί, δεδομένου ότι κάθε επιμέρους περίπτωση είναι διαφορετική και επομένως δεν μπορούν να εφαρμοστούν λύσεις καθολικής ισχύος.

1.5. Προϋποθέσεις αποτελεσματικής μάθησης ενηλίκων

Για να μπορέσει ο εκπαιδευτής ενηλίκων να επιτύχει τη μέγιστη δυνατή συμμετοχή των εκπαιδευομένων στη μαθησιακή διεργασία πρέπει να είναι γνώστης των χαρακτηριστικών των ενηλίκων εκπαιδευομένων, να μπορεί να διερευνήσει τις ανάγκες τους και να προσαρμόσει κάθε φορά το ρόλο του ανάλογα με τις ανάγκες αυτές (Μαρίνη, 2019).

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, ως προϋποθέσεις για να επιτευχθεί αποτελεσματική μάθηση των ενηλίκων εκπαιδευόμενων (Κόκκος, 2005 · Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010) μπορούν να θεωρηθούν οι εξής:

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

α) ο ενήλικος μαθαίνει όταν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα έχει άμεση σχέση με την καθημερινή του ζωή, τις ανάγκες, τις εμπειρίες του,

β) η μάθηση διευκολύνεται όταν ο ενήλικος εκπαιδευόμενος κατανοεί και αποδέχεται τους στόχους του προγράμματος. Για το λόγο αυτό πρέπει από την αρχή ήδη της μαθησιακής διεργασίας οι στόχοι να αποτελούν αντικείμενο διαλόγου εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενων, να γίνεται σαφής διατύπωση τους και επιπλέον να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο συναφείς με τις προσδοκίες των εκπαιδευομένων. Γενικότερα πρέπει να δίνεται η δυνατότητα συμμετοχής στους εκπαιδευόμενος σε κάθε φάση του εκπαιδευτικού προγράμματος (σχεδιασμός, υλοποίηση, αξιολόγηση, επαναπροσδιορισμός) (Μουζάκης, 2003).

γ) ο ενήλικος μαθαίνει, όταν συμμετέχει ενεργητικά στη μαθησιακή διεργασία. Για το λόγο αυτό πρέπει να χρησιμοποιούνται παιδαγωγικές τεχνικές που προάγουν τη συμμετοχή και ενισχύουν τη συνεργασία ανάμεσα στα μέλη της ομάδας (προσομοίωση, παίξιμο ρόλων, ομαδικές εργασίες κ.λπ.) και να αποφεύγεται το παραδοσιακό δασκαλοκεντρικό μοντέλο και ο μονόλογος του εκπαιδευτή.

Επίκεντρο στη μάθηση δεν είναι η γνώση, αλλά ο εκπαιδευόμενος ως προσωπικότητα που κατακτά τη γνώση και ταυτόχρονα παράγει καινούρια (Μουζάκης, 2003). Ο εκπαιδευτής δεν είναι ο μεταφορέας της αυθεντικής άποψης, αλλά ο συντονιστής, ο καταλύτης, που προσπαθεί να οδηγήσει τον εκπαιδευόμενο στην ευρετική πορεία προς τη γνώση και τελικά στο «να τον μάθει πώς να μαθαίνει» (Κόκκος, 1999γ),

δ) ο ενήλικος μαθαίνει αποτελεσματικότερα εντασσόμενος σε μια ομάδα με άλλους ενήλικους εκπαιδευόμενους, που έχουν κοινό στόχο,

ε) η μάθηση του ενηλίκου εκπαιδευόμενου διευκολύνεται όταν εξεταστούν τα εμπόδια που συναντά και καταβάλλεται προσπάθεια να ξεπεραστούν,

στ) ο ενήλικος μαθαίνει καλύτερα όταν ληφθούν υπόψη ο προσωπικός τρόπος και ρυθμός μάθησής του. Γι' αυτό και ο εκπαιδευτής πρέπει να προσπαθήσει να οργανώσει τη διδασκαλία του λαμβάνοντάς τους υπόψη,

ζ) ο εκπαιδευτής που θα αξιοποιήσει τα αποτελέσματα της επιτυχίας και της αποτυχίας των εκπαιδευομένων του βοηθάει αυτούς σε αποτελεσματικότερη μάθηση. Ο ρόλος του εκπαιδευτή στο σημείο αυτό είναι να αναλύσει περαιτέρω στους εκπαιδευόμενους

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

τους επιδιωκόμενους στόχους, που από κοινού έχουν θέσει, καθώς και να επεξηγήσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα από τις δραστηριότητες και τις ασκήσεις και

η) το μαθησιακό κλίμα που επικρατεί στη μαθησιακή διεργασία αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα για την προώθηση ή μη της μάθησης των εκπαιδευομένων. Ίσως είναι η σημαντικότερη προϋπόθεση προκειμένου να λειτουργήσουν όλες οι άλλες. Ο ενήλικος έχει ανάγκη να νιώθει ότι τον σέβονται, τον αποδέχονται, να διαλέγεται, να επικοινωνεί ουσιαστικά και να αλληλεπιδρά (Κόκκος, 1999γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ (Σ.Δ.Ε.)

Σ' αυτό το κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στη θεσμοθέτηση των Σ.Δ.Ε. στην Ελλάδα και στην επίσημη λειτουργία τους. Μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση θα προσεγγιστεί η καινοτομία του θεσμού, το πρόγραμμα σπουδών καθώς και τα χαρακτηριστικά της πληθυσμιακής ομάδας, που φοιτούν σε αυτά.

2.1. Σύντομη ιστορική αναδρομή των Σ.Δ.Ε. στην Ελλάδα

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) θεσμοθετήθηκαν στην Ελλάδα το 1997 (νόμος 2525/1997, άρθρο 5) και η λειτουργία τους ξεκίνησε το 2000 με την ίδρυση του Σ.Δ.Ε. Περιστερίου, το οποίο λειτούργησε πιλοτικά στη χώρα (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Τα Σ.Δ.Ε. αποτελούν έναν νέο πειραματικό και πρωτοποριακό θεσμό. Δημιουργήθηκαν για να καλύψουν ένα μεγάλο κενό που υπήρχε στην εκπαίδευση για τα άτομα εκείνα που δεν κατάφεραν να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση και βίωναν ή κινδύνευαν με κοινωνικό αποκλεισμό. Πρόκειται για σχολεία εκπαίδευσης ενηλίκων που υπάγονται στο πεδίο της Δια Βίου Μάθησης (Υπουργική Απόφαση 260/2008, άρθρο 1). Τον Ιούνιο του 1999 δημιουργείται ένα ευρωπαϊκό δίκτυο πόλεων, το οποίο από τότε συνεχώς μεγαλώνει, με κοινό χαρακτηριστικό αυτών την ύπαρξη Σ.Δ.Ε. και με σκοπό την συνεργασία και την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών (Βεκρής, 2010).

Το χρονικό διάστημα 2000 έως 2003 λειτούργησαν στη χώρα πειραματικά πέντε Σ.Δ.Ε. με τη συνχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ελληνικού δημοσίου. Στα σχολεία παρασχέθηκε επιστημονική στήριξη μέσω εξειδικευμένων επιστημόνων και εργάστηκαν σε αυτά εκπαιδευτικοί αυξημένων προσόντων (Βεργίδου, Βεργίδης & Υφαντή, 2018). Στη συνέχεια εκδόθηκε η Υπουργική απόφαση 2323/2003, με την οποία ορίζεται ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας και ταυτόχρονα αποτυπώνεται η ιδιαίτερη φιλοσοφία και κουλτούρα καθώς και οι καινοτομίες που διέπουν τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας και τα καθιστούν διαφορετικά από τα αντίστοιχα «τυπικά» σχολεία του πρώτου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Βεργίδου, Βεργίδης & Υφαντή, 2018 · Βεργίδου & Υφαντή, 2019).

Με την ίδρυση των Σ.Δ.Ε. η Ελλάδα εναρμονίζεται με τις ευρωπαϊκές στρατηγικές -όπως αυτές διατυπώνονται στη Λευκή Βίβλο (EU Commission, 1995)-, σχετικά με την ανάπτυξη της δια βίου εκπαίδευσης, τη μείωση της υποεκπαίδευσης, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την παροχή ίσων ευκαιριών σε

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

προσωπικό, επαγγελματικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο (Βεκρής, 2004 · Δούκας, 2003). Ειδικότερα, ο σκοπός των Σ.Δ.Ε. είναι να συμβάλλουν στη δημιουργία εγγράμματων πολιτών, κριτικά σκεπτόμενων, που κατανοούν την πραγματικότητα στην οποία ζουν – κοινωνική, πολιτιστική, πολιτική, οικονομική- συμμετέχουν σε αυτήν και προσπαθούν να την αλλάξουν (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010 · Χοντολίδου, 2010β).

Ως κριτήριο επιλογής για την ίδρυση και λειτουργία των Σ.Δ.Ε. είναι περιοχές με μεγάλη ανεργία και σχολική διαρροή -για παράδειγμα υποβαθμισμένες αστικές, νησιωτικές και ορεινές περιοχές- (Βεργίδης, 2004 · Ταρατόρη κ. συν., 2008). Στην πράξη όμως σημαντικό λόγο για την ίδρυσή τους αποτέλεσαν οι προσωπικές προτιμήσεις και επιλογές διαφόρων πολιτικών προσώπων. Φαίνεται δε ότι το τελευταίο αναφερόμενο κριτήριο ήταν το επικρατέστερο γιατί έτσι εξηγείται πώς σε περιοχές πρώτης προτεραιότητας δεν ιδρύθηκαν Σ.Δ.Ε. και το αντίστροφο (Ανάγνου & Βεργίδης, Χ.Χ.).

Στο χρονικό διάστημα 2004 έως 2007 τα σχολεία πολλαπλασιάζονται διατηρώντας τα καινοτόμα χαρακτηριστικά τους. Στη συνέχεια όμως με τις υπ. αριθμ. 260/2008 και 5953/2014 υπουργικές αποφάσεις το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Σ.Δ.Ε. μεταβάλλεται και τα βασικά χαρακτηριστικά τους μετασχηματίζονται με αποτέλεσμα τα σχολεία να γίνουν περισσότερο συγκεντρωτικά, συντηρητικά και ομοιόμορφα, ανάλογα με αυτά του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος (Βεργίδης & Ασημάκη-Δημακοπούλου, 2008 · Βεργίδου, Βεργίδης & Υφαντή, 2018).

2.2. Βασικά χαρακτηριστικά και καινοτομικά στοιχεία των Σ.Δ.Ε.

Σκοπός των Σ.Δ.Ε. είναι «η συνολική ανάπτυξη των εκπαιδευόμενων και η πληρέστερη συμμετοχή τους στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό γίγνεσθαι, καθώς και η αποτελεσματικότερη συμμετοχή τους στο χώρο της εργασίας» (Υπουργική Απόφαση 260/2008, άρθρο 2). Για να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός απαιτείται η εφαρμογή τριών βασικών αρχών:

α) χρήση ευέλικτων εκπαιδευτικών μέσων, ώστε κάθε εκπαιδευόμενος να υποστηρίζεται ατομικά κατά τη μαθησιακή διεργασία και να συμμετέχει ενεργά σε αυτήν,

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

β) προσέγγιση των συνολικών αναγκών των εκπαιδευομένων και υποστήριξη αυτών σε σχέση με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν σε όλους τους τομείς και

γ) στελέχωση των Σ.Δ.Ε. από εκπαιδευτικό και επιστημονικό προσωπικό (σύμβουλος ψυχολόγος και σύμβουλος σταδιοδρομίας) αυξημένων προσόντων³ (Υπουργική Απόφαση 260/2008, άρθρο 3).

Αναφερόμενοι στα γενικά χαρακτηριστικά των Σ.Δ.Ε. θα μπορούσαμε να τα συνοψίσουμε ως εξής:

α) συνεργασία και σύμπραξη των Σ.Δ.Ε. με διάφορους κοινωνικούς και τοπικούς φορείς,

β) εφαρμογή διαφοροποιημένων διδακτικών προσεγγίσεων, που επικεντρώνονται στις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των εκπαιδευομένων,

γ) κατάκτηση από τους εκπαιδευόμενους βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων και απόκτηση νέων,

δ) ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, που αποσκοπούν στη διαμόρφωση από πλευράς των εκπαιδευομένων θετικών στάσεων ως ενεργών πολιτών σε τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο,

ε) διαμόρφωση ευέλικτου προγράμματος σπουδών ώστε να υπάρχει η δυνατότητα αξιοποίησης όλων των κοινωνικών χώρων όπου υπάρχει γνώση και εμπειρία -για παράδειγμα εργασιακοί χώροι, χώροι πολιτιστικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας κ.λπ.- (Δικαίος, 2013β) συνδυάζοντας τυπικές, μη τυπικές και άτυπες μορφές μάθησης (Μαργάρα & Ανάγνου, 2008) και

στ) δυνατότητα συνεργασίας ανάμεσα στα κατά τόπους Σ.Δ.Ε. και ανάπτυξη κοινών δράσεων (Υπουργική Απόφαση 260/2008, άρθρο 3).

Από τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά καθίσταται σαφές ότι τα Σ.Δ.Ε. διέπονται από διαφορετική κουλτούρα και παρουσιάζουν καινοτομίες σε σχέση με τα σχολεία της τυπικής εκπαίδευσης. Έτσι, και το πρόγραμμα σπουδών, οι μέθοδοι και οι τεχνικές διδασκαλίας, η περιγραφική ποιοτική αξιολόγηση, ο ρόλος των εκπαιδευτών, η συμβουλευτική υποστήριξη, η ανάπτυξη και αξιοποίηση συνεργασιών στο επίπεδο

³ Ο χαρακτηρισμός στην Υπουργική Απόφαση 260/2008, άρθρο 2 είναι «πολυεπίδεξιο», γεγονός που φανερώνει τον πολυεπίπεδο ρόλο που έχει να επιτελέσει το προσωπικό των Σ.Δ.Ε.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

της τοπικής κοινωνίας, η ενεργή συμμετοχή και η αξιοποίηση των εμπειριών και των βιωμάτων των εκπαιδευομένων είναι φυσικό να είναι διαφοροποιημένα. Αμέσως πιο κάτω γίνεται μια σύντομη αναφορά σε αυτές τις διαφορές.

2.3. Το πρόγραμμα σπουδών στα Σ.Δ.Ε.

Στα Σ.Δ.Ε. δεν εφαρμόζεται το Ενιαίο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, όπως στα αντίστοιχης βαθμίδας σχολεία της τυπικής εκπαίδευσης. Το πλαίσιο εντός του οποίου λαμβάνει χώρα η μαθησιακή διεργασία είναι ιδιαίτερα ευρύ, χωρίς την ύπαρξη και την εξάρτηση από το σχολικό εγχειρίδιο, με δυνατότητα τροποποίησης του περιεχομένου, των τιθέμενων στόχων, των μεθόδων, ώστε κάθε φορά να είναι συμβατές με τις ανάγκες και τις ικανότητες των εκπαιδευομένων και να συμβάλλουν στην προαγωγή της ανακαλυπτικής μάθησης (Ανάγνου & Νικολοπούλου, 2006). Γενικότερα, το πρόγραμμα σπουδών πρέπει να είναι ανοικτό σε προσαρμογές, εφόσον αυτές απαιτούνται, από εκπαιδευόμενο σε εκπαιδευόμενο και από τοπική κοινωνία σε τοπική κοινωνία (Βεκρής, 2010). Η στοχοθεσία του προγράμματος εστιάζεται στην παροχή ίσων ευκαιριών στους εκπαιδευόμενους, στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και στην επανένταξη στον κοινωνικό και επαγγελματικό χώρο (Βεργίδου, Βεργίδης & Υφαντή, 2010). Μέχρι το 2008 (Υπουργική απόφαση 260/2008) το ίδιο το σχολείο ήταν αυτό το οποίο διαμόρφωνε το πρόγραμμα σπουδών, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των εκπαιδευομένων και τις τοπικές ιδιαιτερότητες. Στη συνέχεια το πρόγραμμα σπουδών συντάσσεται και αποφασίζεται η υλοποίησή του κεντρικά - συντάσσεται από τη Γ.Γ.Ε.Ε., υποβάλλεται στην Εθνική Επιτροπή Δια Βίου Μάθησης η οποία γνωμοδοτεί προς το Γενικό Γραμματέα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, που αποφασίζει για την υλοποίησή του- (Ανάγνου & Βεργίδης, Χ.Χ.).

Το πρόγραμμα σπουδών των Σ.Δ.Ε. βασίζεται στην αρχή των πολυγραμματισμών, η οποία στηρίζεται στην άποψη ότι ο εγγράμματος πολίτης του σήμερα πρέπει να γνωρίζει και άλλα αντικείμενα εκτός από την ανάγνωση, τη γραφή και τους απλούς μαθηματικούς υπολογισμούς (Χοντολίδου, 2010α). Έτσι, τα μαθήματα της τυπικής εκπαίδευσης αντικαθίστανται από τους «γραμματισμούς», οι οποίοι είναι οι εξής:

- γλωσσικός γραμματισμός,

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

- αριθμητικός γραμματισμός,
- πληροφορικός γραμματισμός,
- περιβαλλοντικός γραμματισμός,
- επιστημονικός γραμματισμός και
- κοινωνικός γραμματισμός.

Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει τα παρακάτω επιστημονικά αντικείμενα: ελληνική και αγγλική γλώσσα, μαθηματικά, πληροφορική, περιβαλλοντική εκπαίδευση, αισθητική αγωγή, στοιχεία τεχνολογίας και φυσικών επιστημών, κοινωνική εκπαίδευση, καθώς και συμβουλευτική σε θέματα επαγγελματικής σταδιοδρομίας (Πηγιάκη, 2006 · Ταρατόρη & συν., 2008 · Χατζησαββίδης, 2007).

Η στοχοθεσία των γραμματισμών εστιάζεται στο να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι αναγκαίες στην καθημερινότητά τους γνώσεις, να αναπτύξουν δεξιότητες, να καλλιεργήσουν στάσεις, να αναπτύξουν μεταγνωστικές δεξιότητες, να βελτιώσουν την αυτοεικόνα τους και την αυτοεκτίμησή τους, ώστε να καταστούν ενεργοί πολίτες (Δούκας, 2003). Όπως υποστηρίζουν οι Noye και Riveteau (1999:76) οι εκπαιδευτές σκόπιμο είναι να *«επικεντρώνονται όχι στη μελέτη θεωρητικών θεμάτων, αλλά στα προβλήματα προς επίλυση ή στις περιπτώσεις προς ανάλυση που έχουν σχέση με τις εμπειρίες του καθηνός»*. Για την παροχή βοήθειας σε εκπαιδευόμενους που παρουσιάζουν μεγάλα κενά σε γνωστικά αντικείμενα - κυρίως στην ελληνική γλώσσα και στα μαθηματικά- και δυσκολεύονται να συμμετέχουν στη μαθησιακή διεργασία, μπορεί να παρασχεθεί ενισχυτική διδασκαλία, η οποία πραγματοποιείται πριν την έναρξη ή μετά τη λήξη των μαθημάτων (Υπουργική Απόφαση 260/2008, άρθρο 6). Στους γραμματισμούς αξιολογείται η συμμετοχή, η προσπάθεια, το ενδιαφέρον, η συνεργασία και ο φάκελος υλικού (portfolio) των εκπαιδευομένων (Μάνθου, Χ.Χ.).

Οι εκπαιδευτές των Σ.Δ.Ε. αφού λάβουν υπόψη τη στοχοθεσία του προγράμματος σπουδών, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων καθορίζουν σε αδρές γραμμές τη θεματολογία μελέτης των εκπαιδευομένων. Τα θέματα προέρχονται κυρίως από το χώρο της εργασίας, της διαφήμισης, των μέσων μαζικής επικοινωνίας, την κοινωνική και πολιτική επικαιρότητα, αλλά και την τοπική κοινωνία. Το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα των Σ.Δ.Ε. αποτελεί προϊόν συνεργασίας του διδακτικού προσωπικού, του διευθυντή της σχολικής μονάδας και του

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Περιφερειακού Σύμβουλου Εκπαίδευσης. Καλύπτει είκοσι πέντε ώρες⁴ την εβδομάδα - κατά τη διάρκεια του απογεύματος-, από τις οποίες οι είκοσι αφορούν τους γραμματισμούς, δύο ώρες τις συμβουλευτικές υπηρεσίες και τρεις ώρες εργαστήρια με διάφορες δραστηριότητες (Υπουργική Απόφαση 260/2008, άρθρο 4, παρ. 6, εδαφ. β). Το πρόγραμμα σπουδών είναι ταχύρυθμο διάρκειας δεκαοκτώ μηνών.

Η θεματολογία των ελευθέρων εργαστηρίων ή εργαστηρίων ποικίλων δραστηριοτήτων, όπως ονομάζονται, συνδέεται στενά με τις δεξιότητες, τις κλίσεις, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευόμενων και στοχεύουν κύρια στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και στάσεων και λιγότερο στην απόκτηση γνώσεων (Σωτηριάδης, 2013 · Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Κάθε Σ.Δ.Ε. ανάλογα με την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του καθορίζει τον τρόπο εφαρμογής, τη λειτουργία και το περιεχόμενο των ελεύθερων εργαστηρίων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι σε διάφορα Σ.Δ.Ε. έχουν λειτουργήσει εργαστήρια παραδοσιακών χορών, χορωδίας, θεάτρου, ζωγραφικής, φωτογραφίας, δημιουργικής γραφής, φιλαναγνωσίας, ζαχαροπλαστικής και άλλα. Στα εργαστήρια μπορούν να αξιοποιηθούν οι εμπειρίες των εκπαιδευόμενων. Για παράδειγμα εκπαιδευόμενοι με ανάλογες γνώσεις μπορούν να αναλάβουν οι ίδιοι ρόλο συντονιστή, διδάσκοντα, πάντα βέβαια παρόντος ενός εκπαιδευτή. Κάθε εκπαιδευόμενος πρέπει να συμμετέχει σε ένα τουλάχιστον εργαστήριο (Βεργίδης & συν., Χ.Χ., · Χατζησαββίδης, 2010).

Βασική καινοτομία επίσης στη λειτουργία των Σ.Δ.Ε. αποτελεί η εφαρμογή της μεθόδου project ή των σχεδίων εργασίας, όπως αλλιώς λέγονται. Τα σχέδια εργασίας μπορούν να υλοποιηθούν στο πλαίσιο ενός μαθήματος ή με τη συνεργασία εκπαιδευτικών διαφόρων ειδικοτήτων προωθώντας έτσι τη διαθεματικότητα (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Η επιλογή των θεμάτων συνδέεται με τα ενδιαφέροντα και τις αναζητήσεις των εκπαιδευόμενων. Η χρονική διάρκεια εκπόνησής τους είναι συνήθως τέσσερις με πέντε μήνες και καταλαμβάνουν μια ημέρα στο σχολικό πρόγραμμα. Στα σχέδια εργασίας εφαρμόζεται η ομαδοσυνεργατική μέθοδος, με την οποία προάγεται η αυτενέργεια των

⁴ Σύμφωνα με την προγενέστερη Υπουργική απόφαση 2373/2003 (άρθρο 7, παρ. 4, εδαφ. δ) το εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα εμφανίζει μεγαλύτερη ευελιξία ως προς τις ώρες, αφού παρουσιάζει ένα εύρος από είκοσι μία έως είκοσι πέντε ώρες.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

εκπαιδευομένων, η συνεργασία, ο διάλογος, η βιωματική προσέγγιση της γνώσης, η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, ο αναστοχασμός, η έρευνα, η παραγωγή πρωτότυπου υλικού, η διαφοροποιημένη προσέγγιση στη μάθηση, η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και η διεπιστημονικότητα (Κόπτης, 2009 · Ματσαγγούρας, 2011 · Τσάφος & Χοντολίδου, 2003 · Χατζηδήμου, 2011· Χρυσαφίδης, 2005). Σύμφωνα με τον Knoll (1997) η μέθοδος project συμβάλλει επίσης στην καλλιέργεια της ανεξαρτησίας και της υπευθυνότητας και βοηθά τους εκπαιδευόμενους να αναπτύξουν την κοινωνικότητά τους και τη δημοκρατική τους ευαισθησία.

Επιπλέον η εφαρμογή της μεθόδου είναι συμβατή με δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα εντός και εκτός της σχολικής τάξης, με εκπαιδευτικές επισκέψεις, εργαστήρια δραστηριοτήτων κ.λπ. Στα Σ.Δ.Ε. προβλέπεται η αξιοποίηση όλων των κοινωνικών χώρων *«στους οποίους υπάρχει γνώση και κοινωνική εμπειρία (χώροι εργασίας, κοινωνικής συνάθροισης, καλλιτεχνικής δημιουργίας, πολιτιστικών εκδηλώσεων κ.α.»* (Υπουργική απόφαση 2373/2003, άρθρο 3, παρ. 3, εδαφ. ε). Η μαθησιακή διεργασία σε αυτά τα περιβάλλοντα γίνεται περισσότερο ζωντανή, άνετη, φυσική, ενδιαφέρουσα, βοηθάει στην παροχή ίσων εκπαιδευτικών ευκαιριών κυρίως για εκείνους τους εκπαιδευόμενους που νιώθουν μειονεκτικά και επίσης συμβάλλει στη σύνδεση του σχολείου με την κοινωνία.

Ένα σχέδιο εργασίας περιλαμβάνει επιμέρους στάδια, τα οποία κινούνται στους εξής άξονες: θέμα, προγραμματισμός, υλοποίηση και αξιολόγηση (Κιουλάνης, 2013 · Knoll, 1997). Στα σχέδια εργασίας (projects) όπως και στα εργαστήρια τα κριτήρια αξιολόγησης των εκπαιδευομένων είναι η συμμετοχή, η συνεργατικότητα, η ανάληψη πρωτοβουλιών, η ανάληψη ευθυνών, η αποτελεσματικότητα και η επίλυση προβλημάτων (Μάνθου, Χ.Χ.). Γενικότερα τόσο οι δραστηριότητες των εργαστηρίων όσο και τα projects συμβάλλουν στο να εστιάσουν οι εκπαιδευόμενοι σε καίρια πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα, να πάρουν θέση σε αυτά, να τα αναλύσουν κριτικά, να προτείνουν λύσεις. Κάθε μέλος της ομάδας συμμετέχει ενεργά στο τελικό προϊόν.

Τέλος, οι συμβουλευτικές υπηρεσίες (σύμβουλος ψυχολόγος και σύμβουλος σταδιοδρομίας) αποτελούν μια ακόμη καινοτομία των Σ.Δ.Ε., η οποία εντάσσεται εντός του ωρολογίου προγράμματος σπουδών. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

υποστήριξη σε επίπεδο ατομικό και ομαδικό τόσο για τους εκπαιδευτές όσο και για τους εκπαιδευόμενους. Ο ψυχολόγος έχει κυρίως συμβουλευτικό ρόλο σχετικά με θέματα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διεργασίας, συγκρούσεις και προβλήματα στο χώρο του σχολείου, αλλά και για κρίσεις που σχετίζονται με το εργασιακό, το κοινωνικό περιβάλλον κ.λπ. των εκπαιδευομένων. Μπορεί να λειτουργήσει είτε προληπτικά σε επίπεδο διάγνωσης κάποιας δυσκολίας, καθοδηγητικά και παρεμβατικά. Παράλληλα, ο σύμβουλος ψυχολόγος πολλές φορές καλείται να βοηθήσει και τους εκπαιδευτές σε θέματα σχετικά με τους εκπαιδευόμενους (αντιμετώπιση άγχους, δυσκολιών κ.λπ.) αναφορικά με τη συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς και γενικότερα για την αντιμετώπιση ζητημάτων που απασχολούν τους εκπαιδευτές στο χώρο του σχολείου (Βαχλιώτη, 2007). Ο σύμβουλος σταδιοδρομίας προσφέρει ατομική και ομαδική συμβουλευτική και ενεργοποιείται στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Κύριο μέλημά του είναι η υποστήριξη των εκπαιδευόμενων προκειμένου να εισέλθουν ή να επανατοποθετηθούν στην αγορά εργασίας (Μάνθου, Χ.Χ., · Μαργάρα & Ανάγνου, 2008).

2.4. Οι εκπαιδευόμενοι

Στα Σ.Δ.Ε. μπορούν να φοιτήσουν πολίτες μεγαλύτεροι των δεκαοχτώ ετών, χωρίς να υπάρχει ανώτατο περιοριστικό όριο ηλικίας, οι οποίοι δεν μπόρεσαν να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση. Η προσπάθεια σκιαγράφησης του προφίλ των εκπαιδευόμενων στα Σ.Δ.Ε. δεν είναι εύκολη διαδικασία, με την έννοια ότι αυτό παρουσιάζει σημαντική ανομοιομορφία (Πηγιάκη, 2006). Και αυτό γιατί οι φοιτούντες στα σχολεία αυτά εκτός από το ηλικιακό εύρος που παρουσιάζουν, εμφανίζουν και κοινωνικές ιδιαιτερότητες και μπορούν να ενταχθούν στις ευπαθείς ομάδες (για παράδειγμα μουσουλμάνοι, πρόσφυγες, φυλακισμένοι, ρομά κ.α.) (Κόλλας & Χαλκιά, 2012).

Παράλληλα όμως, παρουσιάζουν και κοινά στοιχεία, τα οποία μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

Ως ενήλικοι οι εκπαιδευόμενοι των Σ.Δ.Ε. έχουν διαμορφωμένη προσωπικότητα, αξίες, προγενέστερες εμπειρίες και αντιλήψεις στις οποίες έχουν

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

επενδύσει συναισθηματικά. Ξεκινούν τη φοίτησή τους στο σχολείο δεύτερης ευκαιρίας έχοντας συγκεκριμένες προσδοκίες και προθέσεις (Κόκκος, 1999γ)⁵. Επιπλέον οι εκπαιδευόμενοι στα Σ.Δ.Ε.:

α) έχουν βιώσει άσχημες εμπειρίες κατά την προγενέστερη ελλιπή φοίτηση τους σε σχολεία της τυπικής εκπαίδευση με αποτέλεσμα πιθανότατα να είναι αρνητικά προδιατεθειμένοι απέναντι στο σχολείο ειδικά και τη μαθησιακή διαδικασία γενικότερα. Επιπλέον η υποεκπαίδευση που έχουν λάβει οδηγεί σε μειωμένη αυτοπεποίθηση, αισθήματα κατωτερότητας, ανασφάλεια που μπορεί να ωθήσουν τα άτομα σε εσωστρέφεια, αντικοινωνική συμπεριφορά και περιθωριοποίηση (Βαρνάβα - Σκούρα & Βεργίδης, 1999).

β) έχουν εγκαταλείψει για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα τη διαδικασία της μάθησης. Αυτό σε συνδυασμό με τη νέα πραγματικότητα που καλούνται να βιώσουν είναι φυσικό να τους προξενεί άγχος.

γ) οι ελλειπείς γνώσεις και δεξιότητες που έχουν επηρεάζουν αρνητικά την ισότιμη πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας και στη δια βίου εκπαίδευση (Μαρίνη, 2019).

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι επιδιώξεις που έχουν οι ίδιοι οι εκπαιδευόμενοι από τη φοίτησή τους στα Σ.Δ.Ε. Έτσι, σύμφωνα με τα στοιχεία έρευνας που εκπόνησε ο Βεργίδης (2004), - ο οποίος υπήρξε ο υπεύθυνος αξιολόγησης των Σ.Δ.Ε. κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους- οι εκπαιδευόμενοι προσδοκούν:

α) συνέχιση των σπουδών τους σε ποσοστό 39,17%

β) απόκτηση γνώσεων σε ποσοστό 38.53%,

γ) εύρεση εργασίας ή βελτίωσης της τρέχουσας εργασιακής τους κατάστασης σε ποσοστό 28,46%,

δ) απόκτηση απολυτηρίου γυμνασίου σε ποσοστό 28,03%,

ε) προσωπική ανάπτυξη σε ποσοστό 16,88%,

στ) επικοινωνία σε ποσοστό 5,73% και

ζ) ανάπτυξη δεξιοτήτων σε ποσοστό 4,14%.

⁵ Πιο αναλυτικά τα χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων, έχουν ήδη αναφερθεί στην ενότητα 1.4.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Η συγκρότηση των τμημάτων στα Σ.Δ.Ε. γίνεται με κριτήριο την κατά το δυνατόν πιο ισορροπημένη κατανομή των εκπαιδευόμενων σύμφωνα με την ηλικία, το φύλο, τις μαθησιακές ανάγκες και ψυχοσωματικές τους ιδιαιτερότητες. Κάθε τμήμα αποτελείται από δεκαπέντε έως είκοσι δύο εκπαιδευόμενους. Οι εκπαιδευόμενοι που ανήκουν στις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, όπως για παράδειγμα άτομα με αναπηρίες, αλλοδαποί με σοβαρά ελλείμματα στην ελληνική γλώσσα, πρώην χρήστες ουσιών, εκείνοι που κατά δήλωσή τους ανήκουν σε εθνοτικές και φυλετικές ομάδες (π.χ. ρομά), μοιράζονται ισάριθμα στα τμήματα. Επίσης, καταβάλλεται προσπάθεια σε κάθε τμήμα να φοιτούν και κάποιοι εκπαιδευόμενοι, οι οποίοι παρουσιάζουν τέτοια στοιχεία προσωπικότητας, που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της συνοχής της ομάδας και στην καλλιέργεια του αισθήματος «του ανήκειν» (Δικαίος, 2013α).

Πριν εγκριθεί η φοίτηση στο Σ.Δ.Ε. προηγείται συνέντευξη των υποψηφίων εκπαιδευόμενων, η οποία είναι υποχρεωτική ακόμη και αν ο αριθμός των αιτούντων να φοιτήσουν στο σχολείο είναι μικρότερος από τον αριθμό που μπορεί να δεχτεί το σχολείο. Η συνέντευξη πραγματοποιείται ενώπιον τριμελούς επιτροπής, την οποία αποτελούν ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ένας εκπαιδευτικός και ένα σύμβουλος. Η συνέντευξη παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να αποκτήσει μια πρώτη εικόνα της διαφορετικότητας του σχολείου σε σχέση με τα άλλα τυπικά σχολεία και ταυτόχρονα αποτελεί και την πρώτη δέσμευση, το πρώτο προφορικό συμβόλαιο εκπαιδευόμενου – σχολείου (Βεργίδης & συν., Χ.Χ., Κεχαγιάς, 2013). Παράλληλα η πρώτη συνέντευξη δίνει τη δυνατότητα στην επιτροπή να αποκτήσει όσο το δυνατόν περισσότερο πλήρη εικόνα σχετικά με τον εκπαιδευόμενο, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει, τις δυσκολίες που πρέπει να ξεπεράσει και τις προσδοκίες του από τη μαθησιακή διεργασία (Ψαρουδάκης, 2013α). Είναι πολύ σημαντικό κατά τη διάρκεια της αρχικής συνέντευξης ο εκπαιδευόμενος να βρεθεί σε ένα άνετο, ζεστό και φιλικό περιβάλλον, ώστε να νιώσει αίσθημα ασφάλειας και να ξεπεράσει τυχόν επιφυλάξεις του, γεγονός που θα τον βοηθήσει στην ομαλή ένταξή του στο σχολείο (Κεχαγιάς, 2013).

Μια ακόμη ιδιαίτερα σημαντική διαδικασία που θα συμβάλλει σε όσα αναφέρθηκαν στην αμέσως προηγούμενη παράγραφο είναι η υποδοχή των νέων εκπαιδευόμενων. Πρόκειται για την πρώτη ουσιαστικά εμπειρία αναφορικά με τις

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

σχέσεις που θα δημιουργηθούν στο περιβάλλον του σχολείου, επηρεάζει τη λειτουργικότητα των ομάδων και εν τέλει αποτελεί ένα προοίμιο της μαθησιακής διεργασίας. Για τους παραπάνω λόγους διαρκεί χρονικά σχεδόν ολόκληρη την πρώτη εβδομάδα και περιλαμβάνει σειρά από δραστηριότητες, μέσω των οποίων προβάλλονται κατά το δυνατόν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Σ.Δ.Ε. (Γιοβάννη-Σιαφάρη, 2013). Η πρακτική αυτή πρέπει να προκύπτει ως αντικείμενο συνεργασίας του διευθυντή, των εκπαιδευτικών, των επιστημόνων των συμβουλευτικών υπηρεσιών και των δευτεροετών εκπαιδευόμενων του σχολείου (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010).

Ολοκληρώνοντας τη φοίτησή τους επιτυχώς οι εκπαιδευόμενοι στα Σ.Δ.Ε. λαμβάνουν τίτλο σπουδών, ο οποίος αντιστοιχεί με το απολυτήριο γυμνασίου στην τυπική εκπαίδευση (Υπουργική Απόφαση 260/2008, άρθρο 1). Η αξιολόγηση, λόγω της ενηλικιότητας των εκπαιδευόμενων και των καινοτόμων χαρακτηριστικών της σχολικής μονάδας, έχει ποιοτικό χαρακτήρα (περιγραφική αξιολόγηση)⁶ και εστιάζεται στην ενεργή συμμετοχή των ίδιων των φοιτούντων (Πηγιάκη, 2006), ενώ ως εναλλακτικές μέθοδοι αξιολόγησης ορίζονται τα σχέδια εργασίας (projects) που οι εκπαιδευόμενοι έχουν εκπονήσει σε ομάδες, αυτοαξιολογήσεις, συνθετικές εργασίες καθώς και οι φάκελοι υλικού (portfolio) (Brown, 2002 · Υπουργική Απόφαση 260/2008, άρθρο 8). Η αξιολόγηση έχει διττό στόχο: αφενός αποσκοπεί στη συνεχή ανατροφοδότηση της διδασκαλίας, ώστε αυτή να βελτιώνεται όταν απαιτείται και αφετέρου στην αποτίμηση της πορείας των εκπαιδευόμενων (Κατσαρού, 2010). Η ειδοποιός διαφορά της αξιολόγησης αυτού του είδους είναι ότι έχει δυναμικό χαρακτήρα παρουσιάζοντας την πορεία βελτίωσης των εκπαιδευόμενων και όχι τη συσσώρευση γνώσεων, τη στατική αποτύπωση της τελικής τους επίδοσης και τη σύγκριση με τους συνεκπαιδευόμενους τους (Σωτηριάδης, 2013).

⁶ Στα τυπικά σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης η αξιολόγηση έχει ποσοτικό χαρακτήρα και διαιωνίζει τον ανταγωνισμό διακρίνοντας τους μαθητές σε επιτυχημένους και αποτυχημένους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ

Στο 3^ο κεφάλαιο που ακολουθεί γίνεται μια προσέγγιση μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση του πολυδιάστατου και πολυεπίπεδου ρόλου του εκπαιδευτή Σ.Δ.Ε. και εξετάζονται τα προσόντα και οι δεξιότητες, τυπικά και ουσιαστικά, που πρέπει να διαθέτει για να είναι αποτελεσματικός.

3.1. Οι δραστηριότητες που καθορίζουν το ρόλο του εκπαιδευτή

Οι εκπαιδευτές που στελεχώνουν τα Σ.Δ.Ε. είναι κατά προτεραιότητα μόνιμοι που υπηρετούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και αποσπώνται για ένα χρόνο (με δυνατότητα ανανέωσης), αλλά και αναπληρωτές και ωρομίσθιοι, εφόσον δεν καλύπτονται οι ανάγκες των σχολείων με αποσπάσεις. Ο ρόλος του εκπαιδευτή των Σ.Δ.Ε. είναι ιδιαίτερα απαιτητικός, πολυεπίπεδος και διευρυμένος σημαντικά, σε σχέση με το ρόλο του εκπαιδευτικού της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Βεργίδης, 2003 · Μαρίνη, 2019). Υπό την έννοια αυτή το έργο του εκπαιδευτή των Σ.Δ.Ε. αποτελεί μια σημαντική πρόκληση, καθώς καλείται να μεταβεί από ένα συμβατικό σχολείο σε ένα σχολείο με ιδιαίτερη φιλοσοφία και σειρά καινοτομιών και να εμπλακεί στη μαθησιακή διεργασία με εκπαιδευόμενους οι οποίοι δεν κατάφεραν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα (Αργυροπούλου, 2007). Πρόκειται για ένα εγχείρημα όχι εύκολο, το οποίο γίνεται ακόμη πιο δύσκολο, δεδομένου ότι η πλειονότητα των εκπαιδευτών δεν έχει προγενέστερη εμπειρία από την εκπαίδευση ενηλίκων (Κουτρούμπα, 2007).

Σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Βεργίδης (2003) ο ρόλος των εκπαιδευτών στα Σ.Δ.Ε. καθορίζεται επιγραμματικά από τις παρακάτω δραστηριότητες:

- α) τη διερεύνηση και διάγνωση των αναγκών, των προϋπαρχουσών γνώσεων, των δεξιοτήτων και των προσδοκιών των εκπαιδευομένων,
- β) την οργάνωση του περιεχομένου του γραμματισμού των εκπαιδευτών, το σχεδιασμό νέου εκπαιδευτικού υλικού ή την προσαρμογή και αξιοποίηση του υπάρχοντος,
- γ) τη διδασκαλία με τη χρήση κατάλληλων εκπαιδευτικών μεθόδων, τεχνικών και εποπτικών μέσων, ανάλογα με την ομάδα των εκπαιδευομένων,
- δ) τη διαρκή συνεργασία με τους υπόλοιπους συντελεστές του προγράμματος,
- ε) την ενθάρρυνση και εμπύχωση των εκπαιδευομένων κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διεργασίας,

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

στ) την παροχή βοήθειας για την εργασιακή και κοινωνική ένταξη των εκπαιδευομένων, δημιουργώντας συνδέσεις και συμπράξεις με την τοπική κοινωνία και την αγορά εργασίας,

ζ) την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των αποτελεσμάτων της, καθώς και την κριτική ανάλυση και αυτοαξιολόγηση του έργου τους.

Πιο αναλυτικά:

α) Από τις πρώτες ενέργειες του εκπαιδευτή στα Σ.Δ.Ε. είναι η διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών, των γνώσεων, των προσδοκιών και των ενδιαφερόντων των σπουδαστών (Rogers, 1999). Πρόκειται για μια διαδικασία δύσκολη, κατά την οποία ο εκπαιδευτής προσπαθεί «να κατανοήσει το πλαίσιο –κοινωνικό, εργασιακό, οικογενειακό, προσωπικό– στο οποίο βρίσκεται και ενεργεί ο κάθε εκπαιδευόμενος, ώστε, έχοντας ως αφετηρία το αρχικό επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων του εκπαιδευομένου, να προχωρήσει στον σχεδιασμό και την οργάνωση του περιεχομένου του διδακτικού του αντικειμένου-γραμματισμού» (Βεργίδης, κ. συν., Χ.Χ: 104-105). Για να είναι επιτυχής η πιο πάνω αναφερόμενη εργασία είναι απαραίτητο να υπάρχει αρμονική συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών, συμβούλων και διεύθυνσης της σχολικής μονάδας (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Για την ακριβέστερη διερεύνηση των αναγκών των εκπαιδευομένων οι εκπαιδευτές μπορούν να διεξαγάγουν ήπια διαγνωστικά τεστ σε κάποιους γραμματισμούς (κυρίως για τα μαθηματικά, την ελληνική και την αγγλική γλώσσα). Μέσω των τεστ μπορεί να προσδιοριστεί το γνωστικό επίπεδο των εκπαιδευομένων και να σχεδιαστούν οι διδακτικές ενότητες και υποενότητες. Πρέπει να τονιστεί ότι τα τεστ αυτά δεν αποτελούν διαδικασία αξιολόγησης. Επιπλέον πρέπει να χρησιμοποιούνται με μεγάλη προσοχή, δεδομένου ότι μπορεί να επιφέρουν τα αντίθετα αποτελέσματα, ανατρέποντας το ήδη διαμορφωμένο θετικό κλίμα και ξαναζωντανεύοντας αρνητικές μνήμες των εκπαιδευομένων από το χώρο του σχολείου (Ψαρουδάκης, 2013α).

Ταυτόχρονα με τη διερεύνηση και διάγνωση των αναγκών διαμορφώνεται «το μαθησιακό συμβόλαιο» μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων, μέσω του οποίου καθορίζονται τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις και οι κανόνες που διέπουν τις σχέσεις των συμμετεχόντων (Βεργίδης κ. συν., Χ.Χ. · Rogers, 1999), ενώ αν προκύψει ανάγκη στην πορεία μπορεί να γίνουν διορθώσεις και επαναδιαπραγμάτευση του (Αρχοντίδου

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

& Μάνθου, 2013). Παράλληλα ξεκινά και η δημιουργία του φακέλου εκπαιδευτικού υλικού (portfolio), ο οποίος εμπλουτίζεται συνεχώς και αναμορφώνεται κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διεργασίας (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Στο φάκελο του ο εκπαιδευτής καταχωρεί το φύλλο της διαγνωστικής περιγραφικής αξιολόγησης κάθε ενός εκπαιδευομένου. Ακολουθώς θέτει εξατομικευμένα τους στόχους –σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων-. Οι στόχοι έχουν αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης τόσο στο Σύλλογο Διδασκόντων όσο και μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων. Με τον τρόπο αυτό οι εκπαιδευόμενοι γνωρίζουν ποιοι είναι οι στόχοι που έχουν τεθεί για κάθε γραμματισμό (Ψαρουδάκης, 2013α).

β) Αναφέρθηκε ως μια από τις καινοτομίες των Σ.Δ.Ε. η μη ύπαρξη διδακτικού εγχειριδίου. Η καινοτομία αυτή προϋποθέτει ότι ο εκπαιδευτής που εργάζεται στα Σ.Δ.Ε. πρέπει να γνωρίζει και να έχει την ικανότητα σχεδιασμού και δημιουργίας των θεματικών και διδακτικών ενοτήτων, καθώς και διδακτικού υλικού, αφού βέβαια λάβει υπόψη του το πλαίσιο προγράμματος σπουδών στα Σ.Δ.Ε., τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων, αλλά και τις διαμορφούμενες συνθήκες κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διεργασίας. Η δημιουργία νέου εκπαιδευτικού υλικού ή η προσαρμογή υπάρχοντος θεωρείται σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας του Βεργίδη (2003) από τους ίδιους τους εκπαιδευτές ως η σημαντικότερη δραστηριότητα για την προετοιμασία του εκπαιδευτικού έργου. Ο σχεδιασμός πρέπει να είναι ευέλικτος, ώστε αν χρειαστεί, σε οποιονδήποτε χρόνο, να είναι εφικτός ο ανασχεδιασμός του, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι (σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων) αναφορικά με το άτομο και με την ομάδα και ο σκοπός που εκπαιδευτικός και εκπαιδευόμενοι έχουν από κοινού θέσει (Μαρίνη, 2019 · Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010 · Ψαρουδάκης, 2013β).

Η δημιουργία από κοινού σκοπού και στόχων, προϋποθέτει ότι οι εκπαιδευτικοί των Σ.Δ.Ε., πρέπει να ακούνε ενεργητικά, *«να αφογκράζονται την κουλτούρα, τις ανάγκες και τις συνθήκες των μαθητών τους καθώς και να σχεδιάζουν μαζί με αυτούς τα αναλυτικά προγράμματα»* (Κόλλας & Χαλκιά, 2012: 151). Αναφορικά δε με το περιεχόμενο των αναλυτικών προγραμμάτων, αυτά πρέπει να συνδέονται με θέματα κοινωνικοεπιστημονικού ενδιαφέροντος, τα οποία άπτονται της καθημερινότητας των

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

εκπαιδευομένων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας του Βεργίδη (2003) οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ομόφωνα την ενεργητική ακρόαση ως πολύ σημαντική διαδικασία. Όμως, η έρευνα των Κόλλια & Χαλκιά (2012) δείχνει ότι η πλειονότητα των εκπαιδευτικών στον τομέα των φυσικών επιστημών ακολουθεί τη φιλοσοφία που διέπει τα αναλυτικά προγράμματα της δευτεροβάθμιας τυπικής εκπαίδευσης και δεν δομεί τα αντίστοιχα στα Σ.Δ.Ε. λαμβάνοντας υπόψη το κοινωνικοπολιτισμικό επίπεδο, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων. Επιπλέον, σύμφωνα με τους ερευνητές τα μελετώμενα αναλυτικά προγράμματα δεν τα χαρακτηρίζει η συνοχή και η διαθεματικότητα. Αλλά και κατά τη διατύπωση των στόχων οι περισσότεροι εκπαιδευτές δεν διατυπώνουν διδακτικούς στόχους, ενώ και αυτοί που θέτουν στόχους περιορίζουν αυτούς μόνο σε επίπεδο γνώσεων.

γ) Στη συνέχεια ο εκπαιδευτής καλείται κατά την πορεία της μάθησης να επιλέξει κατά περίπτωση τις κατάλληλες μεθόδους, τις εκπαιδευτικές τεχνικές, τα διδακτικά μέσα (φύλλα εργασίας, δραστηριότητες, ασκήσεις κ.λπ.), καθώς και τα εποπτικά μέσα που θα χρησιμοποιήσει στη διδασκαλία του (Βεργίδης, κ. συν., Χ.Χ).

Ως πιο κατάλληλες μέθοδοι για την εκπαίδευση ενηλίκων θεωρούνται οι λεγόμενες συμμετοχικές, οι οποίες συνάδουν πλήρως με τη φιλοσοφία των Σ.Δ.Ε. Έτσι πιο αποτελεσματικοί μέθοδοι, οι οποίες βοηθούν στην συμμετοχή όλων των εκπαιδευομένων, θεωρούνται οι ομαδοσυνεργατικές μέθοδοι (Βεργίδης, κ. συν., Χ.Χ. · Παπαγεωργίου, 2010 · Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Ο εκπαιδευτής κατά την εφαρμογή τους πρέπει να:

- *«συντονίζει τους εκπαιδευόμενους και τις ομάδες,*
- *ενθαρρύνει και εμπνέει,*
- *προωθεί την αυτενέργεια και τη συνεργασία,*
- *παρέχει κίνητρα και ευκαιρίες για ανάληψη πρωτοβουλιών,*
- *δημιουργεί και διατηρεί δημοκρατικό και συμμετοχικό κλίμα»* (Βεργίδης, κ. συν., Χ.Χ.: 127 · Χατζηδήμου, 2011).

Οι παραπάνω αναφερόμενες μέθοδοι συμβάλλουν επίσης στην εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, η οποία επικεντρώνεται στις ιδιαίτερες ανάγκες, τα ενδιαφέροντα, τα δυνατά και αδύνατα σημεία, τις επιδιώξεις, τις ήδη διαμορφωμένες γνώσεις και δεξιότητες, καθώς και τον ιδιαίτερο τρόπο και χρόνο που μαθαίνει κάθε

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

εκπαιδευόμενος. Για το λόγο αυτό ο εκπαιδευτής πρέπει να σχεδιάζει ένα εξατομικευμένο σχέδιο εκπαίδευσης και κατάρτισης για κάθε εκπαιδευόμενο, το οποίο βέβαια θα μπορεί να τροποποιείται κάθε στιγμή εφόσον απαιτείται, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η μέγιστη δυνατή συμμετοχή. Για την επιτυχή έκβαση της διαφοροποιημένης διδασκαλίας ο εκπαιδευτής πρέπει:

- να γνωρίζει πολύ καλά τους εκπαιδευόμενους του και να ξέρει επίσης το γνωστικό τους επίπεδο,
- να έχει διαγνώσει όσο γίνεται ακριβέστερα τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες,
- να έχει εξακριβώσει τους τρόπους και τις στρατηγικές μάθησης που κάθε εκπαιδευόμενος έχει υιοθετήσει,
- η σχέση του με τους εκπαιδευόμενους να βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό και την αλληλοεκτίμηση –αμφίδρομη σχέση-,
- να δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να συμμετέχουν ενεργά στη μαθησιακή διεργασία (Βεργίδης, κ. συν., Χ.Χ.)

Το ερώτημα που προφανώς τίθεται σε αυτό το σημείο είναι αν και σε ποιό βαθμό οι εκπαιδευτές των Σ.Δ.Ε. χρησιμοποιούν τις ομαδοσυνεργατικές μεθόδους καθώς και τη διαφοροποιημένη διδασκαλία, δεδομένου ότι για την εφαρμογή τους απαιτείται γνώση, ιδιαίτερες ικανότητες και επαγγελματική δέσμευση σε υψηλό βαθμό ή εμμένουν στον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας που τους είναι πιο εύκολος και με τον οποίον είναι περισσότερο εξοικειωμένοι (Πηγιάκη, 2006).

Αναφορικά με τη χρήση των εκπαιδευτικών τεχνικών σκόπιμο είναι αυτές να εναλλάσσονται και να είναι συμβατές με τις αρχές μάθησης ενηλίκων (συνδυασμός της σκέψης με τη δράση, σύνδεση του αντικειμένου μάθησης με τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και του ιδιαίτερου τρόπου που μαθαίνει ο κάθε εκπαιδευόμενος, ευρετική πορεία προς τη γνώση, καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, αμφίδρομες σχέσεις διδασκόντων-διδασκομένων) (Κόκκος, 1998), έτσι ώστε να αναπτυχθεί η μεγαλύτερη δυνατή αλληλεπίδραση εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων, αλλά και των εκπαιδευόμενων μεταξύ τους (Καταρτζής, 2013 · Κόκκος, 1999β). Οι σημαντικότερες συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές (Rogers, 1999) τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτής ενηλίκων είναι: η μελέτη περίπτωσης, η δραματοποίηση - παίξιμο ρόλων, οι ερωτήσεις - απαντήσεις, η συζήτηση, ο καταγισμός ιδεών

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

(brainstorming), η χιονοστιβάδα (snowballing), οι ομάδες εργασίας, η προσομοίωση, η πρακτική άσκηση, η επίδειξη (Βεργίδης, κ. συν., Χ.Χ. · Κόκκος, 1999β · Μαυρίκης, 2007 · Τσιμπουκλή & Φίλλιπς, 2008), η μάθηση μέσα από την αισθητική εμπειρία (Καγιαβή & Μάνθου, 2013 · Κόκκος, 2009 · Μέγα, 2011). Τα κριτήρια για την επιλογή της καταλληλότερης σε κάθε περίπτωση τεχνικής συνδέονται με: τον εκπαιδευτικό σκοπό, τις απαιτήσεις του υπό μάθηση αντικειμένου, το μαθησιακό προφίλ των εκπαιδευομένων, την εμπειρία του εκπαιδευτή στην εφαρμογή κάθε τεχνικής, το χρόνο και τους πόρους που είναι διαθέσιμοι, καθώς και το μαθησιακό κλίμα που επικρατεί στη σχολική τάξη (Κόκκος, 1999β · Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Έτσι, για παράδειγμα, για την εμπέδωση θεωρητικής γνώσης καταλληλότερες τεχνικές θεωρούνται η μελέτη περίπτωσης, η εργασία σε ομάδες κ.α. Η προσομοίωση και το παιχνίδι ρόλων βοηθούν στις περιπτώσεις που οι εκπαιδευόμενοι χρειάζεται να μεταβάλλουν τη στάση τους σε ζητήματα συμπεριφοράς (Βεργίδης, κ. συν., Χ.Χ.). Σχετικά με τη χρήση της εισήγησης στα Σ.Δ.Ε., παρά το γεγονός ότι έχει ασκηθεί κατά καιρούς εντονότατη αρνητική κριτική, μπορεί υπό προϋποθέσεις και σε κάποιες περιπτώσεις να χρησιμοποιηθεί και να εμπλουτιστεί με άλλες ενεργητικές τεχνικές (Τσιμπουκλή & Φίλλιπς, 2008), καθιστώντας έτσι τους εκπαιδευόμενους ενεργητικούς ακροατές (Καγιαβή & Μάνθου, 2013).

Η σωστή χρήση, με μέτρο, την κατάλληλη στιγμή και με εναλλαγή των εποπτικών μέσων μπορεί να βοηθήσει σημαντικά στη μάθηση (Τσιμπουκλή & Φίλλιπς, 2008). Τα εποπτικά μέσα θα πρέπει να εξυπηρετούν συγκεκριμένο σκοπό, να συμβάλλουν στη σαφή απόδοση εννοιών και φαινομένων, στην ακριβή αναπαράσταση της πραγματικότητας, στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος και στην ταυτόχρονη ενεργοποίηση όσο το δυνατόν περισσότερων αισθήσεων των εκπαιδευομένων⁷

⁷ Έρευνες έχουν δείξει ότι οι άνθρωποι που προσέχουν συγκρατούν κατά προσέγγιση:

το 10% όσων διαβάζουν,

το 20% όσων ακούνε,

το 30% όσων βλέπουν,

το 50% όσων βλέπουν και ακούνε ταυτόχρονα,

το 80% όσων λένε οι ίδιοι και

το 90% όσων βλέπουν, ακούνε και εκτελούν ταυτόχρονα (Courau, 2000).

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

(Καταρτζής, 2013). Τα πολυμέσα παρέχουν τη δυνατότητα προβολής της πληροφορίας με ποικιλία τρόπων και με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα συγκριτικά με άλλα μέσα. Επιπλέον δίνουν τη δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να προχωρήσουν με το δικό τους ρυθμό βοηθώντας την εξατομικευμένη διδασκαλία (Παναγιωτακόπουλος, 1998, 1999). Η συχνή χρήση εποπτικών μέσων από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους βοηθάει σε σημαντικό βαθμό στο να μαθαίνουν (Κόκκος, 1998). Ειδικότερα, η χρήση και γνώση του διαδικτύου και η παραπομπή σε πηγές για περαιτέρω μάθηση και ενημέρωση συμβάλλει σημαντικά στο να κατευθύνουν οι ίδιοι οι σπουδαστές τη μελέτη τους -εξατομικευμένη μάθηση-. Η γνώση του διαδικτύου επίσης, είναι απολύτως απαραίτητη σήμερα εκτός των άλλων και στην αγορά εργασίας (Βεκρής, 2010). Γενικότερα, η αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. θεωρείται ως απαραίτητο μέσο για την υποστήριξη και βελτίωση της ποιότητας της μαθησιακής διαδικασίας (Μικρόπουλος, 2011 · Χατζηδήμου, 2011).

δ) Ο εκπαιδευτής ως μέλος του Συλλόγου Διδασκόντων, συμβάλλει στη δημιουργία κατευθυντηρίων γραμμών για την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής στα Σ.Δ.Ε., συμμετέχει στην ομαλή λειτουργία τους και στην αξιολόγηση της εκπαιδευτικής μονάδας, συνεργάζεται με τους συναδέλφους του, και αποφασίζει για ζητήματα που αφορούν τη φοίτηση, την επίδοση και την αξιολόγηση των σπουδαστών (Βεργίδης, κ. συν., Χ.Χ.). Μια επί μέρους πτυχή, ιδιαίτερα σημαντική της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων σε επίπεδο σχολικής τάξης αφορά τις διαθεματικές προσεγγίσεις και τις συνδιδασκαλίες, που παρέχει τη δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να προσεγγίσουν ενιαία και ολιστικά τη γνώση και όχι στενά και μεμονωμένα σε κάθε επιστημονικό πεδίο (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010).

ε) Η βιβλιογραφία παρουσιάζει τον εκπαιδευτή ενηλίκων όχι σε ρόλο μεταδότη και καταθέτη γνώσεων, αλλά τον θεωρεί εμψυχωτή που ενισχύει και ενθαρρύνει την αυτενέργεια και την πρωτοβουλία των εκπαιδευομένων. Ειδικότερα, η πτυχή αυτή του ρόλου του εκπαιδευτή ως υποστηρικτή – εμψυχωτή παρουσιάζεται αναλυτικά στην επόμενη ενότητα.

στ) Ο εκπαιδευτής στα Σ.Δ.Ε. προωθεί συνεργασίες με την αγορά εργασίας, με διάφορες επιχειρήσεις κ.λπ., αλλά και με φορείς τοπικούς, δημόσιους, εθελοντικές

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

οργανώσεις, καθώς και με άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Brauckmann, 2008 · Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Πρόκειται για μια δραστηριότητα η οποία συνδέεται με έναν από τους βασικότερους στόχους των Σ.Δ.Ε., την κοινωνική ένταξη καθώς και την ένταξη ή επανένταξη των εκπαιδευομένων στην αγορά εργασίας. Η δραστηριότητα αυτή των εκπαιδευτών αποτελεί αντικείμενο συνεργασίας με τους εκπαιδευτές και των άλλων ειδικοτήτων και κυρίως με το σύμβουλο επαγγελματικής σταδιοδρομίας (Μάνθου, 2013).

ζ) Πολύ σημαντική δραστηριότητα του εκπαιδευτή των Σ.Δ.Ε. είναι η αξιολόγηση του έργου του –αυτοαξιολόγηση-, η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων και η αξιολόγηση της σχολικής μονάδας. Πρόκειται για μια διαδικασία απόλυτα απαραίτητη σε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων, αφού μέσω αυτής βελτιώνεται η απόδοση εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτών (Rogers, 1999). Η αξιολόγηση πρέπει να είναι περιγραφική ποιοτική και συνεχής, αφού σκοπό έχει την ανατροφοδότηση της διδασκαλίας και τη βελτίωσή της, αλλά και την πρόοδο του εκπαιδευόμενου (Σωτηριάδης, 2013). Επιγραμματικά, η αξιολόγηση είναι αναγκαία διαδικασία προκειμένου να βοηθήσει *«τον εκπαιδευόμενο να μαθαίνει καλύτερα και τον εκπαιδευτικό να διδάσκει καλύτερα»* (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010: 93) και σε επίπεδο σχολείου να εντοπίσει και να ορίσει τους τομείς στους οποίους πρέπει να γίνει παρέμβαση με σκοπό τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου (Κατσαρού & Τσάφος, 2010). Επομένως, μέσω της αξιολόγησης παρέχονται πληροφορίες της ατομικής πορείας των εκπαιδευομένων, του έργου των εκπαιδευτικών και του σχολείου γενικότερα (Βεργίδης & συν., Χ.Χ.). Για την εφαρμογή της απαιτείται γνώση των αρχών και της φιλοσοφίας που την διέπουν, άριστη γνώση των δυσκολιών και γενικότερα της κατάστασης των εκπαιδευομένων, καθώς και συνεργασία με τους άλλους εκπαιδευτές, τους συμβούλους και τον διευθυντή της σχολικής μονάδας. Γενικότερα πρόκειται για μια διαδικασία με την οποία δεν είναι εξοικειωμένοι οι εκπαιδευτές, δεδομένου ότι στην τυπική εκπαίδευση χρησιμοποιείται το μοντέλο της ποσοτικής αξιολόγησης, με αποτέλεσμα να είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικοί. Πρέπει να αναφερθεί ότι η αξιολόγηση γίνεται και από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους, τόσο με τη μορφή της αυτοαξιολόγησης, όσο και της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010).

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

3.2. Ο πολυσχιδής ρόλος του εκπαιδευτή

Η έννοια ρόλος σύμφωνα με το Μάνο (1987) όπως αναφέρεται στις Τσιμπουκλή & Φίλλιπς, (2008: 91) αφορά *«ένα πρότυπο ή τύπο συμπεριφοράς, ο οποίος αναπτύσσεται υπό την επίδραση ενός σημαντικού προσώπου του περιβάλλοντος ενός ατόμου»*. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη διεθνή βιβλιογραφία ο όρος ρόλος αφορά το *«σύνολο των κοινωνικά καθορισμένων ιδιοτήτων και προσδοκιών που συνδέονται με τη θέση που κατέχει, οι οποίες γίνονται αντιληπτές μέσω πράξεων και ενεργειών τις οποίες επιτελεί και την όλη συμπεριφορά που εκδηλώνει σε κατάσταση αλληλεπίδρασης»* (Γιαννακοπούλου, 2008:299).

Πιο συγκεκριμένα αναφερόμενοι στο ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων, αυτός καθορίζεται από τις παρακάτω θέσεις:

- α) τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίον μαθαίνουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι,
- β) τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που έχουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι. Αυτά συνδυαζόμενα με τον διαφορετικό τρόπο μάθησης τους οδηγούν στην ενεργητική συμμετοχή και την αυτοκαθοδηγούμενη μάθηση,
- γ) τη διαφορετικότητα του περιεχομένου και των μεθόδων εκπαίδευσης ενηλίκων και
- δ) τις παγιωμένες αντιλήψεις και τις προκαταλήψεις αναφορικά με τις έννοιες «δάσκαλος» και «μάθημα» (Γιαννακοπούλου, 2008 · Κόκκος, 1999β · Κόκκος, 1999γ).

Όπως ήδη προαναφέρθηκε ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων διαφοροποιείται σημαντικά από εκείνον του δάσκαλου της τυπικής εκπαίδευσης. Κατ' αρχήν ο εκπαιδευτής στα Σ.Δ.Ε. απευθύνεται σε άτομα τα οποία έχουν ενηλικιωθεί, οπότε οι σχέσεις με τους εκπαιδευόμενους τους είναι οριζόντιες και όχι κάθετες, επομένως είναι περισσότερο ισότιμες και αποτελούν προϊόν διαπραγμάτευσης. Οι εκπαιδευόμενοι στα Σ.Δ.Ε. λαμβάνουν οι ίδιοι αποφάσεις για όλα τα ζητήματα που αφορούν τη ζωή τους, επομένως και για τη μάθησή τους, και απαιτούν σχέσεις που θα χαρακτηρίζονται από το διάλογο και θα βασίζονται στον αμοιβαίο σεβασμό. Επιπλέον ο τρόπος με τον οποίον μαθαίνουν οι ενήλικοι είναι ριζικά διαφορετικός από εκείνον των ανηλίκων μαθητών (Γιαννακοπούλου, 2008). Αποτελεί κοινή παραδοχή σήμερα πως το μοντέλο του εκπαιδευτή που δρα ως μεταδότης γνώσεων δεν συνάδει και δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες όχι μόνο των ενηλίκων εκπαιδευόμενων, αλλά ούτε ακόμη και των μαθητών της τυπικής εκπαίδευσης.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ο εκπαιδευτής ενηλίκων ανάλογα με τις συνθήκες της εκπαίδευσης και τη δυναμική της ομάδας καλείται να δράσει ως διευκολυντής, υποστηρικτής, συντονιστής, καταλύτης και εμπνευστής, ως σύμβουλος, ως διαμεσολαβητής, «να μαθαίνει τους εκπαιδευόμενους πώς να μαθαίνουν», (Courau, 2000 · Noye & Piveteau, 1999 · Rogers, 1999). Οι ίδιοι οι εκπαιδευτές –σύμφωνα με τα αποτελέσματα διαφόρων ερευνών- αποδέχονται τον πολυεπίπεδο χαρακτήρα του ρόλου τους θεωρώντας μάλιστα ότι οι επιμέρους πτυχές του δεν αντιτίθενται η μια στην άλλη, αλλά χαρακτηρίζονται από συμπληρωματικότητα (Margo, 2002).

Τα σημαντικότερα στοιχεία που συνθέτουν τον ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων θα μπορούσαν να ομαδοποιηθούν ως εξής:

3.2.1. Ο ρόλος του συντονιστή

Τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τον ρόλο του εκπαιδευτή ως συντονιστή είναι να καθορίσει τους στόχους του προγράμματος σπουδών και να εποπτεύει τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διεργασίας. Ειδικότερα κατά την υλοποίηση της μεθόδου project, η οποία εφαρμόζεται στα Σ.Δ.Ε., παρουσιάζεται με μεγάλη σαφήνεια ο ρόλος του εκπαιδευτή ως συντονιστή (Μαρίνη, 2019). Εκτός από συντονιστής όμως ο εκπαιδευτής παράλληλα με τους εκπαιδευόμενους μαθαίνει και ο ίδιος κατά την πορεία υλοποίησης των διαφόρων εργασιών (όπως είναι για παράδειγμα η τροποποίηση και η επανεκτίμηση των στόχων, του περιεχομένου του διδακτικού υλικού, των μεθόδων, των διδακτικών τεχνικών, των εποπτικών μέσων που επιλέγει κ.λπ. ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες, δεξιότητες και επιδιώξεις των εκπαιδευόμενων) (Χοντολίδου, 2010β). Εδώ φαίνεται εκ πρώτης όψεως να υπάρχει μια αντίφαση: αφενός μεν ο εκπαιδευτής αποτελεί μέλος της ομάδας των εκπαιδευόμενων συμμετέχοντας στις δραστηριότητες της, αφετέρου δε ως συντονιστής (αρχηγός της ομάδας) βρίσκεται εκτός αυτής επιβλέποντας και συντονίζοντας τη μάθηση (Rogers, 1999). Ο εκπαιδευτής εντοπίζει τις αλληλεπιδράσεις που λαμβάνουν χώρα στην ομάδα ως μέλος της και ταυτόχρονα είναι εκείνος που προχωρά στη λύση προβλημάτων που προκύπτουν για την ομαλή λειτουργία της. Στο πλαίσιο αυτής της πτυχής του ρόλου του περιλαμβάνεται η δημιουργία συνεργατικών σχέσεων εντός της ομάδας, οι οποίες

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

θα συμβάλλουν στη αυτογνωσία, τη βελτίωση της αυτοεικόνας των εκπαιδευομένων και εν τέλει στην μαθησιακή διεργασία. Σημαντικά στοιχεία του ρόλου του συντονιστή είναι ακόμη η παροχή διαρκούς ανατροφοδότησης προς τους εκπαιδευόμενους, καθώς και η αυτοαξιολόγηση του έργου του (Γιαννακοπούλου, 2008).

3.2.2. Ο ρόλος του καταλύτη

Ο καταλύτης, όρος που προέρχεται από την επιστήμη της χημείας, παραπέμπει σε ένα χημικό στοιχείο, το οποίο χωρίς το ίδιο να μεταβάλλεται, οδηγεί στην επιτάχυνση της χημικής αντίδρασης, στην οποία λαμβάνει μέρος. Υπό την έννοια αυτή ο εκπαιδευτής ως καταλύτης κατορθώνει να ενεργοποιήσει στο μέγιστο βαθμό τους εκπαιδευόμενους του με τη διαρκή συμμετοχή τους στη μαθησιακή διεργασία (Rogers, 1999), μειώνοντας τη δική του εμπλοκή στον αναγκαίο βαθμό (όταν και όπου χρειάζεται). Βασικό χαρακτηριστικό του ρόλου αυτού είναι η αποδοχή από τον εκπαιδευτή της αντίληψης περί αμφίδρομης μάθησης. Με την έννοια αυτή ο εκπαιδευτής μαθαίνει και ο ίδιος από τους εκπαιδευόμενους. Επίσης αποδέχεται την κριτική και την αμφισβήτηση των μεθόδων, των τεχνικών κ.λπ. που χρησιμοποιεί και είναι ανοικτός στο διάλογο (Γιαννακοπούλου, 2008).

Ο Heron (1996, όπως αναφέρεται στη Γιαννακοπούλου, 2008: 301) διακρίνει έξι επί μέρους διαστάσεις αναφορικά με το ρόλο του εκπαιδευτή ως καταλύτη, τις εξής:

- α) τη δραστηριότητα του σχεδιασμού: αφορά στον ευέλικτο προγραμματισμό των δράσεων, κατά την οποία ο εκπαιδευτής καλείται κάθε στιγμή να απαντήσει στην ερώτηση: *«με ποια μέσα και με ποιους στόχους θα επιτευχθούν οι σκοποί της ομάδας;»*
- β) τη δραστηριότητα απόδοσης νοήματος: αφορά στο να μπορέσουν οι εκπαιδευόμενοι να κατανοήσουν την κατάσταση αποδίδοντας νοήματα στις εμπειρίες του παρελθόντος και αναπτύσσοντας την αυτογνωσία τους. Το ερώτημα που καλείται να απαντήσει ο εκπαιδευτής είναι: *«πώς οι εκπαιδευόμενοι θα αποδώσουν νοήματα στις εμπειρίες του παρελθόντος τους και στις πράξεις του παρόντος;»*
- γ) τη δραστηριότητα της συνειδητοποίησης: αφορά στο να υποκινηθούν οι εκπαιδευόμενοι να καταλάβουν τις πηγές προέλευσης των δυσχερειών τους και τα αίτια των προβλημάτων τους, ώστε να καλλιεργήσουν τα μέσα αντιμετώπισής τους. Η

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

δραστηριότητα αυτή εκφράζεται από την ερώτηση του εκπαιδευτή: *«πώς θα μπορέσουν οι εκπαιδευόμενοι να συνειδητοποιήσουν τα προβλήματα και τις δυσκολίες τους;»*

δ) τη δραστηριότητα χειρισμού συναισθηματικών αντιδράσεων: κατά την οποία ο εκπαιδευτής προσπαθεί να αντιμετωπίσει και να εξισορροπήσει τις συναισθηματικές αντιδράσεις των εκπαιδευομένων. Στη δραστηριότητα αυτή ο εκπαιδευτής καλείται να απαντήσει στην ερώτηση: *«ποιος είναι ο προσφορότερος τρόπος αντίδρασης στις συναισθηματικές αντιδράσεις των εκπαιδευομένων;»*

ε) τη δραστηριότητα οργάνωσης: αφορά στην ενεργή κινητοποίηση των εκπαιδευομένων για μάθηση. Το ερώτημα στο οποίο καλείται εδώ να απαντήσει ο εκπαιδευτής είναι: *«πώς θα αξιοποιηθεί η δραστηριότητα από τους εκπαιδευόμενους, ώστε να μεγιστοποιηθούν τα αποτελέσματα της μάθησης;»*

στ) τη δραστηριότητα της δημιουργίας θετικού κλίματος: το οποίο θα διέπεται από ασφάλεια, εμπιστοσύνη, αμοιβαίο σεβασμό και αποδοχή της προσωπικότητας κάθε εκπαιδευομένου, λειτουργώντας έτσι ενισχυτικά στη διαδικασία συμμετοχής στη μάθηση και στην αυτοδυνάμωση (Τσιμπουκλή & Φίλλιπς, 2008). Στη δραστηριότητα αυτή ο εκπαιδευτής απαντά στην ερώτηση: *«πώς θα δημιουργηθεί και θα διατηρηθεί ένα θετικό κλίμα, το οποίο θα διέπεται από ισοτιμία και αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των εκπαιδευομένων;»*

3.2.3. Ο ρόλος του διαμεσολαβητή

Ο ρόλος του εκπαιδευτή ως διαμεσολαβητή συνίσταται στην ικανότητά του, αφού διερευνήσει τις μαθησιακές ανάγκες, κατανοήσει τις συνθήκες και το κλίμα μάθησης, αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι, να μπορέσει μέσω οργανωμένων δραστηριοτήτων να βοηθήσει αυτούς να ενεργοποιηθούν στη μαθησιακή διεργασία, να γνωρίσουν και να ερευνήσουν όσο το δυνατόν περισσότερες πηγές μάθησης, να ενισχύσει την αυτονομία τους και τις αναπτυξιακές τους δυνατότητες (Γιαννακοπούλου, 2008). Σημαντικό ρόλο για την κατάκτηση της γνώσης διαδραματίζουν οι ήδη προϋπάρχουσες γνώσεις, πάνω στις οποίες θα οικοδομηθούν οι νέες –ζώνη επικείμενης ανάπτυξης- (Vygotski, 2000). Ο εκπαιδευτής πρέπει να βοηθήσει τον εκπαιδευόμενο, μέσω των κατάλληλων δραστηριοτήτων, να αξιοποιήσει προγενέστερες γνώσεις και εμπειρίες, να του δώσει ευκαιρία να προβληματιστεί και να

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

αποτιμήσει κριτικά (απομάθηση) αυτές. Ο Paulo Freire χαρακτήριζε τους εκπαιδευτές ως διαμεσολαβητές στη μάθηση και τόνιζε την ανάγκη να αναπτύξουν ουσιαστικό διάλογο με τους εκπαιδευόμενους, από τον οποίον μαθαίνουν και οι ίδιοι και οι εκπαιδευόμενοι (Κόκκος, 2005). Μια ακόμη πτυχή που άπτεται του εκπαιδευτή διαμεσολαβητή αφορά το νευραλγικό ρόλο του στην διασύνδεση των εκπαιδευομένων των Σ.Δ.Ε. με διάφορους κοινωνικούς, επαγγελματικούς, πολιτιστικούς κ.λπ. φορείς (Μαρίνη, 2019).

3.2.4. Ο ρόλος του καθοδηγητή μάθησης

Δρώντας ως καθοδηγητής μάθησης ο εκπαιδευτής προχωρά στη συνεχή ενθάρρυνση των εκπαιδευομένων, την υπόδειξη καλών πρακτικών, την παροχή ανατροφοδότησης μέσω του αναλυτικού σχολιασμού των δραστηριοτήτων που εκπονούν, στη διόρθωση των λαθών τους (Γιαννακοπούλου, 2008), αλλά και στην προσπάθεια ερμηνείας αυτών (Λεμονίδης, 2010). Σημαντικό στοιχείο του ρόλου αυτού είναι η προσπάθεια του εκπαιδευτή να εξατομικεύσει τη μαθησιακή διεργασία προσαρμόζοντας την στον προσωπικό τρόπο μελέτης που έχει υιοθετήσει ο κάθε εκπαιδευόμενος. Έτσι, καθοδηγεί κατάλληλα τους εκπαιδευόμενους παρέχοντας τους στήριξη όπου απαιτείται και ταυτόχρονα προσπαθεί να ενισχύσει την αυτονομία και την αυτενέργειά τους (Γιαννακοπούλου, 2008).

3.2.5. Ο ρόλος του υποστηρικτή – εμψυχωτή

Ως εμψυχωτής ο εκπαιδευτής ενθαρρύνει και υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους στις προσπάθειες που καταβάλλουν, χρησιμοποιώντας κατάλληλες τεχνικές, ώστε να φτάσουν στον υπέρτατο βαθμό αυτενέργειας και να μπορέσουν να κατακτήσουν τους στόχους, που από κοινού (εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι) έχουν θέσει. Σε καμία περίπτωση ο εκπαιδευτής δε δρα ως αυθεντία, ως μεταβιβαστής γνώσης, που προσπαθεί να επιβάλλει τις απόψεις του στην ομάδα (Γιαννακοπούλου, 2008). Ο εκπαιδευτής μπορεί να χαρακτηριστεί μάλλον ως διευκολυντής της μάθησης, που συντελεί στην ενδυνάμωση των εκπαιδευομένων (Βεργίδου, Βεργίδης & Υφαντή, 2018 · Παπαγεωργίου, 2010), παρά ως εκείνος που κατευθύνει την ομάδα και παρέχει έτοιμες λύσεις (Μαρίνη, 2019).

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Για την επιτυχία του ρόλου του εμπυχωτή απαιτείται η γνώση της δυναμικής των σχέσεων που αναπτύσσονται εντός της ομάδας (Γιαννακοπούλου, 2008 · Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Τα αποτελέσματα έρευνας του Βεργίδη (2003) δείχνουν ότι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί αποδίδουν πολύ μεγάλη σημασία στις δραστηριότητες της εμπύχωσης των εκπαιδευομένων, της δημιουργίας θετικής σχέσης και της ενεργητικής συμμετοχής τους στη μαθησιακή διαδικασία. Τέλος, ο ρόλος του εμπυχωτή – υποστηρικτή προϋποθέτει τη δέσμευση του εκπαιδευτή για τη δική του προσωπική αλλαγή μέσω της συνεχούς εκπαίδευσής του (Τσιμπουκλή & Φίλιπς, 2008).

Συνοψίζοντας, ο εκπαιδευτής στα Σ.Δ.Ε. δεν περιορίζεται μόνο στο διδακτικό του έργο. Ο ρόλος του είναι ιδιαίτερα απαιτητικός και πολυδιάστατος, ενώ ταυτόχρονα η επιτυχής άσκησή του αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση. Παράλληλα με το διδακτικό έργο, ο εκπαιδευτής είναι ερευνητής διερευνώντας τις ανάγκες των εκπαιδευομένων, διαμορφώνει το πρόγραμμα σπουδών και δημιουργεί διδακτικό υλικό, αξιολογεί και αυτοαξιολογείται, αναζητεί λύση σε προβλήματα, συνεργάζεται με τους συναδέλφους του και με διάφορους φορείς της τοπικής κοινωνίας, συντονίζει δράσεις και συνδιαμορφώνει τη γνώση με τους εκπαιδευόμενους.

3.3. Προσόντα και δεξιότητες του εκπαιδευτή

Από όσα ήδη αναφέρθηκαν αναφορικά με τον ρόλο των εκπαιδευτών στα Σ.Δ.Ε. γίνεται σαφές ότι αυτοί πρέπει να διαθέτουν πολλά και εξειδικευμένα προσόντα –τυπικά και ουσιαστικά-, καθώς και δεξιότητες. Οι καινοτομίες που χαρακτηρίζουν τα Σ.Δ.Ε. (κατάρτιση προγράμματος σπουδών, διερεύνηση αναγκών εκπαιδευομένων, σχεδιασμός ενοτήτων και διδακτικού υλικού, επιλογή μεθόδων διδασκαλίας και εκπαιδευτικών τεχνικών, ποιοτική αξιολόγηση, σύνδεση σχολείου και κοινωνίας κ.λπ.) καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων παραπέμπουν σε έναν εκπαιδευτικό ρόλο, ο οποίος διαφοροποιείται σημαντικά από αυτόν ενός εκπαιδευτικού της τυπικής εκπαίδευσης (Βεργίδης, 2003 · Λεμονίδης, 2004).

Τα σημαντικότερα προσόντα που πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής ενηλίκων, όπως παρατίθενται από τους: Κόκκο (2005) και Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη &

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Νικολοπούλου, (2010), οι οποίοι συνοψίζουν τις θέσεις πολλών ευρωπαίων μελετητών που εκφράζουν την ανθρωπιστική τάση είναι τα εξής:

- να έχει άριστη γνώση του αντικειμένου του: εκτός από την καθημερινότητα της μαθησιακής διεργασίας στη σχολική τάξη είναι απαραίτητη και για το σχεδιασμό και τη δημιουργία του διδακτικού υλικού, την επιτυχημένη διαίρεση του σε διδακτικές ενότητες και την σύνδεσή τους με τους εκπαιδευτικούς στόχους που έχουν τεθεί (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010). Επιπλέον, πρέπει να έχει κάνει εξειδικευμένες σπουδές στην εκπαίδευση ενηλίκων και να έχει παρακολουθήσει προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών. Πολύ σημαντική επίσης, μπορεί να αποβεί η εμπειρία στον τομέα της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης ή της εκπαίδευσης ενηλίκων (Γιαννακοπούλου, 2008).
- να αποδέχεται τους εκπαιδευόμενους και να νοιάζεται για αυτούς: να διακατέχεται από ενσυναίσθηση, να κατανοεί τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα, τις ανασφάλειες, τις αδυναμίες, τα άγχη των εκπαιδευομένων, να τους ενθαρρύνει (Πηγιάκη, 2006) και παράλληλα να αντιλαμβάνεται τις επιδιώξεις και τις προσδοκίες τους, τα ιδιαίτερα ταλέντα και τις ικανότητές τους (Βεργίδης, 2003 · Rogers, 1999). Να αντιλαμβάνεται επίσης το ρυθμό, τον τρόπο και τις δυνατότητες μάθησης (μαθησιακό προφίλ) κάθε εκπαιδευόμενου και να εφαρμόζει κατά περίπτωση εξειδικευμένη και διαφοροποιημένη διδασκαλία. (Χατζηθεοχάρους, Γιοβάννη & Νικολοπούλου, 2010).
- να επικοινωνεί ουσιαστικά με τους εκπαιδευόμενους: αναπτύσσοντας θετικές διαπροσωπικές σχέσεις, αποδεχόμενος και σεβόμενος την προσωπικότητα και τις ιδιαιτερότητες κάθε ενός από αυτούς. Να συμβάλλει στην οργάνωση και εμπύχωση της ομάδας των εκπαιδευομένων και στη δημιουργία ειλικρινούς και ουσιαστικής επικοινωνίας εντός της ομάδας. Η ανάπτυξη θετικής σχέσης εκπαιδευτή - εκπαιδευομένων θεωρείται από την πλειονότητα των εκπαιδευτών πολύ σημαντική σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας του Βεργίδη (2003). Έτσι δημιουργείται ένα μαθησιακό κλίμα άνετο, φιλικό, συμμετοχικό, ελεύθερο, δημοκρατικό (Κόκκος, 1999γ) στο οποίο οι εκπαιδευόμενοι νιώθουν ασφάλεια, ανταλλάσσονται σαφή μηνύματα, αναπτύσσεται ο διάλογος, η συνεργασία, η αλληλεγγύη, η αλληλοεκτίμηση, η εμπιστοσύνη, η αποδοχή της διαφορετικότητας, ενώ αντιμετωπίζονται δημιουργικά και κυρίως δημοκρατικά οι διαφωνίες. Ο Rogers (1999) θεωρεί ως αναγκαία

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

προϋπόθεση επιτυχίας των εκπαιδευτικών σκοπών τη διαμόρφωση κατάλληλου ψυχολογικού κλίματος.

- να οργανώνει, να συντονίζει, να ενθαρρύνει και να εμπνέει την ομάδα: δίνοντας ταυτόχρονα πρωτοβουλίες - για ελεύθερη έκφραση και δράση- στους εκπαιδευόμενους και προτρέποντάς τους να συμμετέχουν ενεργά σε όλη την πορεία της μαθησιακής διεργασίας (αυτοκαθοδηγούμενη μάθηση). Ο εκπαιδευτής επίσης, πρέπει να επιβραβεύει τη φαντασία, την πρωτοβουλία, την έρευνα και εύρεση δεδομένων από διάφορες πηγές, ώστε να επιτυγχάνεται η μαθησιακή αυτονομία των εκπαιδευομένων και η ευρετική πορεία προς τη γνώση (Κόκκος, 2005). Ακόμα να μπορεί να διαχειρίζεται αποτελεσματικά και εποικοδομητικά τις κρίσεις και τις συγκρούσεις που μπορεί να παρουσιαστούν στις ομάδες των εκπαιδευομένων (Βεργίδης, 2003).
- να καθορίζει τις διδακτικές ενότητες, να σχεδιάζει και να παράγει ελκυστικό εκπαιδευτικό υλικό: έχοντας υπόψη του τις ανάγκες και τις επιδιώξεις των εκπαιδευομένων και το πλαίσιο του προγράμματος σπουδών των Σ.Δ.Ε. (Πηγάκη, 2006 · Τσάφος & Χοντολίδου, 2010).
- να επιλέγει και να εφαρμόζει εκπαιδευτικές τεχνικές, οι οποίες συμβάλλουν στην ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων, την αξιοποίηση των εμπειριών τους, την κριτική σκέψη, την αλληλεπίδραση, τη μάθηση μέσα από την πράξη. Η επιλογή των τεχνικών προϋποθέτει ότι ο εκπαιδευτής γνωρίζει αυτές άριστα, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους (Κόκκος, 1999α · Κόκκος, 1999β), το χρόνο και τους πόρους που απαιτούνται για την εφαρμογή τους, καθώς επίσης και τα ιδιαίτερα αποτελέσματα που επιφέρει καθεμιά από αυτές (Βεργίδης, κ. συν., Χ.Χ).
- να γνωρίζει και να χρησιμοποιεί στη διδασκαλία του διάφορα εποπτικά μέσα και βέβαια τις νέες τεχνολογίες (Βεργίδης, 2003). Ειδικότερα, η χρήση των Τ.Π.Ε. στη σχολική καθημερινότητα φαίνεται ότι, από την πλευρά των εκπαιδευομένων, προάγει την αυτενέργεια, τη διερεύνηση, τη λύση προβλημάτων, την καινοτομία, τη συμμετοχή, την αλληλεπίδραση, τη δημιουργικότητα (Μικρόπουλος, 2011).
- να συνδέει την εκπαιδευτική διαδικασία με την ανάπτυξη σχέσεων με την συμβατική εκπαίδευση, άλλα Σ.Δ.Ε., την τοπική κοινωνία, με διάφορους φορείς (κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς, πολιτισμικούς, κ.λπ.), καθώς και να δημιουργεί συνεργασίες και συμπράξεις στην αγορά εργασίας (Ανάγνου & Βεργίδης,

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Χ.Χ.). Αποτελεί γενική παραδοχή ότι το σχολείο δρα μέσα στην κοινωνία, είναι μέρος της, επηρεάζει αυτήν και επηρεάζεται από αυτήν. Επομένως, στόχος είναι η δημιουργία σχολικών τάξεων οι οποίες είναι ανοιχτές στην κοινωνία, δημοκρατικές και ευέλικτες και όχι απλά χώροι απόκτησης γνώσεων (Μαρίνη, 2019). Ένα παράδειγμα σύνδεσης σχολείου – κοινωνίας σύμφωνα με τους Τσάφο και Χοντολίδου (2010) μπορεί να είναι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση project στον κοινωνικό και περιβαλλοντικό γραμματισμό. Η πρακτική σύνδεσης των Σ.Δ.Ε. με την κοινωνία φαίνεται όμως, πως δεν θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική από την πλειονότητα των ιδίων των εκπαιδευτικών (Βεκρής, 2010 · Βεργίδης, 2003).

- να έχει αυτογνωσία: γνωρίζοντας τα δυνατά και αδύνατα σημεία του και να προσπαθεί να υπερβεί τυχόν ελλείμματά του. Να αναστοχάζεται, να αποτιμά κριτικά το έργο του, να εντοπίζει τα σημεία που απαιτείται βελτίωση, να είναι έτοιμος να μάθει από τους εκπαιδευόμενους. Να έχει υψηλό αυτοέλεγχο, υπομονή, ανεκτικότητα, να είναι δεκτικός στην κριτική καθώς και σε πιθανή αμφισβήτηση από την πλευρά των εκπαιδευομένων (Βεργίδης, 2003).
- να προβαίνει στη διαδικασία της αυτοαξιολόγησης και μέσω αυτής στην αυτοανάπτυξη: εξετάζοντας με κριτικό μάτι την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της εργασίας του, με σκοπό τη βελτίωσή της όπου απαιτείται. Ο Rogers (1999: 293-294) διαπιστώνει ότι *«η αξιολόγηση συγκαταλέγεται στις πιο απαιτητικές δεξιότητες που πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής και χρειάζεται να καλλιεργήσουμε συνειδητά την ικανότητα αυτή. [...] Η αξιολόγηση θα είναι αποτελεσματική μόνο αν είμαστε προετοιμασμένοι να αλλάζουμε ή ακόμα και να θέσουμε σε αχρηστία το υπάρχον πρόγραμμά μας στην περίπτωση που διαπιστώσουμε σφάλματα και να αρχίσουμε από την αρχή»*. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί, ότι για να επιτευχθεί η αυτοανάπτυξη και βελτίωση του εκπαιδευτή είναι απαραίτητη η συμμετοχή του σε διαρκείς επιμορφώσεις, δεδομένου ότι σήμερα η γνώση παράγεται με αλματώδεις ρυθμούς.

Η αναγκαιότητα της επιμόρφωσης και συνεχούς ενημέρωσης για τους εκπαιδευτικούς των Σ.Δ.Ε. είναι ακόμη περισσότερο επιβεβλημένη, λόγω του πολυσχιδούς επαγγελματικού τους ρόλου (Κουτρούμπα, 2008 · Πηγιάκη, 2006). Επίσης, όπως είναι γνωστό, οι εκπαιδευτικοί των Σ.Δ.Ε. προέρχονται κατά κύριο λόγο από το χώρο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ερχόμενοι να εργαστούν σε ένα τελείως

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

διαφορετικό σε φιλοσοφία και πρακτική σχολείο το ερώτημα είναι αν και σε ποιο βαθμό έχουν μετασχηματίσει παγιωμένες απόψεις, πρακτικές και εμπειρίες ώστε να είναι συμβατές με την εκπαίδευση ενηλίκων (Πηγιάκη, 2006). Η επιμόρφωση βοηθάει σημαντικά προς την κατεύθυνση αυτή και την αλλαγή νοοτροπίας. Εκτός όμως από την εισαγωγική επιμόρφωση των εκπαιδευτών, η οποία απαιτείται για την εξοικείωση στο νέο τους ρόλο, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία και στη διαρκή επιμόρφωση τους (Πηγιάκη, 2006). Γενικά, η επιμόρφωση μπορεί να γίνεται στη σχολική μονάδα, ή σε περιφερειακό επίπεδο, ή εκτός σχολικής μονάδας (εξωσχολική επιμόρφωση) με την παρακολούθηση προγραμμάτων υπό την εποπτεία πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Σύμφωνα με την Υπουργική απόφαση 260/2008 (άρθρο 5 Β.2) για τους εκπαιδευτικούς των Σ.Δ.Ε. προβλέπεται η ενδοσχολική επιμόρφωση μετά από σχετικές επιμορφωτικές δράσεις, για τις οποίες αποφασίζει ο σύλλογος διδασκόντων, καθώς και επιμόρφωση από τον περιφερειακό σύμβουλο εκπαίδευσης. Η ενδοσχολική επιμόρφωση είναι περισσότερο αποτελεσματική εξαιτίας και των τοπικών ιδιαιτεροτήτων κάθε Σ.Δ.Ε. (Μέτης & Καβαδίας, 2008). Κατά τα τελευταία χρόνια όμως, όπως επισημάνθηκε από εκπαιδευτές, έχει μειωθεί η επιμορφωτική διαδικασία συγκρινόμενη με τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του θεσμού των Σ.Δ.Ε. (Μαρίνη, 2019). Αποτελέσματα ερευνών (ενδεικτικά αναφέρονται οι: Καβαδίας και συνεργάτες, 2007 · Λεμονίδης, 2000 · Πηγιάκη, 2006) καταδεικνύουν ότι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν αναγκαία την επιμόρφωσή τους, και η πλειονότητα αυτών προτιμά την ενδοσχολική μορφή της (Καβαδίας & συν., 2007). Παράλληλα τα τελευταία χρόνια κερδίζει συνέχεια έδαφος και η ιδέα της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης των εκπαιδευτών των Σ.Δ.Ε.

Αναφορικά με το θεματολόγιό της εντοπίζεται κυρίως σε θέματα διδακτικής μεθοδολογίας, ποιοτικής περιγραφικής αξιολόγησης, διαχείρισης κρίσεων και δυναμικής της ομάδας, γνώσης των αρχών που διέπουν την εκπαίδευση ενηλίκων, γνώσης φιλοσοφία των Σ.Δ.Ε. (Καβαδίας, Κιουλάνης, Μέτης & Όρλης, 2007 · Κουτρούμπα, 2008 · Τσιμπουκλή & Φίλλιπς, 2008), χρήσης των Τ.Π.Ε. (Μικρόπουλος, 2011) κ.λπ. Επιπλέον, στην πολυπολιτισμική κοινωνία που ζούμε θεωρούμε πως είναι απαραίτητη και η επιμόρφωση σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, ώστε οι εκπαιδευτικοί των Σ.Δ.Ε. να μπορούν να αντιμετωπίζουν ζητήματα σχετιζόμενα με τη διαφορετικότητα. Στο πλαίσιο της επιμορφωτικής

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

διαδικασίας έχουν πραγματοποιηθεί και επισκέψεις εκπαιδευτών σε διάφορα Σ.Δ.Ε. στην Ελλάδα και στο εξωτερικό με στόχο τη διάχυση εφαρμοσμένων καλών πρακτικών (Κουτρούμπα, 2008).

Επιπλέον θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ως αναγκαίες δεξιότητες του εκπαιδευτή που εργάζεται στα Σ.Δ.Ε. και τα δύο παρακάτω στοιχεία:

- να έχει αναπτύξει κουλτούρα συνεργασίας: για τη δημιουργία υποστηρικτικού και ασφαλούς περιβάλλοντος στο χώρο του σχολείου είναι αναγκαία η συνεργασία με τους εκπαιδευόμενους, με εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων καθώς και με το επιστημονικό προσωπικό της σχολικής μονάδας -ψυχολόγος και επαγγελματικός σύμβουλος- (Μάνθου, 2013). Οι Έλληνες εκπαιδευτικοί εμφανίζουν σημαντικό έλλειμμα ανάπτυξης δεξιοτήτων συνεργασίας, φαινόμενο το οποίο είναι απόρροια των προπτυχιακών τους σπουδών και της κυρίαρχης φιλοσοφίας που θεωρεί τη διδασκαλία μάλλον ως ατομική δραστηριότητα και όχι ως αποτέλεσμα συνεργασίας και συλλογικής διερεύνησης (Ματσαγγούρας, 1995). Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της συνεργασίας μπορεί να διαδραματίσουν σύμφωνα με τη Μάνθου (2007) οι παιδαγωγικές συναντήσεις, μέσω των οποίων η ιεραρχική σχέση διευθυντή και εκπαιδευτών μετατρέπεται περισσότερο από σχέση εξουσίας σε σχέση συνεργασίας.
- να έχει τη διάθεση να παρέχει εξατομικευμένη ατομική ή ομαδική ενισχυτική διδασκαλία σε περιπτώσεις που απαιτείται κάτι τέτοιο.

ΜΕΡΟΣ Β΄
ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο 4^ο κεφάλαιο που ακολουθεί γίνεται αναφορά στο σχεδιασμό της έρευνας. Αναλύεται ο σκοπός, τα ερευνητικά εργαλεία και τα ερευνητικά ερωτήματα. Δίνεται ο χρόνος υλοποίησης της έρευνας, ο πληθυσμός στόχος στον οποίο απευθύνεται και τα μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν. Επίσης, γίνεται αναφορά στις δυσκολίες που προέκυψαν και στα στοιχεία εκείνα που καθιστούν την έρευνα έγκυρη και αξιόπιστη.

4.1. Ο σκοπός και τα ερευνητικά ερωτήματα

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η ανάδειξη των σημαντικότερων στοιχείων (προσόντων και δεξιοτήτων) που συνθέτουν τον ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων μέσα από τις απόψεις εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας. Επίσης, θα εξετάσει τις στάσεις που υιοθετούν οι εκπαιδευτικοί ως προς την πολυπλοκότητα του ρόλου τους. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων οφείλουν να αναμορφώσουν πρακτικές, που στο συμβατό σύστημα εκπαίδευσης απέκλεισαν τους ανθρώπους που φοιτούσαν. Η έρευνα διεξάγεται στο Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας, γι' αυτό και αποτελεί μελέτη περίπτωσης. Ωστόσο, τα αποτελέσματα της μπορεί να συμβάλλουν στη βαθύτερη κατανόηση του ρόλου του εκπαιδευτή και στη βελτίωση της λειτουργίας των Σ.Δ.Ε.. Από την ανάλυση των ερευνητικών ερωτημάτων, πιστεύουμε ότι θα εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα, τα οποία θα δώσουν τροφή για μελλοντικές ερευνητικές προσεγγίσεις.

Ο στόχος της συγκεκριμένης έρευνας είναι να εξετάσει τον πολυδιάστατο ρόλο των εκπαιδευτών ενηλίκων στο Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας. Η προσέγγιση θα είναι τόσο ποσοτική όσο και ποιοτική, έτσι ώστε να εξεταστούν τα καθήκοντά τους, οι ευθύνες και οι δραστηριότητές τους. Τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν από το σκοπό της εργασίας σχετίζονται με το αντικείμενο της εργασίας, τα καθήκοντα, τις ευθύνες, τις δραστηριότητες, τα προσόντα, την εξειδίκευση και την εμπειρία με στόχο να γίνει κατανοητό το εκπαιδευτικό προφίλ των εκπαιδευτών. Επίσης, θα διερευνηθούν οι δυσκολίες που προκύπτουν σε σχέση με το εκπαιδευτικό πλαίσιο μέσα από τις απόψεις ενηλίκων εκπαιδευτών Σ.Δ.Ε. και εκπαιδευόμενων. Τα ερευνητικά ερωτήματα, που θα εξεταστούν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, ακολουθούν παρακάτω:

Ερευνητικά Ερωτήματα:

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

- 1) Τι χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ο εκπαιδευτής ενηλίκων με εκείνα που πρέπει να διαθέτει ένας εκπαιδευτής στο συμβατό σύστημα εκπαίδευσης;
- 2) Τι δυσκολίες προκύπτουν σε σχέση με την ομάδα των εκπαιδευόμενων στο Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας, μέσα από τη μαθησιακή διαδικασία;
- 3) Σε ποιο βαθμό αξιοποιούνται οι ενεργητικές εκπαιδευτικές μέθοδοι (οι γνώσεις και ικανότητες των εκπαιδευτών ενηλίκων, τα περιεχόμενα μάθησης των Σ.Δ.Ε. και τη δεκτικότητα των εκπαιδευομένων);

Εξετάζουμε:

- 1) αν οι εκπαιδευτές Σ.Δ.Ε. διαθέτοντας εκτός από τα τυπικά προσόντα (γνώσεις) και κοινωνικές δεξιότητες στέκονται αρωγοί στην προσπάθεια των ενήλικων εκπαιδευόμενων κατά τη διαδικασία της μάθησης.
- 2) αν οι εκπαιδευτές Σ.Δ.Ε. χρησιμοποιώντας ενεργητικές τεχνικές ενθαρρύνουν τους εκπαιδευόμενους, έτσι ώστε να πετύχουν τον εκπαιδευτικό τους στόχο.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν από το σκοπό της εργασίας σχετίζονται με το αντικείμενο της εργασίας, τα καθήκοντα, τις ευθύνες, τις δραστηριότητες, τα προσόντα, την εξειδίκευση και την εμπειρία με στόχο να γίνει κατανοητό το εκπαιδευτικό προφίλ των εκπαιδευτών. Επίσης, θα διερευνηθούν οι δυσκολίες που προκύπτουν σε σχέση με το εκπαιδευτικό πλαίσιο μέσα από τις απόψεις ενηλίκων εκπαιδευτών Σ.Δ.Ε. και εκπαιδευόμενων.

Η προσέγγιση αυτή είναι πιθανό να λειτουργήσει ως ένα μέσο πληροφόρησης των εκπαιδευτών (ανατροφοδότηση των εκπαιδευτών σε σχέση με τη μαθησιακή διαδικασία, η οποία προκύπτει από το κομμάτι της έρευνας που απευθύνεται σε ενήλικους εκπαιδευόμενους σε Σ.Δ.Ε.). Επίσης, τα συμπεράσματα μιας τέτοιας έρευνας είναι χρήσιμα σε όσους προτίθενται να ασχοληθούν ακαδημαϊκά και επαγγελματικά με τη συγκεκριμένη πτυχή της Δια Βίου Μάθησης.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

4.2. Ο πληθυσμός – στόχος της έρευνας

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μελέτη περίπτωσης, καθώς ο πληθυσμός στόχος περιλαμβάνει ενήλικες εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας του Νομού Μεσσηνίας. Οι φοιτούντες στο Σ.Δ.Ε., είναι ενήλικες που για κάποιους λόγους αποκλείστηκαν από το τυπικό σύστημα εκπαίδευσης και δεν κατάφεραν να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση. Η πολιτεία παρέχει σ' αυτούς μια νέα ευκαιρία να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους, προσφέροντας τους υποστήριξη στην κοινωνική και εργασιακή τους ένταξη. Όπως ήδη αναφέραμε, στην ερευνητική διαδικασία περιλαμβάνονται και οι εκπαιδευτές του σχολείου, καθώς πρωταγωνιστούν στην εκπαιδευτική διαδικασία της εκπαίδευσης ενηλίκων, που όπως έχουμε αναφέρει είναι μια μορφή εκπαίδευσης νέα και ευέλικτη, που ανταποκρίνεται συγκριτικά με την τυπική ταχύτερα, στις ανάγκες για δεξιότητες και γνώση. Η εκπαίδευση ενηλίκων είναι ένα πεδίο γνώσης στην Ελλάδα καινούριο. Η έρευνα στο συγκεκριμένο πεδίο είναι αναγκαία λόγω της καινοτομίας των προγραμμάτων αλλά και της προσπάθειας που πραγματοποιείται για κοινωνική και επαγγελματική ένταξη του πληθυσμού – ομάδας.

Η επιλογή του δείγματος ήταν τυχαία. Η ερευνήτρια περιορίστηκε αναγκαστικά στη διαθεσιμότητα εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτών. Η επικοινωνία ήταν τηλεφωνική και μέσω μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, διότι δεν υπήρχε δυνατότητα επίσκεψης στο χώρο του σχολείου λόγω covid 19. Το δείγμα είναι τυχαίο. Ως εργαλεία συλλογής δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια για τους εκπαιδευόμενους και συνέντευξη για τους εκπαιδευτές. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε από 53 ενήλικες εκπαιδευόμενους α' και β' κύκλου. Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε από την ερευνήτρια σε google forms και στη συνέχεια απαντήθηκε από τους εκπαιδευόμενους. Μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας με τη Διευθύντρια του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας η ερευνήτρια εξασφάλισε την άδεια διεξαγωγής της έρευνας καθώς και ότι ο πληθυσμός στόχος ήταν πρόθυμος και διαθέσιμος στο να συμμετάσχει στην έρευνα.

Ως προς τις συνεντεύξεις, οι οποίες στο σύνολό τους ήταν 8, η επιλογή έγινε βάσει της προσωπικής προθυμίας του κάθε εκπαιδευτή και ήταν τυχαία. Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο (1993,131), ο τόπος διεξαγωγής της συνέντευξης πρέπει να είναι απομονωμένος χώρος αφενός για να μην υπάρχουν γύρω άλλα πρόσωπα και να απαντά

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

ο εξεταζόμενος περισσότερο ελεύθερα και αφετέρου για να υπάρχει ησυχία και να διατηρείται το ενδιαφέρον του αμείωτο καθ' όλη τη διάρκεια της συνέντευξης. Στην παρούσα έρευνα, λόγω covid 19, οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν τηλεφωνικά. Έγινε μαγνητοφώνηση και ακολούθησε απομαγνητοφώνηση. Δε μας δόθηκε η δυνατότητα της άμεσης επικοινωνίας με τους συμμετέχοντες. Η έρευνα αποτελεί μελέτη περίπτωσης (περιορισμός της στο Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας), ωστόσο η ερευνήτρια κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια με στόχο το δείγμα να είναι αξιόπιστο και η έρευνα να οδηγηθεί σε ασφαλή συμπεράσματα.

4.3. Διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας

Η έρευνα διεξήχθη τους μήνες Ιανουάριο 2021 με Μάρτιο του 2021. Η ερευνήτρια κατόπιν τηλεφωνικής συνεννοήσεως με τη Διευθύντρια του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας, όπως προαναφέραμε, εξασφάλισε την άδεια για την διεξαγωγή της έρευνας. Σε συνεργασία με έναν πρόθυμο εκπαιδευτή Σ.Δ.Ε. (μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας, αλλά και μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) πραγματοποιήθηκε η ηλεκτρονική συμπλήρωση των ερωτηματολογίων από τους εκπαιδευτές την τρίτη εβδομάδα του Ιανουαρίου (18-22) του 2021 κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων και της λήξης των μαθημάτων. Στο Σ.Δ.Ε. γινόντουσαν δια ζώσης μαθήματα τις συγκεκριμένες ημερομηνίες. Ο εν λόγω εκπαιδευτής βοήθησε εθελοντικά, ώστε να είναι επαρκής ο αριθμός των συμμετεχόντων. Η διαδικασία κύλησε ομαλά, καθώς οι ερωτήσεις ήταν κατανοητές και η διαδικασία είχε ολιγόλεπτη διάρκεια. Η ερευνήτρια είχε δώσει τις απαραίτητες διευκρινήσεις για το ερευνητικό εργαλείο του ερωτηματολογίου μέσω μια επιστολής (ενημερώνοντας ότι διασφαλίζεται η ανωνυμία των εκπαιδευόμενων που θα συμμετείχαν στην έρευνα και ευχαριστώντας τους εκ των προτέρων για τον χρόνο που θα διέθεταν), που διαβάστηκε στους συμμετέχοντες από έναν εκπαιδευτή του Σ.Δ.Ε.. Κατά την ίδια περίοδο η ερευνήτρια επικοινωνούσε με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με 7 εκπαιδευτές Σ.Δ.Ε. και τη διευθύντρια του Σ.Δ.Ε. και αφού τους επισύναψε ένα ενημερωτικό έντυπο σχετικά με το θέμα της έρευνας, εξασφάλισε τη συμμετοχή τους στην έρευνα, καθώς προθυμοποιήθηκαν να παραχωρήσουν συνέντευξη. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν τηλεφωνικά με

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

μαγνητοφώνηση τους. Στη συνέχεια ακολούθησε απομαγνητοφώνηση για την ανάλυση των δεδομένων.

4.4. Μέθοδος της έρευνας

Ο σχεδιασμός της μεθοδολογίας της έρευνας πραγματοποιήθηκε συνυπολογίζοντας πολλούς παράγοντες. Για τον σχεδιασμό της παρούσας έρευνας η ερευνήτρια εξέτασε αρχικά το προσωπικό της ενδιαφέρον για το πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων και στη συνέχεια τον διαθέσιμο χρόνο για την υλοποίηση της ερευνητικής διαδικασίας. Επιπροσθέτως, λήφθηκαν υπόψη από την ερευνήτρια ο σκοπός της έρευνας, τα ερευνητικά ερωτήματα και οδηγήθηκε στην υλοποίηση της έρευνας με τη βοήθεια δύο τεχνικών συλλογής δεδομένων, την ποσοτική με τη χρήση ερωτηματολογίων, με ερωτήσεις κλειστού τύπου που συμπληρώθηκαν από τους εκπαιδευόμενους του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας, όπως επίσης και ποιοτική, με διεξαγωγή συνεντεύξεων, με ερωτήσεις ανοικτού τύπου, στην οποία συμμετείχαν η Διευθύντρια του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας και ακόμα 6 εκπαιδευτές του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας. Η παραπάνω προσέγγιση στοχεύει στην εξέταση των καθηκόντων, των ευθυνών και των δραστηριοτήτων των εκπαιδευτών Σ.Δ.Ε.. Στην ποιοτική έρευνα ο ερευνητής κάνει μεγάλου εύρους ερωτήσεις, ώστε να λάβει μεγάλου όγκου δεδομένα, για να έχει τη δυνατότητα ανάλυσης σε βάθος του φαινομένου που ερευνά (Creswell, 2011). Μέσα από τους συμμετέχοντες ο ερευνητής συγκεντρώνει δεδομένα, τα οποία μπορούν να εκφραστούν ποσοτικά, αναλύοντας τα με το κατάλληλο στατιστικό πρόγραμμα. Τα ερωτηματολόγια της παρούσας έρευνας αναλύθηκαν με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS. Η χρήση δύο τεχνικών συλλογής δεδομένων στόχευε σε όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστα και έγκυρα αποτελέσματα της έρευνας σε σχέση με τα αποτελέσματα που θα προκύπτανε από τη χρήση μιας και μόνο τεχνικής συλλογής δεδομένων. Συνεπώς, έχει καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια από την πλευρά της ερευνήτριας για να οδηγηθεί η έρευνα σε έγκυρα και αξιόπιστα συμπεράσματα.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

4.5. Τεχνικές συλλογής δεδομένων

Για τη συλλογή δεδομένων, όπως ήδη προαναφέραμε, χρησιμοποιήθηκαν δύο τεχνικές, η ποσοτική μέσω ερωτηματολογίων και η ποιοτική μέσω συνεντεύξεων, με σκοπό να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου σχετίζονταν με τα εμπόδια φοίτησης, τη διεξαγωγή της μαθησιακής διαδικασίας, τις εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτές κατά τη μαθησιακή διαδικασία, τις εργασίες project, τα εποπτικά μέσα και την θετική επίδραση που ασκούν όλα τα παραπάνω στους εκπαιδευόμενους (ανάσχεση των εμποδίων φοίτησής τους). Επιπλέον, σχετίζονταν με το κλίμα που έχει διαμορφωθεί στη συγκεκριμένη μονάδα και τη σχέση εκπαιδευόμενων – εκπαιδευτών.

Το ερωτηματολόγιο είναι ένα οργανωμένο σύνολο γραπτών ερωτήσεων. Οι ερωτήσεις ήταν κλειστού τύπου και διατυπώθηκαν έτσι ώστε να ταιριάζουν στον σκοπό της έρευνας. Στις ερωτήσεις χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Likert πέντε σημείων (από καθόλου μέχρι πάρα πολύ). Μια κλίμακα που γενικά όχι μόνο χρησιμοποιείται στα ερωτηματολόγια, αλλά επιπλέον θεωρείται αξιόπιστη. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν τον Ιανουάριο του 2021 και η διαδικασία της συμπλήρωσης έγινε ανεμπόδιστα, καθώς οι ερωτήσεις ήταν απλές, έγιναν άμεσα κατανοητές από όλους τους εκπαιδευόμενους. Ως προς το δείγμα, η επιλογή του ήταν τυχαία. Χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο, καθώς τα δεδομένα συλλέγονται σε σύντομο χρονικό διάστημα και ο αριθμός των συμμετεχόντων συνήθως επαρκεί. Στην παρούσα εργασία όμως, χρησιμοποιήθηκε και η συνέντευξη για την εξαγωγή συμπερασμάτων που δεν αποτυπώνονται εύκολα με ποσοτικές μεθόδους (Creswell, 2011).

Τα συμπεράσματα που αναδύθηκαν από τα απαντημένα ερωτηματολόγια, σχετίζονταν με τη συμβολή των εκπαιδευτών στην υπέρβαση των φραγμών και των εμποδίων που έρχονται αντιμέτωποι οι εκπαιδευόμενοι κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους, καθώς και με τη γόνιμη επικοινωνία, που αναπτύσσουν οι εκπαιδευτές με τους εκπαιδευόμενους μέσα από τον ανοικτό διάλογο και τη διαπραγμάτευση. Τα αποτελέσματα που εξήχθησαν από τα ερωτηματολόγια είναι μετρήσιμα και μπορούν να αποδοθούν σε πίνακες, οδηγώντας την ερευνήτρια στην εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου δεν κούρασαν τους συμμετέχοντες, καθώς οι ερωτήσεις ήταν σαφείς και η διαδικασία της συμπλήρωσης

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

ολιγόλεπτη. Επιπροσθέτως, διατηρήθηκε η ανωνυμία των συμμετεχόντων, σημαντικός παράγοντας, διότι οι συμμετέχοντες ήταν απαλλαγμένοι από το άγχος για όσα τους ζητήθηκαν. Οι ίδιοι ήταν ενημερωμένοι, καθώς αρχικά τους είχε δοθεί ένα έντυπο από την ερευνήτρια που δήλωνε τον σκοπό της έρευνας, την διατήρηση της απόλυτης ανωνυμίας κατά τη συμπλήρωσή του. Στο ίδιο έντυπο η ερευνήτρια τους ευχαριστούσε για τον χρόνο που θα αφιέρωναν και τη συμμετοχή τους.

Οι ερωτήσεις της συνέντευξης ήταν ανοικτού τύπου και η συνέντευξη είχε διάρκεια 30 λεπτών. Από τις ερωτήσεις της συνέντευξης που απευθύνονταν στους εκπαιδευτές Σ.Δ.Ε. προέκυψαν συμπεράσματα που αφορούν τη διδακτική τους εμπειρία, τις σπουδές, τις αντιλήψεις τους για τον ρόλο τους, τις δεξιότητες και τις ικανότητες ενός εκπαιδευτή Σ.Δ.Ε., τις μεθόδους για την ενίσχυση των κινήτρων των εκπαιδευόμενων, τις εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιούν και τις απόψεις τους για τον θεσμό. Καθώς τηρήθηκε το πρωτόκολλο της συνέντευξης (ενημέρωση των συμμετεχόντων, εξασφάλιση συμμετοχής, απόλυτη ανωνυμία) θεωρούμε ότι η ερευνήτρια οδηγήθηκε σε ασφαλή συμπεράσματα, τα οποία να λειτουργήσουν ενισχυτικά στην εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων.

Τα ερωτηματολόγια καθώς και οι ερωτήσεις της συνέντευξης δομήθηκαν με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα που είχε θέσει η ερευνήτρια (στον σχεδιασμό της παρούσας έρευνας), καθώς και τη σχετική με το θέμα της έρευνας βιβλιογραφία. Η ερευνήτρια προσπάθησε οι ερωτήσεις και των δύο εντύπων (ερωτηματολογίου – συνέντευξης) να αντανακλούν το ζητούμενο της έρευνας.

4.6. Επεξεργασία δεδομένων

Τα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν από 53 εκπαιδευόμενους του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας. Μετά τη συλλογή των δεδομένων του ερωτηματολογίου ακολούθησε η επεξεργασία τους, για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα SPSS. Τα πλεονεκτήματα του παραπάνω προγράμματος εντοπίζονται στην ανάλυση μεγάλου όγκου πληροφοριών και στο ότι συμβάλλει στην εξαγωγή συμπερασμάτων έγκυρων και ασφαλών. Η απόδοση των αποτελεσμάτων πραγματοποιήθηκε με γραφικές παραστάσεις.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ως προς τις συνεντεύξεις, πραγματοποιήθηκαν 7 στο σύνολό τους από εκπαιδευτές του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας (ωρομίσθιους και μη). Η ερευνήτρια αφού ολοκλήρωσε τη διαδικασία των συνεντεύξεων (οι συνεντεύξεις μαγνητοφωνήθηκαν) μετέγραψε τις πληροφορίες, πληκτρολογώντας τα αρχεία του κειμένου (απομαγνητοφώνηση) σε ηλεκτρονικό υπολογιστή. Αρχικά η ερευνήτρια διερεύνησε την ανάλυση των δεδομένων, με σκοπό να αποκτήσει μια γενική εικόνα. Στη συνέχεια εστίασε στις λεπτομέρειες, προσπαθώντας να αποκτήσει μια αίσθηση της συνέντευξης και τέλος ξεκίνησε την κωδικοποίηση των αποτελεσμάτων.

4.7. Εγκυρότητα και αξιοπιστία

Για την αξιοπιστία του ερωτηματολογίου εφαρμόστηκε η πιλοτική παρουσίασή του, προκειμένου να γίνει εφαρμογή πρακτική των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου. Πιο συγκεκριμένα στα τέλη Δεκεμβρίου του 2020 το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε σε μικρό αριθμό εκπαιδευόμενων (μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου), προκειμένου να εκφραστούν τυχόν απορίες, σχετικά με τις ερωτήσεις και να γίνουν οι απαραίτητες μετατροπές. Η παραπάνω διαδικασία βοήθησε την ερευνήτρια στη βελτίωση της τελικής δομής του ερωτηματολογίου, έπειτα από κάποιες διορθώσεις που έκανε.

Η εγκυρότητα συνεπάγεται ότι οι τιμές του ατόμου από τη χρήση του εργαλείου έχουν νόημα, έχουν σημασία και δίνουν την δυνατότητα στον ερευνητή να καταλήξει σε σωστά συμπεράσματα για τον πληθυσμό με βάση το δείγμα που μελετά (Creswell, 2011, 197). Η εγκυρότητα του ερωτηματολογίου εξασφαλίστηκε από τη διατήρηση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να το απαντήσουν αντικειμενικά. Επιπλέον, το ερωτηματολόγιο δομήθηκε από ερωτήσεις (κλειστού τύπου) κατανοητές και συμβατές με το σκοπό της έρευνας.

Η αξιοπιστία της συνέντευξης εξασφαλίστηκε μέσα από τη σχολαστική διεξαγωγή της έρευνας. Από την πλευρά της ερευνήτριας πραγματοποιήθηκε καταγραφή των ερευνητικών δραστηριοτήτων και έγινε προσπάθεια ανάδειξης διαφορετικών ερμηνειών. Επίσης, η ερευνήτρια δεν επηρεάστηκε από οποιεσδήποτε προσδοκίες και πρωταρχικές γνώσεις, που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε προκαταλήψεις και να επηρεάσουν τη διεξαγωγή της έρευνας.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ως προς την εσωτερική εγκυρότητα, αυτή εξασφαλίζεται με την περιγραφή από την πλευρά της ερευνήτριας, μια περιγραφή τεκμηριωμένη και όχι κατασκευασμένη. Σ' αυτό βοήθησαν και οι ερωτήσεις του εντύπου της συνέντευξης, που είχαν συνταχθεί με ιδιαίτερη προσοχή για να μην υπάρχει καμία προδιάθεση και καθοδήγηση προς συγκεκριμένα νοήματα. Για το σκοπό αυτό, στο παράρτημα της εργασίας, κρίθηκε απαραίτητη η πλήρης καταγραφή των δεδομένων (απομαγνητοφώνηση όλων των συνεντεύξεων). Πραγματοποιήθηκαν και δύο πιλοτικές συνεντεύξεις, εξασφαλίζοντας τη μη ύπαρξη δυσκολιών κατανόησης των ερωτήσεων, καθώς δε χρειάστηκε να αναδιατυπώσει κάποια ερώτηση. Με την παραπάνω διαδικασία εξασφαλίσαμε επίσης ότι η σειρά των ερωτήσεων δεν προκαλεί παρανοήσεις. Οι ερωτήσεις του συστήματος της συνέντευξης είχαν τις παρακάτω κατευθύνσεις:

- ερωτήσεις που αφορούσαν βιογραφικά στοιχεία και την πρότερη εμπειρία των εκπαιδευτών.
- ερωτήσεις σχετικά με τα εμπόδια και τις ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων και την ενίσχυση των κινήτρων.
- ερωτήσεις που διερευνούν τον πολυεπίπεδο ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων
- ερωτήσεις σχετικά με τις εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιούν, τις μεθόδους εμπύχωσης και ενεργητικής συμμετοχής και την ενίσχυση των κινήτρων των ενηλίκων εκπαιδευόμενων.
- Απόψεις για το Θεσμό των ΣΔΕ

Στόχος της ερευνήτριας ήταν όσο το δυνατόν πλησιέστερη καταγραφή των όσων ειπώθηκαν από τους συμμετέχοντες, ώστε να είναι ξεκάθαρη η διαφορετική οπτική των υποκειμένων. Για αυτό τα συμπεράσματα της εργασίας προκύπτουν από τα δεδομένα και όχι από την επιβολή μιας κατεύθυνσης από την ερευνήτρια για να αποδοθεί ένα πλαισιωμένο νόημα. Στόχος ήταν η ανάδειξη των νοημάτων που τα ίδια τα άτομα αποδίδουν στις σχέσεις τους με τους άλλους, στις πράξεις και στο περιβάλλον τους.

Κεφάλαιο 5: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο 5^ο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζονται τα ευρήματα του ερωτηματολογίου, το οποίο απαντήθηκε από τους εκπαιδευτές του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας, καθώς και τα ευρήματα των συνεντεύξεων που παραχωρήθηκαν από 8 εκπαιδευτές (μόνιμους και αναπληρωτές) του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

5.1.Παρουσίαση ευρημάτων ερωτηματολογίου εκπαιδευομένων

Στατιστική ανάλυση

Αρχικά έγινε περιγραφική στατιστική υπολογίζοντας τις συχνότητες και τα ποσοστά όλων των μεταβλητών που συμπεριλήφθηκαν στη μελέτη. Στη συνέχεια έγινε επαγωγική στατιστική ή στατιστική των συσχετίσεων. Μεταξύ δύο ποσοτικών μεταβλητών έγινε t-test, ενώ μεταξύ δύο ποιοτικών μεταβλητών έγινε χ^2 test. Επίσης, μεταξύ τριών μεταβλητών (ηλικιακές ομάδες) έγινε one way ANOVA analysis. Το επίπεδο σημαντικότητας (p-value) ορίστηκε σε 0,05. Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων έγινε με το στατιστικό πακέτο SPSS v.21.0.

Αποτελέσματα

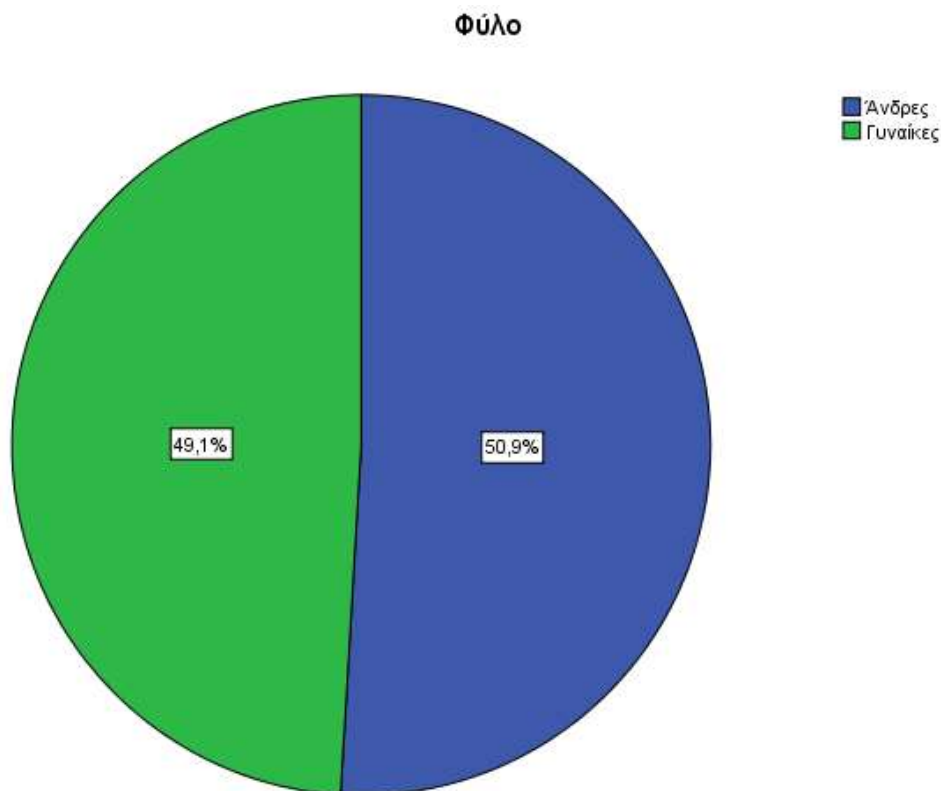
Ο δείκτης αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου Cronbach a βρέθηκε 0,792, που σημαίνει ότι το ερωτηματολόγιο έχει υψηλού βαθμού αξιοπιστία και οι ερωτήσεις που το απαρτίζουν είναι συναφείς μεταξύ τους.

Το δείγμα της μελέτης αποτέλεσαν 53 συμμετέχοντες, εκ των οποίων 27 (50,9%) ήταν άνδρες και 26 (49,1%) γυναίκες (σχήμα 1). Συνολικά, 23 (43,4%) συμμετέχοντες ήταν ηλικίας άνω των 40 ετών, 18 (34%) ήταν ηλικίας 30 με 40 ετών και 12 (22,6%) συμμετέχοντες ήταν ηλικίας κάτω των 30 ετών (σχήμα 2).

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.



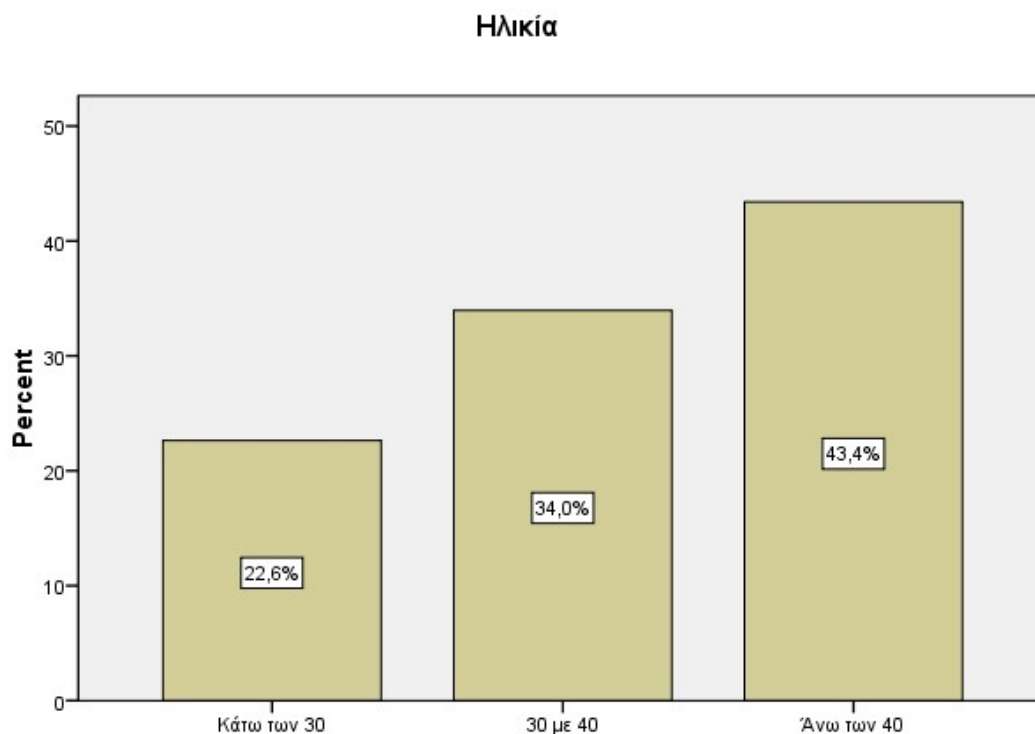
Σχήμα 1. Ποσοστιαία κατανομή φύλου συμμετεχόντων.

Στην ερώτηση «Σημειώστε τα εμπόδια που αντιμετωπίσατε κατά τη φοίτησή σας στο ΣΔΕ» 37 (69,8%) συμμετέχοντες απάντησαν επαγγελματικές υποχρεώσεις, 29 (54,7%) οικογενειακές υποχρεώσεις, 10 (18,9%) ψυχολογικοί παράγοντες, 1 (1,9%) ύλη και 1 (1,9%) οι σχέσεις με τους εκπαιδευόμενους (σχήμα 3).

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.



Σχήμα 2. Ποσοστιαία κατανομή ηλικίας συμμετεχόντων.



Σχήμα 3. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σημειώστε τα εμπόδια που αντιμετωπίσατε κατά τη φοίτησή σας στο Σ.Δ.Ε.

Γίνεται λοιπόν ξεκάθαρο, ότι οι εκπαιδευόμενοι αντιμετωπίζουν διάφορα εμπόδια κατά τη φοίτησή τους, με σημαντικότερα τις οικογενειακές και επαγγελματικές τους

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

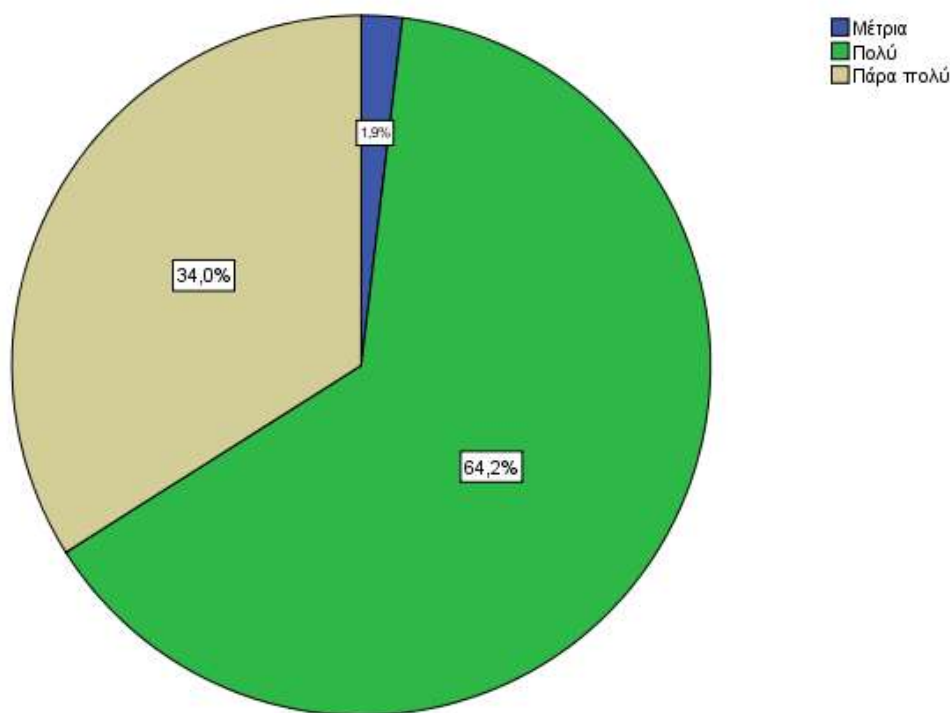
Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

υποχρεώσεις. Ο εκπαιδευτής Σ.Δ.Ε. πρέπει να ξέρει πολύ καλά τους εκπαιδευόμενους του. Είναι αναγκαίο να κατανοηθεί το πλαίσιο το οικογενειακό, κοινωνικό, εργασιακό και προσωπικό στο οποίο βρίσκεται και ενεργεί ο κάθε εκπαιδευόμενος, ώστε να υποστηριχθεί σε σχέση με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει σε όλους τους τομείς.

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας υποστηρίζουν στην αντιμετώπιση των παραπάνω εμποδίων;», 34 (64,2%) συμμετέχοντες απάντησαν πολύ, 18 (34%) πάρα πολύ και 1 (1,9%) μέτρια (σχήμα 4).

Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας υποστηρίζουν στην αντιμετώπιση των παραπάνω εμποδίων;



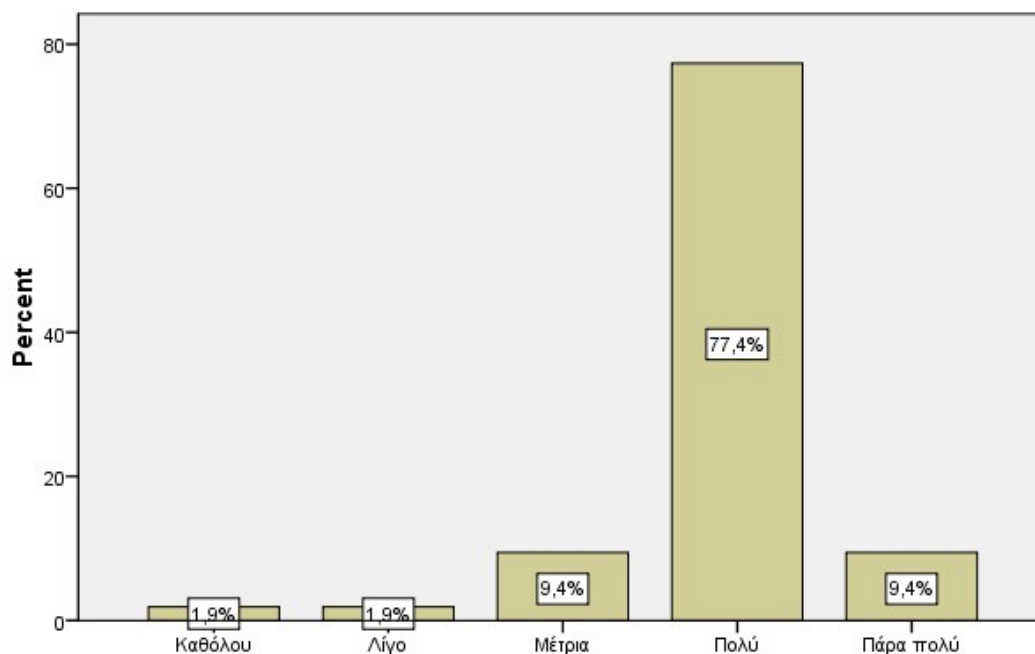
Σχήμα 4. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας υποστηρίζουν στην αντιμετώπιση των παραπάνω εμποδίων;

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε σημαντικές τις εργασίες project του ΣΔΕ;», 41 (77,4%) συμμετέχοντες απάντησαν πολύ, 5 (9,4%) πάρα πολύ, 5 (9,4%) μέτρια, 1 (1,9%) λίγο και 1 (1,9%) καθόλου (σχήμα 5).

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε σημαντικά τα εργαστήρια που πραγματοποιούνται στο ΣΔΕ;», 38 (71,7%) συμμετέχοντες απάντησαν πολύ, 11 (20,8%) πάρα πολύ, 3 (5,7%) μέτρια και 1 (1,9%) καθόλου (σχήμα 6).

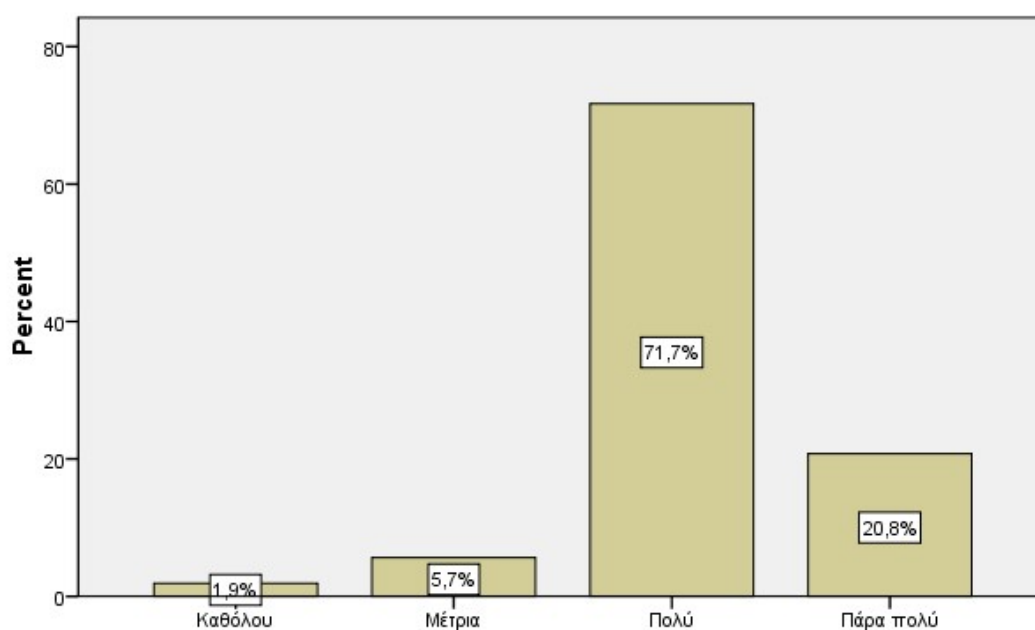
Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε σημαντικές τις εργασίες project του ΣΔΕ;



Σχήμα 5. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε σημαντικές τις εργασίες project του ΣΔΕ;

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε σημαντικά τα εργαστήρια που πραγματοποιούνται στο ΣΔΕ;



Σχήμα 6. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε σημαντικά τα εργαστήρια που πραγματοποιούνται στο ΣΔΕ;

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

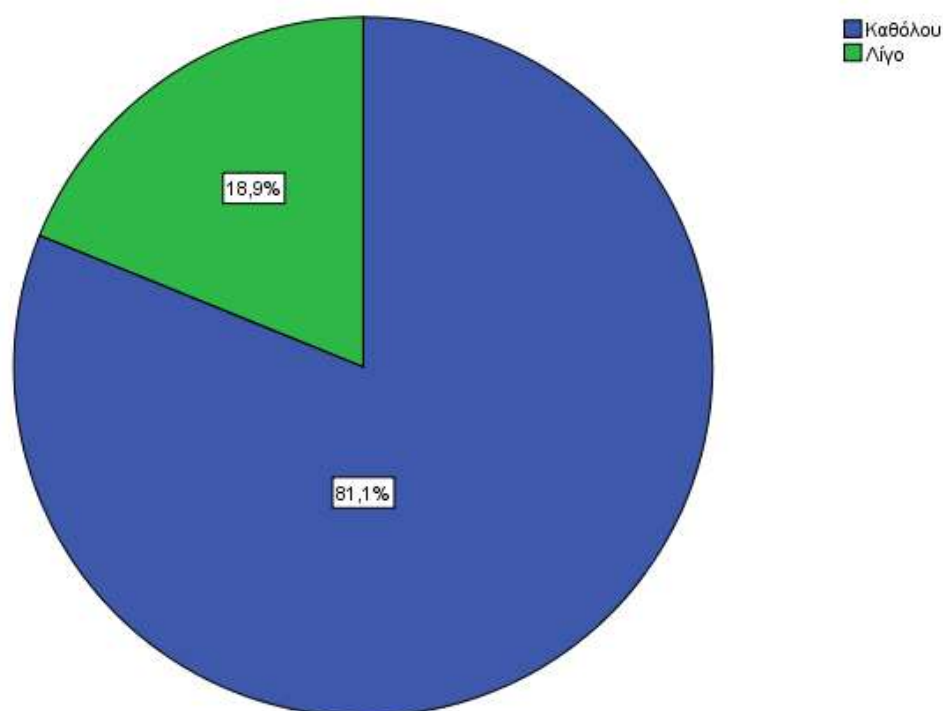
Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Τα σχέδια δράσης και τα ελεύθερα εργαστήρια ή διαφορετικά εργαστήρια ποικίλων δραστηριοτήτων συνδέονται στενά με τις δεξιότητες, τις κλίσεις, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευόμενων. Παραπάνω φαίνεται να υλοποιούνται σε μεγάλο βαθμό, προωθώντας με αυτόν τον τρόπο τη διαθεματικότητα.

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θα χαρακτηρίζατε τη φοίτησή σας στο σχολείο ως χάσιμο χρόνου;», 43 (81,1%) συμμετέχοντες απάντησαν καθόλου και 10 (18,9%) συμμετέχοντες απάντησαν λίγο (σχήμα 7).

Σε ποιο βαθμό θα χαρακτηρίζατε τη φοίτησή σας στο σχολείο ως χάσιμο χρόνου;



Σχήμα 7. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σε ποιο βαθμό θα χαρακτηρίζατε τη φοίτησή σας στο σχολείο ως χάσιμο χρόνου;

Στην ερώτηση «Σημειώστε τις εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτής σας στη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας», 47 (88,7%) συμμετέχοντες απάντησαν ερωτήσεις-απαντήσεις, 22 (41,5%) ομάδες ανταλλαγής απόψεων, 19 (35,8%) συζήτηση, 15 (28,3%) επίδειξη, 6 (11,3%) προσομοίωση, 6 (11,3%) παίξιμο ρόλων και 1 (1,9%) κάποιες άλλες (σχήμα 8).

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

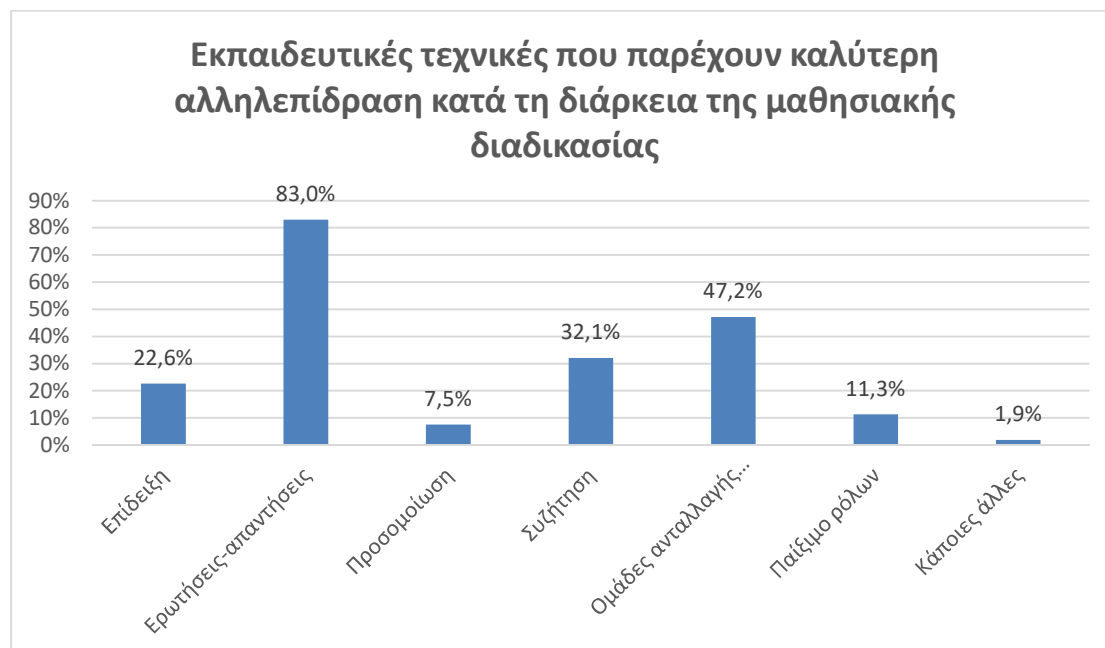
Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Στην ερώτηση «Σημειώστε με ποιες από τις παρακάτω εκπαιδευτικές τεχνικές εισπράττετε την αλληλεπίδραση κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας», 44 (83%) συμμετέχοντες απάντησαν ερωτήσεις-απαντήσεις, 25 (47,2%) ομάδες ανταλλαγής απόψεων, 17 (32,1%) συζήτηση, 12 (22,6%) επίδειξη, 6 (11,3%) παίξιμο ρόλων, 4 (7,5%) προσομοίωση και 1 (1,9%) κάποιες άλλες (σχήμα 9).



Σχήμα 8. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σημειώστε τις εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτής σας στη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.



Σχήμα 9. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σημειώστε με ποιες από τις παρακάτω εκπαιδευτικές τεχνικές εισπράττετε την αλληλεπίδραση κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας;

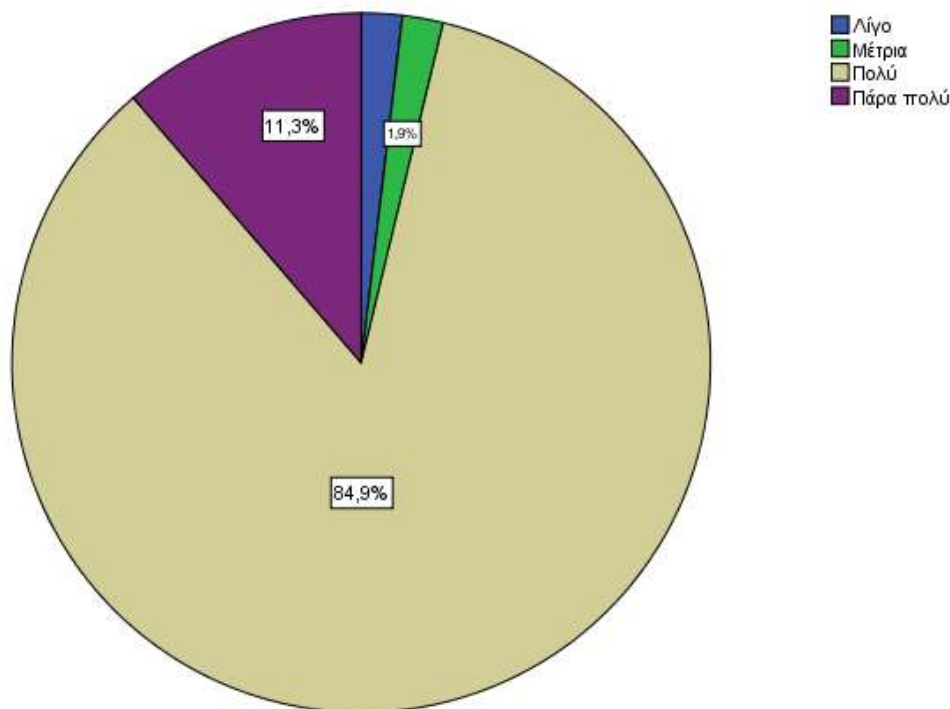
Στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι με τη χρήση κάποιων από τις παραπάνω εκπαιδευτικές τεχνικές σας δόθηκε η δυνατότητα να αλλάξετε στάσεις και συμπεριφορές όσον αφορά τον εαυτό σας και τις σχέσεις σας με τα άλλα μέλη της ομάδας;», 45 (84,9%) συμμετέχοντες απάντησαν πολύ, 6 (11,3%) πάρα πολύ, 1 (1,9%) μέτρια και 1 (1,9%) λίγο (σχήμα 10).

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Πιστεύετε ότι με τη χρήση κάποιων από τις παραπάνω εκπαιδευτικές τεχνικές σας δόθηκε η δυνατότητα να αλλάξετε στάσεις και συμπεριφορές όσον αφορά τον εαυτό σας και τις σχέσεις σας με τα άλλα μέλη της ομάδας;



Σχήμα 10. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Πιστεύετε ότι με τη χρήση κάποιων από τις παραπάνω εκπαιδευτικές τεχνικές σας δόθηκε η δυνατότητα να αλλάξετε στάσεις και συμπεριφορές όσον αφορά τον εαυτό σας και τις σχέσεις σας με τα άλλα μέλη της ομάδας;

Στην ερώτηση «Ποια εποπτικά μέσα χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτής σας κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας;», 48 (90,6%) συμμετέχοντες απάντησαν πίνακα, 39 (73,6%) ηλεκτρονικό υπολογιστή, 25 (47,2%) κείμενα, 17 (32,1%) οπτικοακουστικά μέσα και 4 (7,5%) κάποια άλλα (σχήμα 11).

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.



Σχήμα 11. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Ποια εποπτικά μέσα χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτής σας κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας;

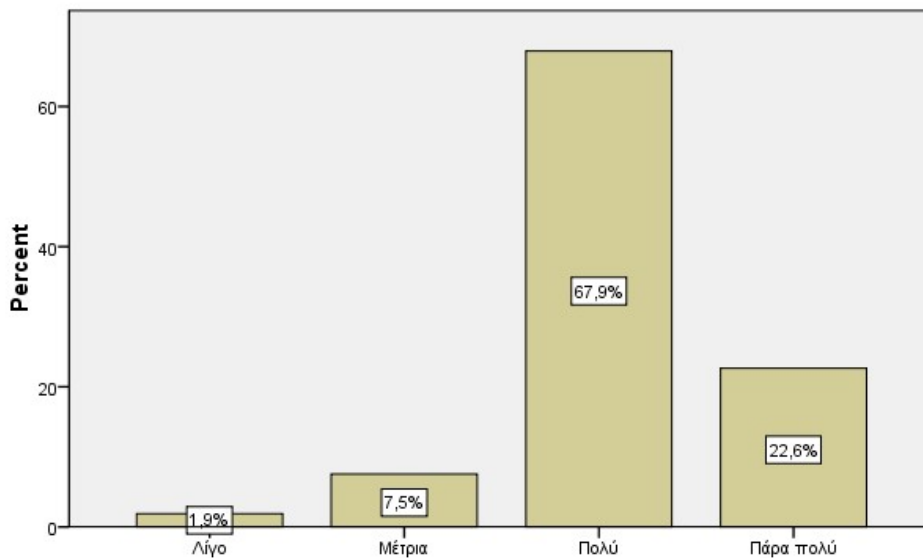
Διαπιστώνεται ότι οι εκπαιδευτές χρησιμοποιούν πληθώρα εκπαιδευτικών τεχνικών, συμπεραίνουμε λοιπόν ότι οι εκπαιδευτικές τεχνικές εναλλάσσονται και ότι είναι συμβατές με τις Αρχές Μάθησης Ενηλίκων. Οι εκπαιδευόμενοι υποστηρίζουν ότι η χρήση αυτών των τεχνικών τους έδωσε τη δυνατότητα να αλλάξουν στάσεις σε ζητήματα συμπεριφοράς.

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό θα χαρακτηρίζατε την ατμόσφαιρα στη σχολική τάξη κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας ως άνετη, φιλική και ζεστή;», 36 (67,9%) συμμετέχοντες απάντησαν πολύ, 12 (22,6%) πάρα πολύ, 4 (7,5%) μέτρια και 1 (1,9%) λίγο (σχήμα 12).

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας είναι εμψυχωτικοί κατά τη διάρκεια της φοίτησης;», 37 (69,8%) συμμετέχοντες απάντησαν πολύ, 15 (28,3%) πάρα πολύ και (1,9%) λίγο (σχήμα 13).

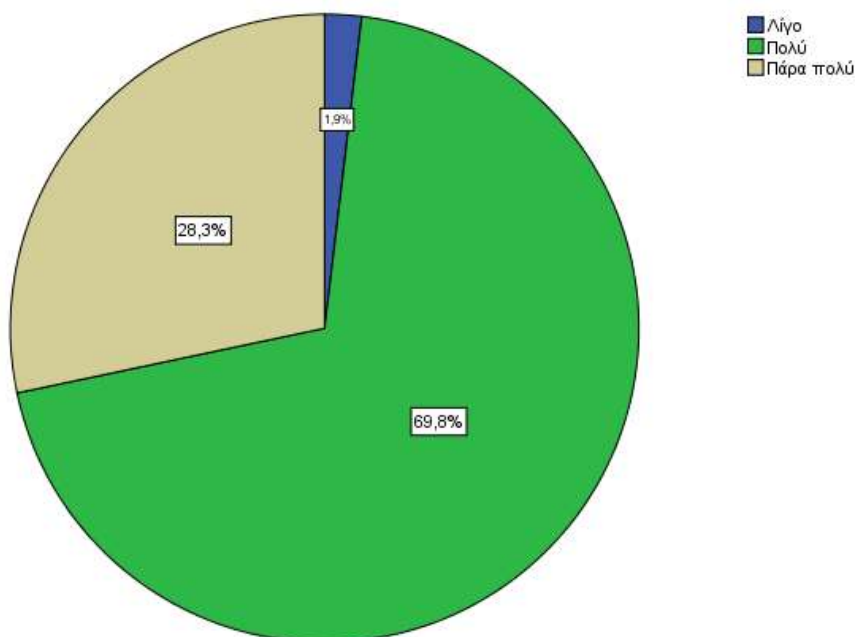
Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Σε ποιο βαθμό θα χαρακτηρίζατε την ατμόσφαιρα στη σχολική τάξη κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας ως άνετη, φιλική και ζεστή;



Σχήμα 12. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σε ποιο βαθμό θα χαρακτηρίζατε την ατμόσφαιρα στη σχολική τάξη κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας ως άνετη, φιλική και ζεστή;

Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας είναι εμψυχωτικοί κατά τη διάρκεια της φοίτησης;

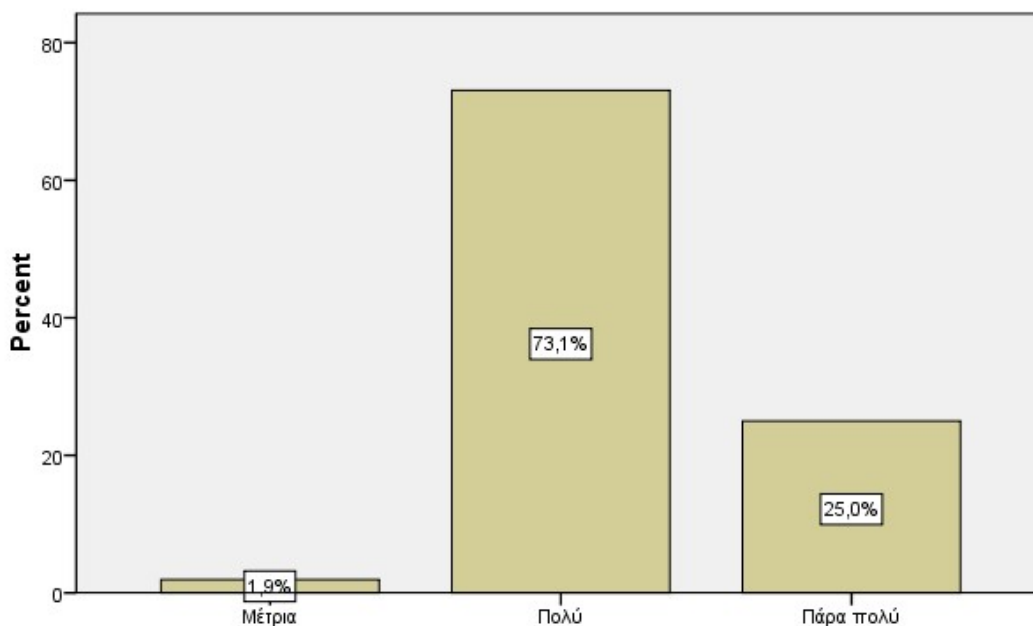


Σχήμα 13. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας είναι εμψυχωτικοί κατά τη διάρκεια της φοίτησης;

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας προάγουν τη συνεργασία τόσο μαζί τους όσο και με τους άλλους εκπαιδευόμενους;», 38 (73,1%) συμμετέχοντες απάντησαν πολύ, 13 (25%) πάρα πολύ και 1 (1,9%) μέτρια (σχήμα 14).

Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας προάγουν τη συνεργασία τόσο μαζί τους όσο και με τους άλλους εκπαιδευόμενους;



Σχήμα 14. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας προάγουν τη συνεργασία τόσο μαζί τους όσο και με τους άλλους εκπαιδευόμενους;

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό νιώθετε ότι ενισχύεστε από τους εκπαιδευτές σας στο να σκέφτεστε ανεξάρτητα- αυτοδύναμα;», 39 (73,6%) συμμετέχοντες απάντησαν πολύ, 13 (24,5%) πάρα πολύ και 1 (1,9%) μέτρια (σχήμα 15).

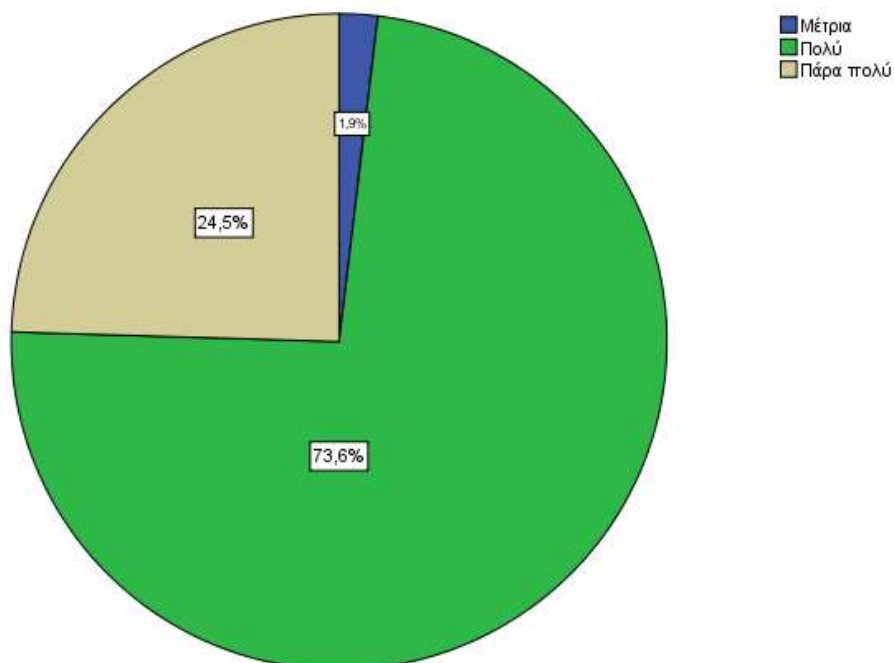
Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό συνέβαλαν οι εκπαιδευτές στη διαχείριση κρίσεων;» 39 (73,6%) συμμετέχοντες απάντησαν πολύ, 13 (24,5%) πάρα πολύ και (1,9%) μέτρια (σχήμα 16).

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

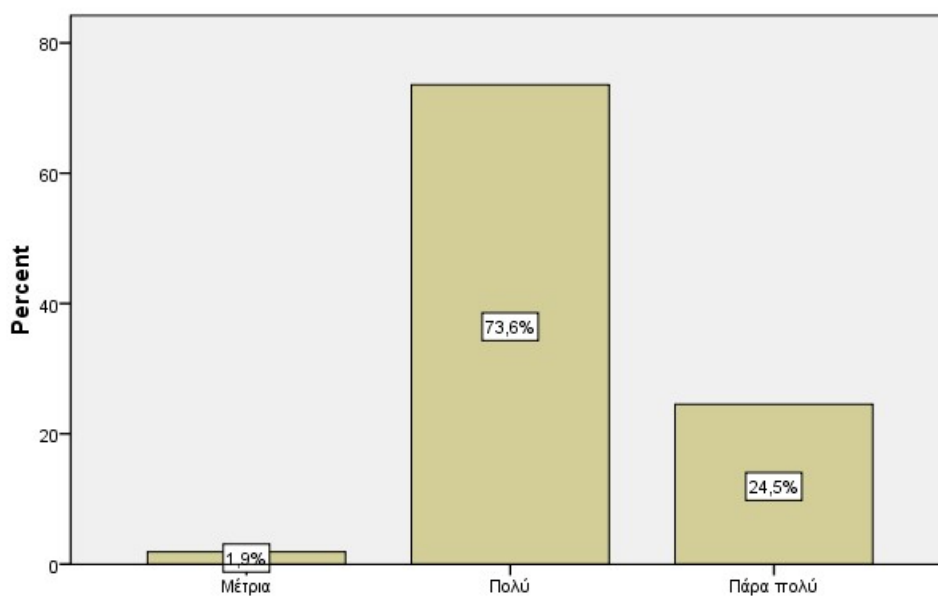
Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Σε ποιο βαθμό νιώθετε ότι ενισχύεστε από τους εκπαιδευτές σας στο να σκέφτεστε ανεξάρτητα- αυτοδύναμα;



Σχήμα 15. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σε ποιο βαθμό νιώθετε ότι ενισχύεστε από τους εκπαιδευτές σας στο να σκέφτεστε ανεξάρτητα- αυτοδύναμα;

Σε ποιο βαθμό συνέβαλαν οι εκπαιδευτές στη διαχείριση κρίσεων;



Σχήμα 16. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σε ποιο βαθμό συνέβαλαν οι εκπαιδευτές στη διαχείριση κρίσεων;

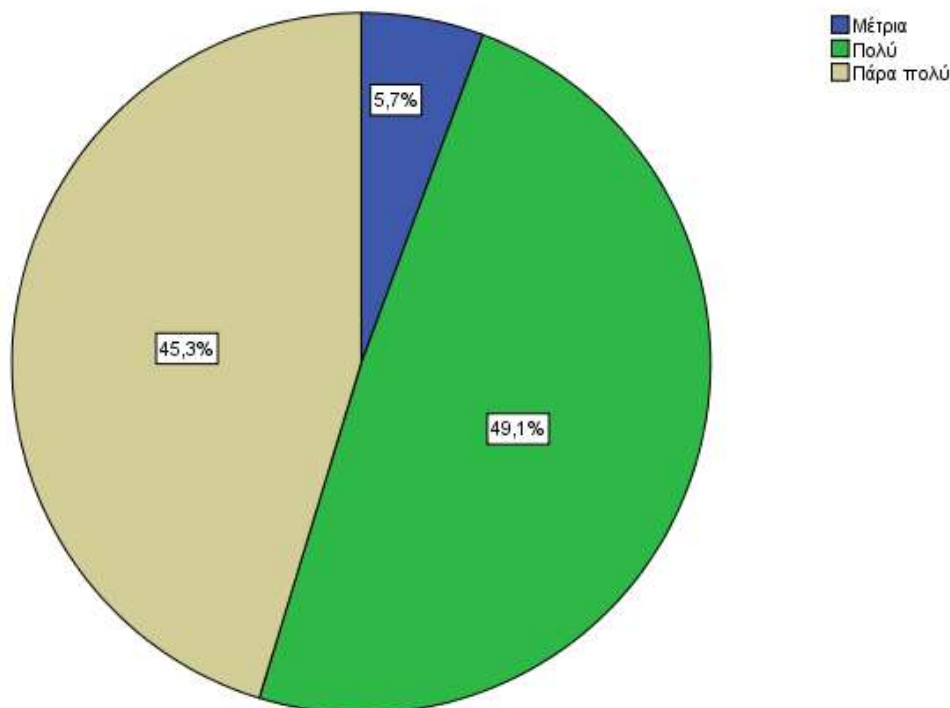
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό λαμβάνετε τη διδασκαλία στο ΣΔΕ σαν πράξη επικοινωνίας;», 26 (49,1%) συμμετέχοντες απάντησαν πολύ, 24 (45,3%) πάρα πολύ, 3 (5,7%) μέτρια (σχήμα 17).

Σε ποιο βαθμό λαμβάνετε τη διδασκαλία στο ΣΔΕ σαν πράξη επικοινωνίας;



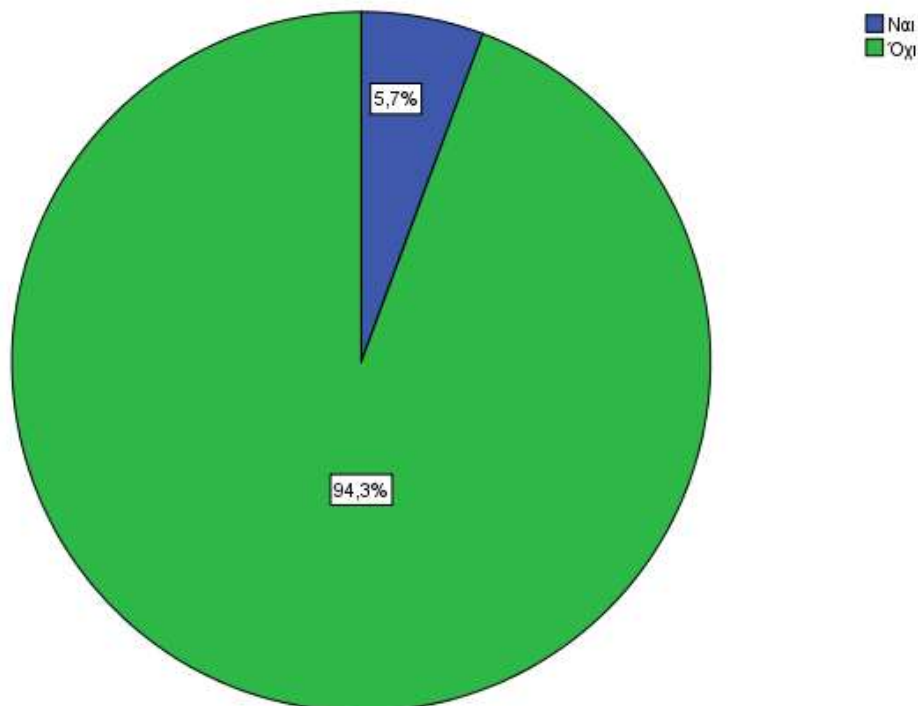
Σχήμα 17. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σε ποιο βαθμό λαμβάνετε τη διδασκαλία στο ΣΔΕ σαν πράξη επικοινωνίας;

Από το σύνολο των συμμετεχόντων 3 (5,7%) απάντησαν ότι αισθάνθηκαν ψυχολογικά φορτισμένοι εξαιτίας της μη σωστής επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή τους (σχήμα 18).

Φαίνεται από τις απαντήσεις των εκπαιδευόμενων ότι οι εκπαιδευτές δημιουργούν και διατηρούν ένα δημοκρατικό και συμμετοχικό κλίμα. Η σχέση εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό. Ανθίζει ο γόνιμος διάλογος και συνεπώς επιτυγχάνεται η επίλυση προβλημάτων που προκύπτουν ανάμεσα στα μέλη της ομάδας.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Νιώσατε ποτέ ψυχολογικά φορτισμένοι εξαιτίας της μη σωστής επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή σας;



Σχήμα 18. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Νιώσατε ποτέ ψυχολογικά φορτισμένοι εξαιτίας της μη σωστής επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή σας;

Στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό νομίζετε ότι ο εκπαιδευτικός σας σας μαθαίνει πώς να μαθαίνετε;», 44 (83%) συμμετέχοντες απάντησαν πολύ, 6 (11,3%) πάρα πολύ και 3 (5,7%) μέτρια (σχήμα 19).

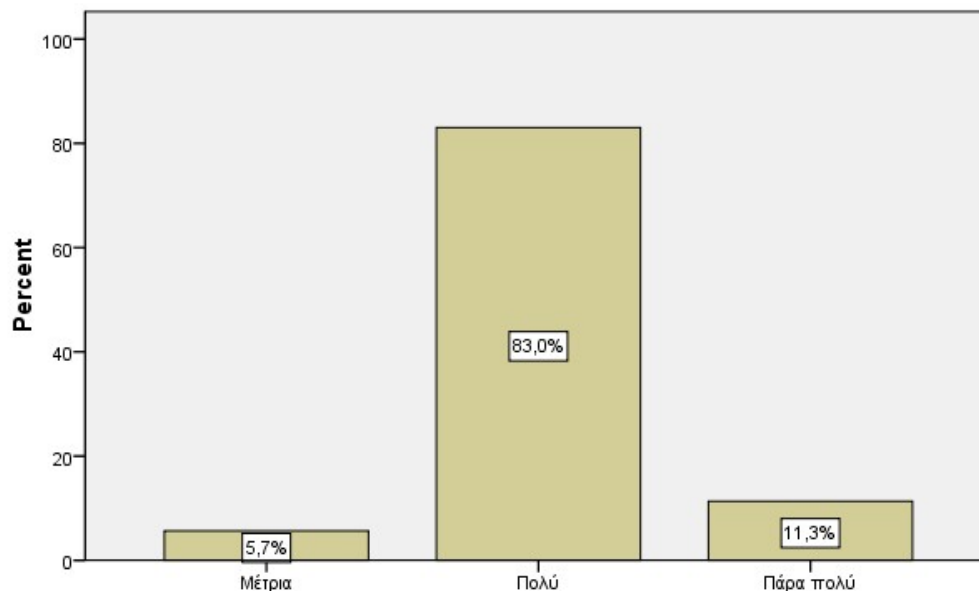
Στην ερώτηση «Αισθάνεστε ότι η διαδικασία της μάθησης εξελίσσεται μέσα σε ένα συνεργατικό κλίμα μάθησης;», 40 (75,5%) συμμετέχοντες απάντησαν πολύ, 8 (15,1%) πάρα πολύ και 5 (9,4%) μέτρια (σχήμα 20).

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

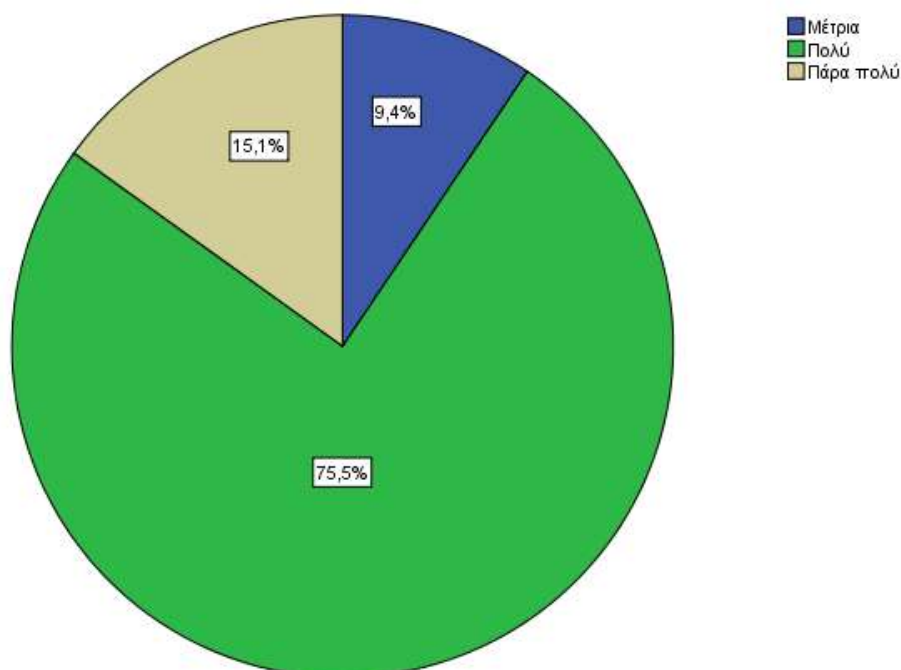
Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Σε ποιο βαθμό νομίζετε ότι ο εκπαιδευτικός σας «σας μαθαίνει πώς να μαθαίνετε»;



Σχήμα 19. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Σε ποιο βαθμό νομίζετε ότι ο εκπαιδευτικός σας «σας μαθαίνει πώς να μαθαίνετε»;

Αισθάνεστε ότι η διαδικασία της μάθησης εξελίσσεται μέσα σε ένα συνεργατικό κλίμα μάθησης;

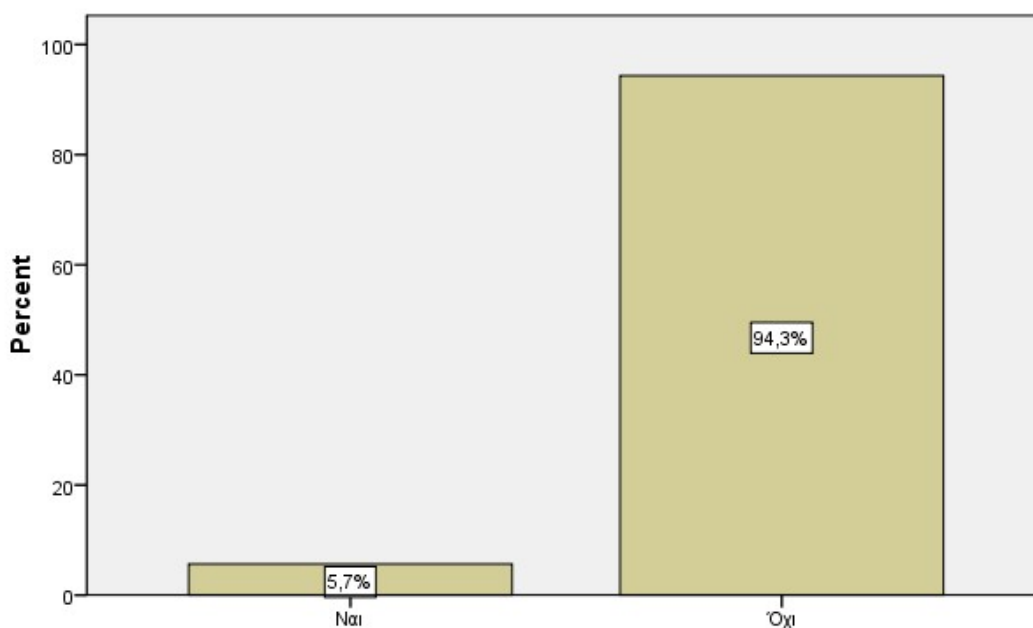


Σχήμα 20. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Αισθάνεστε ότι η διαδικασία της μάθησης εξελίσσεται μέσα σε ένα συνεργατικό κλίμα μάθησης;

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Συνολικά, 3 (5,7%) συμμετέχοντες απάντησαν ότι ένιωσαν κάποια στιγμή κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους ότι έγιναν αποδέκτης μιας αρνητικής αξιολόγησης (σχήμα 21).

Νιώσατε ποτέ κατά τη διάρκεια της φοίτησής σας ότι γίνετε αποδέκτης μιας αρνητικής αξιολόγησης;

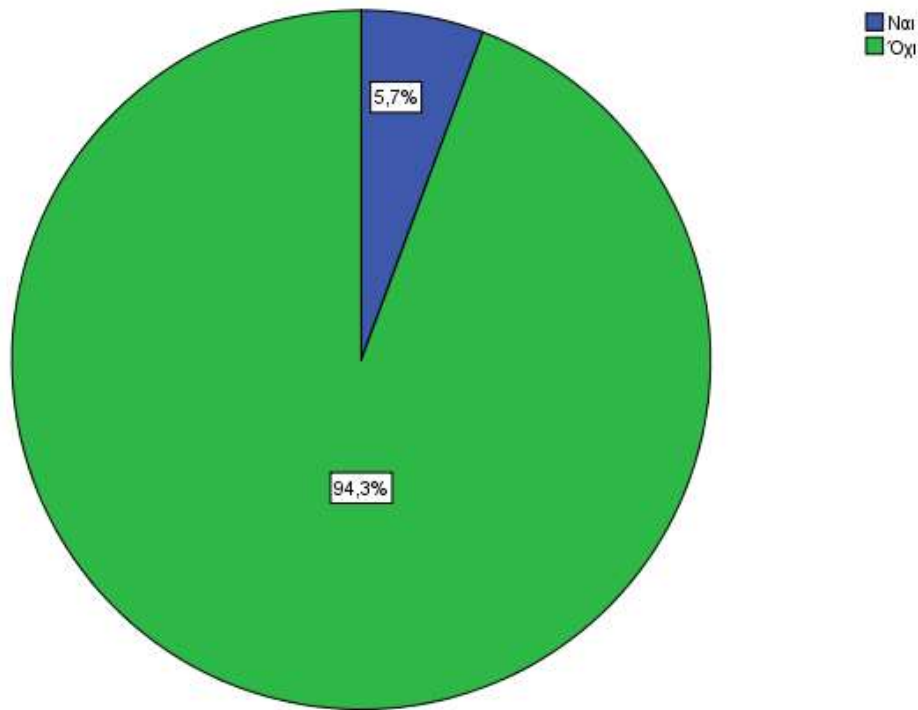


Σχήμα 21. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Νιώσατε ποτέ κατά τη διάρκεια της φοίτησής σας ότι γίνετε αποδέκτης μιας αρνητικής αξιολόγησης;

Τέλος, 3 (5,7%) συμμετέχοντες απάντησαν ότι ένιωσαν κάποια στιγμή κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους ότι χρειαζόντουσαν βοήθεια, την οποία δεν μπορούσαν να αντλήσουν από το περιβάλλον (σχήμα 22).

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Αισθανθήκατε κατά τη διάρκεια της φοίτησης ότι χρειαζόσασταν βοήθεια, την οποία δεν μπορούσατε να αντλήσετε από το περιβάλλον (ΣΔΕ);



Σχήμα 22. Απαντήσεις συμμετεχόντων στην ερώτηση: Αισθανθήκατε κατά τη διάρκεια της φοίτησης ότι χρειαζόσασταν βοήθεια, την οποία δεν μπορούσατε να αντλήσετε από το περιβάλλον (ΣΔΕ);

Συσχετίσεις

Φύλο

Σημαντικά περισσότεροι άνδρες σε σχέση με τις γυναίκες ήταν ηλικίας κάτω των 30 ετών (33,3% έναντι 11,5%) και σημαντικά περισσότερες γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες ήταν ηλικίας άνω των 40 ετών (43,4% έναντι 29,6%) ($p=0,021$).

Ηλικία

Μεταξύ των διαφόρων ηλικιακών ομάδων δεν βρέθηκαν σημαντικά στατιστικές διαφορές.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Νιώσατε ποτέ ψυχολογικά φορτισμένοι εξαιτίας της μη σωστής επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή σας; (Ναι έναντι Όχι)

Οι συμμετέχοντες που ένιωσαν ψυχολογικά φορτισμένοι εξαιτίας της μη σωστής επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή τους απάντησαν σε σημαντικά μικρότερο βαθμό σε σχέση με τους υπόλοιπους ότι οι εκπαιδευτές τους προάγουν τη συνεργασία τόσο μαζί τους όσο και με τους άλλους εκπαιδευόμενους ($4 \pm 0,1$ έναντι $4,3 \pm 0,5$, $p < 0,001$) και ότι αισθάνονται ότι η διαδικασία της μάθησης εξελίσσεται μέσα σε ένα συνεργατικό κλίμα μάθησης ($3,1 \pm 0,2$ έναντι $4,1 \pm 0,4$, $p < 0,001$). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον πίνακα 1.

Πίνακας 1. Συσχετίσεις μεταξύ των συμμετεχόντων που ένιωσαν ψυχολογικά φορτισμένοι εξαιτίας της μη σωστής επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή τους και εκείνων που δεν ένιωσαν.

Ερώτηση	Νιώσατε ποτέ ψυχολογικά φορτισμένοι εξαιτίας της μη σωστής επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή σας;		p-value
	Ναι	Όχι	
Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας προάγουν τη συνεργασία τόσο μαζί τους όσο και με τους άλλους εκπαιδευόμενους; (1=Καθόλου, 5-Πάρα πολύ)	$4 \pm 0,1$	$4,3 \pm 0,5$	0,001
Αισθάνεστε ότι η διαδικασία της μάθησης εξελίσσεται μέσα σε ένα συνεργατικό κλίμα μάθησης; (1=Καθόλου, 5-Πάρα πολύ)	$3,1 \pm 0,2$	$4,1 \pm 0,4$	0,001

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Νιώσατε ποτέ κατά τη διάρκεια της φοίτησής σας ότι γίνατε αποδέκτης μιας αρνητικής αξιολόγησης; (Ναι έναντι Όχι)

Οι συμμετέχοντες που ένιωσαν κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους ότι έγιναν αποδέκτες μιας αρνητικής αξιολόγησης σε σχέση με τους υπόλοιπους αισθάνθηκαν σε σημαντικά μεγαλύτερο βαθμό ότι η διαδικασία της μάθησης εξελίσσεται μέσα σε ένα συνεργατικό κλίμα μάθησης ($3,1 \pm 0,2$ έναντι $4,1 \pm 0,4$, $p < 0,001$). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον πίνακα 2.

Πίνακας 2. Συσχετίσεις μεταξύ των συμμετεχόντων που ένιωσαν κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους ότι έγιναν αποδέκτης μιας αρνητικής αξιολόγησης και εκείνων που δεν ένιωσαν.

Ερώτηση	Νιώσατε ποτέ κατά τη διάρκεια της φοίτησής σας ότι γίνατε αποδέκτης μιας αρνητικής αξιολόγησης;		p-value
	Ναι	Όχι	
Αισθάνεστε ότι η διαδικασία της μάθησης εξελίσσεται μέσα σε ένα συνεργατικό κλίμα μάθησης; (1=Καθόλου, 5-Πάρα πολύ)	$3,1 \pm 0,2$	$4,1 \pm 0,4$	0,002

5.2. Παρουσίαση ευρημάτων συνεντεύξεων των εκπαιδευτών/τριών

Ακολουθεί παρουσίαση των συμπερασμάτων που αναδύθηκαν από τις συνεντεύξεις που παραχώρησαν στην ερευνήτρια 8 εκπαιδευτές /εκπαιδευτριες Σ.Δ.Ε.. Οι ερωτήσεις ήταν κοινές για όλους τους συμμετέχοντες και τέθηκαν με την ίδια σειρά. Η συγκεκριμένη έρευνα έχει περιορισμένη τοπική εμβέλεια(αφορά το Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας) και χρονική(η έρευνα διεξήχθη Ιανουάριο με Μάρτιο του 2021).Η ερευνήτρια χρειάστηκε να επικοινωνήσει αρκετές φορές με τους συμμετέχοντες, με σκοπό να εξευρεθεί ο χρόνος για την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων. Παρά τις δυσκολίες που προέκυψαν με τον κατάλληλο σχεδιασμό επιτευχθεί η ολοκλήρωσή της. Στην έναρξη της εκάστοτε συνέντευξης, η ερευνήτρια προσπαθούσε να δημιουργήσει ένα κλίμα ασφαλές, τονίζοντας στους συμμετέχοντες ότι διασφαλίζεται η ανωνυμία τους. Επτά από τις συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν τηλεφωνικά, ενώ μια μέσω τηλεσυνάντησης (webex).

5.2.1.Ηλικία-Φύλο-Διδακτικήεμπειρία–σπουδές–προϋπηρεσία

Η ταξινόμηση του υλικού έγινε βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων της έρευνας. Τα δύο πρώτα ερωτήματα που συμπεριλαμβάνονταν στο έντυπο της συνέντευξης, όπως τέθηκε στους συμμετέχοντες, αφορούσαν βιογραφικά στοιχεία όπως ηλικία και σπουδές. Στη συνέχεια ακολουθούσε ερώτημα σχετικά με την προϋπηρεσία τους σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Ο παρακάτω πίνακας 1 αποτελεί το δείγμα που εξετάζεται στην παρούσα έρευνα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Δείγμα

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ
Άνδρας	6
Γυναίκα	2
N= 8	

Η πλειοψηφία του δείγματος είναι τυχαία με βάση την προθυμία των εκπαιδευτών για συμμετοχή στην συγκεκριμένη έρευνα. Στον επόμενο πίνακα (πίνακα 2) παρουσιάζονται οι ηλικίες των εκπαιδευτών.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Εύρος ηλικίας Εκπαιδευτών

ΗΛΙΚΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ
30-40	3
41-50	4
51 και άνω	1
N=8	

Ως προς το επίπεδο σπουδών των συμμετεχόντων η πλειοψηφία την εκπαιδευτών έχει ολοκληρώσει μεταπτυχιακές σπουδές και μάλιστα κάποιοι έχουν δύο μεταπτυχιακούς τίτλους. Ένας εκπαιδευτής διαθέτει δεύτερο πτυχίο και δύο από τους εκπαιδευτές διαθέτουν Διδακτορικό, που αφορά το γνωστικό τους αντικείμενο. Επίσης, προκύπτει ότι στο σύνολό τους έχουν παρακολουθήσει πολλές επιμορφώσεις και σεμινάρια σχετικά με τις Αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Ορισμένοι έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια και επιμορφώσεις πλην της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και σε άλλα γνωστικά αντικείμενα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Σπουδές Εκπαιδευτών

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ
ΑΕΙ	7
ΤΕΙ	1
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	4
ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ	2
ΑΛΛΟ	-

Ως προς την προϋπηρεσία τους στα ΣΔΕ η πλειονότητα φαίνεται ότι εργάζεται πάνω από 5 χρόνια σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Επιπλέον, κάποιοι εκπαιδευτές έχουν διδακτική εμπειρία και σε άλλες δομές εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως είναι τα Κέντρα Διά Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ).

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Έτη προϋπηρεσίας

ΕΤΗ ΠΡΟΫΠΗΡΕΣΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ
1-2	1
3-4	1
5 και άνω	6
N=8	

Επίσης, όπως αναδεικνύεται στον παρακάτω πίνακα, τις συνεντεύξεις τις παραχώρησαν εκπαιδευτικοί σχεδόν όλων των γραμματισμών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 Γραμματισμός

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ
1. Γλωσσικός	1
2. Μαθηματικός	-
3. Επιστημονικός	3
4. Κοινωνικός	-
5. Αισθητικός	1
6. Αγγλικός	1
7. Πληροφοριακός	1
8. Περιβαλλοντικός	1
N= 8	

5.2.2. Εμπόδια - Ανάγκες εκπαιδευόμενων

Τα καθήκοντα και οι διάφοροι ρόλοι των εκπαιδευόμενων μπορεί να λειτουργήσουν δυσλειτουργικά κατά τη μαθησιακή διαδικασία. Αναδύονται συχνά εμπόδια που σχετίζονται με τα εκπαιδευτικά προγράμματα, τις καταστάσεις της ζωής τους και σε ψυχολογικούς λόγους. Επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας είναι οι εκπαιδευτικές ανάγκες. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ο εκπαιδευτής να εντοπίζει τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων του, μέσα από διάφορες μεθόδους που χρησιμοποιεί και να τις αναλύει.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Μέσα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων προκύπτει πως οι εκπαιδευόμενοι αντιμετωπίζουν εμπόδια που σχετίζονται με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Συγκεκριμένα η Σ3 αναφέρει: «Κάποιοι έχουν...βρίσκουν εμπόδια στη χρήση νέας τεχνολογίας». Με την παραπάνω δήλωση συναινεί και ο Σ8: «Ένα άλλο πρόβλημα, ειδικά τώρα με τα εξ αποστάσεως μαθήματα είναι ότι δεν έχουν εξοικειωθεί με την τεχνολογία» και προσθέτει: «Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν έχουν να κάνουν με το ωράριο...». Ο Σ7 τονίζει: «Αντιμετωπίζουν μέσα από την ενηλικιότητά τους διάφορα θέματα με τις εργασίες τους, διάφορα θέματα παρακολούθησης».

Προκύπτει επίσης, ότι οι εκπαιδευόμενοι αντιμετωπίζουν εμπόδια κατά τη φοίτηση τους στο Σ.Δ.Ε. που σχετίζονται με την κατάσταση της ζωής τους. Ο Σ2 απαντά: «Τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν έχουν σχέση με την προσωπική – οικογενειακή ζωή. Οι περισσότεροι έχουν παιδιά, δουλεύουν για το μεροκάματο». Η Σ3 τονίζει: «Έχουν να κάνουν με τις καταστάσεις στη ζωή τους, οικογενειακές έγνοιες, υποχρεώσεις, επαγγελματικά, οικονομικά προβλήματα». Με τις παραπάνω απόψεις συμφωνεί και ο Σ5: «Οι υποχρεώσεις τους...η δουλειά τους και γενικά οι υποχρεώσεις τους και κατά δεύτερο οι στάσεις τους...». Ενώ ο Σ7 αναφέρει: «Τα εμπόδια έχουν σχέση με τις οικογενειακές και επαγγελματικές υποχρεώσεις, αλλά και με τις αντιλήψεις» και προσθέτει «Οικογενειακά θέματα σίγουρα, θέματα επιβίωσης, οικονομικά». Επίσης, ο Σ6 τονίζει: «Η πρώτη κύρια κατηγορία είναι τα εμπόδια εκείνα που βασίζονται σε διάφορες καταστάσεις της ζωής τους, όπως συνήθως οικονομικά προβλήματα, επαγγελματικά προβλήματα ή διάφοροι άλλοι παράγοντες όπως κούραση, υγεία». Σύμφωνα με τη θεωρία της Μετασχηματίζουσας μάθησης οι εκπαιδευόμενοι ερμηνεύουν την πραγματικότητα μέσα από τις αντιλήψεις και τις στάσεις τους, κάποιες μπορεί να είναι λανθασμένες και να οδηγούν σε δυσλειτουργική συμπεριφορά. η Σ1 απαντά λέγοντας: «Εμπόδια είναι οι φραγμοί που κουβαλάνε οι εκπαιδευόμενοι, δηλαδή παράλληλα εμπειρίες και γνώσεις». Υπάρχουν επίσης και εμπόδια που οφείλονται σε ψυχολογικούς λόγους, μια παραδοχή που επιβεβαιώνεται από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων. Η Σ1 αναφέρει: «Πολλές φορές έρχονται με μια αρνητική εικόνα για τον ίδιο τους τον εαυτό, φόβο αποτυχίας, νομίζοντας ότι δε θα καταφέρουν να υλοποιήσουν όλο αυτό, τους φαντάζει βουνό». Η Σ3 εστιάζει λέγοντας: «Ψυχολογικά εμπόδια, άγχος, φόβος. Οι περισσότεροι έχουν έλλειψη αυτοεκτίμησης,

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

φόβο αποτυχίας. Οι μεγαλύτεροι έχουν και κάποια απώλεια μνήμης». Μια άποψη που συμμερίζεται και ο Σ6: «Σίγουρα ψυχολογικοί παράγοντες, όπως φόβος της αποτυχίας, μια αρνητική εικόνα για τον εαυτό τους που ίσως είχαν και έλλειψη εμπιστοσύνης». Ο Σ4 τοποθετείται λέγοντας: «...είναι κυρίως εσωτερικά. Δηλαδή αυτά που σχετίζονται με ψυχολογικούς παράγοντες και κυρίως το άγχος τους». Η πορεία η μαθησιακή των ενήλικων εκπαιδευόμενων δεν είναι ευθεία γραμμή. Τα εμπόδια που αναδύθηκαν από τις απαντήσεις των εκπαιδευόμενων επηρεάζουν αρνητικά τη μάθηση.

Οι ανάγκες των ενήλικων εκπαιδευόμενων είναι συγκεκριμένες. Σύμφωνα με τον Κόκκο (2005,σ.86-93): Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έχουν συγκεκριμένους στόχους και προθέσεις όταν έρχονται στην εκπαίδευση. Η φοίτηση τους στο Σ.Δ.Ε. στοχεύει στην επαγγελματική τους εξέλιξη, κάτι που επιβεβαιώνεται από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων. Η Σ1 αναφέρει: «...να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση, για να ανοίξουν επαγγελματικοί δρόμοι». Ο Σ2: «Αυτοί που έρχονται να πάρουν το χαρτί για να βρουν δουλειά». Η Σ3 τονίζει: «Πιστεύω μια βασική τους ανάγκη τα τελευταία χρόνια είναι ίσως στις μέρες μας για επαγγελματική αναβάθμιση, δηλαδή για να πάρουν το απολυτήριο που θα τους ανοίξει την πόρτα για κάποιες δουλειές». Ο Σ4 απαντά: «Είτε σχετικά με την επαγγελματική εξέλιξη, είτε για κοινωνικούς ρόλους, είτε για προσωπική ανάπτυξη», ενώ ο Σ6 αναφέρει: «Ν' αποκτήσουν κάποιες δεξιότητες που να μπορέσουν να τις χρησιμοποιήσουν μεταγενέστερα αυτές τις δεξιότητες στη δουλειά τους».

Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι στοχεύουν και στην προσωπική τους ανάπτυξη. Η Σ1 τονίζει: «Θέλουν να καλυτερεύσουν την προσωπική τους εικόνα», ενώ ο Σ2: «...αναγκάστηκαν να σταματήσουν το σχολείο νωρίς λόγω οικογένειας, για να κάνουν οικογένεια και έρχονται να συνεχίσουν». Η Σ3 αναφέρει: «Είναι ένα μέρος των εκπαιδευόμενων που έρχονται να καλύψουν το κομμάτι το γνωστικό, ενδιαφέρον για τη γνώση, για κοινωνική επαφή. Ο Σ5 απαντά: «Οι περισσότεροι έχουν ανάγκη για κοινωνικοποίηση, να έρθουν σε επαφή με κόσμο, να συζητήσουν...». Ο Σ7 τονίζει: «Υπάρχει και ποσοστό που έρχεται για την εκπαίδευση, γιατί πραγματικά τους έχει λείψει το κομμάτι της εκπαίδευσης και ζητούν να μάθουν όσο γίνεται περισσότερα, κάτι που δεν μπόρεσαν να κάνουν στα προηγούμενα στάδια της ζωής τους». Ο Σ8: «...είναι δηλαδή η ανάγκη της μάθησης». Η φοίτηση στοχεύει και στην ενίσχυση των

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

κοινωνικών ρόλων. Ο Σ5: «Κοινωνικοποίηση σε αρκετούς από αυτούς». Ο Σ6: «Οι περισσότεροι έχουν ανάγκη για κοινωνικοποίηση να έρθουν σε επαφή με κόσμο να συζητήσουν...». Ο Σ6: «Σίγουρα να ανεβάσουν λίγο την αυτοεκτίμηση τους». Η Σ3 απαντά: «...να βελτιώσουν τη σχέση με την οικογένειά τους» και συνεχίζει: «...να νιώθουν αυτοπεποίθηση, σιγουριά». Επιβεβαιώνεται ότι οι ενήλικοι έχουν ανάγκη αυτοκαθορισμού, αποφασίζουν οι ίδιοι για τη ζωή τους και παράλληλα θέλουν να τους αντιμετωπίζουν οι άλλοι με ανάλογο τρόπο.

5.2.3. Αντιλήψεις εκπαιδευτών /τριών για τον ρόλο τους στο ΣΔΕ

Η μάθηση προκύπτει μέσα από αμφίδρομες σχέσεις με τον εκπαιδευτή αλλά και με τους άλλους εκπαιδευόμενους. Οι σχέσεις αυτές εμπεριέχουν διάλογο, ανταλλαγή απόψεων, γνώμων και εμπειριών καθώς και διάπλαση ερωτημάτων και απάντηση σ' αυτά. Η εκπαίδευση ενηλίκων είναι μια «ανοικτή» διεργασία μάθησης, μέσα σε αυτή οι εκπαιδευόμενοι βρίσκονται σε διαρκή εγρήγορση και σταδιακά οδηγούνται στην βαθύτερη κατανόηση των ζητημάτων που τους απασχολούν. Στην έναρξη της διαδικασίας ανάμεσα στο διδάσκοντα και στους διδασκόμενους διαμορφώνεται το: «Μαθησιακό Συμβόλαιο», στο οποίο έχουν τεθεί κάποιοι κανόνες. Είναι μια αποδεκτή κοινή συμφωνία και επισφραγίζει το σεβασμό και από τις δύο πλευρές. Η Σ3 αναφέρει σχετικά: «Είναι μια σχέση... Μια σχέση που χτίζεται σιγά σιγά. Σχέση που ξεκινά από την πρώτη μέρα από την πρώτη ώρα που θα βρεθούμε. Η έναρξη ας πούμε του γνωστικού αντικειμένου του γραμματισμού που μέσα εκεί υπάρχει η αλληλογνωριμία. Ε... Συζήτηση για το μάθημα για το σκοπό πώς θα γίνει η δουλειά, πώς θα επικοινωνούμε. Τίθενται και κάποια όρια. Η βάση είναι από την αρχή. Αυτήν την εναρκτήρια συνάντηση. Αυτή είναι καθοριστική».

Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων είναι ιδιαίτερα απαιτητικός. Μέσα από τη βιβλιογραφία προέκυψε ότι ο ρόλος του είναι πολυεπίπεδος και πολυδιάστατος. Η Σ3 το επιβεβαιώνει: «Είναι ένας ρόλος πολυδιάστατος. Να το πω πολύπλευρος. Ε... Βασικά συμμετοχικός, δηλαδή συμμετέχεις» και προσθέτει: «Είναι ένας ρόλος που συμπυκνώνει πάρα πολλούς ρόλους μπορούμε να πούμε». Ο Σ4 αναφέρει: «Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων γενικά προσδιορίζεται με ποικίλους τρόπους», ενώ ο Σ6 τονίζει: «Ο δικός μου ρόλος γενικότερα, ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων θα έλεγα

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

ότι είναι ένας πολυδιάστατος ρόλος. Ε... Ο εκπαιδευτής είναι ένας αρωγός στο διδακτικό έργο, ένας διευκολυντής». Ο εκπαιδευτής ενηλίκων είναι συντονιστής, ιδιαίτερα μέσα από την υλοποίηση των προτζεκ, όπου ο σχεδιασμός τους με βάση τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων είναι απαιτητικός και στοχεύει στην ευρετική πορεία προς τη γνώση και στον κριτικό τρόπο σκέψης. Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών το επιβεβαιώνουν, καθώς η πλειοψηφία υλοποιεί τέτοια σχέδια δράσης, που απαιτούν διερευνητική δουλειά από τους εκπαιδευόμενους. Επτά στους 8 εκπαιδευτές απάντησαν ότι υλοποιούν προτζεκ στη διάρκεια του κύκλου των μαθημάτων.

Ο εκπαιδευτής είναι ακόμα καταλύτης. Μειώνει όσο γίνεται τη δική του εμπλοκή και ενεργοποιεί τους εκπαιδευόμενους. Έχει τη δυνατότητα χειρισμού συναισθηματικών αντιδράσεων που προκύπτουν και δημιουργία ενός κλίματος θετικού, μέσα στο οποίο οι εκπαιδευόμενοι νιώθουν εμπιστοσύνη και ασφάλεια. Η Σ1 τονίζει: «Είμαι αυτό που λέμε...να τους περνάω την ασφάλεια. Είναι θέμα ενσυναίσθησης. Προσπαθείς να μπεις στην ψυχολογία του καθενός ξεχωριστά. Διαφέρει από την εκπαίδευση ανηλίκων». Οι σχέσεις είναι οριζόντιες και επομένως περισσότερο ισότιμες. Ο Σ2 αναφέρει: «Οι σχέσεις μου με τους εκπαιδευόμενους είναι πάρα πολύ καλές». Η Σ3 απαντά: «Καθορίζει και μετά βοηθά, διευκολύνει οποιαδήποτε άλλα προβλήματα, δυσκολίες παρουσιαστούν. Βοηθάει αυτό που έχει δημιουργηθεί από την αρχή στο να λυθούν, να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα, οι διαφωνίες, οι συγκρούσεις», Ο Σ4: «...όσο μπορώ να τους κινητοποιώ, ώστε το ενδιαφέρον τους να μένει αμείωτο και να τους βοηθώ σε διάφορα θέματα». Ο Σ6 απαντά: «Σίγουρα ένας σύμβουλος, ένας διαχειριστής κρίσεων». Ο Σ7 αναφέρει: «Η λογική είναι ότι πρέπει ο εκπαιδευτής ενηλίκων να ενισχύσει όσο γίνεται την τάση των εκπαιδευόμενων για την ενεργητική συμμετοχή... Πρέπει να δημιουργηθούν τέτοιες συνθήκες, ώστε να αισθανθούν καλά οι εκπαιδευόμενοι, να αισθανθούν ασφάλεια μέσα στην τάξη και όσο γίνεται να αναβληθούν τα εμπόδια που υπάρχουν στη μάθηση, όπως είπα είναι πολλά, γιατί είναι διαφορετικές καταβολές των εκπαιδευόμενων» και συμπληρώνει: «Ο εκπαιδευτής πρέπει να βρίσκεται κοντά στους εκπαιδευόμενους.

Φυσικά χωρίς να χάνει όμως τη λογική αυτού που θα υποστηρίξει, θα διαμορφώσει. Δηλαδή έχει ένα συγκεκριμένο ρόλο μέσα στην τάξη, ώστε να μπορέσει να διαμορφώσει όσο γίνεται τις συνθήκες της μάθησης. Δηλαδή και πρέπει να είναι

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

φιλικός με τους εκπαιδευόμενους και κοντά σε αυτούς, αλλά ταυτόχρονα να είναι και διακριτός ο ρόλος του σαν εκπαιδευτής». Ο εκπαιδευτής λειτουργεί επίσης διαμεσολαβητικά και καθοδηγητικά. Βοηθάει τους εκπαιδευόμενους μέσω κατάλληλων δραστηριοτήτων να αξιοποιήσει προηγούμενες εμπειρίες, τους ενθαρρύνει και αναπτύσσει μαζί τους ουσιαστικό διάλογο. Η Σ1 αναφέρει: «Άνθρωποι χτισμένοι με έναν χαρακτήρα και προσπαθείς να δεις βαθιά τι έχουν, πώς έρχονται, τι θέλουν να πάρουν από εσένα. Εγώ είμαι καθοδηγήτρια, συνοδοιπόρος σ' όλα αυτά που κάνουν. Δεν αισθάνεσαι σαν τον δάσκαλο που πρέπει να τον ακούν. Δεν είναι δασκαλοκεντρική η μάθηση. Είσαι μία παρέα. Κι εκεί όλα θα λυθούν. Αυτό έχουν ανάγκη, να νιώσουν ότι είσαι κοντά τους». Ο Σ2 απαντά: «Ο ρόλος μου είναι ρόλος καθοδηγητή». Επίσης ο Σ4 τονίζει: «Επίσης, θα έλεγα ότι εκτός από τη συμβουλευτική από μέρους μας προσπαθούμε όλοι με διάφορες τεχνικές διδασκαλίας, λαμβάνοντας υπόψη τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες αλλά και τις προσδοκίες που έχουν από τη φοίτησή τους στο σχολείο μας, προσπαθούμε με αυτόν τον τρόπο να τους βοηθήσουμε». Ο Σ5 απαντά: «Είμαι υποστηρικτικός και καθοδηγητικός. Προσπαθώ να είμαι τόσο στο μαθησιακό κομμάτι άλλα και σε άλλους τομείς αν χρειάζονται βοήθεια και εφόσον είναι ανοικτοί οι εκπαιδευόμενοι και ζητάνε τη συμβολή μου». Στο ίδιο πλαίσιο απαντά και ο Σ6: «Ε... Ο εκπαιδευτής είναι ένας αρωγός στο διδακτικό έργο, ένας διευκολυντής. Ε... Ένας επόπτης, ένας καθοδηγητής. Σίγουρα ένας σύμβουλος, ένας διαχειριστής κρίσεων. Αυτά μου έρχονται εν ολίγοις σε ότι αφορά τον ρόλο μας» και προσθέτει: «Προσπαθώ να έρχομαι κοντά στους εκπαιδευόμενους και πρακτικά ας πούμε να κάνουμε τη δουλειά μας αλλά στο πλαίσιο που δεν πιέζουμε τους ανθρώπους αυτούς, που έχουν ήδη κάποια προβλήματα, κουβαλάνε ήδη κάποια προβλήματα από τις οικογένειές τους». Ολοκληρώνοντας, ο εκπαιδευτής είναι μεταδότης, εμπυχωτής. Ο Σ2 το επιβεβαιώνει λέγοντας: «Προσπαθώ λοιπόν να τους ενθαρρύνω και να τους εμπυχώνω». Ο Σ3 αναφέρει: «Αν πιαστώ και με τις προηγούμενες ερωτήσεις είναι εμπυχωτικός ο ρόλος. Είναι ο εκπαιδευτής εμπυχωτής, συντονιστής» ενώ Ο Σ4: «Συγκεκριμένα θα μπορούσαμε να πούμε ότι δουλεύουμε ως εμπυχωτές όλης αυτής της διαδικασίας. Λειτουργώ ως εμπυχωτής. Προσπαθώ όσο μπορώ να συντονίζω, να τους διευκολύνω...». Ο Σ7 τονίζει: «Έχει ένα συγκεκριμένο ρόλο μέσα στην τάξη, ώστε να μπορέσει να διαμορφώσει όσο γίνεται τις συνθήκες της μάθησης. Δηλαδή και

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

πρέπει να είναι φιλικός με τους εκπαιδευόμενους και κοντά σε αυτούς, αλλά ταυτόχρονα να είναι και διακριτός ο ρόλος του σαν εκπαιδευτή». Ο Σ8 αναφέρει: «Προσπαθώ όσο μπορώ να είμαι ενθαρρυντικός, να τους παροτρύνω στη διαδικασία της μάθησης. Προσπαθώ πάντα με ενσυναίσθηση να λύνω τα διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, να δείχνω κατανόηση. Μέσα στο μάθημα υπάρχει το χιούμορ. Παίζουμε παιχνίδια ρόλων, προσπαθώ να τους παροτρύνω...», προσθέτει ακόμα: «Γενικά τους ενθαρρύνω στη διαδικασία της μάθησης». Ο ρόλος του είναι ενεργά συμμετοχικός και όλοι οι εκπαιδευόμενοι διαμορφώνουν προτάσεις διδασκαλίας με άξονα τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων. Ο Σ5 απαντά: «Η διδασκαλία σχεδιάζεται με βάση τις ανάγκες των ενήλικων εκπαιδευόμενων», ενώ ο Σ7 τονίζει: «Να μπορέσει να ξεκινήσεις από ένα φαινόμενο και να βγάλεις τις εναλλακτικές ιδέες των εκπαιδευόμενων πώς το εξηγούσαν έτσι όπως το καταλάβαιναν. Πολλές φορές αυτές διαφέρουν από την επιστημονική θεώρηση. Μέσα από αυτή τη γνωστική σύγκρουση προσπαθούσαν όσο μπορούσα να γίνει ο επιδιωκόμενος μετασχηματισμός αν θέλετε των εναλλακτικών ιδεών». Η Σ3 αναφέρει: «Να καλύπτω τις ανάγκες τους, γιατί έρχονται για ένα σκοπό. Δε θέλουμε δηλαδή να τους χάσουμε, να τους βοηθήσουμε να καταθέσουν την εμπειρία τους. Είναι μεγάλοι βοηθάει και τι άλλο είπαμε... βοηθάει να οικοδομηθεί η νέα γνώση». Επίσης η εκάστοτε διδασκαλία σχεδιάζεται από τους εκπαιδευτές, με σκοπό να συνδυάζεται η θεωρία με την πράξη. Η Σ3 το επιβεβαιώνει λέγοντας: «Να συνδυάζεται από κοινού συμμετοχή και δουλειά μαθητών. Να έχει σχέση με θέματα επικαιρότητας, θέματα που τους ενδιαφέρουν, καλύπτουν τις ανάγκες τους. Ένα πρωτότυπο μάθημα, κάτι ας πούμε στη γλώσσα, που να τους ενδιαφέρει, να έχει όφελος, να τους βοηθήσει. Όχι γραμματική, να πούμε έναν κανόνα απλά. Μέσα από κειμενική επεξεργασία να μπορέσουν να πάρουν αυτό το οποίο θέλουν. Συζητήσαμε... Να συλλέγουν το υλικό τους». Σε σχέση με τα συμπεράσματα στα οποία οδηγούνται οι εκπαιδευόμενοι μέσα από μια διδασκαλία ο Σ8 αναφέρει: «οι λανθασμένες απαντήσεις μου έδωσαν εμένα αφορμή για τα επόμενα μαθήματα».

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

5.2.4. Τρόποι ενίσχυσης των κινήτρων των εκπαιδευόμενων και συμβουλευτική υποστήριξη

Τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι είναι πολυάριθμα, αλλά όχι ανυπέρβλητα για τη συνέχιση της φοίτησής τους, όταν δεχτούν στοχευμένη υποστήριξη και καθοδήγηση από τους εκπαιδευόμενους τους. Η ενίσχυση των κινήτρων επιτυγχάνεται μέσα από διάφορες διεργασίες σύμφωνα με τις Αρχές Μάθησης Ενηλίκων.

Όπως αναφέραμε και στο πρώτο μέρος της εργασίας οι εκπαιδευτές οφείλουν να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευομένων και να ανιχνεύουν τις ανάγκες τους για να παρέχουν υποστήριξη. Η Σ1 αναφέρει: «Συζητάς, τους ρωτάς γιατί ήρθαν, τι τους ενδιαφέρει να μάθουν» και προσθέτει: «Υπάρχουν άνθρωποι που μπορεί να είναι αρνητικοί. Πληθώρα χαρακτήρων. Καθένας σου δείχνει κάτι και αυτοί μαθαίνουν από εμένα κι εγώ μαθαίνω από αυτούς». Ο Σ2: «Ανάλογα με το τι χρειάζονται, τις ανάγκες τους, χωρίζονται σε ομάδες ξεχωριστές και το μάθημα σχεδιάζεται με βάση αυτά που πραγματικά τους ενδιαφέρουν». Η Σ3 απαντά λέγοντας: «Να αποδέχεται και να κατανοεί τις ανάγκες του εκπαιδευόμενου. Μπορούμε να εντάξουμε τον σεβασμό, το ενδιαφέρον για τα προβλήματα του εκπαιδευόμενου... να μας πουν τις εμπειρίες τους, τις απόψεις τους και έτσι σιγά σιγά να χτιστεί η σχέση, να δομηθεί η γνώση και να πάμε ένα βήμα παρακάτω». Ο Σ6: «... να αφουγκράζομαι τα προβλήματά τους και σίγουρα όσο μπορώ να τους καθοδηγώ...».

Τα κίνητρα των εκπαιδευόμενων ενισχύονται επίσης, όταν ο εκπαιδευτής αναλύει περαιτέρω τους επιδιωκόμενους στόχους της μαθησιακής διαδικασίας και τους ενισχύει. Ο Σ2 αναφέρει: «Συγκεκριμένο παράδειγμα, διακρίνω ένα ενδιαφέρον από την ομάδα των εκπαιδευόμενων που σχετίζεται με τον τουρισμό, για να ενισχύσω το κίνητρο κάνω μάθημα στην εξυπηρέτηση πελατών. Ανάλογα με το ποιος είναι ο στόχος» και προσθέτει: «Γενικά, ενισχύοντας τον στόχο τους... να τους δώσεις περισσότερα κίνητρα, να μη φύγει από το σχολείο. Μ' αυτόν τον τρόπο ενισχύω τα κίνητρά τους». Η Σ3 τονίζει: «Να έχει καλή οργάνωση στη δουλειά του. Να έχει κοινωνικές δεξιότητες, να αγαπά αυτό που κάνει και να έχει ευελιξία. Αν δει ότι κάτι, αυτό που έχει προγραμματίσει, δεν μπορεί να βγει όπως το έχει οργανώσει, να έχει την ευελιξία να το αλλάξει. Πρέπει να παίρνει πρωτοβουλίες». Επιβεβαιώνεται ότι είναι

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

σημαντικό ο εκπαιδευτής να εξετάζει κριτικά τα σημεία του γνωστικού αντικειμένου σε σχέση με την προσπάθεια του εκπαιδευόμενου, την πορεία που έχει διανύσει και αυτό που τον κινητοποιεί να συνεχίσει την προσπάθεια.

Ο εκπαιδευτής ενηλίκων οφείλει να λειτουργεί με γνώμονα ότι ο κάθε εκπαιδευόμενος έχει το δικό του προσωπικό τρόπο και ρυθμό μάθησης. Ο Σ2 τονίζει: «...και σε ομάδες και στην ολομέλεια, άμα κάνουμε μια συζήτηση κτλ., αλλά και στον καθένα ξεχωριστά ή ας πούμε η τάξη να είναι δύο ταχυτήτων και να είναι σε διαφορετικές ομάδες και να δουλεύουν σε διαφορετικά πράγματα. Οπότε και ατομικά στον καθένα την ώρα που οι άλλοι δουλεύουν και με το να τους έχεις χωρίσει σε ομάδες, όπου μπορούν να συμβουλευουν ο ένας τον άλλο και εσύ απλά να πηγαίνεις εκεί να βοηθάς».

Φυσικά τα παραπάνω υλοποιούνται σε ένα πλαίσιο γόνιμης επικοινωνίας, το οποίο συμβάλλει στη δυναμική της αλληλοεκτίμησης και της αλληλεξάρτησης. Η Σ3 τονίζει: «Καταρχάς να είναι συνεργατικός να μπορεί να επικοινωνεί, να συνεργάζεται, να είναι μεθοδικός... Να μπορεί να είναι καλός ακροατής, να ακούει... την ενσυναίσθηση θα μπορούσαμε να τη βάλουμε δεξιότητα που πρέπει να καλλιεργεί, να μπορεί να μπει στη θέση του άλλου, να τον βοηθήσει να πάνε όλα καλά» και προσθέτει: «Ο διάλογος είναι από τα βασικά. Πρέπει να ακούγονται όλες οι απόψεις. Να μπορεί επίσης να παίρνει αποφάσεις, να αποδέχεται, να κατανοεί. Πώς λειτουργεί μέσα στην τάξη να είναι καλός ακροατής, να χρησιμοποιεί τον διάλογο, να δείχνει αποδοχή. Όλα αυτά λειτουργούν υποστηρικτικά και παραδειγματικά προς τον εκπαιδευόμενο.

Μέσα από την καθοδήγηση κερδίζουν ότι παύουν πια κάποια εμπόδια να υφίστανται. Νιώθουν ασφάλεια ότι ανήκουν σε μια ομάδα» Ο Σ4 τονίζει: «Μέσα από τον διάλογο, προσπαθώ να τους υποστηρίξω τόσο στην προσωπική εξέλιξη όσο και στην εργασιακή τους ένταξη. Εγώ προσπαθώ πάρα πολλές φορές να μιλάω μαζί τους, να ακούω τα προβλήματά τους. Εάν μπορώ να τους καθοδηγήσω ή να τους πω μια άποψη, κυρίως εκεί επικεντρώνομαι, όσο μπορώ». Ο Σ5 απαντά: «Προσφέρω συμβουλευτική καθοδήγηση μέσα από τον ανοικτό διάλογο. Ο διάλογος με τους εκπαιδευόμενους μου με ωθεί στο να κατανοώ τις δυσκολίες που προκύπτουν...», στο ίδιο πλαίσιο και Ο Σ6: «προσπαθώ να δημιουργώ ένα μαθησιακό κλίμα που πώς να το πω να χαρακτηρίζεται από μια ουσιαστική επικοινωνία. Συνεργασία και σίγουρα να

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

καλλιεργείται ο αμοιβαίος σεβασμός όχι μόνο εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, αλλά και μεταξύ των εκπαιδευόμενων». Ο Σ7 τονίζει: «Πρώτα από όλα οι διεργασίες που γίνονται είναι οι συζητήσεις που γίνονται μέσα στην τάξη...», στο ίδιο πλαίσιο και ο Σ8, που αναφέρει: «Δεύτερον προσπαθούμε να τους στηρίξουμε όσο το δυνατόν μέσα από συζητήσεις που κάνουμε. Αυτά. Μέσα από την καθοδήγηση αυτή βλέπουμε τους εκπαιδευόμενους ότι κάθε μέρα γίνονται και καλύτεροι».

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων Επιβεβαιώνουν ότι οι ενήλικοι έχουν ανάγκη αυτοκαθορισμού, να αποφασίζουν οι ίδιοι για τη ζωή τους και παράλληλα θέλουν να τους αντιμετωπίζουν οι άλλοι με ανάλογο τρόπο. Ο Σ7 αναφέρει: «Η εκπαίδευση έτσι κι αλλιώς τους δίνει τη δυνατότητα να γνωρίσουν καλύτερα τον εαυτό τους και έτσι στις επόμενες προσπάθειές τους να είναι πιο στοχευμένοι, πιο ουσιαστικοί». Η Σ1 απαντά: «Τους σέβεσαι με τη συνεργασία, την αλληλοεκτίμηση, το έχουν ανάγκη. Με κλίμα ελεύθερης έκφρασης. Μπορούν να μιλήσουν, χωρίς να ντραπούν. Δυναμώνουν αυτοπεποίθηση. Ο γραμματισμός θα στηριχθεί σ' αυτό που σας είπα».

Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έρχονται με διαμορφωμένες στάσεις και αντιλήψεις. Όταν αυτές είναι ακατάλληλες για το νέο εγχείρημά τότε ο εκπαιδευτής πρέπει να γίνει παράδειγμα μάθησης μέσα από τον κριτικό στοχασμό και να συντελέσει στη διαδικασία της απομάθησης. Η Σ1 αναφέρει: «Είναι τα γνωστά μας επίπεδα. γνώσεις, στάσεις, ικανότητες. Ζυγίζει γνώσεις, εμπειρίες που κουβαλά στην πλάτη του».

Σύμφωνα με τη θεωρία της ανδραγωγικής οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι θέλουν οι γνώσεις που αποκτούν να συνδέονται με τις συνθήκες ζωής τους. Δε θέλουν στείρες ακαδημαϊκές γνώσεις. Επιπρόσθετα, το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων παραμένει αμείωτο όταν οι ίδιοι συμμετέχουν ενεργητικά στη μαθησιακή διαδικασία. Ο Σ2 απαντά: «Συνχά χρησιμοποιώ εκπαιδευτικές τεχνικές όπως η συζήτηση, οι ομάδες εργασίες και καταγισμό ιδεών. Τα οφέλη της καθοδήγησης αυτής είναι ότι τους κάνουν να νιώθουν καλύτερα. Βλέπεις κάποιον μόνο από το πρόσωπό του, ότι είναι σφιγμένο, διακριτικά μπορείς να παρέμβεις». Ο Σ4 επιβεβαιώνει λέγοντας: «Μέσα από τη βιωματική και ενεργητική μάθηση. Μέσα από τις εκπαιδευτικές τεχνικές και δραστηριότητες που χρησιμοποιώ κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας και οι

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

οποίες στοχεύουν στην επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων». Στο ίδιο πλαίσιο και Ο Σ5: «... να χρησιμοποιώ τις κατάλληλες για τη δεδομένη χρονική στιγμή τεχνικές... Μέσα από τις τεχνικές που χρησιμοποιώ, ώστε να συμμετέχουν σε όλη τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας ώστε να μένει αμείωτο το ενδιαφέρον τους». Ο Σ6: «Σίγουρα τους ενθαρρύνω και επιδιώκω την ενεργητική συμμετοχή τους σε όλη την εκπαιδευτική διαδικασία...» και με τα παραπάνω συμφωνεί και ο Σ7, ο οποίος αναφέρει: «...οι εκπαιδευτικές εκδρομές που γίνονται, οι εργασίες σε ομάδες που μαθαίνουν στους εκπαιδευόμενους να συνεργάζονται, να μπορούν δηλαδή να αναπτύσσουν τον διάλογο μεταξύ τους. Να αναπτύσσουν δηλαδή κάποιες δεξιότητες που οι περισσότεροι δυσκολεύονται να χρησιμοποιήσουν κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας. Αυτό είναι και το βασικό κομμάτι στην εκπαίδευση ενηλίκων» και προσθέτει: «φυσικά και στα πλαίσια του σχολείου πέρα από τους εκπαιδευτές γίνονται δράσεις που έχουν στόχο να εισάγουν με τον καλύτερο τρόπο τους εκπαιδευόμενους κοινωνικά. Να μπορέσουν να τους δείξουν τις επιλογές που μπορεί να αποκτήσουν». Ο Σ8 συμπληρώνει: «Καταρχάς είναι σημαντική η παροχή ερεθισμάτων, να δίνουμε ερεθίσματα στους εκπαιδευόμενους, να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη και να τους καθοδηγούμε, ώστε να παίρνουν διάφορες αποφάσεις».

5.2.5. Δεξιότητες –ικανότητες που διαθέτουν

Όπως προέκυψε από το θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας η σύνθεση και η ποικιλία των αναγκών των ενηλίκων εκπαιδευόμενων απαιτούν καταρτισμένους εκπαιδευτές, για να μπορούν να ανταποκριθούν στην πολυπλοκότητα των καθηκόντων τους.

Οι εκπαιδευτές ενηλίκων πρέπει να έχουν γνώσεις και να στοχεύουν στη δημιουργία ενός κλίματος άνετου και φιλικού, ώστε να χτίσουν μια θετική διαπροσωπική σχέση με τους εκπαιδευόμενους τους. Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων επιβεβαιώνουν τα παραπάνω. Ο Σ5 αναφέρει: «Να έχουν αγάπη για τη μάθηση, γι' αυτό που κάνουν δηλαδή και γνώσεις», ενώ ο Σ2: «Πώς να κάνει εργασίες σε ομάδες και πότε...». Ο Σ6: «Σίγουρα να μπορεί να σχεδιάζει κάποιες δραστηριότητες, που να βοηθούν κυρίως το ομαδοσυνεργατικό πνεύμα». Ο Σ7: «Πρώτα από όλα να είναι γνώστης του τρόπου που γίνεται η εκπαίδευση ενηλίκων». Ο

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Σ2 αναφέρει: «Βασικό είναι να ακούει, να τους δίνει χώρο να εκφράζονται. Να γίνεται ανοικτός διάλογος». Η Σ3: «Να είναι συνεργατικός, να μπορεί να επικοινωνεί, να είναι μεθοδικός».

Ο εκπαιδευτής ενηλίκων πρέπει να λειτουργεί με ενσυναίσθηση, να κατανοεί τους εκπαιδευόμενους και να τους νοιάζεται. Η Σ3 τονίζει: «Να μπορεί να είναι καλός ακροατής, να ακούει... την ενσυναίσθηση θα μπορούσαμε να τη βάλουμε σαν δεξιότητα που πρέπει να καλλιεργεί, να μπορεί να μπει στη θέση του άλλου, να τον βοηθήσει να πάνε όλα καλά. Ο Σ4 απαντά σχετικά με τις δεξιότητες που πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής: «Χρειάζεται να αντιμετωπίζει με ενσυναίσθηση τους εκπαιδευόμενους, δηλαδή να αντιλαμβάνεται τις αντιδράσεις τους για να κατανοεί οπωσδήποτε και να παραμένει αντικειμενικός στις κρίσεις του», ενώ ο Σ8: «Να αναλύουν σε βάθος και να μεταφέρουν αυτό που θέλουν να πουν με κατανοητό τρόπο στους εκπαιδευόμενους». Ο εκπαιδευτής οφείλει να προβαίνει στη διαδικασία της αυτοαξιολόγησης και μέσω αυτής στην αυτοανάπτυξη. Ο Σ7 αναφέρει: «Να επιμορφώνεται».

Ο εκπαιδευτής επιπλέον προτρέπει τους εκπαιδευόμενους να συμμετέχουν ενεργά σε όλη τη μαθησιακή πορεία, να συντονίζει, να οργανώνει, να τους ενθαρρύνει και να τους εμπνέει. Η Σ1 αναφέρει: «Να τους πείσεις μέσα από την ενεργητική συμμετοχή... μέσα από τη σωστή καθοδήγηση θα εισπράξεις κάτι που θα σε βοηθήσει σε κάτι άλλο». Ο Σ2 τονίζει: «Αρκετές δεξιότητες που έχουν με τις κλασικές δεξιότητες του εκπαιδευτή ενηλίκων», ενώ ο Σ6: «Ο εκπαιδευτής ενηλίκων θα πρέπει να είναι ικανός να δημιουργεί ένα συνεργατικό μαθησιακό κλίμα». Ο Σ4 απαντά: «Βασικός μας στόχος είναι να βοηθήσουμε τους εκπαιδευόμενους να κατανοήσουν, να μετασχηματίσουν τις προηγούμενες εμπειρίες». Οφείλει ο εκπαιδευτής να οργανώνει το υλικό του με βάση τις ανάγκες των εκπαιδευομένων και να χρησιμοποιεί διάφορα εποπτικά μέσα. Η Σ1 αναφέρει: «...ενεργητική συμμετοχή που επιτυγχάνεται μέσα από βιωματικές δραστηριότητες που εφαρμόζουμε», ενώ Ο Σ6 αναφέρει: «Να μπορεί να δημιουργεί μηχανισμούς αμοιβαίου σχεδιασμού και σίγουρα να κάνει μια διάγνωση των αναγκών και των ενδιαφερόντων που έχουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι και να μπορεί να στοχεύει και να κατευθύνει το μάθημά του προς αυτή την κατεύθυνση, προς τις ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευομένων», ενώ ο Σ8: «Να έχουν μια σφαιρική άποψη

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

γύρω από τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες, ώστε να καταφέρουμε να ικανοποιήσουμε τις ανάγκες τους», «Ο υπολογιστής μας δίνει πολλές δυνατότητες».

Το Σ.Δ.Ε. είναι ένα σχολείο ανοικτό προς την κοινωνία. Πρακτικά η υλοποίηση προτζεκ στον κοινωνικό και περιβαλλοντικό γραμματισμό στοχεύουν στην παραπάνω κατεύθυνση. Ο Σ4 τονίζει: «Πρέπει να κατανοήσουμε ότι με βάση τις Αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων πρέπει κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας να αποφεύγουμε τον παραδοσιακό τρόπο», ενώ ο Σ5: «Πρόσφατα κάναμε ένα θέμα σχετικά με τη Μεσογειακή Διατροφή. Προσπαθώ να τους βοηθήσω στο να αλλάξουν συνήθειες για τη βελτίωση της υγείας τους και για να βοηθήσουν τον εαυτό τους». Ο Σ8 αναφέρει: «Κάνουμε ένα προτζεκ, Σινεφίλμ, με στόχο την ανάπτυξη κριτικής σκέψης». Η Σ1 απαντά λέγοντας: «Χρειάζονται τα λεγόμενα προτζεκ, σχέδια δράσης, για να δημιουργηθούν ομάδες, να κοινωνικοποιηθούν μέσα από την ομάδα». Ο Σ2 «Κάνω προτζεκ που να έχουν σχέση με τη γλώσσα». Η Σ3 τονίζει: «Με τα σχέδια δράσης παύει να λειτουργεί παθητικά ο δέκτης, να δέχεται ο εκπαιδευόμενος παθητικά τη γνώση, γίνεται δυναμικός... Είμαστε ανοικτοί, δεν είναι το σχολείο κλειστό. Πάμε μια επίσκεψη σε ένα μουσείο... Πάμε έξω, βλέπουμε, θα προκύψουν ερωτήματα, θα ψάξουν. Θα σας πω ένα Αραβικό ρητό: Η επαφή με το κοινό είναι μια αρχή. Η συνέχεια της επαφής είναι μια πρόοδος. Η από κοινού δουλειά είναι επιτυχία».

5.2.6. Μέθοδοι και εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιούν

Στην εκπαίδευση ενηλίκων η εκπαιδευτική διεργασία ξεκινά από τον εκπαιδευόμενο, μέσα από την εμπλοκή του ενισχύονται τα κίνητρα του και εξασφαλίζεται η συμμετοχή του. Γι' αυτό άλλωστε όπως προέκυψε και από το θεωρητικό μέρος η εκπαιδευτική διεργασία πρέπει να προσαρμόζεται, από έναν καταρτισμένο εκπαιδευτή, στις ανάγκες του ενήλικα εκπαιδευόμενου. Η Σ1 αναφέρει: «Να γνωρίζει το αντικείμενό του πολύ καλά, υπάρχουν άνθρωποι που θα σε ρωτήσουν και θα σε κολλήσουν στον τοίχο καμιά φορά, θα πουν: «Α, τη ρωτήσαμε και δεν το ήξερε». Δεν έχεις να κάνεις με παιδάκια». Ο εκπαιδευτής παίρνει υπόψη τις ανάγκες και τις μαθησιακές δυνατότητες του εκπαιδευόμενου και χρησιμοποιεί τις κατάλληλες εκπαιδευτικές τεχνικές για να τον ενθαρρύνει και να μην εγκαταλείψει τις σπουδές του.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Οι συμμετοχικές τεχνικές συνάδουν με τη φιλοσοφία των Σ.Δ.Ε. και μέσα από τις βιβλιογραφικές αναφορές προκύπτει ότι είναι πιο αποτελεσματικές. Μέσα από τις απαντήσεις των εκπαιδευτών/τριών επιβεβαιώνεται η χρήση των παραπάνω τεχνικών. Η Σ1 αναφέρει: «Τους βοηθάει κατά τη μαθησιακή διαδικασία η συζήτηση, ο καταγισμός ιδεών. Κοιτά σαν συνδυάζεις στις δραστηριότητες τον λόγο με την πράξη, για να εξασκηθούν σε συμπεριφορές, που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν στο μέλλον». Ο Σ2 τονίζει: «Προσπαθώ πάντοτε να ενεργοποιώ τις πρότερες γνώσεις του, οπότε τον ρωτάς: «Γνωρίζετε αυτό;», «Έχετε ξανακούσει αυτό;». Είναι και το μάθημα των αγγλικών συγκεκριμένα κυρίως επικοινωνιακό. Οπότε δουλεύουμε σε ομάδες με διάφορους εκπαιδευτικούς στόχους, σε ζευγάρια. Νομίζω ότι είναι βασικό» ενώ ο Σ4: «Κυρίως όλα αυτά τα χρόνια χρησιμοποιώ την τεχνική του καταγισμού ιδεών. Μέσα από το brainstorming όπως λέμε, δηλαδή συζητάμε με τους εκπαιδευόμενους. Προτείνουν οι ίδιοι όσες περισσότερες ιδέες μπορούν σε μια ερώτηση που τους έχει θέσει. Τους ενθαρρύνω να εκφραστούν με γρήγορο ρυθμό, αυθόρμητα και δεν έχει σημασία αν γνωρίζουν το θέμα. Ζητούμενο είναι να εξετάσουν ένα ζήτημα ανταλλάσσοντας ιδέες. Επίσης, χρησιμοποιώ την επίδειξη και τις ομάδες εργασίας». Η Σ3 συμπληρώνει: «Μεθόδους... Βιωματικές είπαμε, ενεργητικές. Κάποιες τεχνικές που ενισχύουν την αυτενέργεια και την ενεργητική συμμετοχή. Μέσα από το παιχνίδι ρόλων για παράδειγμα να ενεργοποιηθεί ο ψυχικός και συναισθηματικός τους κόσμος». Μέσα από το παιχνίδι ρόλων οι εκπαιδευόμενοι βελτιώνουν τις στάσεις τους ως προς την αρνητική εικόνα που οι ίδιοι έχουν υιοθετήσει για τον εαυτό τους. Στο ίδιο πλαίσιο και ο Σ5, που απαντά λέγοντας: «Χρησιμοποιώ αρκετά συχνά ομαδοσυνεργατική και βιωματική μάθηση μέσα από διερευνητικές εργασίες». Ο Σ6 τονίζει: «Γενικότερα οι εκπαιδευτικοί μέθοδοι που χρησιμοποιώ μέσα στην τάξη είναι μέθοδοι που προσπαθούν να εμπλέξουν τους ενήλικους εκπαιδευόμενους. Χρησιμοποιώ πάρα πολύ ερωτήσεις – απαντήσεις, τη συζήτηση, χιονοστιβάδα ή ακόμη παιχνίδι ρόλων που νομίζω ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό. Ε... Καταγισμό ιδεών. Αποφεύγω εκπαιδευτικές τεχνικές όπως η παρουσίαση, ο μονόλογος ο κλασικός του εκπαιδευτή που ξέρουμε όλα αυτά τα χρόνια, προσπαθώ να χρησιμοποιώ εκπαιδευτικές τεχνικές που εμπλέκουν τον εκπαιδευόμενο». Ο Σ7: «Συνήθως πάντα ενεργητικές τεχνικές προσπαθούμε να χρησιμοποιούμε. Υπάρχει και η εισήγηση φυσικά, ο καταγισμός

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

ιδεών, εργασίες σε ομάδες. Στο δικό μου τουλάχιστον αντικείμενο(φυσικές επιστήμες) προσπαθούσα όσο γίνεται να γίνουν τα πράγματα πιο πρακτικά και να μπορέσω να τους εξηγήσω ένα κομμάτι της καθημερινότητας με περισσότερο επιστημονικούς όρους. Το δικό μου το μάθημα είχε αυτόν τον προσανατολισμό κυρίως. Ωστε να αναπτύξουν έτσι δεξιότητες για τη φύση που βρίσκεται γύρω τους και να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο αυτή λειτουργεί και τους νόμους». Ο Σ8: «Έμενα μου αρέσει πολύ ο καταγισμός ιδεών,ειδικά τώρα με τα εξ αποστάσεως μαθήματα. Δηλαδή να απαντάει ο καθένας αυθόρμητα, ο ένας μετά τον άλλο. Δεν έχει σημασία τόσο πολύ αν γνωρίζουν το αντικείμενο ή αν απαντάνε σωστά, αλλά το ζητούμενο είναι οποία ιδέα τους έρχεται στο μυαλό να τη λένε. Άλλες διδακτικές τεχνικές που χρησιμοποιούμε είναι το παιχνίδι ρόλων, μέσα από κρυπτόλεξα, σταυρόλεξα. Εργασίες σε ομάδες δε χρησιμοποιώ. Μόνο αν οι εκπαιδευόμενοι είναι ζευγάρι και εργαστούν μαζί. Σε κάθε μάθημα επιλέγουμε τις τεχνικές που θα χρησιμοποιήσουμε, ανάλογα με τους εκπαιδευτικούς στόχους, που έχουμε θέσει». Μέσα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων προκύπτει ότι μέσα από τις εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιούν δίνεται η δυνατότητα συμμετοχής των εκπαιδευομένων σε κάθε φάση του εκπαιδευτικού προγράμματος, καθώς οι τεχνικές αυτές δεν ακολουθούν το παραδοσιακό μοντέλο μάθησης, αντίθετα είναι σύμφωνες με τη φιλοσοφία του θεσμού των Σ.Δ.Ε. και προάγουν τη συμμετοχή και τη συνεργασία των μελών της ομάδας.

5.2.7. Προτάσεις βελτίωσης του θεσμού

Ο καινοτόμος θεσμός των Σ.Δ.Ε. είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς στοχεύει στην κοινωνική και εργασιακή ένταξη πληθυσμιακών ομάδων που δεν κατάφεραν να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση. Η σημαντικότητα του θεσμού επιβεβαιώνεται και από τις απαντήσεις των εκπαιδευτών. Η Σ1 αναφέρει: «Πολλοί δεν τον γνωρίζουν, αλλά κι εμείς που εργαζόμαστε σε αυτούς τους χώρους δουλεύουμε και δεν πιστεύουμε ότι υπάρχουν πολλοί νέοι άνθρωποι, ειδικά τώρα με τους πρόσφυγες, που για προσωπικούς λόγους είχαν εγκαταλείψει την υποχρεωτική εκπαίδευση. Είναι λοιπόν θεμιτό και υποχρεωτικό. Ευχόμαστε να συνεχίσει όλο αυτό, διότι πραγματικά δίνεις μια δεύτερη ευκαιρία». Ο Σ2: «Εγώ πιστεύω ότι είναι εξαιρετικός θεσμός. Θα ήθελα να συνεχίσει να υπάρχει στο μέλλον». Η Σ3 τονίζει: «Κοιτάζτε είναι ένας

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

σημαντικός θεσμός. Εγώ είμαι στα Σ.Δ.Ε. όπως σας είπα 15 χρόνια. Δίνει την δυνατότητα σε ενήλικες να κάνουν κάτι για τον εαυτό τους, να πάνε λίγο παραπέρα. Είναι σημαντικό...» και συμπληρώνει: «Είναι σημαντικό, πάρα πολύ σημαντικό. Ωφελεί όσους θέλουν να έρθουν, να εκμεταλλευτούν αυτή τη δεύτερη ευκαιρία και να φοιτήσουν. Τώρα το μέλλον... Έχει μέλλον κι έτσι να το αφήσουν και να μη δοθεί κάποια άλλη κατεύθυνση. Για κάποια χρόνια υπάρχει μέλλον... Υπάρχει μέλλον για τα Σ.Δ.Ε. και στη μορφή βασικών γνώσεων, δεξιοτήτων, την αντιμετώπιση κοινωνικού αποκλεισμού κι όλα αυτά». Ο Σ4 απαντά λέγοντας: «Τα Σ.Δ.Ε. θεωρούνται ένας θεσμός καινοτόμος ο οποίος δρα με στόχο την κοινωνικοοικονομική ένταξη των ατόμων που δεν έχουν τα τυπικά προσόντα στη σύγχρονη και απαιτητική κοινωνία παρέχοντάς τους τη δυνατότητα ολοκλήρωσης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης». Ο Σ5: «Με όλα αυτά που γίνονται και διαβάζω δεν ξέρω αν εδώ στην Ελλάδα έχει μέλλον. Θα έπρεπε να έχει μέλλον ο θεσμός αυτός. Είναι πάρα πολύ σημαντικός θεσμός». Στο ίδιο πλαίσιο και η απάντηση του Σ6: «Κοιτάξτε. Ο θεσμός των Σ.Δ.Ε. είναι ένας εξαιρετικός θεσμός. Θα έλεγα ότι θα πρέπει να τον στηρίξουμε τον θεσμό των Σ.Δ.Ε. και σίγουρα να περάσει σε επίπεδο Λυκείου, όχι μόνο σε επίπεδο γυμνασίου, γιατί δεν είναι ότι παίρνουν οι άνθρωποι ένα χαρτί γυμνασίου, είναι ότι τους βοηθάμε πραγματικά να ενταχθούν στην κοινωνία όσο πιο ομαλά γίνεται» ενώ ο Σ7 συμπληρώνει: «Ο θεσμός είναι πολύ σημαντικός» και ο Σ8: «Είναι σημαντικός, δίνεται μια δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους που δεν μπόρεσαν να τελειώσουν το γυμνάσιο και τώρα που είναι ενήλικοι μπορούν να πάρουν το απολυτήριο αυτό και να επεκτείνουν τις γνώσεις τους».

Για την επίτευξη του στόχου τα Σ.Δ.Ε. όπως προέκυψε και από το θεωρητικό μέρος πρέπει να λειτουργούν με γνώμονα την προσέγγιση των εκπαιδευτικών αναγκών των ενηλίκων εκπαιδευόμενων και να γίνεται η χρήση των κατάλληλων εκπαιδευτικών μέσων από το εκπαιδευτικό προσωπικό. Απαιτείται όμως και η στελέχωση των Σ.Δ.Ε., μέσα από την Υπουργική απόφαση 260/2008, άρθρο 3, από εκπαιδευτικό και επιστημονικό προσωπικό αυξημένων προσόντων. Μέσα από τις απαντήσεις των εκπαιδευτών προκύπτει ότι υπάρχουν καθυστερήσεις στη στελέχωση των Σ.Δ.Ε. ανά έτος. Ο Σ2 αναφέρει: «Έρχονται οι εκπαιδευόμενοι, τους έχουμε πείσει και βρίσκουν ένα σχολείο με 2-3 εκπαιδευτές, με αποτέλεσμα να βαριούνται να κάνουν τα ίδια

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

μαθήματα. Θα έπρεπε να είναι λίγο καλύτερα στελεχωμένο. Δεν υπάρχει μόνιμο προσωπικό» και συμπληρώνει: «Πολλοί μόνιμοι που έρχονται δεν έχουν ιδέα για τη φιλοσοφία του σχολείου και με το που μείνουν ένα δυο χρόνια και μάθουν τους διώχνουν και παίρνουν άλλους. Δε μπορώ να καταλάβω με ποια κριτήρια αποσπούν στα ΣΔΕ». Ο Σ5 τονίζει: «Χρειάζεται περισσότερους εκπαιδευτές στην ώρα τους και κυρίως εκπαιδευτές που να είναι εξειδικευμένοι με τη συγκεκριμένη ομάδα». Ο Σ6 επιβεβαιώνει τα παραπάνω λέγοντας: «Τα περισσότερα Σ.Δ.Ε. στελεχώνονται με ελάχιστους μόνιμους εκπαιδευτικούς. Οι ωρομίσθιοι πηγαίνουν αρκετά αργότερα δηλαδή Δεκέμβρη, Γενάρη. Έχει τύχει μια χρονιά σαν ωρομίσθιο με κάλεσαν στα Σ.Δ.Ε. τον Μάρτιο οπότε καταλαβαίνετε ότι αυτό είναι μεγάλο πρόβλημα. Κάτι όπως καταλαβαίνετε που μειώνει και το κίνητρο του εκπαιδευόμενου και ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα που προκύπτει από την πολιτεία θα έλεγα ότι είναι ότι οι μόνιμοι εκπαιδευτικοί δεν έχουν την κατάρτιση που χρειάζεται η εκπαίδευση ενηλίκων, ενώ υπάρχουν πολλοί ωρομίσθιοι που είναι πιστοποιημένοι εκπαιδευτές ενηλίκων και έχουν παρακολουθήσει πολλές επιμορφώσεις και σεμινάρια πάνω στην εκπαίδευση ενηλίκων. Οι περισσότεροι μόνιμοι εκπαιδευτικοί που έχουν αποσπαστεί σε Σ.Δ.Ε. δεν έχουν καμία σχέση με τα Σ.Δ.Ε. και ανακαλύπτουν στην πορεία το πώς λειτουργούν. Πολλοί από αυτούς δεν είναι πιστοποιημένοι εκπαιδευτές ενηλίκων». Ο Σ7 συμπληρώνει: «Ακόμα στηρίζονται σε ένα μικρό βαθμό από την πολιτεία ίσα για να υπάρχουν, οριακά».

Από τις απαντήσεις των εκπαιδευτών/τριών προκύπτει ότι οι ίδιοι έχουν διδακτική εμπειρία, χαρακτηρίζονται από εκπαιδευτική κατάρτιση και ανταποκρίνονται στα ποικίλα και πολύπλοκα καθήκοντά τους. Στο σύνολό τους έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια πολύωρα στην εκπαίδευση ενηλίκων, αλλά και επιμορφώσεις με σχετική θεματολογία. Επιπλέον, οι περισσότεροι είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος και ορισμένοι φέρουν και τον τίτλο του Διδάκτορα.

Οι εκπαιδευτές του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας φαίνεται να σχεδιάζουν τη διδασκαλία τους βασιζόμενοι στις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα, αλλά και τις προσδοκίες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων. Στο σύνολό τους επιλέγουν κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας εκπαιδευτικές τεχνικές που αρμόζουν στην εκάστοτε ομάδα και υλοποιούν συχνά σχέδια δράσης στον κοινωνικό και περιβαλλοντικό γραμματισμό,

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

ώστε να κινητοποιούν τους εκπαιδευόμενους στο να μη λειτουργούν παθητικά, αντίθετα τους ωθούν στο να αυτενεργούν. Δημιουργούν κατάλληλες συνθήκες, ώστε να ενισχύεται η ενεργητική συμμετοχή. Επίσης ενισχύουν τα κίνητρα των εκπαιδευόμενων, επιδιώκοντας την εμπλοκή τους στην εξέλιξη της μαθησιακής πορείας. Οι απαντήσεις των εκπαιδευόμενων σχετικά με τα όσα αναφέρονται παραπάνω δείχνουν πως στη πλειοψηφία τους συμφωνούν ότι οι εκπαιδευτικές τεχνικές, που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτές τους, λειτούργησαν υποστηρικτικά και τους έδωσαν τη δυνατότητα να αλλάξουν στάσεις και συμπεριφορές τόσο με τα άλλα μέλη της ομάδας τους όσο και με τον ίδιο τους τον εαυτό. Συμφωνούν επίσης, ότι υποστηρικτικά λειτουργεί και η χρήση εποπτικών μέσων από τους διδάσκοντες κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας.

Επιπροσθέτως, από τις απαντήσεις των εκπαιδευτών Σ.Δ.Ε. προκύπτει ότι θεμελιώνουν μια γόνιμη σχέση με τους εκπαιδευόμενους τους, εξέλιξη της οποίας είναι η δημιουργία μιας οριοθετημένης εκπαιδευτικής σχέσης μαζί τους. Μέσα σε αυτή τη σχέση οι εκπαιδευόμενοι έχουν την δυνατότητα να εκφράζουν τις γνώσεις, τις απόψεις τους, καθώς σε αυτή κυριαρχεί ο διάλογος και η συζήτηση. Συνεπώς, οι εκπαιδευόμενοι δε γίνονται αποδέκτες αρνητικής αξιολόγησης, αντίθετα βιώνουν αποδοχή από τους εκπαιδευτές, που λειτουργούν ως μέντορες τους.

Η πλειοψηφία των εκπαιδευτών θεωρούν ότι ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων είναι καθοδηγητικός, εμπνευστικός και οδηγεί τους εκπαιδευόμενους αβίαστα προς τη μάθηση, ενισχύοντας την αυτενέργεια και την αυτονομία των εκπαιδευόμενων και προωθώντας τη συνεργατικότητα. Αυτό επιτυγχάνεται κι από το γεγονός ότι κατά τη μαθησιακή διαδικασία επιλέγουν θέματα ενδιαφέροντα για τους εκπαιδευόμενους, τα οποία δεν παρέχουν στείρα γνώση, αντίθετα συνδυάζουν τη θεωρία με την πράξη. Επιβεβαιώνεται επίσης, ότι εκτός από τις κοινωνικές δεξιότητες και τις γνώσεις που κατέχουν, αγαπούν τη δουλειά τους, καθώς αναζητούν διαρκώς θεματολογία ανάλογη για να παραμείνει το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων τους αμείωτο καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησής τους στο Σ.Δ.Ε.. Από τις απαντήσεις των εκπαιδευτών προκύπτει ακόμη ότι οι εκπαιδευόμενοι έρχονται έχοντας καθένας από αυτούς τις δικές του εμπειρίες, γνώσεις και διαμορφωμένες αντιλήψεις. Οι οικογενειακές και επαγγελματικές τους υποχρεώσεις αλλά και διάφοροι ψυχολογικοί λόγοι αποτελούν

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

εμπόδια για τη φοίτησή τους. Από την εναρκτήρια συνάντηση οι εκπαιδευτές του Σ.Δ.Ε. ισχυρίζονται πως στοχεύουν στην κατάρριψη των εμποδίων αυτών και με τη σωστή καθοδήγηση προς την ευρετική πορεία προς τη γνώση, αλλά και στον κριτικό στοχασμό.

Από τις απαντήσεις των εκπαιδευόμενων φαίνεται πως οι εκπαιδευτές του Σ.Δ.Ε. ανταποκρίνονται σε αρκετά μεγάλο βαθμό τόσο στις απαιτήσεις όσο και στις προσδοκίες των ενήλικων εκπαιδευόμενων, γι' αυτό και στην πλειοψηφία τους δε χαρακτηρίζουν τη φοίτησή τους ως χάσιμο χρόνου, χαρακτηρίζοντας την ατμόσφαιρα στη σχολική τάξη άνετη, φιλική και ζεστή. Συνεπώς, επιβεβαιώνεται πως οι εκπαιδευτές χτίζουν σταδιακά μια θετική διαπροσωπική σχέση με τους εκπαιδευόμενους τους.

Συνοψίζοντας, από τις απαντήσεις τόσο των εκπαιδευτών όσο και των εκπαιδευόμενων του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας επιβεβαιώνεται το γεγονός ότι ο θεσμός των Σ.Δ.Ε. είναι εξαιρετικός, καινοτόμος και ιδιαίτερα σημαντικός. Ωστόσο, στην παρούσα χρονική στιγμή, όπως τονίζουν οι εκπαιδευτές του συγκεκριμένου Σ.Δ.Ε., θα έπρεπε να στηριχθεί περισσότερο από την πολιτεία, με την έγκυρη στελέχωση τους από καταρτισμένο εκπαιδευτικό προσωπικό κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς, καθώς υπάρχουν μεγάλες καθυστερήσεις στην πρόσληψη προσωπικού. Αρνητικός αποδέκτης των συνεπειών της κατάστασης αυτής οι ίδιοι οι εκπαιδευόμενοι, καθώς μειώνεται το κίνητρο τους και ελλοχεύει ο κίνδυνος να εγκαταλείψουν την προσπάθεια.

Κεφάλαιο 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1. Συμπεράσματα έρευνας – Προοπτικές διερεύνησης

Μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση προκύπτει ότι το πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον από τους μελετητές. Το συγκεκριμένο πεδίο γνώρισε ανάπτυξη, διότι ήταν πολλές, αλλά και επιτακτικές οι ανάγκες για βελτίωση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων των ανθρώπων.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων (ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων) προκύπτει ότι τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό με την υπάρχουσα βιβλιογραφία για τις πτυχές του ρόλου του εκπαιδευτή ενηλίκων, την αναγκαιότητα διάγνωσης των εκπαιδευτικών αναγκών των εκπαιδευόμενων, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά τους, με σκοπό τον άρτιο σχεδιασμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας, καθώς και τη χρήση των κατάλληλων εκπαιδευτικών τεχνικών, για την ενίσχυση της αυτονομίας και της αυτενέργειας των ενήλικων εκπαιδευόμενων.

Σε σύγκριση με προγενέστερες έρευνες, υπάρχει μια διαφοροποίηση ως προς την κατάρτιση των εκπαιδευτών. Από τις απαντήσεις των εκπαιδευτών προκύπτει ότι οι ίδιοι είναι επαρκώς καταρτισμένοι, καθώς στην πλειοψηφία τους διαθέτουν πλην του πτυχίου και μεταπτυχιακό δίπλωμα. Επιπροσθέτως, μικρό ποσοστό εκπαιδευτών διαθέτει και τον τίτλο του Διδάκτορα. Τα υποκείμενα της συγκεκριμένης μελέτης δίνουν ιδιαίτερη σημασία στο έργο τους και επιδιώκουν να επιμορφώνονται από προσωπική επιλογή, όχι μόνο για την αυτοβελτίωσή τους, αλλά και για να παρέχουν οι ίδιοι ποιοτικότερη εκπαίδευση.

Η επιμόρφωση δεν είναι μόνο περιεχόμενο αλλά και σχέσεις και διαδικασία ανταλλαγής εμπειρίας η οποία τους επιτρέπει να ανταποκρίνονται στο διαφοροποιημένο ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων (Μάνθου, Χ.Χ.). Στο σύνολό τους, οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν τις θεωρίες του Jack Mezirow και του Paulo Freire, καθώς όπως προκύπτει από τις συνεντεύξεις που παραχωρήθηκαν τις εφαρμόζουν στη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας. Η ερευνήτρια με σχετική επιτυχία κοτόρθωσε να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα- υποθέσεις που αρχικά είχε θέσει.

Μέσα από τις θεωρητικές προσεγγίσεις, διαπιστώνεται, ότι το έργο του εκπαιδευτή ενηλίκων είναι σύνθετο. Οι εκπαιδευτές απαιτείται να κατέχουν ποικίλες δεξιότητες, τις οποίες οφείλουν να καλλιέργουν. Υποστηρικτικά ως προς το έργο του εκπαιδευτή ενηλίκων λειτουργούν τα προσφερόμενα προγράμματα εκπαίδευσης

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

εκπαιδευτών ενηλίκων, που στοχεύουν στη βελτίωση των δεξιοτήτων του ατόμου. Η παραπάνω παραδοχή επιβεβαιώνεται από τους εκπαιδευτές, οι οποίοι συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα, καθώς στο σύνολό τους έχουν παρακολουθήσει πληθώρα σεμιναρίων και επιμορφώσεων στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Οι εκπαιδευτές κατανοούν πλήρως τον ρόλο τους και εργάζονται ώστε να εξασφαλίσουν στους εκπαιδευόμενους εκείνο το πλαίσιο που να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες τους (Tuijnman, 2003).

Σ' ότι αφορά το πρώτο Ερευνητικό Ερώτημα: «Τι χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ο εκπαιδευτής ενηλίκων σε σχέση με αυτά που πρέπει να διαθέτει ένας εκπαιδευτής στο συμβατό σύστημα εκπαίδευσης», η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απαντούν ότι οι εκπαιδευτές είναι εμψυχωτικοί τους βοηθούν στο να σκέφτονται αυτοδύναμα, να αυτενεργούν. Προάγουν τη συνεργασία τόσο μαζί τους όσο και με τους άλλους εκπαιδευόμενους. Επίσης, η πλειοψηφία θεωρεί σημαντική τη συμβολή των εκπαιδευτών στη διαχείριση κρίσεων και λαμβάνει σε μεγάλο βαθμό τη διδασκαλία στο Σ.Δ.Ε. σαν πράξη επικοινωνίας. Ο σύγχρονος εκπαιδευτής ενηλίκων χρειάζεται εξάσκηση προκειμένου να διαχειρίζεται τη δυναμική της εκπαιδευτικής του ομάδας, αλλά και τις συγκρούσεις μεταξύ των μελών της (Αρβανίτη, 2006). Το κλίμα είναι φιλικό και όλοι αντιμετωπίζονται ισίτιμα με γνώμονα τον αλληλοσεβασμό. Επιπροσθέτως, η πλειοψηφία δεν αισθάνθηκε, κατά τη διάρκεια της φοίτησης, ότι χρειάζονταν βοήθεια την οποία δεν μπόρεσε να αντλήσει από το περιβάλλον (Σ.Δ.Ε.).

Σ' ότι αφορά το δεύτερο Ερευνητικό Ερώτημα, σε σχέση με τις δυσκολίες που προκύπτουν κατά τη φοίτησή τους, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεωρεί πως τα μεγαλύτερα εμπόδια προκύπτουν από τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις και κατόπιν από τις οικογενειακές τους. Αξίζει να σημειωθεί πως είναι πολύ μικρό το ποσοστό των ερωτηθέντων που χαρακτηρίζει σαν εμπόδιο την ύλη που διδάσκεται στη δομή Σ.Δ.Ε.. Από τη βιβλιογραφία προκύπτει ότι η ζωή των εκπαιδευόμενων χαρακτηρίζεται από συνεχείς αλλαγές σε προσωπικό, κοινωνικό και επαγγελματικό τομέα. Συνεπώς, μπορεί από την κατάσταση της ζωής τους, να προκύψουν εμπόδια που θα λειτουργήσουν ανασταλτικά στη φοίτησή τους.

Στη συνέχεια σ' ότι αφορά το τρίτο ερευνητικό ερώτημα σε σχέση με την αξιοποίηση των ενεργητικών τεχνικών η πλειοψηφία θεωρεί τις εργασίες project αλλά

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

και τα εργαστήρια που πραγματοποιούνται στο Σ.Δ.Ε. σημαντικά για τη μαθησιακή τους εξέλιξη. Από τις απαντήσεις τους φαίνεται κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας να χρησιμοποιούνται ποικίλες εκπαιδευτικές τεχνικές οι οποίες στοχεύουν στην ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευόμενων κυρίως ερωτήσεις-απαντήσεις και εργασίες σε ομάδες(ανταλλαγή απόψεων).Η συζήτηση, η εργασία σε ομάδες και η αποδοχή με κριτική σκέψη της διαφορετικής άποψης οδηγούν σε αυτό-εκτίμηση και αυτοπεποίθηση,που έχουν σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία ενεργών πολιτών με άποψη και διάθεση για δράση(Μάνθου, Χ.Χ.).

Οι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι με τη χρήση των παραπάνω τεχνικών τους δόθηκε η δυνατότητα να αλλάζουν στάσεις και συμπεριφορές όσον αφορά τις σχέσεις τους με τον εαυτό τους αλλά και με τα άλλα μέλη της ομάδας. Ο εκπαιδευτής πρέπει να συνδέσει γνώσεις, εμπειρίες και στάσεις των εκπαιδευόμενων με το μαθησιακό αντικείμενο, δίχως να τις απορρίψει ή να τις υποτιμήσει.Εαν υποτιμηθεί ή απορριφθεί η εμπειρία από τον εκπαιδευτή, ο εκπαιδευόμενος θεωρεί ότι υποτιμάται ή απορρίπτεται προσωπικά και οδηγείται σε αρνητικές αντιδράσεις στην εκπαιδευτική διεργασία(Μαρίνη,2019). Σε μεγάλο βαθμό θεωρούν ότι το περιβάλλον μέσα στο οποίο διεξάγεται η διαδικασία της μάθησης είναι άνετο και ότι οι ίδιοι είναι αποδεκτοί σ' αυτό το πλαίσιο.Φαίνεται να ενδυναμώνονται όχι μόνο σε ατομικό επίπεδο,αλλά και σε συλλογικό και παύουν να βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό, βελτιώνοντας τις συνθήκες ζωής τους, αναλαμβάνοντας δράση.

Σε σχέση με τις ερευνητικές υποθέσεις που είχαν τεθεί, μέσα από τις συνεντεύξεις των εκπαιδευτών (ποιοτική προσέγγιση) διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις των εκπαιδευτών στο Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας. Το έργο των εκπαιδευτών απαιτητικό και πολύπλοκο. Η σχέση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενων χτίζεται σταδιακά και επηρεάζει άλλοτε θετικά και άλλοτε αρνητικά το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα. Ο εκπαιδευτής εποπτεύει την οργάνωση και τον σχεδιασμό του μαθήματος με γνώμονα τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων. Ο ρόλος του εκπαιδευτή πολυδιάστατος, συνεπώς οφείλει να αξιοποιεί δεξιότητες ή ικανότητες κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας για να είναι αποτελεσματικός, τις οποίες πιθανότατα στην τυπική εκπαίδευση δε θα υπήρχε ανάγκη αξιοποίησής τους. Οι απαντήσεις των εκπαιδευτών ενηλίκων συναινούν με τις βιβλιογραφικές αναφορές του συγκεκριμένου πεδίου.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Αναφέρονται σε ένα μαθητοκεντρικό μοντέλο, όπου ο εκπαιδευτής λειτουργεί περισσότερο σαν διευκολυντής και συντονιστής και λιγότερο σαν απλός μεταδότης γνώσεων.

Η πλειοψηφία των εκπαιδευτών επιβεβαιώνει ότι το χτίσιμο της σχέσης με τους εκπαιδευόμενους ξεκινά ήδη από το πρώτο μάθημα και συνεχίζεται με γνώμονα τον ανοικτό διάλογο. Επίσης, δηλώνουν ότι οι εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιούν ενισχύουν την αυτενέργεια και αυτονομία των εκπαιδευόμενων μέσα σε ένα περιβάλλον, το οποίο χαρακτηρίζεται από σεβασμό και εμπιστοσύνη και στο οποίο εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι αλληλεπιδρούν εκδηλώνοντας αμφότεροι ενδιαφέρον για την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας. Μια σχέση δημοκρατική, όπου ο ένας μαθαίνει από τον άλλον. Ο εκπαιδευτής καλείται να χρησιμοποιεί εκπαιδευτικές μεθόδους με τις οποίες αξιοποιούνται οι εμπειρίες των εκπαιδευόμενων και προάγουν την αλληλεπίδραση εκπαιδευόμενων - εκπαιδευτών (Μαρίνη, 2019).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο επιτρέπεται η ελεύθερη έκφραση των ιδεών και αξιών. Επιπροσθέτως, προκύπτει από τις απαντήσεις των εκπαιδευτών ότι οι ίδιοι σχεδιάζουν τη διδασκάλια και το υλικό που χρησιμοποιούν λαμβάνοντας υπόψιν τις επαγγελματικές προσδοκίες των εκπαιδευόμενων.

Συνοψίζοντας, προκύπτει ότι οι απόψεις των εκπαιδευτών Σ.Δ.Ε. συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό με τις απόψεις των εκπαιδευόμενων ως προς την πολυπλοκότητα του ρόλου του εκπαιδευτή Σ.Δ.Ε., αλλά και την ποιότητα της μεταξύ τους σχέσης. Ο εκπαιδευτής αφουγκράζεται τις ανάγκες των μελών της ομάδας του, ενθαρρύνει τα μέλη της ομάδας του, εξισορροπεί τις συναισθηματικές αντιδράσεις των μελών, δημιουργώντας θετικό κλίμα, και εντοπίζει τις αλληλεπιδράσεις των μελών. Λειτουργεί σαφώς, σαν διαμεσολαβητής, καθοδηγητής, καταλύτης, καθοδηγητής και παρατηρητής.

Βασική καινοτομία των Σ.Δ.Ε. αποτελεί η εφαρμογή μεθόδου σχεδίων εργασίας. Οι εκπαιδευτικοί όπως προκύπτει από τις απαντήσεις τους υλοποιούν σχέδια δράσης, με θεματολογία που άπτεται του ενδιαφέροντος των εκπαιδευόμενων με σκοπό την ενεργητική συμμετοχή τους σε αυτό το ταξίδι της γνώσης, τον διάλογο, τη συνεργασία και τον αναστοχασμό. Μέσα από την έρευνα προέκυψε πως μια μειοψηφία εκπαιδευτών δεν εφαρμόζουν, κατά τη μαθησιακή διαδικασία, σχέδια δράσης,

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

πρότζεκτ. Τα project συμβάλλουν στην καλλιέργεια της ανεξαρτησίας. Μέσα από τη χρήση των εκπαιδευτικών τεχνικών και των σχεδίων εργασίας ο εκπαιδευόμενος υποστηρίζεται και ο εκπαιδευτής καταβάλλει μέσα από τη στάση του αυτή προσπάθεια να ξεπεραστούν τα εμπόδια, με στόχο να πετύχει τη μέγιστη συμμετοχή των εκπαιδευόμενων. Ένα ακόμη εύρημα που προέκυψε είναι πως ενώ πραγματοποιούνται διαθεματικές προσεγγίσεις, δεν πραγματοποιούνται συνδιδασκαλίες.

Οι εκπαιδευτικοί ανέδειξαν και δυσκολίες που προκύπτουν σε σχέση με τον ρόλο τους και αφορούν τη μη έγκαιρη πρόσληψη ή απόσπασή τους στη δομή Σ.Δ.Ε. με αρνητικό αντίκτυπο τόσο στους ίδιους, καθώς αυτή η χρονοκαθυστέρηση τους προκαλεί στρες σε σχέση με τις αμοιβές τους, όσο και στους εκπαιδευόμενους. Οι εκπαιδευόμενοι συναντούν κατά την έναρξη της χρονιάς μια δομή υποστελεχωμένη με αποτέλεσμα να μειώνεται το κίνητρό τους και να αυξάνεται ο κίνδυνος εγκατάλειψης της φοίτησής τους.

Σημαντική φαίνεται να είναι η υιοθέτηση ενός συστήματος από την πολιτεία με στόχο οι αποσπάσεις των εκπαιδευτών να πραγματοποιούνται έγκαιρα, ώστε τα Σ.Δ.Ε. να ξεκινούν τη λειτουργία τους άρτια στελεχωμένα. Οι εκπαιδευτές στην πλειονότητά τους είναι μόνιμοι εκπαιδευτικοί που αποσπώνται στα Σ.Δ.Ε. από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Μέσα από τις απαντήσεις προέκυψε επίσης, ότι οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί, λόγω του ότι δεν προέρχονται από τον χώρο της εκπαίδευσης ενηλίκων αρχικά, δυσκολεύονται να ανταποκριθούν στο εκπαιδευτικό τους έργο. Διαπιστώνεται, σαφώς, μια ύπαρξη σημαντικού ελλείμματος. Διαπιστώνεται ότι η ιδιαιτερότητα των Σ.Δ.Ε, ως εναλλακτικών σχολείων για ενήλικες υπονομεύεται τελικά με τις επίσημες νομοθετικές ρυθμίσεις, όπως είναι για παράδειγμα η δυνατότητα που δίνεται σε εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να διδάσκουν – με διάθεση – σε Σ.Δ.Ε. (Κουτρούμπα, 2007).

Κρίνεται λοιπόν αναγκαίο, να υπάρχει μέριμνα από την πολιτεία στο να αποσπώνται εκπαιδευτικοί που έχουν παρακολουθήσει επιμορφωτικά προγράμματα στο πεδίο αυτό, ώστε να έχουν καλύψει τις εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές τους ανάγκες και να μπορούν να ανταποκριθούν στη νέα τους θέση, καθώς η φιλοσοφία των Σ.Δ.Ε. διαφέρει ορατά σε σχέση με την τυπική εκπαίδευση.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Η συμβολή των παραπάνω υποστηρικτικών διαδικασιών (επιμορφωτικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της ουσιαστικής ανατροφοδότησης) φαίνεται να είναι σημαντική, τόσο για τους αποσπασμένους εκπαιδευτές Σ.Δ.Ε., όσο και για τους αναπληρωτές, καθώς πρέπει να ενημερώνονται για τις εξελίξεις που σχετίζονται με την ειδικότητά τους και να βελτιώνουν τις ικανότητες τους διαρκώς, με σκοπό να ανταποκρίνονται στον πολυεπίπεδο ρόλο τους.

Μέσα από τη παρούσα ερευνητική προσπάθεια αναδείχθηκε συνεπώς, η ανάγκη αυτοβελτίωσης του εκπαιδευτή Σ.Δ.Ε., το έργο του οποίου πρέπει να επιδέχεται αυτοαξιόλογηση (να καταγράφει ο ίδιος τυχόν δυσκολίες και να επαναπροσδιορίζει το πλαίσιο που θέτει) αλλά και αξιολόγηση από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους. Σ' αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί ότι το διδακτικό έργο των εκπαιδευτών ενηλίκων επιδέχεται βελτιώσεις, που μπορούν να γίνουν και σχετίζονται με τη στήριξη του θεσμού από την πολιτεία ως προς τη διάθεση εποπτικών μέσων και συμπληρωματικής υλικοτεχνικής υποδομής. Τα Σ.Δ.Ε. είναι ένα τέτοιο καινοτόμο σχέδιο, που απαιτεί και στην πράξη την αδιάλειπτη προστασία από την Πολιτεία (Βεκρής, 2004).

Σήμερα όπως έχει διαμορφωθεί η κοινωνία μας, ως πολιτισμική, είναι απαραίτητο να υπάρξει πρόβλεψη και για «διαπολιτισμική» επιμόρφωση, καθώς πρέπει να είναι σε θέση ο εκπαιδευτής να χειρίζεται αποτελεσματικά θέματα που προκύπτουν και σχετίζονται με τη διαφορετικότητα των ατόμων.

Λόγω των δύσκολων συνθηκών που δημιουργήθηκαν με την εξάπλωση του covid 19, προέκυψαν δυσκολίες στη διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας. Χρειάστηκε πάνω από ένας μήνας για την ολοκλήρωση των συνεντεύξεων. Παρά το γεγονός ότι οι συμμετέχοντες ήταν πρόθυμοι, υπήρξε δυσκολία στο να οριστεί η ημέρα και ώρα των συνεντεύξεων. Δυσκολία άλλη που προέκυψε ήταν η απουσία μεγάλου αριθμού εκπαιδευτών, στους οποίους θα μπορούσε να απευθυνθεί η ερευνήτρια για τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας.

Στο ερωτηματολόγιο τέθηκαν ερωτήσεις απλά διατυπωμένες, καθώς λάβαμε υπόψη το μορφωτικό επίπεδο των εκπαιδευόμενων. Οι εκπαιδευόμενοι ανταποκρίθηκαν με προθυμία, έδειξαν ενδιαφέρον και διευκόλυναν τη διεξαγωγή της διαδικασίας. Ωστόσο, δεν υπήρχε η δυνατότητα της δια ζώσης επικοινωνίας η οποία θα

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

δημιουργούσε μια αμεσότητα, ένα θετικό κλίμα μεταξύ ερευνήτριας και συμμετεχόντων το οποίο θα βοηθούσε στο να είναι οι απαντήσεις τους αυθόρμητες.

Τα ευρήματα από τις συνεντεύξεις των εκπαιδευτών και τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου των εκπαιδευόμενων συγκλίνουν σε μεγάλο βαθμό και σε αρκετά σημεία και «δίνουν τροφή» για μελλοντικές ερευνητικές προσεγγίσεις.

Ένα ζήτημα που προέκυψε και θα μπορούσε στο μέλλον να μελετηθεί είναι η διερεύνηση του ρόλου του εκπαιδευτή ενηλίκων και η διαφορά του με τον εκπαιδευτή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Μια διαφορετική μελλοντική πρόταση που απορρέει από τη διεξαγωγή της έρευνας και θα μπορούσε να γίνει σε σχέση με το θέμα της εργασίας αφορά το δείγμα της έρευνας. Συγκεκριμένα, θα μπορούσε να είναι ακόμα μεγαλύτερο το δείγμα. Επειδή το δείγμα της παρούσας έρευνας είναι μικρό, δεν μπορεί να γίνει γενίκευση των αποτελεσμάτων. Υπάρχει το ενδεχόμενο να μην συμπεριλαμβάνει απόψεις, οι οποίες μπορεί να εκφράζουν διαφορετική οπτική.

Επιπροσθέτως, μπορεί να επεκταθεί η έρευνα και σε άλλα Σ.Δ.Ε. με σκοπό να προκύψουν ακόμα πιο ασφαλή συμπεράσματα. Η συλλογή των δεδομένων σε επόμενη έρευνα (σε περίοδο χωρίς περιορισμούς που επιβάλλει ο covid 19) θα μπορούσε να γίνει δια ζώσης και οι συμμετέχοντες να είναι πιο ελεύθεροι στην έκφραση των απόψεων τους, προκειμένου να αποφευχθούν δυσκολίες που αναφέρθηκαν παραπάνω και προέκυψαν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας.

Σχετικά με τη μεθοδολογία, στην παρούσα εργασία έγινε συνδυασμός ποιοτικής και ποσοτικής προσέγγισης. Σε μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να γίνει είτε μόνο ποιοτική προσέγγιση είτε μόνο ποσοτική για σύγκριση αποτελεσμάτων.

Η παρούσα έρευνα παρέχει σημαντικά στοιχεία για τον ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων. Η περαιτέρω μελέτη αξίζει για να φωτίσει τον ρόλο του εκπαιδευτή ακόμα περισσότερο.

Συνοψίζοντας, ο καινοτόμος αυτός θεσμός των Σ.Δ.Ε. επιτυγχάνει τον σκοπό του, όταν ικανοποιεί τις ανάγκες και τις προσδοκίες των εκπαιδευόμενων. Η ευρετική πορεία προς τη γνώση θα λειτουργήσει καταλυτικά στους εκπαιδευόμενους, οι οποίοι σταδιακά θα μετασχηματίσουν στάσεις και εμπειρίες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Ανάγνου, Ε., & Νικολοπούλου, Β. (2007). Το πρόγραμμα σπουδών στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Στο: Κ., Κουτρούμπα, Β., Νικολοπούλου & Π., Χατζηθεοχάρους (επιμ.), *Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Πρακτικά απολογιστικού συνεδρίου σχολείων δεύτερης ευκαιρίας Β' φάσης*. Αθήνα, 23-24 Ιουνίου 2006, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Γ.Γ.Ε.Ε., Ι.Δ.ΕΚ.Ε., σελ. 47-56.
- Ανάγνου, Ε., & Βεργίδης, Δ. (Χ.Χ.) *Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας: Ποσοτική αύξηση και εσωτερική εκπαιδευτική πολιτική. Έρευνα με βάση τις απόψεις διευθυντών ΣΔΕ και στελεχών του φορέα υλοποίησης του προγράμματος*. Άρθρα – Μελέτες – Έρευνες. Ανακτήθηκε από: http://www.adultedu.gr/images/vergidis_teyxos32.pdf.
- Αρβανίτη,Ε.(2006).Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων:Αξιολόγηση,πιστοποίηση και επιμόρφωση στη Δια Βίου Μάθηση.Στο:Ζ. Κορόμηλου,Δ. Μουζάκης,Β.Σωτηροπούλου, Ν.Τσέργας & Σ. Χανής(επιμ.).*Πρακτικά συνεδρίου:Δια Βίου Μάθηση για την ανάπτυξη,την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή*,(σελ. 123 -128).Αθήνα:Κορυφή.
- Αργυροπούλου, Μ. (2007). Δουλεύοντας ως εκπαιδευτικοί στα Σ.Δ.Ε.: σκέψεις με αφορμή τη διδακτική πράξη στο Σ.Δ.Ε. Πατρών. Στο: Κ., Κουτρούμπα, Β., Νικολοπούλου & Π., Χατζηθεοχάρους (επιμ.), *Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Πρακτικά απολογιστικού συνεδρίου σχολείων δεύτερης ευκαιρίας Β' φάσης*, Αθήνα, 23-24 Ιουνίου 2006, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Γ.Γ.Ε.Ε., Ι.Δ.ΕΚ.Ε., σελ. 143-148.
- Αρχοντίδου, Δ. & Μάνθου, Χ. (2013). Γνωριμία και δέσιμο ομάδας. Στο: Ι., Καταρτζής, Χ., Μάνθου, Δ., Σωτηριάδης, Σ., Κιουλάνης, Μ., Αϊβαλιώτης, Ν., Ψαρουδάκης, Π., Κώτσιος, Ε., Γιοβάννη-Σιαφάρη, Π., Χατζηθεοχάρους, Δ., Αρχοντίδου, Κ., Κεχαγιάς, Α., Δικαίος & Μ., Καγιαβή (επιμ.), *Οδηγός εκπαιδευτικού σχολείων δεύτερης ευκαιρίας*. Αθήνα: ΙΝΕΔΙΒΙΜ, σελ. 5-8.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Βαχλιώτη, Ε. (2007). Ο ρόλος του ψυχολόγου στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Στο: Κ., Κουτρούμπα, Β., Νικολοπούλου & Π., Χατζηθεοχάρους (επιμ.), *Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Πρακτικά απολογιστικού συνεδρίου σχολείων δεύτερης ευκαιρίας Β' φάσης*. Αθήνα, 23-24 Ιουνίου 2006, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Γ.Γ.Ε.Ε., Ι.Δ.ΕΚ.Ε., σελ. 85-96.

Βεκρής, Λ. (2004). Ο θεσμός των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας: από τη ρητορική των στόχων στο επίπεδο των διοικητικών ρυθμίσεων. Στο: Λ., Βεκρής, & Ε., Χοντολίδου (επιμ.), *Δύο χρόνια πειραματικής λειτουργίας: διδακτικές καινοτομίες και αναστοχασμός των πρακτικών μας. 1ο Πανελλήνιο συνέδριο Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Πάντειο Πανεπιστήμιο*. Αθήνα, 28-29 Ιουνίου 2003, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΕΕ, ΙΔΕΚΕ, σελ.19-25.

Βεκρής, Λ. (2010). Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας: ένα ευρωπαϊκό πειραματικό πρόγραμμα κατά του κοινωνικού αποκλεισμού – η ελληνική εκδοχή. Στο: Λ., Βεκρής, & Ε., Χοντολίδου (επιμ.), *Προδιαγραφές σπουδών για τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας*, (2^η έκδοση). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΔΒΜ, ΙΔΕΚΕ, σελ. 15-26.

Βεργίδης, Δ. (2003). *Οι εκπαιδευτικοί των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας. Το περίγραμμα της θέσης εργασίας τους*. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ., Γ.Γ.Δ.Β.Μ., Ι.Δ.ΕΚ.Ε.

Βεργίδης, Δ. (2004): Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας: Σχολικές διαδρομές και προσδοκίες των εκπαιδευομένων. Στο: Λ., Βεκρής, & Ε., Χοντολίδου (επιμ.), *Δύο χρόνια πειραματικής λειτουργίας: διδακτικές καινοτομίες και αναστοχασμός των πρακτικών μας. 1ο Πανελλήνιο συνέδριο σχολείων δεύτερης ευκαιρίας. Πάντειο Πανεπιστήμιο*. Αθήνα, 28-29 Ιουνίου 2003: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΕΕ, ΙΔΕΚΕ, σελ. 381-399.

Βεργίδης, Δ. & Καραλής, Θ. (2004). Τυπολογίες και στρατηγικές στην εκπαίδευση ενηλίκων. *Εκπαίδευση ενηλίκων*, 2, σελ. 11-16.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Βεργίδης, Δ., & Ασημάκη-Δημακοπούλου, Α. (2008). Η συμβολή των διευθυντών στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας κατά την περίοδο της πειραματικής λειτουργίας τους. *Σύγχρονη εκπαίδευση*, 154, σελ. 69-83.

Βεργίδης, Δ., Κοντονή, Α., Χατζηθεοχάρους, Π., Νικολοπούλου, Β. & Λευθεριώτου, Π. (Χ.Χ.). *Το πρόγραμμα σπουδών και η διδακτική μεθοδολογία στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Εκπαιδευτικό υλικό*. Αθήνα: Ε.Κ.Δ.Δ.Α.

Βεργίδου, Α., Βεργίδης, Δ., & Υφαντή, Α. (2018). Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας: εκπαιδευτικές καινοτομίες και σχολική κουλτούρα. Αναπαραγωγή ή προσαρμογή; *Επιστήμες αγωγής*, 2, σελ.169-186.

Βεργίδου, Α., & Υφαντή, Α. (2019). Τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας στην Ελλάδα: Η αναπαραγωγή της κουλτούρας τους και τα καινοτομικά τους στοιχεία. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση* 67, σελ. 26-43.

Γιαννακοπούλου, Ε. (2008). Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων. Στο: Α. Κόκκος (επιμ.) *Εισαγωγή στην εκπαίδευση ενηλίκων. Εκπαιδευτικές μέθοδοι. Ομάδα εκπαιδευομένων*, (Β έκδοση, Δ τόμος), σελ. 299-313. Πάτρα: Ε.Α.Π.

Γιοβάννη-Σιαφάρη, Ε. (2013). Ημέρες υποδοχής. Στο: Ι., Καταρτζής, Χ., Μάνθου, Δ., Σωτηριάδης, Σ., Κιουλάνης, Μ., Αϊβαλιώτης, Ν., Ψαρουδάκης, Π., Κώτσιος, Ε., Γιοβάννη-Σιαφάρη, Π., Χατζηθεοχάρους, Δ., Αρχοντίδου, Κ., Κεχαγιάς, Α., Δικαίος & Μ., Καγιαβή (επιμ.), *Οδηγός εκπαιδευτικού σχολείων δεύτερης ευκαιρίας*. Αθήνα: ΙΝΕΔΙΒΙΜ, σελ. 3-4.

Δικαίος, Α. (2013α). Κατανομή εκπαιδευόμενων σε τμήματα. Στο: Ι. Καταρτζής, Χ., Μάνθου, Δ., Σωτηριάδης, Σ., Κιουλάνης, Μ., Αϊβαλιώτης, Ν., Ψαρουδάκης, Π., Κώτσιος, Ε., Γιοβάννη-Σιαφάρη, Π., Χατζηθεοχάρους, Δ., Αρχοντίδου, Κ., Κεχαγιάς, Α., Δικαίος & Μ., Καγιαβή (επιμ.), *Οδηγός εκπαιδευτικού σχολείων δεύτερης ευκαιρίας*. Αθήνα: ΙΝΕΔΙΒΙΜ, σελ. 4-5.

Δικαίος, Α. (2013β). Ζητήματα εφαρμογής του «Κανονισμού Λειτουργίας». Στο: Ι. Καταρτζής, Χ., Μάνθου, Δ., Σωτηριάδης, Σ., Κιουλάνης, Μ., Αϊβαλιώτης, Ν., Ψαρουδάκης, Π., Κώτσιος, Ε., Γιοβάννη-Σιαφάρη, Π., Χατζηθεοχάρους, Δ.,

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Αρχοντίδου, Κ., Κεχαγιάς, Α., Δικαίος & Μ., Καγιαβή (επιμ.), *Οδηγός εκπαιδευτικού σχολείων δεύτερης ευκαιρίας*. Αθήνα: ΙΝΕΔΙΒΙΜ, σελ. 36-39.

Δούκας, Χ. (2003). Πρόλογος. Στο Λ., Βεκρής, Ε., Χοντολίδου (επιμ.), *Προδιαγραφές σπουδών για τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας* (σ. 13-16). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΕΕ, ΙΔΕΚΕ.

Καβαδίας, Κ., Κιουλάνης, Σ., Μέτης, Σ. & Όρλης, Σ. (2007). Η ενδοσχολική επιμόρφωση ως βασικός παράγοντας αποτελεσματικότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας στα Σ.Δ.Ε.: Μια εναλλακτική πρόταση επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Στο: Κ., Κουτρούμπα, Β., Νικολοπούλου & Π., Χατζηθεοχάρους (επιμ.), *Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Πρακτικά απολογιστικού συνεδρίου σχολείων δεύτερης ευκαιρίας Β' φάσης*, Αθήνα, 23-24 Ιουνίου 2006, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Γ.Γ.Ε.Ε., Ι.Δ.ΕΚ.Ε., σελ. 57-66.

Καγιαβή, Μ., & Μάνθου, Χ. (2013). Εκπαιδευτικές τεχνικές. Στο: Ι., Καταρτζής, Χ., Μάνθου, Δ., Σωτηριάδης, Σ., Κιουλάνης, Μ., Αϊβαλιώτης, Ν., Ψαρουδάκης, Π., Κώτσιος, Ε., Γιοβάννη-Σιαφάρη, Π., Χατζηθεοχάρους, Δ., Αρχοντίδου, Κ., Κεχαγιάς, Α., Δικαίος & Μ., Καγιαβή (επιμ.), *Οδηγός εκπαιδευτικού σχολείων δεύτερης ευκαιρίας*. Αθήνα: ΙΝΕΔΙΒΙΜ, σελ. 16-21.

Καραλής, Θ. (2013). *Κίνητρα και εμπόδια για τη συμμετοχή των ενηλίκων στη δια βίου εκπαίδευση*. Αθήνα: ΙΝΕ ΓΣΕΕ- ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. Ανακτήθηκε από: <https://imegsevee.gr/wp-content/uploads/2018/10/MELETH-INEGSEE-IMEGSEVEE.pdf>.

Καταρτζής, Ι. (2013). Οργάνωση διδακτικής ενότητας. Στο: Ι. Καταρτζής, Χ., Μάνθου, Δ., Σωτηριάδης, Σ., Κιουλάνης, Μ., Αϊβαλιώτης, Ν., Ψαρουδάκης, Π., Κώτσιος, Ε., Γιοβάννη-Σιαφάρη, Π., Χατζηθεοχάρους, Δ., Αρχοντίδου, Κ., Κεχαγιάς, Α., Δικαίος & Μ., Καγιαβή (επιμ.), *Οδηγός εκπαιδευτικού σχολείων δεύτερης ευκαιρίας*. Αθήνα: ΙΝΕΔΙΒΙΜ, σελ. 13-16.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Κατσαρού, Ε. (2010). Αξιολόγηση εκπαιδευομένων στα Σ.Δ.Ε. Στο: Λ., Βεκρής & Ε., Χοντολίδου (επιμ.), *Προδιαγραφές σπουδών για τα Σ.Δ.Ε.* Δεύτερη έκδοση. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΕΕ, ΙΔΕΚΕ, σελ. 45-53.

Κατσαρού, Ε., & Τσάφος, Β. (2010). Ανάπτυξη διαδικασιών εσωτερικής αξιολόγησης στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Στο: Λ., Βεκρής & Ε., Χοντολίδου (επιμ.), *Προδιαγραφές σπουδών για τα Σ.Δ.Ε.* Δεύτερη έκδοση. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΕΕ, ΙΔΕΚΕ, σελ. 55-61.

Κεχαγιάς, Κ. (2013). Εγγραφές και επιλογή εκπαιδευομένων μέσω συνέντευξης. Στο: Ι., Καταρτζής, Χ., Μάνθου, Δ., Σωτηριάδης, Σ., Κιουλάνης, Μ., Αϊβαλιώτης, Ν., Ψαρουδάκης, Π., Κώτσιος, Ε., Γιοβάννη-Σιαφάρη, Π., Χατζηθεοχάρους, Δ., Αρχοντίδου, Κ., Κεχαγιάς, Α., Δικαίος & Μ., Καγιαβή (επιμ.), *Οδηγός εκπαιδευτικού σχολείων δεύτερης ευκαιρίας.* Αθήνα: ΙΝΕΔΙΒΙΜ, σελ. 1-2.

Κιουλάνης, Σ. (2013). Μέθοδος project και εργαστήρια. Στο: Ι., Καταρτζής, Χ., Μάνθου, Δ., Σωτηριάδης, Σ., Κιουλάνης, Μ., Αϊβαλιώτης, Ν., Ψαρουδάκης, Π., Κώτσιος, Ε., Γιοβάννη-Σιαφάρη, Π., Χατζηθεοχάρους, Δ., Αρχοντίδου, Κ., Κεχαγιάς, Α., Δικαίος & Μ., Καγιαβή (επιμ.), *Οδηγός εκπαιδευτικού σχολείων δεύτερης ευκαιρίας.* Αθήνα: ΙΝΕΔΙΒΙΜ, σελ. 21-23.

Κόκκος, Α. (1998). Αρχές μάθησης ενηλίκων. Στο Α., Κόκκος, Α., Λιοναράκης (επιμ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σχέσεις διδασκόντων – διδασκομένων* (τομ. Β, κεφ. 1, σελ. 13-86). Πάτρα: Ε.Α.Π.

Κόκκος, Α. (1999α). Τεχνικές εκπαίδευσης στις ομαδικές συμβουλευτικές συναντήσεις. Στο Α., Κόκκος, Α., Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σχέσεις διδασκόντων – διδασκομένων* (τομ. Β, κεφ. 6, σελ. 187-223). Πάτρα: Ε.Α.Π.

Κόκκος, Α. (1999β). Οι εκπαιδευτικές τεχνικές. Στο: Δ., Βαϊκούση, Ι., Βαλάκας, Α., Κόκκος, & Α., Τσιμπουκλή (επιμ.), *Εκπαίδευση ενηλίκων. Εκπαιδευτικές μέθοδοι. Ομάδα εκπαιδευομένων* (τομ. Δ, κεφ. 1, σελ. 19-52). Πάτρα: Ε.Α.Π.

Κόκκος, Α. (1999γ). *Εκπαίδευση ενηλίκων. Το πεδίο, οι αρχές μάθησης, οι συντελεστές*, (τομ. Α). Πάτρα: Ε.Α.Π.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση ενηλίκων, ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κόκκος, Α. (2009). Ανάπτυξη της δημιουργικότητας μέσα από την επαφή με την τέχνη.

Στο: *Η τέχνη ως εργαλείο εκπαίδευσης για το περιβάλλον. Παιδαγωγικές/εκπαιδευτικές προσεγγίσεις για το δάσος/δέντρο και την ανακύκλωση. 1^ο Πανελλήνιο Διεπιστημονικό Συνέδριο Τέχνης και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. 29-31 Μαΐου 2009. Αθήνα: Διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ανατολικής Αττικής και Ίδρυμα Ευγενίδου, σελ. 77-85..*

Ανακτήθηκε

από:

http://www.ekke.gr/estia/Cooper/Praktika_Synedrio_Evgenidio/Files/Text_files/II_Kentrikes_Eisigiseis/Kokkos_k_eisigisi.pdf.

Κόλλας, Σ., & Χαλκιά, Κ. (2012). Επιστημονικός γραμματισμός: καθιερωμένες και ριζοσπαστικές αντιλήψεις. Η περίπτωση των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας. *Κριτική Επιστήμη και Εκπαίδευση, 12*, 143-160.

Κοντάκος, Α. & Γκόβαρης, Χ. (2006). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Εκπαίδευση ή παιδαγωγική ενηλίκων στην Ευρώπη και την Ελλάδα*; Αθήνα: ΥΠ.Δ.Β.Μ.Θ.-Γ.Γ.Δ.Μ.-Ι.Δ.ΕΚ.Ε.

Ανακτήθηκε

από:

http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=777&bitstream=777_01#page/1/mode/2up

Κόπτσης, Α. (2009). Βασικές αρχές της σύγχρονης διδακτικής και εφαρμογή τους στη μεθοδολογία project. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, 15*, 16-28.

Κουτρούμπα, Κ. (2007). Αποτύπωση και αξιολόγηση της διαδικασίας επιμόρφωσης ως μέσου υποστήριξης του παιδαγωγικού ρόλου των εκπαιδευτών των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας. Στο: Κ., Κουτρούμπα, Β., Νικολοπούλου & Π., Χατζηθεοχάρους (επιμ.), *Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Πρακτικά απολογιστικού συνεδρίου σχολείων δεύτερης ευκαιρίας Β' φάσης*, Αθήνα, 23-24 Ιουνίου 2006, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΕΕ, ΙΔΕΚΕ., σελ. 21-38.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Κουτρούμπα, Κ. (2008). Η επιμόρφωση ως παράγοντας ενίσχυσης της παιδαγωγικής κατάρτισης και της διδακτικής αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Στο: Ζ., Κορόμηλου, Δ., Μουζάκης, Β., Σωτηροπούλου, Ν., Τσέργας & Σ., Χανής (επιμ.). *Πρακτικά πανελληνίου επιστημονικού συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή «Δια βίου μάθηση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή»*, Βόλος 31 Μαρτίου – 2 Απριλίου 2006, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ., σελ. 65-68. Ανακτήθηκε από <https://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/782/138.pdf>.

Λεμονίδης, Χ. (2004). Η επιρροή των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας στον τρόπο διδασκαλίας των καθηγητών των μαθηματικών. Στο: Λ., Βεκρής, & Ε., Χοντολίδου, (επιμ.), *Δύο χρόνια πειραματικής λειτουργίας: διδακτικές καινοτομίες και αναστοχασμός των πρακτικών μας. 1ο Πανελλήνιο συνέδριο σχολείων δεύτερης ευκαιρίας. Πάντειο Πανεπιστήμιο*. Αθήνα, 28-29 Ιουνίου 2003, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΕΕ, ΙΔΕΚΕ, σελ. 299-310.

Λεμονίδης, Χ. (2010). Αριθμητισμός ή μαθηματικός γραμματισμός. Στο: Λ., Βεκρής, & Ε., Χοντολίδου (επιμ.), *Προδιαγραφές σπουδών για τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας*, (2^η έκδοση). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΔΒΜ, ΙΔΕΚΕ, σελ. 113-135.

Λευθεριώτου, Π. (2010). Ο ρόλος και η εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων στην Ελλάδα: ιστορική αναδρομή και σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. Στο: Δ., Βεργίδης & Α., Κόκκος (επιμ.) *Εκπαίδευση ενηλίκων: Διεθνείς προσεγγίσεις και ελληνικές διαδρομές*. Αθήνα: Μεταίχμιο, σελ. 271-305.

Μάνθου, Χ. (2007) Οι παιδαγωγικές συνεδριάσεις στο Σ.Δ.Ε. Ιωαννίνων, τόπος συνάντησης των εκπαιδευτικών και συγκρότησής τους σε νέα πρόσωπα. Μια βιωματική εμπειρία (2003-2006). Στο: Κ., Κουτρούμπα, Β., Νικολοπούλου & Π., Χατζηθεοχάρους (επιμ.), *Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Πρακτικά απολογιστικού συνεδρίου σχολείων δεύτερης ευκαιρίας Β' φάσης*, Αθήνα, 23-24 Ιουνίου 2006, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΕΕ, ΙΔΕΚΕ., σελ. 135-141.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Μάνθου, Χ. (2013). Συμβουλευτικές υπηρεσίες. Στο: Ι., Καταρτζής, Χ., Μάνθου, Δ., Σωτηριάδης, Σ., Κιουλάνης, Μ., Αϊβαλιώτης, Ν., Ψαρουδάκης, Π., Κώτσιος, Ε., Γιοβάννη-Σιαφάρη, Π., Χατζηθεοχάρους, Δ., Αρχοντίδου, Κ., Κεχαγιάς, Α., Δικαίος & Μ., Καγιαβή (επιμ.), *Οδηγός εκπαιδευτικού σχολείων δεύτερης ευκαιρίας*. Αθήνα: ΙΝΕΔΙΒΙΜ, σελ. 34-36.

Μάνθου, Χ. (Χ.Χ.). *Σχολείο δεύτερης ευκαιρίας: Μία εκπαιδευτική πρόκληση*. Ανακτήθηκε από: <http://ipeir.pde.sch.gr/educonf/2/03SihronoSholioPP/manthou/manthou.pdf>

Μαργάρα, Θ. & Ανάγνου, Ε. (2008). Τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας στην εκπαίδευση ενηλίκων. Μια συγκριτική προσέγγιση Ελλάδας, Δανίας, Γαλλίας. Στο: Ζ., Κορόμηλου, Δ., Μουζάκης, Β., Σωτηροπούλου, Ν., Τσέργας & Σ., Χανής (επιμ.). *Πρακτικά πανελληνίου επιστημονικού συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή «Δια βίου μάθηση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή*, Βόλος 31 Μαρτίου – 2 Απριλίου 2006, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ., σελ. 89-95. Ανακτήθηκε από <https://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/782/138.pdf>.

Μαρίνη, Μ., (2019) Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. *Σχολείο δεύτερης ευκαιρίας «Αργώ». Εκπαίδευση, δια βίου μάθηση, έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη, καινοτομία και οικονομία*, 2, σελ. 514-532. <http://dx.doi.org/10.12681/elrie.1591>.

Ματσαγγούρας, Η. (1995). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Ματσαγγούρας, Η. (2011). *Η καινοτομία των ερευνητικών εργασιών στο νέο λύκειο: Βιβλίο εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.

Μαυρίκης, Γ. (2007). Τεχνικές για την ανάπτυξη της κριτικής και δημιουργικής σκέψης. Στο: Β., Κουλαϊδής (επιμ.), *Σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις για την ανάπτυξη της κριτικής – δημιουργικής σκέψης*, Αθήνα, σελ. 121-142. Ανακτήθηκε από: www.oepek.gr.

Μέγα, Γ. (2011). Η αξιοποίηση της αισθητικής εμπειρίας στην εκπαίδευση. Στο: συλλογικό έργο *Βασικό επιμορφωτικό υλικό: Τόμος Α: Γενικό μέρος*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σελ. 62-80.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Μέτης, Σ. & Καβαδίας, Κ. (2008). Εμπειρική προσέγγιση της ενδοσχολικής επιμόρφωσης ως βασικός παράγοντας αποτελεσματικότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.). Στο: Ζ., Κορόμηλου, Δ., Μουζάκης, Β., Σωτηροπούλου, Ν., Τσέργας & Σ., Χανής (επιμ.). *Πρακτικά πανελληνίου επιστημονικού συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή «Δια βίου μάθηση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή*, Βόλος 31 Μαρτίου – 2 Απριλίου 2006, Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, σελ. 51-59. Ανακτήθηκε από <https://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/782/138.pdf>.

Μικρόπουλος, Α. (2011). Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση. Στο: συλλογικό έργο *Βασικό επιμορφωτικό υλικό: Τόμος Α: Γενικό μέρος*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σελ. 112-129.

Μουζάκης, Δ. (2003). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτών ενηλίκων στα πλαίσια της λαϊκής επιμόρφωσης. Στο: Δ., Βεργίδης (επιμ.) *Εκπαίδευση ενηλίκων: συμβολή στην εξειδίκευση στελεχών στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σελ. 41-44.

Νόμος 2525/1997. *Ενιαίο λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις*. ΦΕΚ 188/Α/23-9-1997.

Παυλάκης, Μ. (Χ.Χ.). *Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Επενδύουμε στον άνθρωπο! Π.1.5.2.β: Επιμορφωτικό υλικό για τη ΘΕ 4.1.: «Βασικές αρχές για την εκπαίδευση ενηλίκων»*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΙΕΠ. Ανακτήθηκε από: http://iep.edu.gr/images/IEP/PROKIRIKSEIS-ERGA/Erga/Epimorfosi_Mathiteia/1.5.2.b_epimorfotiko_yliko_EY1_THE4.1.pdf.

Παναγιωτακόπουλος, Χ. (1998, 1999). Ο η/υ και το εκπαιδευτικό λογισμικό. Στο: Α, Κόκκος, Α., Λιοναράκης, Χ., Ματραλής και Χ., Παναγιωτακόπουλος (επιμ.) *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το εκπαιδευτικό υλικό και οι νέες τεχνολογίες*, (τόμος Γ, κεφ. 7, σελ. 187-318). Πάτρα: Ε.Α.Π.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Παπαγεωργίου, Η., (2010). Διερεύνηση των επιστημολογικών πεποιθήσεων εκπαιδευτών ενηλίκων: μια μελέτη περίπτωσης σε σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Στο: Δ., Βεργίδης & Α., Κόκκος (επιμ.) *Εκπαίδευση Ενηλίκων. Διεθνείς προσεγγίσεις και ελληνικές διαδρομές*. Αθήνα: Μεταίχμιο, σ. 306-328.

Παπασταμάτης, Α. (2003). Οι ενήλικοι ως μαθητές. *Επιστήμες Αγωγής*, 2, σελ. 45-54

Παρασκευόπουλος, Ι. (1993). Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας, τ. Α' και Β'. Αθήνα.

Πηγιάκη, Π., (2006). *Δημοκρατική - κριτική εκπαιδευτική καινοτομία: Μαθήματα από το σχολείο δεύτερης ευκαιρίας*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Πρόκου, Ε. (2004). Παγκοσμιοποίηση, κοινωνία της γνώσης και δια βίου μάθηση. *Εκπαίδευση ενηλίκων*, 2, σελ. 4-10.

Πυργιωτάκης, Ι. (2008). *Εισαγωγή στην παιδαγωγική επιστήμη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Σωτηριάδης, Δ. (2013). Περιγραφική αξιολόγηση. Στο: Ι., Καταρτζής, Χ., Μάνθου, Δ., Σωτηριάδης, Σ., Κιουλάνης, Μ., Αϊβαλιώτης, Ν., Ψαρουδάκης, Π., Κώτσιος, Ε., Γιοβάννη-Σιαφάρη, Π., Χατζηθεοχάρους, Δ., Αρχοντίδου, Κ., Κεχαγιάς, Α., Δικαίος & Μ., Καγιαβή (επιμ.), *Οδηγός εκπαιδευτικού σχολείων δεύτερης ευκαιρίας*. Αθήνα: ΙΝΕΔΙΒΙΜ, σελ. 29-32.

Ταρατόρη, Ε., Κουγιουρούκη, Μ., Στραβάκου, Π., Αλβανόπουλος, Γ., Καλπακίδου, Κ., Πεγιάδου, Κ., Τοπουζέλη, Φ. & Φράγκου, Τ., (2008). *Τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας: Θεωρία – έρευνα*. Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.

Τσάφος, Β., & Χοντολίδου, Ε. (2010). Μεθόδευση διδασκαλίας στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Στο: Α., Βεκρής, & Ε., Χοντολίδου (επιμ.), *Προδιαγραφές σπουδών για τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας*, (2^η έκδοση). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΔΒΜ, ΙΔΕΚΕ, σελ. 39-44.

Τσιμπουκλή Α. & Φύλλιπς, Ν., (2008). *Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων, Πρόγραμμα διά βίου εκπαίδευσης από απόσταση, Εκπαιδευτικό Υλικό*, (επιμ.) Α., Κόκκος & Κ., Κουτρούμπα. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΕΕ, ΙΔΕΚΕ.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Υπουργική Απόφαση 2373/2003. *Οργάνωση και λειτουργία των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας*. Φ.Ε.Κ. 1003/Β/22-7-2003.

Υπουργική Απόφαση 260/2008. *Οργάνωση και λειτουργία των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.)*. Φ.Ε.Κ. 34/Β/16-1-2008.

Υπουργική Απόφαση 5953/2014. *Κανονισμός οργάνωσης και λειτουργίας των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.)*. ΦΕΚ 1861/ Β /8-7-2014.

Χατζηδήμου, Δ. (2011). Εναλλακτικές μορφές, τεχνικές και μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης. Στο: συλλογικό έργο *Βασικό επιμορφωτικό υλικό: Τόμος Α: Γενικό μέρος*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 34-47.

Χατζηθεοχάρους, Π., Γιοβάννη, Ε. & Νικολοπούλου, Β. (2010). *Επιμόρφωση εκπαιδευτικών σχολείων δεύτερης ευκαιρίας. Εκπαιδευτικό υλικό*. Αθήνα: ΥΠΑΜΘ, ΓΓΔΒΜ, ΙΔΕΚΕ.

Χατζησαββίδης, Σ. (2007): Γραμματισμός και σχολεία δεύτερης ευκαιρίας στην Ελλάδα (2000-2006): αναζητώντας τους όρους και τα όρια ενός θεωρητικού πλαισίου. Στο: Κ., Κουτρούμπα, Κ., Β., Νικολοπούλου, & Π., Χατζηθεοχάρους, (επιμ.), *Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας*. Αθήνα: ΓΓΕΕ, σελ. 39-46.

Χατζησαββίδης, Σ. (2010). Μια προβληματική του ελεύθερου χρόνου. Στο: Λ., Βεκρής, & Ε., Χοντολίδου (επιμ.), *Προδιαγραφές σπουδών για τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας*, (2^η έκδοση). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΔΒΜ, ΙΔΕΚΕ, σελ. 261-273.

Χοντολίδου, Ε. (2010α). Η έννοια του γραμματισμού στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Στο: Λ., Βεκρής, & Ε., Χοντολίδου (επιμ.), *Προδιαγραφές σπουδών για τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας*, (2^η έκδοση). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΔΒΜ, ΙΔΕΚΕ, σελ. 33-38.

Χοντολίδου, Ε. (2010β). Το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου δεύτερης ευκαιρίας. Στο: Λ., Βεκρής, & Ε., Χοντολίδου (επιμ.), *Προδιαγραφές σπουδών για τα*

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, (2^η έκδοση). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΔΒΜ, ΙΔΕΚΕ, σελ. 73-78.

Χρυσafίδης Κ. (2005). *Βιωματική – επικοινωνιακή διδασκαλία. Η εισαγωγή της μεθόδου project στο σχολείο*. Αθήνα: Gutenberg.

Ψαρουδάκης, Ν. (2013α). Διερεύνηση εκπαιδευτικών αναγκών. Στο: Ι., Καταρτζής, Χ., Μάνθου, Δ., Σωτηριάδης, Σ., Κιουλάνης, Μ., Αϊβαλιώτης, Ν., Ψαρουδάκης, Π., Κώτσιος, Ε., Γιοβάννη-Σιαφάρη, Π., Χατζηθεοχάρους, Δ., Αρχοντίδου, Κ., Κεχαγιάς, Α., Δικαίος & Μ., Καγιαβή (επιμ.), *Οδηγός εκπαιδευτικού σχολείων δεύτερης ευκαιρίας*. Αθήνα: ΙΝΕΔΙΒΙΜ, σελ. 8-11.

Ψαρουδάκης, Ν. (2013β). Από τις διδακτικές ανάγκες στις θεματικές ενότητες και στο πρόγραμμα σπουδών. Στο: Ι., Καταρτζής, Χ., Μάνθου, Δ., Σωτηριάδης, Σ., Κιουλάνης, Μ., Αϊβαλιώτης, Ν., Ψαρουδάκης, Π., Κώτσιος, Ε., Γιοβάννη-Σιαφάρη, Π., Χατζηθεοχάρους, Δ., Αρχοντίδου, Κ., Κεχαγιάς, Α., Δικαίος & Μ., Καγιαβή (επιμ.), *Οδηγός εκπαιδευτικού σχολείων δεύτερης ευκαιρίας*. Αθήνα: ΙΝΕΔΙΒΙΜ, σελ. 11-12.

Brauckmann, S., (2008). Νέα εκπαιδευτική πολιτική και εκπαιδευτική ηγεσία: εξερευνώντας τα θεμέλια μιας νέας σχέσης. Στο: Δ., Βλάχος (επιμ.), *Πρακτικά συνεδρίου, επιμόρφωση στελεχών της εκπαίδευσης: Δράσεις – αποτελέσματα – προοπτικές*. Βόλος, 19-20 Ιουνίου 2008. ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σελ. 193-233.

Creswell, J. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας* (μτφ.: Ν. Κουβαράκου). Αθήνα. Εκδόσεις Ίων. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2002).

Courau, S. (2000). *Τα βασικά «εργαλεία» του εκπαιδευτή ενηλίκων*, (μεταφρ. Ε. Μουτσοπούλου). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Jarvis, P. (2004). *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση: θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Noye D., Piveteau J. (1999). *Πρακτικός οδηγός του εκπαιδευτή*, (μεταφρ. Ε., Ζέη). Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Rogers, A. (1999). *Η εκπαίδευση ενηλίκων* (μτφ. Μ. Παπαδοπούλου, Μ. Τόμπρου). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Vygotski, L., S. (2000). *Νους στην κοινωνία* (μεταφρ. Α., Μπίμπου). Αθήνα: Gutenberg.

Ξένη Βιβλιογραφία

- Brown, J. (2002): Know thyself: the impact of portfolio development on adult learning. *Adult education quarterly*, 52, 3, p.p. 228-245.
- EU Commission, (1995). White Paper on Education and Training - Teaching and Learning – Towards the Learning Society. COM (95) 590, Νοέμβριος 1995. Ανακτήθηκε από: http://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com95_590_en.pdf.
- Knoll, M. (1997). The Project Method: Its Vocational Education Origin and International Development. *Journal of Industrial Teacher Education*, 34(3). Ανακτήθηκε από: <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JITE/v34n3/Knoll.html>.
- Margo, K. (2002). Exploring teaching roles and responsibilities and adult literacy education: Do teachers see themselves as transformative educators? *Proceedings of the 21st Annual Conference of the Canadian Association for the Study of Adult Education (CASAE)*, pp. 171-177. Ανακτήθηκε από: <https://newprairiepress.org/cgi/viewcontent.cgi?article=2396&context=aerc>.
- Tuijnman, A. (2003). Measuring lifelong learning for the new economy. In Compare, 33 (4), pp. 471-782. Ανακτήθηκε 1 Αυγούστου, 2021, από <http://dx.doi.org/10.1080/0305792032000127766>.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΝΤΥΠΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ (Προς τους Εκπαιδευόμενους του ΣΔΕ)



ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΤΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΕ ΘΕΜΑ: Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ
ΠΟΛΥΔΙΑΣΤΑΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ ΣΔΕ. ΑΠΟΨΕΙΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΣΔΕ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ.

Το παρόν ερωτηματολόγιο συντάχθηκε για τη διεξαγωγή έρευνας στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας του μεταπτυχιακού προγράμματος με τίτλο: «Επιστήμες της Αγωγής» του ΕΑΠ. Η παρούσα έρευνα στοχεύει στη διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτή ΣΔΕ. Για το σκοπό αυτό παρακαλείστε, αφιερώνοντας λίγα λεπτά, να συμπληρώσετε το παρόν ερωτηματολόγιο, καθώς η συμμετοχή σας κρίνεται αναγκαία για την ολοκλήρωση της έρευνας. Επίσης, να σας ενημερώσουμε ότι το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οι απαντήσεις προορίζονται αποκλειστικά για ακαδημαϊκή χρήση.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων.

• ΦΥΛΟ

- ☐ Άνδρας
- ☐ Γυναίκα

• Ηλικία

- ☐ Κάτω των 30
- ☐ 30 με 40
- ☐ Άνω των 40

• Σημειώστε εμπόδια που αντιμετωπίσατε κατά τη φοίτησή σας στο ΣΔΕ.

- ☐ Ύλη (μη ελκυστική – μεγάλος όγκος πληροφοριών)
- ☐ Οικογενειακές υποχρεώσεις
- ☐ Ψυχολογικοί παράγοντες (άγχος, πίεση, φόβο ή ανασφάλεια)

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

- ☐ Σχέσεις με τους εκπαιδευτές
- ☐ Σχέσεις με τους εκπαιδευόμενους
- ☐ Επαγγελματικές υποχρεώσεις

• Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας υποστηρίζουν στην αντιμετώπιση των παραπάνω εμποδίων;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

• Σε ποιο βαθμό θεωρείτε σημαντικές τις εργασίες project του ΣΔΕ;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

• Σε ποιο βαθμό θεωρείτε σημαντικά τα εργαστήρια που πραγματοποιούνται στο ΣΔΕ;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

• Σε ποιο βαθμό θα χαρακτηρίζατε τη φοίτησή σας στο σχολείο ως χάσιμο χρόνου;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

- Σημειώστε τις εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτής σας στη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας.

- ☐ Επίδειξη
- ☐ Ερωτήσεις –απαντήσεις
- ☐ Προσομοίωση
- ☐ Συζήτηση
- ☐ Ομάδες ανταλλαγής απόψεων
- ☐ Παίξιμο ρόλων
- ☐ Κάποιες άλλες. Αναφέρατε ποιες:

- Σημειώστε με ποιες από τις παρακάτω εκπαιδευτικές τεχνικές εισπράττετε την αλληλεπίδραση κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας;

- ☐ Επίδειξη
- ☐ Ερωτήσεις –απαντήσεις
- ☐ Προσομοίωση
- ☐ Συζήτηση
- ☐ Ομάδες ανταλλαγής απόψεων
- ☐ Παίξιμο ρόλων
- ☐ Κάποιες άλλες. Αναφέρατε ποιες:.....

- Πιστεύετε ότι με τη χρήση κάποιων από τις παραπάνω εκπαιδευτικές τεχνικές σας δόθηκε η δυνατότητα να αλλάξετε στάσεις και συμπεριφορές όσον αφορά τον εαυτό σας και τις σχέσεις σας με τα άλλα μέλη της ομάδας;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

- Ποια εποπτικά μέσα χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτής σας κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας;

- ☐ Πίνακας

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

- ☐ Κείμενα
- ☐ Ηλεκτρονικό υπολογιστή
- ☐ Οπτικοακουστικά μέσα
- ☐ Κάποια άλλα. Αναφέρατε ποια:.....

• Σε ποιο βαθμό θα χαρακτηρίζατε την ατμόσφαιρα στη σχολική τάξη κατά τη διεξαγωγή της διδασκαλίας ως άνετη, φιλική και ζεστή;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

• Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας είναι εμψυχωτικοί κατά τη διάρκεια της φοίτησης;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

• Σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτές σας προάγουν τη συνεργασία τόσο μαζί τους όσο και με τους άλλους εκπαιδευόμενους;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

• Σε ποιο βαθμό νιώθετε ότι ενισχύεστε από τους εκπαιδευτές σας στο να σκέφτεστε ανεξάρτητα- αυτοδύναμα;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

• Σε ποιο βαθμό συνέβαλαν οι εκπαιδευτές στη διαχείριση κρίσεων;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

• Σε ποιο βαθμό λαμβάνετε τη διδασκαλία στο ΣΔΕ σαν πράξη επικοινωνίας;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

• Νιώσατε ποτέ ψυχολογικά φορτισμένοι εξαιτίας της μη σωστής επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή σας;

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

• Σε ποιο βαθμό νομίζετε ότι ο εκπαιδευτικός σας «σας μαθαίνει πώς να μαθαίνετε»;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

- Αισθάνεστε ότι η διαδικασία της μάθησης εξελίσσεται μέσα σε ένα συνεργατικό κλίμα μάθησης;

- ☐ Καθόλου
- ☐ Λίγο
- ☐ Μέτρια
- ☐ Πολύ
- ☐ Πάρα πολύ

- Νιώσατε ποτέ κατά τη διάρκεια της φοίτησής σας ότι γίνετε αποδέκτης μιας αρνητικής αξιολόγησης;

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

- Αισθανθήκατε κατά τη διάρκεια της φοίτησης ότι χρειάζοσασταν βοήθεια, την οποία δεν μπορούσατε να αντλήσετε από το περιβάλλον (ΣΔΕ);

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ.

ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Θα ήθελα να συμμετάσχετε στην έρευνά μου με θέμα: Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτή ΣΔΕ. Απόψεις Εκπαιδευτών και Ενηλίκων Εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό Διδάσκοντα: Η περίπτωση του ΣΔΕ Καλαμάτας.

Η έρευνα αυτή είναι μέρος της διπλωματικής μου μεταπτυχιακής εργασίας στο τμήμα Επιστήμες της Αγωγής. Αξίζει να μελετηθεί το πεδίο αυτό, γιατί ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων αποτελεί ένα κεντρικό φαινόμενο στην επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων των εκπαιδευτών ΣΔΕ. Το θέμα αυτό έχει πρωτοτυπία, γιατί δεν έχει μελετηθεί αρκετά και θα συμβάλει στη βελτίωση της πρακτικής των ενηλίκων εκπαιδευτικών.

Διεξάγω αυτή την έρευνα με στόχο να εξεταστεί ο πολυδιάστατος ρόλος των εκπαιδευτών ενηλίκων στο ΣΔΕ Καλαμάτας. Τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν από το σκοπό της εργασίας σχετίζονται με το αντικείμενο της εργασίας, τα καθήκοντα, τις ευθύνες, τις δραστηριότητες, τα προσόντα, την εξειδίκευση και την εμπειρία με στόχο να γίνει κατανοητό το εκπαιδευτικό προφίλ των εκπαιδευτών.

Ερευνητικά ερωτήματα:

- 1) Τι χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ο εκπαιδευτής ενηλίκων σε σχέση με αυτά που πρέπει να διαθέτει ένας εκπαιδευτής στο συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης;
- 2) Τι δυσκολίες προκύπτουν σε σχέση με την ομάδα των εκπαιδευόμενων στο ΣΔΕ Καλαμάτας, μέσα από τη μαθησιακή διαδικασία;
- 3) Σε ποιο βαθμό αξιοποιούνται οι ενεργητικές εκπαιδευτικές μέθοδοι (λαμβάνοντας υπόψη τις γνώσεις και ικανότητες των εκπαιδευτών ενηλίκων, τα περιεχόμενα μάθησης των ΣΔΕ και τη δεκτικότητα των εκπαιδευομένων);

Ερευνητικές Υποθέσεις:

- 1) Οι εκπαιδευτές ΣΔΕ διαθέτοντας εκτός από τα τυπικά προσόντα (γνώσεις) και κοινωνικές δεξιότητες θα σταθούν αρωγοί στην προσπάθεια των ενηλίκων εκπαιδευόμενων κατά τη διαδικασία της μάθησης.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

2) Οι εκπαιδευτές ΣΔΕ χρησιμοποιώντας ενεργητικές τεχνικές θα ενθαρρύνουν τους εκπαιδευόμενους, έτσι ώστε να πετύχουν τον εκπαιδευτικό τους στόχο.

Θα πραγματοποιήσω ποιοτική έρευνα και ποσοτική και θα χρησιμοποιήσω ως εργαλεία τη συνέντευξη (για τις απόψεις των Εκπαιδευτών) και το ερωτηματολόγιο (για τις απόψεις των Εκπαιδευόμενων). Η συμμετοχή σας φυσικά είναι εθελοντική. Επιπλέον, διασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα και η ανωνυμία σας. Σε όλους τους συμμετέχοντες θα δοθούν ψευδώνυμα και δεν θα αναφερθεί κανένα προσωπικό στοιχείο που θα ταυτίζεται με τους ίδιους. Όλα όσα θα μου εκφράζονται θα χρησιμοποιηθούν μόνο για την παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα, χωρίς να στοχοποιούνται δεδομένα σχολείων, ονομάτων κλπ.

Έχετε επίσης το δικαίωμα να μου εκφράσετε τους προβληματισμούς σας σχετικά με την παρούσα έρευνα και είμαι ανοικτή σ' αυτό για οποιαδήποτε πληροφορία. Λόγω του κορονοϊού και των συνθηκών που επικρατούν, με τα σχολεία κλειστά και τον φόβο εξάπλωσης του ιού, η συνέντευξη θα πραγματοποιηθεί από απόσταση, μέσω τηλεφώνου (η συνομιλία θα μαγνητοφωνηθεί). Θα επικοινωνήσω μαζί σας για να ορίσουμε την ακριβή ημερομηνία και ώρα. Σας επισυνάπτω το πρωτόκολλο συνέντευξης (όπου θα βρείτε τις ερωτήσεις που σχεδιάζω να σας θέσω). Τέλος, εκτιμώ ιδιαίτερα τη συμμετοχή σας σ' αυτή την έρευνα. Σας ευχαριστώ για το ενδιαφέρον και την προσοχή σας στην παρούσα μελέτη. Χρειάζεται περίπου 1 ώρα για την ολοκλήρωση της συνέντευξης. Εκτιμώ ειλικρινά τον χρόνο που αφιερώσατε.

Με τιμή,

Σπυρίδη Μαρία

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ-ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΣΠΥΡΙΔΗ ΜΑΡΙΑ

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Θέμα: Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτή ΣΔΕ. Απόψεις Εκπαιδευτών και Ενήλικων Εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό Διδάσκοντα: Η περίπτωση του ΣΔΕ Καλαμάτας.

Ημερομηνία και Ώρα Συνέντευξης:

Άτομο που παίρνει τη συνέντευξη: Σπυρίδη Μαρία

Άτομο που δίνει τη συνέντευξη (Ψευδώνυμο):

Τόπος:

Φύλο:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:

1η Ποια είναι η ηλικία σας και τι σπουδές έχετε κάνει;

2η Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια ή επιμορφώσεις στην Εκπαίδευση Ενηλίκων; Αν ναι, περιγράψτε μας με λεπτομέρειες.

3η Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων;

4η Γενικά, ποια θεωρείτε ως τα κυριότερα εμπόδια / προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στο σχολείο σας;

5η Ποια είναι η στάση των Εκπαιδευτών ΣΔΕ απέναντι σε αυτά τα προβλήματα;

6η Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων;

7η Πώς θα περιγράφατε τον ρόλο σας ως εκπαιδευτή/τρια, καθώς και τη σχέση σας με τους εκπαιδευόμενούς σας;

8η Ποιες εκπαιδευτικές δεξιότητες πιστεύετε ότι πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής ενηλίκων, προκειμένου να μάθει στους εκπαιδευόμενους να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους και πώς να μαθαίνουν;

9η Πώς προσφέρετε συμβουλευτική και υποστηρικτική καθοδήγηση στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας και ποια τα οφέλη της καθοδήγησης αυτής;

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

10η Μέσα από ποιες διεργασίες ενισχύετε τα κίνητρα των Ενήλικων Εκπαιδευόμενων;

11η Ποιες διδακτικές μεθόδους και συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές χρησιμοποιείτε για την κάλυψη των αναγκών τους;

12η Ποιες καινοτόμες ιδέες έχετε υιοθετήσει κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας;

13η Ποιες ικανότητες πιστεύετε ότι πρέπει να ενισχύσετε ώστε οι εκπαιδευόμενοι να είναι δημιουργικοί και να διαθέτουν αυτονομία και αυτενέργεια;

14η Καθώς ο ρόλος σας είναι ενεργά συμμετοχικός, συχνά διαμορφώνετε προτάσεις διδασκαλίας. Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;

15η Σχεδιάζετε δραστηριότητες που απαιτούν διερευνητική δουλειά από την πλευρά των εκπαιδευόμενων; Αν ναι, περιγράψτε μας σύντομα αυτές τις δραστηριότητες.

16η Ποια είναι η γνώμη σας για τον θεσμό των ΣΔΕ. Ποιο νομίζετε ότι είναι το μέλλον του; Στηρίζεται όσο πρέπει από την πολιτεία;

Σας βεβαιώνω για άλλη μια φορά πως όλα όσα μου είπατε είναι εντελώς εμπιστευτικά. Όλες οι πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν για την παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα και κανένα στοιχείο δεν θα δημοσιοποιηθεί που θα ταυτίζεται με συγκεκριμένα ονόματα, σχολεία κλπ. Ευχαριστώ θερμά για τη συνεργασία και τη συμμετοχή σας στην συνέντευξη. Βοηθήσατε κι εσείς με την υλοποίηση της παρούσας έρευνας στην βελτίωση της γνώσης και της εκπαιδευτικής πρακτικής.

Ευχαριστώ και πάλι!

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Συνέντευξη 1^η

Ημερομηνία και Ώρα Συνέντευξης: 16.1.2021 και ώρα 9:30π.μ.

Άτομο που παίρνει τη συνέντευξη: Σπυρίδη Μαρία

Άτομο που δίνει τη συνέντευξη (Ψευδώνυμο): Σ1

Τόπος: Καλαμάτα

Φύλο: Γυναίκα

Ερευνήτρια: Καλημέρα. Ευχαριστώ πολύ που δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε τη συνέντευξη. Σας ενημερώνω ότι τα προσωπικά σας στοιχεία δε θα καταγραφούν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη και απαραίτητη για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης. Η συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου 30 λεπτά. Αν συμφωνείτε μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Σ1: Ναι, συμφωνώ.

Ερευνήτρια: Ωραία. Ποια είναι η ηλικία σας και τι σπουδές έχετε κάνει;

Σ1: Είμαι 47 χρονών. Είμαι μουσικός και έχω τελειώσει Ανώτατα Θεωρητικά.

Ερευνήτρια: Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια ή επιμορφώσεις στην Εκπαίδευση Ενηλίκων; Αν ναι, περιγράψτε μας με λεπτομέρειες.

Σ1: Ναι, έχω παρακολουθήσει σεμινάρια από το Πανεπιστήμιο Πειραιά με θέμα την εκπαίδευση ενηλίκων εκπαιδευτών, τη διαπολιτισμική αγωγή και ένα σεμινάριο με θέμα εκπαιδευτικός και μάθηση στη σύγχρονη κοινωνία. Επίσης έχω παρακολουθήσει το σεμινάριο των 800 ωρών στις Αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Ερευνήτρια: Ωραία, Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων;

Σ1: Δουλεύω από το 2014.

Ερευνήτρια: Μάλιστα. Γενικά, ποια θεωρείτε ως τα κυριότερα εμπόδια /προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στο σχολείο σας;

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Σ1: Εμπόδια είναι οι φραγμοί που κουβαλάνε οι εκπαιδευόμενοι, δηλαδή παράλληλα και εμπειρίες και γνώσεις. Έχουμε να κάνουμε ...μιλάμε για ενήλικες και όχι για μικρά παιδιά. Συναισθηματικοί παράγοντες. Πολλές φορές έρχονται με μία αρνητική εικόνα για τον ίδιο τους τον εαυτό, φόβο αποτυχίας, νομίζοντας ότι δε θα καταφέρουν να υλοποιήσουν όλο αυτό, τους φαντάζει βουνό.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η στάση των Εκπαιδευτών ΣΔΕ απέναντι σε αυτά τα προβλήματα;

Σ1: Εδώ να πω έρχεται η βοήθεια των επιμορφώσεων ενός εκπαιδευτή ΣΔΕ. Σπουδαίος. Δεν αφήνεις τους εκπαιδευόμενους να σε θεωρούν αυθεντία. Να παρακινείς αυτούς τους ανθρώπους. Αυτή είναι η στάση του εκπαιδευτή. Ουσιαστικά να τους δημιουργείς την αγάπη. Όλα ξεκινούν από την αγάπη που έχει ο καθένας γι' αυτό που κάνει.

Ερευνήτρια: Μάλιστα. Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων;

Σ1: Να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση για να ανοίξουν επαγγελματικοί δρόμοι. Επίσης, η εικόνα τους. Θέλουν να καλυτερεύσουν την προσωπική τους εικόνα, να μάθουν. Διαφέρει στα δύο φύλα. Από γυναίκες σε άνδρες. Πιο πολλές γυναίκες με την ανάγκη του να μάθουν, ενώ οι άνδρεςΣτην πλειοψηφία τους έρχονται για να τους βοηθήσει το χαρτί στην εργασία τους..σ' αυτό που ήθελαν να ολοκληρώσουν και να κάνουν.

Ερευνήτρια: Πολύ ωραία. Πώς θα περιγράφατε τον δικό σας ρόλο ως εκπαιδύτρια ενηλίκων, καθώς και τη σχέση σας με τους εκπαιδευόμενους σας;

Σ1: Είμαι αυτό που λέμε...να τους περνάω την ασφάλεια. Είναι θέμα ενσυναίσθησης. Προσπαθείς να μπεις στην ψυχολογία του καθενός ξεχωριστά. Διαφέρει από την εκπαίδευση ανηλίκων. Άνθρωποι χτισμένοι με έναν χαρακτήρα και προσπαθείς να δεις βαθιά τι έχουν, πώς έρχονται, τι θέλουν να πάρουν από εσένα. Εγώ είμαι καθοδηγήτρια, συνοδοιπόρος σ' όλα αυτά που κάνουν. Δεν αισθάνεσαι σαν τον δάσκαλο που πρέπει να τον ακούν. Δεν είναι δασκαλοκεντρική η μάθηση. Είσαι μία παρέα. Κι εκεί όλα θα λυθούν. Αυτό έχουν ανάγκη, να νιώσουν ότι είσαι κοντά τους.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ερευνήτρια: Μάλιστα. Ποιες εκπαιδευτικές δεξιότητες πιστεύετε ότι πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής ενηλίκων, προκειμένου να μάθει στους εκπαιδευόμενους να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους και πώς να μαθαίνουν;

Σ1: Ενεργητική συμμετοχή που επιτυγχάνεται μέσα από βιωματικές δραστηριότητες. Τους κερδίζουν βιωματικά. Τους κουράζει η θεωρητική πλευρά. Είναι άνθρωποι που έχουν πολλά στο μυαλό τους. Αυτό που τους κρατά σε ένα ενδιαφέρον, να τους πείσεις μέσα από την ενεργητική συμμετοχή... μέσα από τη σωστή καθοδήγηση θα εισπράξεις κάτι που θα σε βοηθήσει σε κάτι άλλο.

Ερευνήτρια: Πώς προσφέρετε συμβουλευτική και υποστηρικτική καθοδήγηση στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας και ποια τα οφέλη της καθοδήγησης αυτής;

Σ1: Είναι ρόλοι. Είναι αυτό που λέμε στους ενήλικες κάποιες διδακτικές μέθοδοι (παιχνίδια ρόλων, συζήτηση) που πραγματικά βοηθούν. Συζητάς, τους ρωτάς γιατί ήρθαν, τι τους ενδιαφέρει να μάθουν. Τους σέβεται με τη συνεργασία, την αλληλοεκτίμηση, το έχουν ανάγκη. Με κλίμα ελεύθερης έκφρασης. Μπορούν να μιλήσουν, χωρίς να ντραπουν. Δυναμώνουν αυτοπεποίθηση. Ο γραμματισμός θα στηριχθεί σ' αυτό που σας είπα.

Ερευνήτρια: Μέσα από ποιες διεργασίες ενισχύετε τα κίνητρα των Ενηλίκων Εκπαιδευόμενων;

Σ1: Είναι τα γνωστά μας επίπεδα. Γνώσεις, στάσεις, ικανότητες. Ζυγίζει γνώσεις, εμπειρίες που κουβαλά στην πλάτη του. Υπάρχουν άνθρωποι που μπορεί να είναι αρνητικοί. Πληθώρα χαρακτήρων. Καθένας σου δείχνει κάτι και αυτοί μαθαίνουν από εμένα κι εγώ μαθαίνω από αυτούς. Ικανότητες, στάσεις, γνώσεις είναι το τρίπτυχό που δείχνει τη μαθησιακή πορεία που θα ακολουθήσει ο εκπαιδευόμενος.

Ερευνήτρια: Ποιες διδακτικές μεθόδους και συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές χρησιμοποιείτε για την κάλυψη των αναγκών τους;

Σ1: Να αγαπάς πρώτα από όλα πάρα πολύ το αντικείμενό σου. Οι ενήλικες θα σε κρίνουν από πολλά. Κρίνεται. Εισπράττουν πολύ εύκολα. Αν εσύ αγαπάς το αντικείμενό σου, αν σου αρέσει αυτό που κάνεις, θα τους το περάσεις. Άρα, ξεκινώντας από εμένα την ίδια να γίνω σωστός εμψυχωτής. Να αγαπώ αυτό που κάνω, να έχω

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

πάθος, γιατί δεν τους το περνάς. Θα λένε «Δε μου αρέσει, δε με ικανοποιεί». Να γνωρίζει το αντικείμενό του πολύ καλά, υπάρχουν άνθρωποι που θα σε ρωτήσουν και θα σε κολλήσουν στον τοίχο καμιά φορά, θα πουν: «Α, τη ρωτήσαμε και δεν το ήξερε». Δεν έχεις να κάνεις με παιδάκια. Τους βοηθάει κατά τη μαθησιακή διαδικασία η συζήτηση, ο καταγιγισμός ιδεών. Κοιτά σαν συνδυάζεις στις δραστηριότητες τον λόγο με την πράξη, για να εξασκηθούν σε συμπεριφορές, που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν στο μέλλον. Επίσης, πρέπει να συντονίζεις αυτούς τους ανθρώπους. Όσο μπορώ κι εγώ προσπαθώ να το εξασκώ. Να τους εμψυχώνω. Να τους συμβουλεύεις να είσαι συνοδοιπόρος σε αυτό που μαθαίνουν. Να είσαι δίπλα τους. Γίνεσαι πηγή έμπνευσης μέσα από την αγάπη και το πάθος του εκπαιδευτή για την εργασία του. Έρχονται με ταμπού ότι σε αυτή την ηλικία δε θα μπορέσω πάρω τίποτα, διότι πέρασαν τα χρόνια. Αυτό το ταμπού πρέπει να τους το χτυπήσεις. Να καταρρίψεις αυτό τον μύθο. Να έχεις τη δύναμη. Άλλωστε γι' αυτό λέγεται Δια Βίου. Πολλές φορές εσύ ο ίδιος πρέπει να κάνεις πράγματα για να τους δείξεις όχι μόνο στα λόγια αλλά και στις πράξεις. Εγώ για παράδειγμα δε σταματάω να επιμορφώνομαι και τότε λέω: «Να όπως κι εσείς, έτσι κι εγώ, δε σταματάω να επιμορφώνομαι».

Ερευνήτρια: Μάλιστα. Ποιες καινοτόμες ιδέες έχετε υιοθετήσει κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας;

Σ1: Καινοτόμες ιδέες υπάρχουν πάντα. Δεν μπορείς να στηρίζεις μόνο σ' αυτά που μαθαίνεις τυπικά σε ένα βιβλίο. Κάθε τμήμα, κάθε ομάδα που έχεις, κάθε καινούρια χρονιά έχει κάτι νέο. Κάθε ομάδα διαφορετική από αυτές που έχεις μέχρι τότε συναντήσει. Άρα, στην πορεία της εκμάθησης η ίδια η ομάδα θα στο βγάλει. Θα σου βγάλει κάτι και θα σε παεί. Με βοηθάει πάρα πολύ η ειδικότητά μου, διότι μπορώ να περάσω καινοτόμες ιδέες, βάση όμως αυτού που σας είπα, δηλαδή της ομάδας που έχω απέναντι μου, των ικανοτήτων που πιστεύω ότι έχουν αυτοί οι άνθρωποι.

Ερευνήτρια: Ποιες ικανότητες πιστεύετε ότι πρέπει να ενισχύσετε ώστε οι εκπαιδευόμενοι να είναι δημιουργικοί και να διαθέτουν αυτονομία και αυτενέργεια;

Σ1: Για να γίνουν δημιουργικοί πρέπει να ξεπεράσουν τους φόβους τους και να λειτουργούν με άνεση μέσα στην ομάδα. Επίσης, δε θέλουν από τους εκπαιδευτές παροχή μιας τυποποιημένης ή διαφορετικά όπως θα λέγαμε προκατασκευασμένης

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

ύλης. Κατά την προσωπική μου γνώμη για να λειτουργήσουν με αυτενέργεια, να γίνουν δημιουργικότεροι και να βοηθηθούν στην κοινωνική τους ένταξη θα πρέπει να βελτιώσουν τις ψηφιακές τους ικανότητες.

Ερευνήτρια: Καθώς ο ρόλος σας είναι ενεργά συμμετοχικός, συχνά διαμορφώνετε προτάσεις διδασκαλίας. Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα.

Σ1: Θα σας πω κάτι σχετικά πρόσφατο. Κάτι που λάτρεψαν οι εκπαιδευόμενοι...κάτι διαφορετικό. Ήθελα να καταλάβουν ότι ο ρυθμός στη μουσική είναι αρμονία, μελωδία και αριθμός. Τους εξηγώ πως γεννιόμαστε μ' ένα ρυθμό. Χτυπάει η καρδιά μας από την κοιλιά της μητέρας μας ακόμα τους είπα και ακολούθησε καταϊγισμός ιδεών, συζητήσεις και πλήθος δραστηριοτήτων σχετικών τις επόμενες εβδομάδες. Έτσι λοιπόν, αυτοί οι άνθρωποι έμαθαν μέσα σε αυτή τη σχολική χρονιά χωρίς να καταπονηθούν, χωρίς θεωρία ιδιαίτερη. Έμαθαν τους ρυθμούς στη μουσική μέσα από ένα πρόγραμμα body rhythm. Έμαθαν να αναγνωρίζουν τη μουσική ορολογία, μεταμορφώνοντας το σώμα τους σε ένα μουσικό όργανο.

Ερευνήτρια: Σχεδιάζετε δραστηριότητες που απαιτούν διερευνητική δουλειά από την πλευρά των εκπαιδευόμενων; Αν ναι, περιγράψτε μας σύντομα αυτές τις δραστηριότητες.

Σ1: Βεβαίως, χρειάζονται. Ε...είναι τα λεγόμενα προτζεκ, σχέδια δράσης, για να δημιουργηθούν ομάδες, να κοινωνικοποιηθούν μέσα από την ομάδα. Άρα, οι δράσεις και οι δραστηριότητες που τους βάζουμε είναι...είναι ναι... να διερευνούν, να μπαίνουν σε μια διαδικασία έρευνας για παράδειγμα. Για παράδειγμα μια δραστηριότητα που έχει να κάνει με τα κοινά διαφορές που έχει η μουσική με τη ζωγραφική. Άρα, τους βάζει σε μια διαδικασία να βρουν πίνακες μεγάλων ζωγράφων αντίστοιχα με μουσικά θέματα εμπνεύσεων μεγάλων συνθετών και το αντίστροφο. Να μπουν, να το ψάξουν διαδικτυακά. Να τους έχεις ένα τρόπο για να καθίσουν και οι ίδιοι με διάφορους τρόπους να το ερευνήσουν.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η γνώμη σας για τον θεσμό των ΣΔΕ. Ποιο νομίζετε ότι είναι το μέλλον του; Στηρίζεται όσο πρέπει από την πολιτεία;

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Σ1: Θα έλεγα ότι ο θεσμός των ΣΔΕ είναι άγνωστος προς πολλούς. Πολλοί δεν τον γνωρίζουν, αλλά κι εμείς που εργαζόμαστε σε αυτούς τους χώρους δουλεύουμε και δεν πιστεύουμε ότι υπάρχουν πολλοί νέοι άνθρωποι, ειδικά τώρα με τους πρόσφυγες, που για προσωπικούς λόγους είχαν εγκαταλείψει την υποχρεωτική εκπαίδευση. Είναι λοιπόν θεμιτό και υποχρεωτικό. Ευχόμαστε να συνεχίσει όλο αυτό, διότι πραγματικά δίνεις μια δεύτερη ευκαιρία. Το κράτος δεν έχει βοηθήσει. Πόσοι άνθρωποι δεν γνωρίζουν τον θεσμό. Εγώ έχω γνωστούς μου, συγγενικά μου πρόσωπα που δε γνωρίζουν τον θεσμό. Αυτά τα ξέρουμε μόνο οι εκπαιδευτικοί μεταξύ μας. Τους λέω: «Ξέρετε ότι υπάρχει κάτι τέτοιο;» και τελικά δεν το γνωρίζουν. Άρα λοιπόν, πολιτεία, Δήμοι κάθε τόπου θα έπρεπε να κάνουν μια αναφορά ότι υπάρχουν αυτά τα σχολεία και ενημέρωση για τους ρόλους τους.

Ερευνήτρια: Σας βεβαιώνω για άλλη μια φορά πως όλα όσα μου είπατε είναι εντελώς εμπιστευτικά. Όλες οι πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν για την παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα και κανένα στοιχείο δεν θα δημοσιοποιηθεί που θα ταυτίζεται με συγκεκριμένα ονόματα, σχολεία κλπ. Ευχαριστώ θερμά για τη συνεργασία και τη συμμετοχή σας στην συνέντευξη. Βοηθήσατε κι εσείς με την υλοποίηση της παρούσας έρευνας στην βελτίωση της γνώσης και της εκπαιδευτικής πρακτικής.

Ευχαριστώ και πάλι!

Συνέντευξη 2^η

Ημερομηνία και Ώρα Συνέντευξης: 19.1.2021 και ώρα 11:45 π.μ.

Άτομο που παίρνει τη συνέντευξη: Σπυρίδη Μαρία

Άτομο που δίνει τη συνέντευξη (Ψευδώνυμο): Σ2

Τόπος: Καλαμάτα

Φύλο: Άντρας

Ερευνήτρια: Καλημέρα. Ευχαριστώ πολύ που δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε τη συνέντευξη. Σας ενημερώνω ότι τα προσωπικά σας στοιχεία δε θα καταγραφούν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη και απαραίτητη για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης. Η συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου 30 λεπτά. Αν συμφωνείτε μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Σ2: Ναι, συμφωνώ.

Ερευνήτρια: Ωραία. Ποια είναι η ηλικία σας και τι σπουδές έχετε κάνει;

Σ2: 39 ετών με πτυχίο Αγγλικής φιλολογίας και δύο μεταπτυχιακά.

Ερευνήτρια: Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια ή επιμορφώσεις στην Εκπαίδευση Ενηλίκων; Αν ναι, περιγράψτε μας με λεπτομέρειες.

Σ2: Ναι, έχω παρακολουθήσει. Λοιπόν, έχω παρακολουθήσει:

Εκπαίδευση ενηλίκων (353 ώρες)

Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων, Επιμόρφωση Εκπαιδευτών και Στελεχών στη Διαδικτυακή Μάθηση, Βασικές θεωρίες και εφαρμογές της εκπαίδευσης ενηλίκων, Κατάρτιση Εκπαιδευτών Ενηλίκων στην Ανάπτυξη Ενοτήτων και Υλικού με τη Χρήση της Τεχνολογίας, Επιμόρφωση Εκπαιδευτών και Στελεχών για Ευάλωτες Κοινωνικά Ομάδες, Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών.

Εκπαίδευση καθηγητών αγγλικής γλώσσας (70 ώρες)

Εκπαίδευση Καθηγητών για το Test of Interactive English, Επιμορφωτικό σεμινάριο αξιολογητών του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας, Μετεκπαίδευση στη Διδασκαλία Αγγλικών για Ακαδημαϊκούς
Σκοπούς, ELT Taster Course *Silla*.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Εκπαίδευση καθηγητών ελληνικής γλώσσας (329 ώρες)

Πιστοποιητικό Επιμόρφωσης στην Νεοελληνική Λογοτεχνία και Ψηφιακές Τεχνολογίες, Πιστοποιητικό εξειδίκευσης στην διδασκαλία της ελληνικής σε αλλόγλωσσους στην Ελλάδα, Προχωρημένο επίπεδο στην ελληνική ως Γ2: Ανάπτυξη ακαδημαϊκής ικανότητας, Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε πολυπολιτισμικές τάξεις, Γενικές αρχές της διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας (επίπεδα Α1-B2), Η Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως Ξένη/Δεύτερη Γλώσσα σε Ενηλίκους.

Εκπαίδευση γενικά (200 ώρες)

Σύνδεση Σχολείου - Οικογένειας, Προβλήματα συμπεριφοράς και κοινωνικής ένταξης των μαθητών, Η μέθοδος αλληλοδιδασκαλίας tandem, Παγκόσμια Εκπαίδευση: Η πλευρά των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Φύλο και Εκπαίδευση, Πρόσβαση για όλους, Θρησκεία & Θρησκείες Δουλεύοντας με Νέους, Αυτισμός: Βασικές Αρχές Δομημένης Εκπαίδευσης, Εισαγωγή στις Μαθησιακές Δυσκολίες – Δυσλεξία.

Διοίκηση – μάρκετινγκ (62 ώρες)

Οργανωτικές Ικανότητες, Marketing και Επικοινωνία, Χορηγίες, αυτοχρηματοδότηση και marketing για ΜΚΟ, Εκτέλεση Διεθνών Δραστηριοτήτων/ Προγραμμάτων, Διοίκηση Έργου.

Η/Υ (103 ώρες)

Επιμόρφωση Εκπαιδευτών και Στελεχών στη Διαδικτυακή Μάθηση, Κατάρτιση Εκπαιδευτών Ενηλίκων στην Ανάπτυξη Ενοτήτων και Υλικού με τη Χρήση της Τεχνολογίας, ECDL Core *ECDL HELLAS* Πιστοποιητικό Χρήσης Η/Υ.

Άλλο (200 ώρες)

Εγκληματολογική Γλωσσολογία, Σύνοδος Ευρωπαίων Νέων Φίλοι των Γραμμάτων.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Έχω παρακολουθήσει και πολλά άλλα (πχ στην εκπαίδευση ενηλίκων έχω πάνω από 1000 ώρες), αλλά έπαυσα να τα καταγράφω από ένα σημείο και μετά.

Ερευνήτρια: Ωραία, Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων;

Σ2: Δουλεύω σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων από το 2008, δηλαδή 12 χρόνια.

Ερευνήτρια: Γενικά, ποια θεωρείτε ως τα κυριότερα εμπόδια / προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στο σχολείο σας;

Σ2: Εμπόδια... Ναι... Τα κυριότερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν έχουν σχέση με την προσωπική – οικογενειακή ζωή. Οι περισσότεροι έχουν παιδιά και δουλεύουν για το μεροκάματο. Η ομάδα των ενηλίκων εκπαιδευόμενων απαρτίζεται από άτομα θα λέγαμε mix abilities.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η στάση των Εκπαιδευτών ΣΔΕ απέναντι σε αυτά τα προβλήματα;

Σ2: Αυτής της κατανόησης. Έχουν πάρα πολλά εμπόδια στην προσωπική, επαγγελματική και οικογενειακή ζωή. Πρέπει να δείξεις κατανόηση. Για παράδειγμα την περίοδο των ελιών, εδώ στην Καλαμάτα, που τελειώνουν πιο αργά, είμαστε πιο ελαστικοί στο ωράριο και γενικά πιο ελαστικοί με την τήρηση των κανόνων. Καλό είναι να είσαι... να ακούς σίγουρα τα προβλήματά τους και να είσαι και συναισθηματικά υποστηρικτικός σε προσωπικό επίπεδο, αλλά εφόσον στο ζητήσουν, όχι να προσπαθείς να εκμαιοσύεις πράγματα για τη ζωή τους.

Ερευνήτρια: Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων;

Σ2: Εξαρτάται από τον εκπαιδευτή. Εγώ θα έλεγα ότι υπάρχουν δυο μεγάλες ομάδες εκπαιδευόμενων. Αυτοί που έρχονται απλά να πάρουν το χαρτί για να βρουν δουλειά και η άλλη μεγάλη ομάδα κυρίως γυναίκες που αναγκάστηκαν να σταματήσουν το σχολείο νωρίς λόγω οικογένειας... για να κάνουν οικογένεια και έρχονται να το συνεχίσουν. Αυτές οι δύο ομάδες έχουν διαφορετικές ανάγκες. Ας πούμε η μία ομάδα, οι γυναίκες, θέλει κάτι πιο ακαδημαϊκό ενώ, η άλλη ομάδα έρχεται μόνο για το χαρτί... Έχουν διαφορετικές ανάγκες.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Έχουν ανάγκη να νιώσουν αποδεκτοί, να τους συμπεριφέρονται σαν να είναι μεγάλοι άνθρωποι... που είναι μεγάλοι και να σέβεται τα προβλήματά τους. Γενικά, νιώθουν μειονεκτικά.

Ερευνήτρια: Πώς θα περιγράφατε τον ρόλο σας ως εκπαιδευτή/τρια, καθώς και τη σχέση σας με τους εκπαιδευόμενούς σας;

Σ2: Ο ρόλος μου είναι ρόλος καθοδηγητή. Όπως αναφέραμε παραπάνω, οι εκπαιδευόμενοι αισθάνονται μειονεκτικά. Προσπαθώ λοιπόν να τους ενθαρρύνω και να τους εμπυγχώνω. Οι σχέσεις μου με τους εκπαιδευόμενους είναι πάρα πολύ καλές.

Ερευνήτρια: Ποιες εκπαιδευτικές δεξιότητες πιστεύετε ότι πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής ενηλίκων, προκειμένου να μάθει στους εκπαιδευόμενους να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους και πώς να μαθαίνουν;

Σ2: Το βασικό είναι να ακούει. Να τους δίνει χώρο να εκφράζονται. Να γίνεται ανοικτός διάλογος. Όπως είπαμε χρειάζεται να ακούει τους εκπαιδευόμενους και από τη γλώσσα του σώματος να καταλαβαίνουμε τι δεν καταλαβαίνουν, γιατί ειδικά στην αρχή είναι κουμπωμένοι, δεν θα πουν δεν κατάλαβαν, δεν έκανα... Και από εκεί και πέρα έχει να κάνει με αρκετές δεξιότητες που έχουν να κάνουν με τις κλασικές δεξιότητες στην εκπαίδευση ενηλίκων, διαχείρισης τάξης και μάθησης, δηλαδή ας πούμε πώς να κάνεις εργασίες σε ομάδες και πότε... και πώς να οδηγήσει έναν εκπαιδευόμενο, πώς να τον βάλεις από εκεί που περιμένει απλώς να ακούει να γράφει, ότι σιγά σιγά θα τον εντάξεις να δουλεύει σε ομάδες, να σέβεται τον συνομιλητή του. Το κάνουν σταδιακά.

Ερευνήτρια: Πώς προσφέρετε συμβουλευτική και υποστηρικτική καθοδήγηση στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας και ποια τα οφέλη της καθοδήγησης αυτής;

Σ2: Ε... Εμ... Πώς προσφέρουν συμβουλευτική; Ε... Και σε ομάδες και στην ολομέλεια, άμα κάνουμε μια συζήτηση κτλ., αλλά και στον καθένα ξεχωριστά ή ας πούμε η τάξη να είναι δύο ταχυτήτων και να είναι σε διαφορετικές ομάδες και να δουλεύουν σε διαφορετικά πράγματα. Οπότε και ατομικά στον καθένα την ώρα που οι άλλοι δουλεύουν και με το να τους έχεις χωρίσει σε ομάδες, όπου μπορούν να συμβουλευθούν ο ένας τον άλλο και εσύ απλά να πηγαίνεις εκεί να βοηθάς. Από εκεί και πέρα αυτό που κερδίζουν οι εκπαιδευόμενοι από αυτό είναι δεξιότητες.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Μέσα από τις εκπαιδευτικές τεχνικές που χρησιμοποιώ. Ανάλογα με το τι χρειάζονται, τις ανάγκες τους, χωρίζονται σε ομάδες ξεχωριστές και το μάθημα σχεδιάζεται με βάση αυτά που πραγματικά τους ενδιαφέρουν. Συχνά χρησιμοποιώ εκπαιδευτικές τεχνικές όπως η συζήτηση, οι ομάδες εργασίες και καταιγισμό ιδεών. Τα οφέλη της καθοδήγησης αυτής είναι ότι τους κάνουν να νιώθουν καλύτερα. Βλέπεις κάποιον μόνο από το πρόσωπό του, ότι είναι σφιγμένο, διακριτικά μπορείς να παρέμβεις.

Ερευνήτρια: Μέσα από ποιες διεργασίες ενισχύετε τα κίνητρα των Ενήλικων Εκπαιδευόμενων;

Σ2: Κίνητρα. Ο καθένας έχει τα δικά του.. Κάποιος απλώς να πάρει το χαρτί, κάποιος να μάθει κάτι κτλ. Η ενίσχυση των κινήτρων των ενήλικων εκπαιδευόμενων πραγματοποιείται μέσα από διάφορες διεργασίες. Συγκεκριμένο παράδειγμα, διακρίνω ένα ενδιαφέρον από την ομάδα των εκπαιδευόμενων που σχετίζεται με τον τουρισμό, για να ενισχύσω το κίνητρο κάνω μάθημα στην εξυπηρέτηση πελατών. Αναλόγως με το ποιος είναι ο στόχος. Να τον κατανοείς για παράδειγμα, τον εκπαιδευόμενο, επειδή αργεί. Κάποιος άλλος έχει έρθει με διάθεση να μάθει, μπορείς να του δώσεις περισσότερες εργασίες. Να του δώσεις περισσότερα κίνητρα, να μη φύγει από το σχολείο. Μ' αυτόν τον τρόπο ενισχύω τα κίνητρά του. Γενικά, ενισχύοντας τον στόχο του.

Ερευνήτρια: Ποιες διδακτικές μεθόδους και συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές χρησιμοποιείτε για την κάλυψη των αναγκών τους;

Σ2: Προσπαθώ πάντοτε να ενεργοποιώ τις πρότερες γνώσεις του, οπότε τον ρωτάς: «Γνωρίζετε αυτό;», «Έχετε ξανακούσει αυτό;». Είναι και το μάθημα των αγγλικών συγκεκριμένα κυρίως επικοινωνιακό. Οπότε δουλεύουμε σε ομάδες με διάφορους εκπαιδευτικούς στόχους, σε ζευγάρια. Νομίζω ότι είναι βασικό.

Ερευνήτρια: Ποιες καινοτόμες ιδέες έχετε υιοθετήσει κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας;

Σ2: Δε θεωρώ ότι κάνω κάτι καινοτόμο ή ότι έχω υιοθετήσει κάτι καινοτόμο. Οι τεχνικές που χρησιμοποιούμε υπάρχουν 50, 60, 70 χρόνια έτσι. Αυτές χρησιμοποιούμε. Μπορεί να κάνουμε και κανένα προτζεκ που να είναι καινοτόμο. Είχα δοκιμάσει να

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

δοκιμάσω και την τεχνική του Κόκκου: «Ο μετασχηματισμός των στάσεων μέσα από την αισθητική εμπειρία. Αυτό. Χρησιμοποιώ όλες τις τεχνικές που έχουν να κάνουν με τη διδασκαλία γλώσσας. Οι τεχνικές μάθησης ενηλίκων στην πραγματικότητα είναι τεχνικές που χρησιμοποιούμε και με τα παιδιά εμείς των ξένων γλωσσών.

Ερευνήτρια: Ποιες ικανότητες πιστεύετε ότι πρέπει να ενισχύσετε ώστε οι εκπαιδευόμενοι να είναι δημιουργικοί και να διαθέτουν αυτονομία και αυτενέργεια;

Σ2: Θα έλεγα να έχουν περισσότερη αυτοπεποίθηση, αν αυτό μπορεί να θεωρηθεί ικανότητα. Συγκεκριμένα για τις ξένες γλώσσες να μη φοβούνται να εκτεθούν.

Ερευνήτρια: Καθώς ο ρόλος σας είναι ενεργά συμμετοχικός, συχνά διαμορφώνετε προτάσεις διδασκαλίας. Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;

Σ2: Συχνά δουλεύω με εργασία σε ομάδες και καταιγισμό ιδεών και οι εργασίες τους έχουν διερευνητικό χαρακτήρα. Για παράδειγμα, έχουμε αφιερώσει διδακτικό χρόνο στο να ξεχωρίζουν προσφωνήσεις ή να ψάχνουν κατάλληλες προσφωνήσεις για κάθε περίπτωση.

Ερευνήτρια: Σχεδιάζετε δραστηριότητες που απαιτούν διερευνητική δουλειά από την πλευρά των εκπαιδευόμενων; Αν ναι, περιγράψτε μας σύντομα αυτές τις δραστηριότητες.

Σ2: Ναι, τα προτζεκ. Συνήθως κάνω κάτι που να έχει σχέση με την γλώσσα. Για παράδειγμα, πριν από δύο χρόνια κάναμε ένα προτζεκ όπου οι μαθητές αναζήτησαν πινακίδες στην είσοδο και την έξοδο των περιοχών όπου έμεναν (αρκετά χωριά ο καθένας). Στη συνέχεια αναζήτησαν μοντέλα μετεγγραφής των ελληνικών στα αγγλικά και αξιολόγησαν τις πινακίδες (πολλά λάθη, συχνά διαφορετική μετεγγραφή στην είσοδο από ότι στην έξοδο του χωριού) και ετοίμασαν μια πρόταση για δημάρχους. Άλλο προτζεκ ήταν ότι αναζητήσαμε παλαιότερες γραφές της ελληνικής και γράψαμε τα ονόματά μας σε αυτές συζητώντας παράλληλα την διαφορά γλώσσας και γραφής, καθώς και την γλωσσική αλλαγή. Πέρυσι έκανα ένα χειρωνακτικό επανάχρησης υλικών έτσι για αλλαγή (μαθητές έβρισκαν παλιά υλικά και έφτιαχναν ρολόγια τοίχου, έπιπλα κτλ). Φέτος, λόγω της κατάστασης θα δοκιμάσω να κάνω ένα

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Σινεκλάμπ (ΣινεClub ΣΔΕ θα είναι ο τίτλος αν βγει) με έμφαση στο πώς αναλύουμε ταινίες.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η γνώμη σας για τον θεσμό των ΣΔΕ. Ποιο νομίζετε ότι είναι το μέλλον του; Στηρίζεται όσο πρέπει από την πολιτεία;

Σ2: Εγώ πιστεύω ότι είναι εξαιρετικός θεσμός. Θα ήθελα να συνεχίσει να υπάρχει στο μέλλον. Δε νομίζω ότι στηρίζεται από την πολιτεία. Έρχονται οι εκπαιδευόμενοι, τους έχουμε πείσει και βρίσκουν ένα σχολείο με 2-3 εκπαιδευτές, με αποτέλεσμα να βαριούνται να κάνουν τα ίδια μαθήματα. Θα έπρεπε να είναι λίγο καλύτερα στελεχωμένο. Δεν υπάρχει μόνιμο προσωπικό. Λειτουργεί με ωρομίσθιους. Λογικό... αλλά το θέμα είναι ότι δεν πηγαίνουν στην ώρα τους και τα σχολεία το πρωί λειτουργούν με ωρομίσθιους και αναπληρωτές, αλλά είναι στην ώρα τους. Άντε να καθυστερήσουν δυο μέρες, εδώ καθυστερούν δυο μήνες. Επίσης το μόνιμο προσωπικό που απασχολούν δεν είναι εκπαιδευμένο. Πολλοί μόνιμοι που έρχονται δεν έχουν ιδέα για τη φιλοσοφία του σχολείου και με το που μένουν ένα δυο χρόνια και μάθουν τους διώχνουν και παίρνουν άλλους. Δε μπορώ να καταλάβω με ποια κριτήρια αποσπούν στα ΣΔΕ. Τέλος, θα ήταν ενδιαφέρον να επεκταθεί ο θεσμός του ΣΔΕ στο Λύκειο.

Ερευνήτρια: Εδώ η συνέντευξη έφτασε στο τέλος της. Σας βεβαιώνω για άλλη μια φορά πως όλα όσα μου είπατε είναι εντελώς εμπιστευτικά. Όλες οι πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν για την παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα και κανένα στοιχείο δεν θα δημοσιοποιηθεί που θα ταυτίζεται με συγκεκριμένα ονόματα, σχολεία κλπ. Ευχαριστώ θερμά για τη συνεργασία και τη συμμετοχή σας στην συνέντευξη. Βοηθήσατε κι εσείς με την υλοποίηση της παρούσας έρευνας στην βελτίωση της γνώσης και της εκπαιδευτικής πρακτικής.

Ευχαριστώ και πάλι!

Συνέντευξη 3^η

Ημερομηνία και Ώρα Συνέντευξης: 24.1.2021 και ώρα 15:00.

Άτομο που παίρνει τη συνέντευξη: Σπυρίδη Μαρία

Άτομο που δίνει τη συνέντευξη (Ψευδώνυμο): Σ3

Τόπος: Καλαμάτα

Φύλο: Γυναίκα

Ερευνήτρια: Καλημέρα. Ευχαριστώ πολύ που δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε τη συνέντευξη. Σας ενημερώνω ότι τα προσωπικά σας στοιχεία δε θα καταγραφούν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη και απαραίτητη για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης. Η συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου 30 λεπτά. Αν συμφωνείτε μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Σ3: Συμφωνώ.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η ηλικία σας και τι σπουδές έχετε κάνει;

Σ3: Η ηλικία μου είναι 54 ετών και είμαι υποψήφια Διδάκτωρ. Είμαι φιλόλογος, έχω τελειώσει τη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών.

Ερευνήτρια: Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια ή επιμορφώσεις στην Εκπαίδευση Ενηλίκων; Αν ναι, περιγράψτε μας με λεπτομέρειες.

Σ3: Ναι, ναι. Κατά καιρούς έχω πάρει μέρος σε πολλά, αρκετά επιμορφωτικά προγράμματα είτε Αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων, ΣΔΕ, γενικότερα συμβουλευτικής. Εντάξει γύρω από το αντικείμενό μου. Γύρω από την Εκπαιδευτική πολιτική. Ε... Γενικά. Θεωρώ ότι είναι χρήσιμο για να βελτιώσω τις ήδη αποκτηθείσες γνώσεις που έχω. Να βελτιωθώ πάνω σε καλές πρακτικές. Ότι βρεθεί στο πλαίσιο του ελεύθερου χρόνου, ναι.. παίρνω μέρος, συμμετέχω σε επιμορφώσεις και γενικά με τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Τέλος πάντων είναι αρκετές οι θεματικές που έχω παρακολουθήσει.

Ερευνήτρια: Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων;

Σ3: Δεκαπέντε χρόνια, από το 2005.

Ερευνήτρια: Γενικά, ποια θεωρείτε ως τα κυριότερα εμπόδια / προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στο σχολείο σας;

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Σ3: Ναι, εντάξει, υπάρχουν σημαντικά και πολλά προβλήματα πιστεύω, που έχουν οι ενήλικες γενικά κι εδώ στην Καλαμάτα αλλά και γενικότερα οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι. Μπορούμε να πούμε, πώς να το αναφέρω, έχουν σχέση με τις καταστάσεις στη ζωή τους, οικογενειακές έγνοιες, υποχρεώσεις, επαγγελματικά, οικονομικά προβλήματα και εμπόδια που μπορεί να έχουν. Η κούραση, η κούραση, η ηλικία που πολλές φορές δυσχεραίνει την κατάσταση. Ε... Τι άλλο... Οι ρυθμοί της ζωής, αγχωτικοί. Εμ... ψυχολογικά εμπόδια, όπως άγχος, φόβος. Νιώθω πολλές φορές ότι δε θα τα καταφέρουν. Να συμπεριλάβουμε που οι περισσότεροι έχουν έλλειψη αυτοεκτίμησης. Έχουν τον φόβο της αποτυχίας. Η ηλικία... Μπορεί να συμβαδίζει και με τη μνήμη. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία έχουν κάποια απώλεια μνήμης. Βρισκόμαστε σε μια περίοδο με κλειστό σχολείο λόγω κορονοϊού. Έχουμε ξεκινήσει κάποια μαθήματα διαδικτυακά. Δεν ξέρω ίσως θα μπορούσαμε να πούμε ότι κάποιους τους προβληματίζει. Κάποιοι έχουν... βρίσκουν εμπόδια στη χρήση της νέας τεχνολογίας. Άγχος, πώς θα συνδεθούν, πώς θα μουν, κάποιοι ίσως δεν τα καταφέρνουν, διότι βρίσκονται σε χωριά. Ίσως θα μπορούσαμε να συμβάλουμε και τον παράγοντα του κορονοϊού, που τους έχει αποκλείσει από τη δια ζώσης διδασκαλία. Κάποιοι όπως είπαμε μπορούν με τα όσα προβλήματα έχουν και κάποιοι άλλοι μένουν αποκλεισμένοι από τη διαδικασία.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η στάση των Εκπαιδευτών ΣΔΕ απέναντι σε αυτά τα προβλήματα;

Σ3: Προσπαθούν να βοηθούν όσο μπορούν, γιατί βλέπουν όλα αυτά τα προβλήματα και τα γνωρίζουν και τα βλέπουν, τα συζητούν με τους εκπαιδευόμενους. Πιστεύω ότι βασικό είναι να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης. Ευχάριστο κλίμα που και οι δύο πλευρές εκπαιδευτές – εκπαιδευόμενοι να νιώθουν καλά, ασφάλεια, αποδοχή, σιγουριά. Να ξεπεράσουν τις δυσκολίες, να τους στηρίξουμε, να τους εμψυχώσουμε. Θεωρώ δηλαδή ότι είναι... είναι απαραίτητο και λαμβάνεται υπόψη. Λαμβάνονται υπόψη ανάγκες συναισθήματα εκπαιδευόμενων. Από τη μια πλευρά είναι το κομμάτι το γνωστικό και από την άλλη πλευρά είναι η στήριξη ψυχολογική, παιδαγωγική στήριξη ας πούμε διάσταση του εκπαιδευτικού και της διαδικασίας. Συνυφασμένα και τα δύο. Όψεις του ίδιου νομίσματος. Ίσως δίνεται και μεγαλύτερη βαρύτητα στη βοήθεια στήριξη την ψυχολογική και τη συναισθηματική διαχείριση όλων αυτών των

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

δυσκολιών. Πρώτιστο μέλημα για να μπορεί ο εκπαιδευόμενος να νιώσει καλά και να αφεθεί πια στο κομμάτι ας πούμε το γνωστικό.

Ερευνήτρια: Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων;

Σ3: Πιστεύω μια βασική ανάγκη τους τα τελευταία χρόνια είναι ίσως στις μέρες μας για επαγγελματική αναβάθμιση, δηλαδή για να πάρουν το απολυτήριο που θα τους ανοίξει την πόρτα για κάποιες δουλειές, κυρίως αυτά τα προγράμματα τα πεντάμηνα, οχτάμηνα που κάνουν οι Δήμοι. Αν δεν έχουν το απολυτήριο δε μπορούν να κάνουν κάτι. Είναι ένα μέρος εκπαιδευόμενων που έρχονται να καλύψουν, να καλύψει το κομμάτι το γνωστικό, ενδιαφέρον για τη γνώση, για κοινωνική επαφή. Να βρεθούν με συνομηλίκους, να ανταλλάξουν απόψεις, να γνωριστούν, να βελτιώσουν τη σχέση με την οικογένειά τους. Μέσα από αυτά θα μάθουν, θα μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους. Είναι κάτι που μας το λένε. Θα νιώσουν πιο καλά, ότι όντως μπορούν να προσφέρουν στα παιδιά τους, που πηγαίνουν στο σχολείο. Ανάγκες συναισθηματικής φύσεως και ψυχολογικής. Να νιώσουν ότι έχουν αυτοπεποίθηση, σιγουριά. Είναι σημαντικό πώς έρχεται ένας εκπαιδευόμενος στο σχολείο την πρώτη μέρα που θα γραφτεί και πώς είναι όταν φεύγει, δηλαδή μια βελτίωση σημαντική και στον τρόπο επικοινωνίας και στον τρόπο διαχείρισης των θεμάτων τους. Νομίζω τους καλύπτει το σχολείο. Ως ένα βαθμό καλύπτει τις ανάγκες του.

Ερευνήτρια: Πώς θα περιγράφατε τον ρόλο σας ως εκπαιδευτή/τρια, καθώς και τη σχέση σας με τους εκπαιδευόμενούς σας;

Σ3: Είναι ένας ρόλος πολυδιάστατος. Να το πω πολύπλευρος. Ε... Βασικά συμμετοχικός, δηλαδή συμμετέχεις. Αν πιαστώ και με τις προηγούμενες ερωτήσεις είναι εμψυχωτικός ο ρόλος. Είναι ο εκπαιδευτής εμψυχωτής, συντονιστής. Διευκολύνει την όλη διαδικασία, καθοδηγητικός. Ε... Είναι ένας ρόλος που συμπυκνώνει πάρα πολλούς ρόλους μπορούμε να πούμε. Για να μπορεί να ανταπεξέλθει ο εκπαιδευτής, να ασκήσει τον ρόλο του, να βοηθήσει τους εκπαιδευόμενους και να βοηθήσει την εκπαιδευτική διαδικασία. Μπορώ να πω ότι είναι αρκετά καλή η σχέση μου με τους εκπαιδευόμενους. Είναι μια σχέση... Μια σχέση που χτίζεται σιγά σιγά. Σχέση που ξεκινά από την πρώτη μέρα από την πρώτη ώρα που θα βρεθούμε. Η έναρξή ας πούμε του γνωστικού αντικείμενου του γραμματισμού που μέσα εκεί υπάρχει η αλληλογνωριμία. Ε... Συζήτηση για το μάθημα για το σκοπό πώς θα γίνει η δουλειά,

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

πώς θα επικοινωνούμε. Τίθενται και κάποια όρια. Η βάση είναι από την αρχή. Αυτήν την εναρκτήρια συνάντηση. Αυτή είναι καθοριστική. Καθορίζει και μετά βοηθά, διευκολύνει οποιαδήποτε άλλα προβλήματα, δυσκολίες παρουσιαστούν. Βοηθάει αυτό που έχει δημιουργηθεί από την αρχή στο να λυθούν, να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα, οι διαφωνίες, οι συγκρούσεις.

Ερευνήτρια: Ποιες εκπαιδευτικές δεξιότητες πιστεύετε ότι πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής ενηλίκων, προκειμένου να μάθει στους εκπαιδευόμενους να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους και πώς να μαθαίνουν;

Σ3: Ναι. Καταρχάς να είναι συνεργατικός να μπορεί να επικοινωνεί, να συνεργάζεται, να είναι μεθοδικός. Να έχει καλή οργάνωση στη δουλειά του. Να έχει κοινωνικές δεξιότητες, να αγαπά αυτό που κάνει και να έχει ευελιξία. Αν δει ότι κάτι από που έχει προγραμματίσει δεν μπορεί να βγει όπως το έχει οργανώσει, να έχει την ευελιξία να το αλλάξει. Πρέπει να παίρνει πρωτοβουλίες. Να μπορεί να είναι καλός ακροατής, να ακούει... την ενσυναίσθηση θα μπορούσαμε να τη βάλουμε δεξιότητα που πρέπει να καλλιεργεί, να μπορεί να μπει στη θέση του άλλου, να τον βοηθήσει να πάνε όλα καλά.

Ερευνήτρια: Πώς προσφέρετε συμβουλευτική και υποστηρικτική καθοδήγηση στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας και ποια τα οφέλη της καθοδήγησης αυτής;

Σ3: Ωραία. Να αποδέχεται και να κατανοεί τις ανάγκες του εκπαιδευόμενου. Μπορούμε να εντάξουμε τον σεβασμό, το ενδιαφέρον για τα προβλήματα του εκπαιδευόμενου. Ο εκπαιδευτής δημιουργεί κλίμα κατάλληλο, επικοινωνιακό. Να είναι σε θέση να διαχειρίζεται τις συγκρούσεις, που προκύπτουν στο πλαίσιο των μαθημάτων. Ο διάλογος είναι από τα βασικά. Πρέπει να ακούγονται όλες οι απόψεις. Να μπορεί επίσης να παίρνει αποφάσεις, να αποδέχεται, να κατανοεί. Πώς λειτουργεί μέσα στην τάξη να είναι καλός ακροατής, να χρησιμοποιεί τον διάλογο, να δείχνει αποδοχή. Όλα αυτά λειτουργούν υποστηρικτικά και παραδειγματικά προς τον εκπαιδευόμενο. Μέσα από την καθοδήγηση κερδίζουν ότι παύουν πια κάποια εμπόδια να υφίστανται. Νιώθουν ασφάλεια ότι ανήκουν σε μια ομάδα. Νιώθουν είπαμε ότι ίσως κι αυτοί χρησιμοποίησαν κάποιες απ' αυτές τις δεξιότητες του εκπαιδευτή. Είναι καλά και εφόσον είναι καλά μπορούν να αφιερωθούν στο γνωστικό κομμάτι, να μας πουν τις εμπειρίες τους, τις απόψεις τους και έτσι σιγά σιγά να χτιστεί η σχέση, να δομηθεί η γνώση και να πάμε ένα βήμα παρακάτω.

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ερευνήτρια: Μέσα από ποιες διεργασίες ενισχύετε τα κίνητρα των Ενήλικων Εκπαιδευόμενων;

Σ3: Να πούμε ότι από το γεγονός ότι χρησιμοποιούμε κάποιες μεθόδους. Μάλλον να πούμε κάτι άλλο. Να ξεκινήσουμε έτσι... Επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας είναι οι εκπαιδευόμενοι. Βιωματική – ενεργητική μάθηση. Να μπορέσουμε να τους δώσουμε κίνητρο, ώστε να μπορούν κι αυτοί να συμμετάσχουν. Να είναι όλη η διαδικασία επωφελής.

Ερευνήτρια: Ποιες διδακτικές μεθόδους και συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές χρησιμοποιείτε για την κάλυψη των αναγκών τους;

Σ3: Μεθόδους... Βιωματικές είπαμε, ενεργητικές. Κάποιες τεχνικές που ενισχύουν την αυτενέργεια και την ενεργητική συμμετοχή. Μέσα από το παιχνίδι ρόλων για παράδειγμα να ενεργοποιηθεί ο ψυχικός και συναισθηματικός τους κόσμος.

Ερευνήτρια: Ποιες καινοτόμες ιδέες έχετε υιοθετήσει κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας;

Σ3: Προσπαθούμε τα τελευταία χρόνια να εντάξουμε τις ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία με οποιοδήποτε τρόπο και ως μέθοδο διδακτική και να ψάχνουν να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο διερευνητικά. Να χρησιμοποιούν την τεχνολογία, την πληροφορική και βοηθητικά προς το κομμάτι ας πούμε του γραμματισμού. Είναι μια καλή πρακτική, καινοτόμος ιδέα, δεν ξέρω αν το θεωρήσουμε πηγαίνει το μυαλό μου σε ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα που είχαμε ως σχολείο που κι εγώ είχα συμμετάσχει, αλλά κι άλλοι συνάδελφοι από το σχολείο. Λεγόταν: «Η Νευροανδραγωγική» στις ομάδες ατόμων που πλήττονται από αποκλεισμό. Κοίταξα κι εγώ, αλλά και κάποιοι συνάδελφοι να πάρουν μερικά στοιχεία για να μπορέσουμε να τα εφαρμόσουμε. Δηλαδή κάποια στοιχεία από τα πορίσματα των Νευροεπιστημών, πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη μαθησιακή διαδικασία. Λέγεται Νευροανδραγωγική, Νευροεπιστημες και Ανδραγωγική για τους μεγάλους. Ανδραγωγική παιδαγωγική αντίστοιχα για τους μεγάλους. Κάποια στοιχεία για την πλαστικότητα του εγκεφάλου. Ότι η εμπειρία και η συσσωρευμένη γνώση είναι η δύναμη των ώριμων εγκεφάλων. Μέσα από κάποιες αρχές των Νευροεπιστημών να δημιουργηθούν κάποιες δραστηριότητες που υποστηρίζουν την κοινωνική μάθηση. Τη μάθηση μέσα από την

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

αλληλεπίδραση με τους άλλους ανθρώπους. Δηλαδή μαθαίνουμε και κάποιες τεχνικές υποστηρικτικές στη μνήμη π.χ. εννοιολογικός χάρτης μπορεί να είναι και κάποιες δραστηριότητες που να δημιουργούν τις προϋποθέσεις, ώστε οι ενήλικες να μαθαίνουν καλύτερα.

Ερευνήτρια: Ποιες ικανότητες πιστεύετε ότι πρέπει να ενισχύσετε ώστε οι εκπαιδευόμενοι να είναι δημιουργικοί και να διαθέτουν αυτονομία και αυτενέργεια;

Σ3: Ναι, πρέπει να δώσουμε βάση στην καλλιέργεια κάποιων ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους. Οι περισσότεροι έχουν εξοικειωθεί με αυτά τα δίκτυα,, αλλά όμως άλλο να το έχουν σαν εργαλείο μάθησης, ως εργασία στη δουλειά τους, άρα είναι σημαντική. Να τους βοηθήσουμε να αποκτήσουν ικανότητες, δεξιότητες στο πληροφοριακό κομμάτι. Επίσης, βασικές γνώσεις ανάγνωση, γραφή, ξένες γλώσσες. Τώρα μιλάω γενικά, να τους βοηθήσουμε να αναπτύξουν κριτική ικανότητα, σκέψη. Να γίνουν αυτόνομοι στη μάθηση και σε σχέση με την Νευροεπιστήμη που είπα πριν να τους καταστήσουμε, να μπορούν από μόνοι τους να μάθουν πώς να μαθαίνουν και να αποκτήσουν μια αυτονομία. Αν μιλήσουμε για τα μαθήματα που πραγματοποιήθηκαν εξ Αποστάσεως να μπορούν να χειρίζονται την πλατφόρμα. Να μη νιώθουν φόβο προς οποιαδήποτε πλατφόρμα. Να αποκτήσουν δεξιότητες στον πληροφορικό γραμματισμό. Να το πάω και στο μάθημα της γλώσσας, εφόσον δεν είναι αναλφάβητοι σε αυτό το κομμάτι τους μαθαίνουμε να το χειρίζονται σιγά σιγά και αρχίζουν να γίνονται λειτουργικοί. Τους βοηθάμε και στο κομμάτι πώς να γίνονται οι αιτήσεις ηλεκτρονικά, πώς να συντάζουν ένα κείμενο, να μη φοβούνται να μπουν π.χ. στο taxisnet να δουν αν δικαιούνται πετρέλαιο. Να ξεπεράσουν τη φοβία τους προς την πληροφορική αλλά μετά να μπορούν να αυτενεργούν. Να καταλάβουν ότι πλέον ζούμε σε μια ψηφιακή κοινωνία και αργότερα όλα θα γίνονται μέσω αυτού. Όπως βλέπουμε και τώρα και η μάθηση και η γνώση και οι διδασκαλίες και οι ασκήσεις και συνεργατικές ασκήσεις. Μέσα από τα google dots να μπορούν να συνεργάζονται με άλλους εκπαιδευόμενους και η κριτική τους σκέψη να ακονιστεί και να διερευνηθεί με τη βοήθεια των καθηγητών πληροφορικής να αυτοεκφράζονται. Ποιες άλλες ικανότητες... Να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες, να παίρνουν αποφάσεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ερευνήτρια: Καθώς ο ρόλος σας είναι ενεργά συμμετοχικός, συχνά διαμορφώνετε προτάσεις διδασκαλίας. Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;

Σ3: Πρόταση διδασκαλίας που θα κάνω... Να συνδυάζεται από κοινού συμμετοχή και δουλειά μαθητών. Να έχει σχέση με θέματα επικαιρότητας, θέματα που τους ενδιαφέρουν, καλύπτουν τις ανάγκες τους. Ένα πρωτότυπο μάθημα, κάτι ας πούμε στη γλώσσα, που να τους ενδιαφέρει, να έχει όφελος, να τους βοηθήσει. Όχι γραμματική, να πούμε έναν κανόνα απλά. Μέσα από κειμενική επεξεργασία να μπορέσουν να πάρουν αυτό το οποίο θέλουν. Συζητήσαμε... Να συλλέξουν το υλικό τους. Δε μπορώ να σας δώσω τώρα μια πρόταση διδασκαλίας, αλλά αυτά λαμβάνω υπόψη. Να καλύπτω τις ανάγκες τους, γιατί έρχονται για ένα σκοπό. Δε θέλουμε δηλαδή να τους χάσουμε, να τους βοηθήσουμε να καταθέσουν την εμπειρία τους. Είναι μεγάλοι βοηθάει και τι άλλο είπαμε... βοηθάει να οικοδομηθεί η νέα γνώση.

Ερευνήτρια: Σχεδιάζετε δραστηριότητες που απαιτούν διερευνητική δουλειά από την πλευρά των εκπαιδευόμενων; Αν ναι, περιγράψτε μας σύντομα αυτές τις δραστηριότητες.

Σ3: Ναι, σαφώς. Ένα βασικό είναι ότι κάποιες φορές δουλεύουμε με τα σχέδια δράσης, δηλαδή σχέδια εργασίας, προτζεκ. Παύει να λειτουργεί παθητικά ο δέκτης. Να δέχεται ο εκπαιδευόμενος παθητικά τη γνώση, γίνεται δυναμικός (κάνει αναζητήσεις σε σχέση με τη γλώσσα), ψάχνει, συμμετέχει, εμπλέκεται. Πάμε μια επίσκεψη σε ένα μουσείο και εκμεταλλευόμαστε το καθετί. Είμαστε ανοικτοί, δεν είναι το σχολείο κλειστό. Πάμε έξω βλέπουμε, θα προκύψουν ερωτήματα, ώστε να ψάξουν. Θα ανακαλύψουν. Είδαμε κάτι, ακούσαμε κάτι, θα πάμε να το δούμε, θα το ερευνήσουμε ή μετά κάποια άλλα εργαλεία. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε συνεργατική συναρμολόγηση, δραστηριότητες ανακαλυπτικές, περιγραφικές. Μέσα από την ομάδα θα συζητήσουν, θα ανταλλάξουν απόψεις, θα διερευνήσουν το θέμα και θα βγει μέσα από κάθε ομάδα το μάθημα. Πηγαίνει το μυαλό μου σε ένα αραβικό ρητό που λέει:

Η επαφή με το κοινό είναι μια αρχή.

Η συνέχεια της επαφής είναι μια πρόοδος.

Η από κοινού δουλειά είναι επιτυχία.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η γνώμη σας για τον θεσμό των ΣΔΕ. Ποιο νομίζετε ότι είναι το μέλλον του; Στηρίζεται όσο πρέπει από την πολιτεία;

Σ3: Κοιτάζτε είναι ένας σημαντικός θεσμός. Εγώ είμαι στα ΣΔΕ όπως σας είπα 15 χρόνια. Δίνει την δυνατότητα σε ενήλικες να κάνουν κάτι για τον εαυτό τους, να πάνε λίγο παραπέρα. Είναι σημαντικό...Κι εγώ η ίδια δεν πίστευα...Βέβαια τα ΣΔΕ εδώ στην Ελλάδα δίνουν απολυτήριο γυμνασίου. Δεν πίστευα ότι υπάρχουν τόσοι συμπολίτες, συνάνθρωποι μας που δεν έχουν ολοκληρώσει τη φοίτηση την υποχρεωτική είτε μεγαλύτερης είτε μικρότερης ηλικίας, γιατί έχουμε παραδείγματα νέων παιδιών, που έχουν ολοκληρώσει ο καθένας για τους δικούς τους λόγους τη φοίτηση. Επανεντάσσονται στο εκπαιδευτικό σύστημα, γιατί είχαν αποκοπεί κάποια χρόνια και κάποιοι από αυτούς βλέπουμε εξελίσσονται. Πάνε σε Λύκειο είτε επαγγελματικό είτε Γενικό. Οι περισσότεροι από αυτούς πάνε σε Εσπερινά σχολεία και αρκετοί μαθητές από το ΣΔΕ Καλαμάτας έχουν περάσει στο Πανεπιστήμιο. Έχουν ολοκληρώσει τη φοίτησή τους. Δίνει τη δυνατότητα σε κάποιους που για τους χ, ψ λόγους ο καθένας σταμάτησε τη φοίτησή του δίνει αυτό που λέμε δεύτερη ευκαιρία να συνεχίσουν, να προχωρήσουν στο εκπαιδευτικό κομμάτι και φυσικά ωφελούνται συναισθηματικά, ψυχολογικά. Αποκτούν κάποια εφόδια. Παύουν να νιώθουν ότι υστερούν. Κάποιοι που έρχονται δεν το λένε στους συγγενείς τους ότι φοιτούν στο σχολείο. Δεν αισθάνονται καλά, αλλά μετά όταν δουν ότι περνάν καλά...Είναι σημαντικό, πάρα πολύ σημαντικό. Ωφελεί όσους θέλουν να έρθουν, να εκμεταλλευτούν αυτή τη δεύτερη ευκαιρία και να φοιτήσουν. Τώρα το μέλλον...Έχει μέλλον κι έτσι να το αφήσουν και να μη δοθεί κάποια άλλη κατεύθυνση. Για κάποια χρόνια υπάρχει μέλλον...Υπάρχει μέλλον για τα ΣΔΕ και στη μορφή βασικών γνώσεων, δεξιοτήτων, την αντιμετώπιση κοινωνικού αποκλεισμού κι όλα αυτά. Έχει μέλλον. Ήδη κάποιες αλλαγές που μας έχουν έρθει, αλλά δεν ξέρω...Να λάβουμε υπόψη ότι είναι και οι μετανάστες, οι παλιννοστούντες που επιθυμούν να μάθουν τη γλώσσα, ίσως ενταχθεί κι αυτό το κομμάτι. Είναι και κάποια άτομα που δεν έχουν απολυτήριο Δημοτικού και για να εγγραφούν στο ΣΔΕ είναι απαραίτητα.

Ερευνήτρια: Σας βεβαιώνω για άλλη μια φορά πως όλα όσα μου είπατε είναι εντελώς εμπιστευτικά. Όλες οι πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν για την παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα και κανένα στοιχείο δεν θα δημοσιοποιηθεί που θα ταυτίζεται με

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

συγκεκριμένα ονόματα, σχολεία κλπ. Ευχαριστώ θερμά για τη συνεργασία και τη συμμετοχή σας στην συνέντευξη. Βοηθήσατε κι εσείς με την υλοποίηση της παρούσας έρευνας στην βελτίωση της γνώσης και της εκπαιδευτικής πρακτικής. Ευχαριστώ.

Συνέντευξη 4^η

Ημερομηνία και Ώρα Συνέντευξης: 6/2/2021 και ώρα 5:00 μ.μ.

Άτομο που παίρνει τη συνέντευξη: Σπυρίδη Μαρία

Άτομο που δίνει τη συνέντευξη (Ψευδώνυμο): Σ4

Τόπος: Καλαμάτα

Φύλο: Άντρας

Ερευνήτρια: Καλημέρα. Ευχαριστώ πολύ που δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε τη συνέντευξη. Σας ενημερώνω ότι τα προσωπικά σας στοιχεία δε θα καταγραφούν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη και απαραίτητη για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης. Η συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου 30 λεπτά. Αν συμφωνείτε μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Σ4: Συμφωνώ.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η ηλικία σας και τι σπουδές έχετε κάνει;

Σ4: Είμαι 43 χρονών και έχω τελειώσει το Χημικό Τμήμα Αθηνών.

Ερευνήτρια: Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια ή επιμορφώσεις στην Εκπαίδευση Ενηλίκων; Αν ναι, περιγράψτε μας με λεπτομέρειες.

Σ4: Ναι, έχω παρακολουθήσει σεμινάρια στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Ερευνήτρια: Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων;

Σ4: Σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων έχω 7 χρονών.

Ερευνήτρια: Γενικά, ποια θεωρείτε ως τα κυριότερα εμπόδια / προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στο σχολείο σας;

Σ4: Τα σημαντικότερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν κυρίως οι εκπαιδευόμενοι στις δομές ενηλίκων και ειδικά στα ΣΔΕ, είναι κυρίως εσωτερικά εμπόδια. Δηλαδή αυτά που σχετίζονται με ψυχολογικούς παράγοντες και κυρίως το άγχος τους. Από την εμπειρία τόσων ετών, αυτό που έχω διαπιστώσει είναι ότι στην πλειοψηφία τους διακατέχονται από τρομερό άγχος μήπως τυχόν αποτύχουν στην προσπάθειά τους αυτή. Αυτό κυρίως πηγάζει θα μπορούσα να πω από την προχωρημένη ηλικία τους κι επίσης, ένας άλλος παράγοντας ότι έχουν εγκαταλείψει την εκπαίδευση πάρα πολλά χρόνια. Επομένως, είναι δύσκολο να επανενταχθούν στη διαδικασία της μάθησης.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η στάση των Εκπαιδευτών ΣΔΕ απέναντι σε αυτά τα προβλήματα;

Σ4: Νομίζω ότι ο ρόλος μας δηλαδή των εκπαιδευτών ενηλίκων είναι σημαντικός, διότι εμείς ως εκπαιδευτές ενηλίκων προσπαθούμε να εμψυχώσουμε τους εκπαιδευόμενους μας και να τους στηρίζουμε στη δύσκολη αυτή προσπάθειά τους, αλλά και να τους βοηθήσουμε να διαχειρίζονται δυσκολίες. Γι' αυτό εξάλλου υπάρχει θα μπορούσαμε να πούμε και ο σύμβουλος ψυχολόγος του σχολείου. Επίσης, θα έλεγα ότι εκτός από τη συμβουλευτική από μέρους μας προσπαθούμε όλοι με διάφορες τεχνικές διδασκαλίας, λαμβάνοντας υπόψη τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες αλλά και τις προσδοκίες που έχουν από τη φοίτησή τους στο σχολείο μας, προσπαθούμε με αυτόν τον τρόπο να τους βοηθήσουμε.

Ερευνήτρια: Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων;

Σ4: Είτε σχετικά με την επαγγελματική εξέλιξη είτε για κοινωνικούς ρόλους είτε για προσωπική ανάπτυξη. Οι προσδοκίες αυτές και οι αντιλήψεις που έχουν διαμορφώσει όλα αυτά τα χρόνια επηρεάζουν τη συμπεριφορά τους και στο παρόν και στο μέλλον. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι διακατέχονται από συναισθήματα ελπίδας πολλές φορές διακατέχονται και από ανασφάλεια ή και φόβο. Επίσης, θα μπορούσαμε να πούμε οι προσδοκίες αυτές εν γένει ποικίλλουν και έρχονται συχνά σε σύγκρουση μεταξύ τους και χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Δηλαδή αυτές που χαρακτηρίζονται από χαρά και αυτές που χαρακτηρίζονται από άγχος και φόβο. Αιτίες που αναδύονται σαν εμπόδια για τους εκπαιδευόμενους κατά τη μαθησιακή διαδικασία. Η ψυχολογία τους, ο φόβος της αποτυχίας, ο φόβος ότι δε θα τα καταφέρουν. Όλα αυτά στέκονται ως εμπόδια.

Ερευνήτρια: Πώς θα περιγράφατε τον ρόλο σας ως εκπαιδευτή/τρια, καθώς και τη σχέση σας με τους εκπαιδευόμενους σας;

Σ4: Θα σας πω. Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων γενικά προσδιορίζεται με ποικίλους τρόπους. Ε... Συγκεκριμένα θα μπορούσαμε να πούμε ότι δουλεύουμε ως εμψυχωτές όλης αυτής της διαδικασίας. Λειτουργώ ως εμψυχωτής. Προσπαθώ όσο μπορώ να συντονίζω, να τους διευκολύνω και όσο μπορώ να τους κινητοποιώ, ώστε το ενδιαφέρον τους να μένει αμείωτο και να τους βοηθώ σε διάφορα θέματα.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ερευνήτρια: Ποιες εκπαιδευτικές δεξιότητες πιστεύετε ότι πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής ενηλίκων, προκειμένου να μάθει στους εκπαιδευόμενους να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους και πώς να μαθαίνουν;

Σ4: Ε... Ναι. Όπως είπαμε και παραπάνω βασικός μας στόχος είναι να βοηθήσουμε τους εκπαιδευόμενους να κατανοήσουν και να μετασχηματίσουν τις προηγούμενες εμπειρίες. Μέσα από την προσθήκη νέων γνώσεων και εμπειριών, συνεπώς ο εκπαιδευτής ενηλίκων χρειάζεται να αντιμετωπίζει με ενσυναίσθηση τους εκπαιδευόμενους, δηλαδή να αντιλαμβάνεται τις αντιδράσεις τους για να κατανοεί οπωσδήποτε και να παραμένει αντικειμενικός στις κρίσεις του. Γενικά εμένα ως εκπαιδευτή με ενδιαφέρει να έχω κατάρτιση και να είμαι αποτελεσματικός κατά τη μαθησιακή διαδικασία. Επιπλέον, πρέπει να κατανοήσουμε ότι με βάση τις Αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων πρέπει κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας να αποφεύγουμε τον παραδοσιακό τρόπο.

Ερευνήτρια: Πώς προσφέρετε συμβουλευτική και υποστηρικτική καθοδήγηση στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας και ποια τα οφέλη της καθοδήγησης αυτής;

Σ4: Μέσα από τον διάλογο, προσπαθώ να τους υποστηρίξω τόσο στην προσωπική εξέλιξη όσο και στην εργασιακή τους ένταξη. Εγώ προσπαθώ πάρα πολλές φορές να μιλάω μαζί τους, να ακούω τα προβλήματά τους. Εάν μπορώ να τους καθοδηγήσω ή να τους πω μια άποψη, κυρίως εκεί επικεντρώνομαι, όσο μπορώ.

Ερευνήτρια: Μέσα από ποιες διεργασίες ενισχύετε τα κίνητρα των Ενηλίκων Εκπαιδευόμενων;

Σ4: Μέσα από τη βιωματική και ενεργητική μάθηση. Μέσα από τις εκπαιδευτικές τεχνικές και δραστηριότητες που χρησιμοποιώ κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας και οι οποίες στοχεύουν στην επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων.

Ερευνήτρια: Ποιες διδακτικές μεθόδους και συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές χρησιμοποιείτε για την κάλυψη των αναγκών τους;

Σ4: Κυρίως όλα αυτά τα χρόνια χρησιμοποιώ την τεχνική του καταιγισμού ιδεών. Μέσα από το brainstorming όπως λέμε, δηλαδή συζητάμε με τους εκπαιδευόμενους. Προτείνουν οι ίδιοι όσες περισσότερες ιδέες μπορούν σε μια ερώτηση που τους έχω

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

θέσει. Τους ενθαρρύνω να εκφραστούν με γρήγορο ρυθμό, αυθόρμητα και δεν έχει σημασία αν γνωρίζουν το θέμα. Ζητούμενο είναι να εξετάσουν ένα ζήτημα ανταλλάσσοντας ιδέες. Επίσης, χρησιμοποιώ την επίδειξη και τις ομάδες εργασίας.

Ερευνήτρια: Ποιες καινοτόμες ιδέες έχετε υιοθετήσει κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας;

Σ4: Όχι δεν έχω υιοθετήσει κάποια καινοτόμο ιδέα πέρα από τις ιδέες που διέπουν τις Αρχές Μάθησης Ενηλίκων. Δε θεωρώ ότι έχω προχωρήσει σε κάποια καινοτομία σημαντική.

Ερευνήτρια: Ποιες ικανότητες πιστεύετε ότι πρέπει να ενισχύσετε ώστε οι εκπαιδευόμενοι να είναι δημιουργικοί και να διαθέτουν αυτονομία και αυτενέργεια;

Σ4: Υπάρχει πρόβλημα με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Οι ψηφιακές τους ικανότητες, οι ικανότητες σε σχέση με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές δεν επαρκούν. Δεν είναι τόσο εξοικειωμένοι, έχω διαπιστώσει τώρα λόγω συνθηκών ότι αναζητούν βοήθεια για παράδειγμα από οικεία τους πρόσωπα για την είσοδό τους στην πλατφόρμα κατά τη διεξαγωγή των εξ αποστάσεως μαθημάτων.

Ερευνήτρια: Καθώς ο ρόλος σας είναι ενεργά συμμετοχικός, συχνά διαμορφώνετε προτάσεις διδασκαλίας. Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;

Σ4: Μία ομάδα ενηλίκων, που βρίσκονται στο στάδιο της κοινωνικής επανένταξης, με ιστορικό κατάχρησης ψυχοτρόπων ουσιών παρακολουθεί πρόγραμμα προκατάρτισης στα τουριστικά επαγγέλματα. Το παράδειγμα της Μελέτης Περίπτωσης που ακολουθεί αφορά την ενότητα τουριστικό μάρκετινγκ και το θέμα της είναι «Σχεδιασμός διαφημιστικού φυλλαδίου για ξενοδοχειακή μονάδα». Η ομάδα χωρίζεται σε υποομάδες και καθεμία από αυτές λαμβάνει έντυπα με πληροφορίες που αφορούν τα ακόλουθα.

- Χαρακτηριστικά της μονάδας.
- Χαρακτηριστικά των τουριστών που θα την επισκέπτονται.
- Έτος λειτουργίας.
- Περιοχή λειτουργίας.
- Γενικότερα χαρακτηριστικά της ευρύτερης περιοχής.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

- Πλησιέστερα αξιοθέατα. - Δραστηριότητες που παρέχει το ξενοδοχείο.

Παράλληλα, οι υποομάδες λαμβάνουν διαφημιστικά φυλλάδια άλλων ξενοδοχείων της ίδιας περιοχής καθώς και μία διαφάνεια ή έντυπο στο οποίο αναγράφονται τα χαρακτηριστικά ενός καλού διαφημιστικού εντύπου. Εκτός από το έντυπο υλικό οι υποομάδες λαμβάνουν και άλλα υλικά, όπως ψαλίδι, περιοδικά, φωτογραφίες, χάρτες της περιοχής, χρωματιστοί μαρκαδόροι, κολλητική ταινία, κόλλα κτλ. Η κάθε υποομάδα σε διάστημα δύο ωρών πρέπει να πραγματοποιήσει τα παρακάτω:

- Να σχεδιάσει – δημιουργήσει το διαφημιστικό φυλλάδιο.
- Να περιγράψει τα στάδια σχεδιασμού για την παραγωγή του διαφημιστικού φυλλαδίου.
- Να προσδιορίσει τις μεθόδους προώθησης του φυλλαδίου.
- Να προσδιορίσει τα σημεία διανομής – διαφήμισης του φυλλαδίου.
- Να σχεδιάσει παρουσίαση όλων των παραπάνω στην ολομέλεια.

Εκπρόσωπος κάθε ομάδας παρουσιάζει στην ολομέλεια. Ο εκπαιδευτής συντονίζει τις παρουσιάσεις των υποομάδων, συντονίζει μία συζήτηση γύρω από τα αποτελέσματα της εργασίας των ομάδων. Ολοκληρώνει, συνοψίζοντας τα βασικά σημεία του θέματος.

Ερευνήτρια: Σχεδιάζετε δραστηριότητες που απαιτούν διερευνητική δουλειά από την πλευρά των εκπαιδευόμενων; Αν ναι, περιγράψτε μας σύντομα αυτές τις δραστηριότητες.

Σ4: Όχι δεν έχω ασχοληθεί με προτζεκ.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η γνώμη σας για τον θεσμό των ΣΔΕ. Ποιο νομίζετε ότι είναι το μέλλον του; Στηρίζεται όσο πρέπει από την πολιτεία;

Σ4: Τα ΣΔΕ θεωρούνται ένας θεσμός καινοτόμος ο οποίος δρα με στόχο την κοινωνικοοικονομική ένταξη των ατόμων που δεν έχουν τα τυπικά προσόντα στη σύγχρονη και απαιτητική κοινωνία παρέχοντάς τους τη δυνατότητα ολοκλήρωσης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Ως προς τη στήριξη δυστυχώς τα τελευταία χρόνια δεν έχουμε τα κατάλληλα κονδύλια, για να μπορέσουμε να ανταπεξέλθουμε σε διάφορες περιπτώσεις όπως θα θέλαμε έτσι ώστε να αναδείξουμε τον θεσμό. Πολλές φορές μα λείπουν τα στοιχειώδη. Μπορεί να μην έχουμε φωτοτυπικό χαρτί. Αυτό.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ερευνήτρια: Σας βεβαιώνω για άλλη μια φορά πως όλα όσα μου είπατε είναι εντελώς εμπιστευτικά. Όλες οι πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν για την παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα και κανένα στοιχείο δεν θα δημοσιοποιηθεί που θα ταυτίζεται με συγκεκριμένα ονόματα, σχολεία κλπ. Ευχαριστώ θερμά για τη συνεργασία και τη συμμετοχή σας στην συνέντευξη. Βοηθήσατε κι εσείς με την υλοποίηση της παρούσας έρευνας στην βελτίωση της γνώσης και της εκπαιδευτικής πρακτικής. Ευχαριστώ.

Συνέντευξη 5η

Ημερομηνία και Ώρα Συνέντευξης: 12.2.2021

Άτομο που παίρνει τη συνέντευξη: Σπυρίδη Μαρία

Άτομο που δίνει τη συνέντευξη (Ψευδώνυμο): Σ5

Τόπος: Καλαμάτα

Φύλο: Άντρας

Ερευνήτρια: Καλημέρα. Ευχαριστώ πολύ που δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε τη συνέντευξη. Σας ενημερώνω ότι τα προσωπικά σας στοιχεία δε θα καταγραφούν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη και απαραίτητη για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης. Η συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου 30 λεπτά. Αν συμφωνείτε μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Σ5: Ναι, συμφωνώ.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η ηλικία σας και τι σπουδές έχετε κάνει;

Σ5: Είμαι 42 χρονών. Έχω σπουδάσει Γεωπόνος, έχω μεταπτυχιακό στη φυτοπροστασία και Διδακτορικό στην εντομολογία.

Ερευνήτρια: Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια ή επιμορφώσεις στην Εκπαίδευση Ενηλίκων; Αν ναι, περιγράψτε μας με λεπτομέρειες.

Σ5: Ναι, έχω παρακολουθήσει σεμινάρια για την Εκπαίδευση Ενηλίκων και σεμινάρια για τα ΣΔΕ. Είναι αρκετές οι ώρες, 1.200 με 1.300 περίπου.

Ερευνήτρια: Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων;

Σ5: Έχω εργαστεί στα ΣΔΕ 8 σεζόν, περίπου 5 με 6 χρόνια.

Ερευνήτρια: Γενικά, ποια θεωρείτε ως τα κυριότερα εμπόδια / προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στο σχολείο σας;

Σ5: Οι ενήλικοι... Οι υποχρεώσεις τους και κατά δεύτερο οι στάσεις τους. Ό,τι φοιτούν σε μεγάλη ηλικία και αυτό το θεωρούν ταμπού. Επίσης η δουλειά τους και γενικά οι υποχρεώσεις.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η στάση των Εκπαιδευτών ΣΔΕ απέναντι σε αυτά τα προβλήματα;

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Σ5: Να βοηθήσουν τους εκπαιδευόμενους να ξεπεράσουν τα εμπόδια, με σκοπό να παρακολουθήσουν όλη την εκπαιδευτική διαδικασία. Είναι θετικοί. Για παράδειγμα είμαστε ελαστικοί με το ωράριο, να μπορούν να φεύγουν νωρίτερα, να κάνουν περισσότερες απουσίες λόγω υποχρεώσεων που έχουν.

Ερευνήτρια: Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων;

Σ5: Κοινωνικοποίηση σε αρκετούς από αυτούς. Να τους φέρεις σε επαφή με άλλους ανθρώπους με συμμαθητές και καθηγητές και κατά δεύτερο το να διδαχθούν γνωστικά αντικείμενα στα οποία υστερούν σε μεγάλο βαθμό.

Ερευνήτρια: Πώς θα περιγράφατε τον ρόλο σας ως εκπαιδευτή/τρια, καθώς και τη σχέση σας με τους εκπαιδευόμενούς σας;

Σ5: Λοιπόν, με τους εκπαιδευόμενους μου έχω μια φιλική σχέση και λιγότερο μια τυπική σχέση καθηγητή και μαθητών. Είμαι υποστηρικτικός και καθοδηγητικός. Προσπαθώ να είμαι τόσο στο μαθησιακό κομμάτι αλλά και σε άλλους τομείς αν χρειάζονται βοήθεια και εφόσον είναι ανοικτοί οι εκπαιδευόμενοι και ζητάνε τη συμβολή μου.

Ερευνήτρια: Ποιες εκπαιδευτικές δεξιότητες πιστεύετε ότι πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής ενηλίκων, προκειμένου να μάθει στους εκπαιδευόμενους να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους και πώς να μαθαίνουν;

Σ5: Για μένα πρέπει να έχει αγάπη για την εκπαίδευση ενηλίκων, αγάπη για τη μάθηση, για αυτό που κάνει δηλαδή και γνώσεις. Επίσης, πρέπει να έχει υπομονή και όρεξη. Αυτές είναι οι κυριότερες δεξιότητες, περισσότερο γιατί είναι μια ιδιαίτερη κατηγορία εκπαίδευσης.

Ερευνήτρια: Πώς προσφέρετε συμβουλευτική και υποστηρικτική καθοδήγηση στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας και ποια τα οφέλη της καθοδήγησης αυτής;

Σ5: Προσφέρω συμβουλευτική καθοδήγηση μέσα από τον ανοικτό διάλογο. Ο διάλογος με τους εκπαιδευόμενους μου με ωθεί στο να κατανοώ τις δυσκολίες που προκύπτουν κατά τη μαθησιακή διαδικασία και να χρησιμοποιώ τις κατάλληλες για τη δεδομένη χρονική στιγμή τεχνικές, ώστε να ξεπεραστούν.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ερευνήτρια: Μέσα από ποιες διεργασίες ενισχύετε τα κίνητρα των Ενήλικων Εκπαιδευόμενων;

Σ5: Μέσα από τις τεχνικές που χρησιμοποιώ, ώστε να συμμετέχουν σε όλη τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας ώστε να μένει αμείωτο το ενδιαφέρον τους.

Ερευνήτρια: Ποιες διδακτικές μεθόδους και συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές χρησιμοποιείτε για την κάλυψη των αναγκών τους;

Σ5: Περιμένετε... Δώστε μου ένα λεπτάκι. Χρησιμοποιώ αρκετά συχνά ομαδοσυνεργατική και βιωματική μάθηση μέσα από διερευνητικές εργασίες.

Ερευνήτρια: Ποιες καινοτόμες ιδέες έχετε υιοθετήσει κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας;

Σ5: Τις εκπαιδευτικές τεχνικές που σας ανάφερα πριν, γιατί δεν είναι δασκαλοκεντρικές. Τουλάχιστον από τα σεμινάρια και την επαφή μου με τα ΣΔΕ αυτές αξιοποιώ και εφαρμόζω αποτελεσματικά.

Ερευνήτρια: Ποιες ικανότητες πιστεύετε ότι πρέπει να ενισχύσετε ώστε οι εκπαιδευόμενοι να είναι δημιουργικοί και να διαθέτουν αυτονομία και αυτενέργεια;

Σ5: Κριτική σκέψη και να ενισχύσουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες. Τους καθοδηγούμε... Πώς πρέπει να σκεφτόμαστε; Γιατί το κάνουμε αυτό; Για να αλλάξουν τις στάσεις και τις αντιλήψεις τους.

Ερευνήτρια: Καθώς ο ρόλος σας είναι ενεργά συμμετοχικός, συχνά διαμορφώνετε προτάσεις διδασκαλίας. Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;

Σ5: Ναι, η διδασκαλία σχεδιάζεται με βάση τις ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων. Αυτή τη στιγμή δεν έχω κατά νου παράδειγμα με πρόταση διδασκαλίας.

Ερευνήτρια: Σχεδιάζετε δραστηριότητες που απαιτούν διερευνητική δουλειά από την πλευρά των εκπαιδευόμενων; Αν ναι, περιγράψτε μας σύντομα αυτές τις δραστηριότητες.

Σ5: Ναι, διερευνητική δουλειά γίνεται μέσα από προτζεκ. Πρόσφατα κάναμε ένα με θέμα: «Μεσογειακή Διατροφή». Διερευνούμε τι είναι, τα οφέλη της, κατά πόσο την

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

ακολουθούν ή όχι, ώστε να αλλάζουν τις συνήθειες τους. Προσπαθώ να τους βοηθήσω στο να αλλάζουν συνήθειες για να βελτιώσουν την υγεία τους και βοηθήσουν τους εαυτούς τους.

Συνέχεια εκεί, εξειδικευμένοι με τη συγκεκριμένη ομάδα μαθητών.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η γνώμη σας για τον θεσμό των ΣΔΕ. Ποιο νομίζετε ότι είναι το μέλλον του; Στηρίζεται όσο πρέπει από την πολιτεία;

Σ5: Όχι δε στηρίζεται όσο πρέπει. Έχει σημαντικά προβλήματα τόσο σε υλικοτεχνική υποδομή όσο και σε έμπυχο υλικό. Ε... Χρειάζεται περισσότερους εκπαιδευτές στην ώρα τους και κυρίως εκπαιδευτές που να είναι εξειδικευμένοι με τη συγκεκριμένη ομάδα. Με όλα αυτά που γίνονται και διαβάζω δεν ξέρω αν εδώ στην Ελλάδα έχει μέλλον. Θα έπρεπε να έχει μέλλον ο θεσμός αυτός. Είναι πάρα πολύ σημαντικός θεσμός.

Ερευνήτρια: Εδώ η συνέντευξη έφτασε στο τέλος της. Σας βεβαιώνω για άλλη μια φορά πως όλα όσα μου είπατε είναι εντελώς εμπιστευτικά. Όλες οι πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν για την παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα και κανένα στοιχείο δεν θα δημοσιοποιηθεί που θα ταυτίζεται με συγκεκριμένα ονόματα, σχολεία κλπ. Ευχαριστώ θερμά για τη συνεργασία και τη συμμετοχή σας στην συνέντευξη. Βοηθήσατε κι εσείς με την υλοποίηση της παρούσας έρευνας στην βελτίωση της γνώσης και της εκπαιδευτικής πρακτικής. Ευχαριστώ.

Συνέντευξη 6η

Ημερομηνία και Ώρα Συνέντευξης: 21/2/2021, 16:30

Άτομο που παίρνει τη συνέντευξη: Σπυρίδη Μαρία

Άτομο που δίνει τη συνέντευξη (Ψευδώνυμο): Σ6

Τόπος: Καλαμάτα

Φύλο: Άντρας

Ερευνήτρια: Καλημέρα. Ευχαριστώ πολύ που δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε τη συνέντευξη. Σας ενημερώνω ότι τα προσωπικά σας στοιχεία δε θα καταγραφούν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη και απαραίτητη για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης. Η συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου 30 λεπτά. Αν συμφωνείτε μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Σ6: Συμφωνούμε.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η ηλικία σας και τι σπουδές έχετε κάνει;

Σ6: Είμαι 37 χρονών και έχω σπουδάσει μηχανικός πληροφορικής και τεχνολογίας υπολογιστών.

Ερευνήτρια: Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια ή επιμορφώσεις στην Εκπαίδευση Ενηλίκων; Αν ναι, περιγράψτε μας με λεπτομέρειες.

Σ6: Ναι, έχω παρακολουθήσει αρκετά σεμινάρια πάνω στην εκπαίδευση ενηλίκων. Σεμινάρια, επιμορφώσεις του ΙΔΕΚΕ με τίτλους: Βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων, Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης και αρκετά ακόμη που τώρα δεν θυμάμαι.

Ερευνήτρια: Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων;

Σ6: Περίπου 14-15 χρόνια.

Ερευνήτρια: Γενικά, ποια θεωρείτε ως τα κυριότερα εμπόδια / προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στο σχολείο σας;

Σ6: Ε... Θα έλεγα ότι υπάρχουν διάφορες κατηγορίες εμποδίων. Η πρώτη κύρια κατηγορία είναι τα εμπόδια εκείνα που βασίζονται σε διάφορες καταστάσεις της ζωής

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

τους όπως συνήθως οικονομικά προβλήματα, επαγγελματικά προβλήματα ή διάφοροι άλλοι παράγοντες όπως κούραση, υγεία. Σίγουρα και ψυχολογικοί παράγοντες όπως ο φόβος της αποτυχίας τους, μια αρνητική εικόνα που ίσως είχαν, έλλειψη εμπιστοσύνης, φόβο αποτυχίας.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η στάση των Εκπαιδευτών ΣΔΕ απέναντι σε αυτά τα προβλήματα;

Σ6: Ναι, ο εκπαιδευτής ΣΔΕ... Η στάση του είναι να ακούει τα προβλήματα. Κυρίως πρέπει να είναι καθοδηγητής, υποστηρικτής, συντονιστής – εμψυχωτή στα διάφορα προβλήματα που συναντούν.

Ερευνήτρια: Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων;

Σ6: Οι περισσότεροι έχουν ανάγκη για κοινωνικοποίηση να έρθουν σε επαφή με κόσμο να συζητήσουν και θα έλεγα ότι έχουν και ανάγκη για πρακτική μάθηση. Ν' αποκτήσουν κάποιες δεξιότητες, που να μπορέσουν να τις χρησιμοποιήσουν μεταγενέστερα αυτές τις δεξιότητες και τις γνώσεις αυτές στη δουλειά τους (για επαγγελματική αποκατάσταση) και σίγουρα να ανεβάσουν λίγο την αυτοεκτίμηση τους, να μπορέσουν να νιώσουν λίγο καλύτερα μέσα από τις διάφορες δεξιότητες που αποκτούν.

Ερευνήτρια: Πώς θα περιγράφατε τον ρόλο σας ως εκπαιδευτή/τρια, καθώς και τη σχέση σας με τους εκπαιδευόμενούς σας;

Σ6: Ο δικός μου ρόλος γενικότερα, ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων θα έλεγα ότι είναι ένας πολυδιάστατος ρόλος. Ε...Ο εκπαιδευτής είναι ένας αρωγός στο διδακτικό έργο, ένας διευκολυντής. Ε... Ένας επόπτης, ένας καθοδηγητής. Σίγουρα ένας σύμβουλος, ένας διαχειριστής κρίσεων. Αυτά μου έρχονται εν ολίγοις σε ότι αφορά τον ρόλο μας. Η σχέση μου με τους εκπαιδευόμενους. Ε...Θα έλεγα προσπαθούμε να είναι λίγο πιο οικεία η σχέση που έχουμε εμείς οι εκπαιδευτές με τους εκπαιδευόμενους. Δεν κρατάμε τόσο τις αποστάσεις της τυπικής εκπαίδευσης. Ούτως ή άλλως οι αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων ξεφεύγουν λίγο από την τυπική μάθηση. Προσπαθώ να έρχομαι κοντά στους εκπαιδευόμενους και πρακτικά ας πούμε να κάνουμε τη δουλειά μας αλλά

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

στο πλαίσιο που δεν πιέζουμε τους ανθρώπους αυτούς, που έχουν ήδη κάποια προβλήματα, κουβαλάνε ήδη κάποια προβλήματα από τις οικογένειές τους.

Ερευνήτρια: Ποιες εκπαιδευτικές δεξιότητες πιστεύετε ότι πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής ενηλίκων, προκειμένου να μάθει στους εκπαιδευόμενους να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους και πώς να μαθαίνουν;

Σ6: Ο εκπαιδευτής ενηλίκων θα πρέπει να είναι ικανός να δημιουργεί ένα συνεργατικό μαθησιακό περιβάλλον. Να μπορεί να δημιουργεί μηχανισμούς αμοιβαίου σχεδιασμού και σίγουρα να κάνει μια διάγνωση των αναγκών και των ενδιαφερόντων που έχουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι και να μπορεί να στοχεύει και να κατευθύνει το μάθημά του προς αυτή την κατεύθυνση, προς τις ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων. Ε... Σίγουρα να μπορεί να σχεδιάζει κάποιες δραστηριότητες που να βοηθούν κυρίως το ομαδοσυνεργατικό πνεύμα. Αυτά.

Ερευνήτρια: Πώς προσφέρετε συμβουλευτική και υποστηρικτική καθοδήγηση στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας και ποια τα οφέλη της καθοδήγησης αυτής;

Σ6: Η αλήθεια είναι ότι εμένα η ειδικότητα μου είναι πληροφορική. Υπάρχουν ειδικοί ψυχολόγοι που προσφέρουν υποστήριξη, καθοδήγηση στους εκπαιδευόμενους αλλά προσπαθώ όσο μπορώ κι εγώ από την πλευρά μου να αφουγκράζομαι τα προβλήματά τους και σίγουρα όσο μπορώ να τους καθοδηγώ προς κάποιες γραμμές που έχω ήδη συζητήσει με τους ψυχολόγους. Τα οφέλη που κερδίζουν από την καθοδήγηση αυτή είναι πολλά. Ανοίγονται στους ανθρώπους, μπορούν να μιλάνε με άλλους ενήλικες, κοινωνικοποιούνται και ίσως να βγάζουν και κάποιες πτυχές του εαυτού τους που ήταν καταπιεσμένες και να βρίσκουν ας πούμε λύσεις σε κάποια προβλήματά τους.

Ερευνήτρια: Μέσα από ποιες διεργασίες ενισχύετε τα κίνητρα των Ενηλίκων Εκπαιδευόμενων;

Σ6: Σίγουρα τους ενθαρρύνω και επιδιώκω την ενεργητική συμμετοχή τους σε όλη την εκπαιδευτική διαδικασία και προσπαθώ να δημιουργώ ένα μαθησιακό κλίμα που πως να το πω να χαρακτηρίζεται από μια ουσιαστική επικοινωνία. Συνεργασία και σίγουρα να καλλιεργείται ο αμοιβαίος σεβασμός όχι μόνο εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου αλλά και μεταξύ των εκπαιδευόμενων.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ερευνήτρια: Ποιες διδακτικές μεθόδους και συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές χρησιμοποιείτε για την κάλυψη των αναγκών τους;

Σ6: Γενικότερα οι εκπαιδευτικοί μέθοδοι που χρησιμοποιώ μέσα στην τάξη είναι μέθοδοι που προσπαθούν να εμπλέξουν τους ενήλικους εκπαιδευόμενους. Χρησιμοποιώ πάρα πολύ ερωτήσεις – απαντήσεις, τη συζήτηση, χιονοστιβάδα ή ακόμη παιχνίδι ρόλων που νομίζω ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό. Ε...Καταιγισμό ιδεών. Αποφεύγω εκπαιδευτικές τεχνικές όπως η παρουσίαση, ο μονόλογος ο κλασικός του εκπαιδευτή που ξέρουμε όλα αυτά τα χρόνια, προσπαθώ να χρησιμοποιώ εκπαιδευτικές τεχνικές που εμπλέκουν τον εκπαιδευόμενο.

Ερευνήτρια: Ποιες καινοτόμες ιδέες έχετε υιοθετήσει κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας;

Σ6: Κοιτάζτε να δείτε εγώ είμαι καθηγητής πληροφορικής. Αυτό που σκεφτόμουν τώρα είναι πως προσπαθώ να εμπλέξω όπως σας είπα και πριν τους εκπαιδευόμενους στη μαθησιακή διαδικασία χρησιμοποιώντας και την τεχνολογία. Δηλαδή ας πούμε κάποιες ασκήσεις ή κάποιες ασκήσεις ή κάποιες αναζητήσεις στο διαδίκτυο προσπαθούμε να τις κάνουμε μέσα από τα κινητά τους και τα τάμπλετ τους πράγμα που θα είναι χρήσιμο για την καθημερινή τους ζωή όχι απλά ένα μάθημα για να έρθουν να περάσουν μια ώρα στην πληροφορική μέσα στην τάξη. Προσπαθώ να κάνω κάποια πράγματα που θα τους χρησιμεύσουν και να γίνει και γι αυτούς το μάθημα πιο ενδιαφέρον.

Ερευνήτρια: Ποιες ικανότητες πιστεύετε ότι πρέπει να ενισχύσετε ώστε οι εκπαιδευόμενοι να είναι δημιουργικοί και να διαθέτουν αυτονομία και αυτενέργεια;

Σ6: Πρέπει να βελτιώσουν τις ψηφιακές τους ικανότητες και αυτό προσπαθώ κι εγώ από την πλευρά μου να κάνω. Να βελτιώσουν όσο γίνεται τις ψηφιακές δεξιότητες για να κάνουν όπως είπα και πριν λίγο τη ζωή τους πιο εύκολη. Να μπορούν να κάνουν κάποιες συναλλαγές μέσω διαδικτύου, να αγοράζουν πράγματα ή και σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς την covid περίοδο να μπορούν να επικοινωνούν και να χρησιμοποιούν την τεχνολογία προς διευκόλυνσή τους.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ερευνήτρια: Καθώς ο ρόλος σας είναι ενεργά συμμετοχικός, συχνά διαμορφώνετε προτάσεις διδασκαλίας. Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;

Σ6: Ναι. Ένα παράδειγμα μπορώ να δώσω απλά θα είναι πάνω στο αντικείμενό μου, το αντικείμενο της πληροφορικής. Ας πούμε σε ένα μάθημα καλούνται να επαναλάβουν πώς μεταδίδεται μια είδηση στο διαδίκτυο. Χρησιμοποιώ ένα παιχνίδι όπου γράφω μια πληροφορία εγώ σε ένα χαρτί. Το τσαλακώνω το χαρτί και το πετάω σε έναν εκπαιδευόμενο. Του λέω: " Άνοιξε το και γράψε κάτι που να έχει σχέση με αυτό που διαβάζεις με τη λέξη που έγραψα εγώ πριν". Αυτό το χαρτί πηγαίνει από εκπαιδευόμενο σε εκπαιδευόμενο και μετά το παίρνω εγώ και γράφω όλες τις απαντήσεις στον πίνακα. Έτσι προσπαθώ να τους δώσω να καταλάβουν ότι μια είδηση στο διαδίκτυο μεταφέρεται χωρίς να είμαστε σίγουροι ότι αυτή η είδηση είναι σωστή και χωρίς να ξέρουμε αν είναι έγκυρη η πηγή της είδησης.

Ερευνήτρια: Σχεδιάζετε δραστηριότητες που απαιτούν διερευνητική δουλειά από την πλευρά των εκπαιδευόμενων; Αν ναι, περιγράψτε μας σύντομα αυτές τις δραστηριότητες.

Σ6: Ναι, βέβαια. Νομίζω ότι όλοι οι εκπαιδευτές σχεδιάζουν και βάζουν τους εκπαιδευόμενους στη διαδικασία της αναζήτησης να κάνουν έρευνα. Τους παροτρύνω να κάνουν κάποιες αναζητήσεις μέσω διαδικτύου για θέματα που μπορεί να τους απασχολούν και μπορεί να σχετίζονται με τη δουλειά τους, με την καθημερινότητά τους. Για παράδειγμα ας πούμε έχω κάποιους ανθρώπους που είναι χτίστες τους ήταν πάρα πολύ χρήσιμο το ότι αναζητήσαν στο διαδίκτυο πληροφορίες για το πώς μπορούν να φτιάξουν ένα ξυλόφουρνο και έφτιαξαν μόνοι τους. Βοηθήθηκαν στη δουλειά τους.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η γνώμη σας για τον θεσμό των ΣΔΕ. Ποιο νομίζετε ότι είναι το μέλλον του; Στηρίζεται όσο πρέπει από την πολιτεία;

Σ6: Κοιτάξτε. Ο θεσμός των ΣΔΕ είναι ένας εξαιρετικός θεσμός. Θα έλεγα ότι θα πρέπει να τον στηρίξουμε τον θεσμό των ΣΔΕ και σίγουρα να περάσει σε επίπεδο Λυκείου, όχι μόνο σε επίπεδο γυμνασίου, γιατί δεν είναι ότι παίρνουν οι άνθρωποι ένα χαρτί γυμνασίου, είναι ότι τους βοηθάμε πραγματικά να ενταχθούν στην κοινωνία όσο πιο ομαλά γίνεται. Θα έλεγα ότι δε στηρίζεται όσο πρέπει από την πολιτεία, καθώς η πολιτεία δε μεριμνά να παίρνει καθηγητές από την αρχή της χρονιάς. Τα περισσότερα

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

ΣΔΕ στελεχώνονται με ελάχιστους μόνιμους εκπαιδευτικούς. Οι ωρομίσθιοι πηγαίνουν αρκετά αργότερα δηλαδή Δεκέμβρη, Γενάρη. Έχει τύχει μια χρονιά σαν ωρομίσθιο με κάλεσαν στα ΣΔΕ τον Μάρτιο οπότε καταλαβαίνετε ότι αυτό είναι μεγάλο πρόβλημα. Κάτι όπως καταλαβαίνετε που μειώνει και το κίνητρο του εκπαιδευόμενου και ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα που προκύπτει από την πολιτεία θα έλεγα ότι είναι ότι οι μόνιμοι εκπαιδευτικοί δεν έχουν την κατάρτιση που χρειάζεται η εκπαίδευση ενηλίκων, ενώ υπάρχουν πολλοί ωρομίσθιοι που είναι πιστοποιημένοι εκπαιδευτές ενηλίκων και έχουν παρακολουθήσει πολλές επιμορφώσεις και σεμινάρια πάνω στην εκπαίδευση ενηλίκων. Οι περισσότεροι μόνιμοι εκπαιδευτικοί που έχουν αποσπαστεί σε ΣΔΕ δεν έχουν καμία σχέση με τα ΣΔΕ και ανακαλύπτουν στην πορεία το πώς λειτουργούν. Πολλοί από αυτούς δεν είναι πιστοποιημένοι εκπαιδευτές ενηλίκων. Αυτό ίσως είναι καταστροφικό θα έλεγα, διότι στον ενήλικα εκπαιδευόμενο δεν πρέπει να φερόμαστε όπως θα φερόμασταν σε ένα παιδί της πρώτης γυμνασίου. Θέλει να αφουγκραζόμαστε τα προβλήματά τους, να καταλαβαίνουμε ότι έρχεται με προβλήματα και να προσαρμόζουμε τη διδασκαλία μας πάνω στις ανάγκες τους.

Ερευνήτρια: Σε αυτό το σημείο η συνέντευξη έφτασε στο τέλος της. Σας βεβαιώνω για άλλη μια φορά πως όλα όσα μου είπατε είναι εντελώς εμπιστευτικά. Όλες οι πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν για την παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα και κανένα στοιχείο δεν θα δημοσιοποιηθεί που θα ταυτίζεται με συγκεκριμένα ονόματα, σχολεία κλπ. Ευχαριστώ θερμά για τη συνεργασία και τη συμμετοχή σας στην συνέντευξη. Βοηθήσατε κι εσείς με την υλοποίηση της παρούσας έρευνας στην βελτίωση της γνώσης και της εκπαιδευτικής πρακτικής.

Συνέντευξη 7η

Ημερομηνία και Ώρα Συνέντευξης: 21/2/2021, 11:00

Άτομο που παίρνει τη συνέντευξη: Σπυρίδη Μαρία

Άτομο που δίνει τη συνέντευξη (Ψευδώνυμο): Σ7

Τόπος: Καλαμάτα

Φύλο: Άντρας

Ερευνήτρια: Καλημέρα. Ευχαριστώ πολύ που δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε τη συνέντευξη. Σας ενημερώνω ότι τα προσωπικά σας στοιχεία δε θα καταγραφούν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη και απαραίτητη για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης. Η συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου 30 λεπτά. Αν συμφωνείτε μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Σ7: Συμφωνώ.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η ηλικία σας και τι σπουδές έχετε κάνει;

Σ7: Είμαι 50 χρονών και έχω σπουδάσει φυσικός στο πανεπιστήμιο Αθηνών και έχω και ένα δεύτερο πτυχίο στην Επιστήμη και Τεχνολογία Τηλεπικοινωνιών στην Τρίπολη.

Ερευνήτρια: Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια ή επιμορφώσεις στην Εκπαίδευση Ενηλίκων; Αν ναι, περιγράψτε μας με λεπτομέρειες.

Σ7: Ναι, ναι. Έχω παρακολουθήσει αρκετά σεμινάρια. Αυτά είναι: μια επιμόρφωση εκπαιδευτών στα ΣΔΕ το 2011, έχω κάνει ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών σε Κέντρο Δια Βίου Μάθησης το 2014. Επίσης, είμαι πιστοποιημένος εκπαιδευτής ενηλίκων του ΕΟΠΕΠ. Επιπλέον, το 2016 παρακολούθησα σε Κέντρο Δια Βίου Μάθησης ένα πρόγραμμα 200 ωρών πάνω στους εκπαιδευτές ΣΔΕ και μια ενδοσχολική επιμόρφωση.

Ερευνήτρια: Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων;

Σ7: Έχω δουλέψει σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων γύρω στα τέσσερα χρόνια, σαν ωρομίσθιος καθηγητής. Ξεκίνησα από το 2010 στο ΣΔΕ Καλαμάτας, στο παράρτημα Ανδρούσας, τότε ήταν η τελευταία χρονιά που δούλευε. Το 2014 πάλι σαν ωρομίσθιος στο ΣΔΕ Καλαμάτας, καθώς και το 2016 και το 2017.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Ερευνήτρια: Γενικά, ποια θεωρείτε ως τα κυριότερα εμπόδια / προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στο σχολείο σας;

Σ7: Βασικά εντάξει οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι αντιμετωπίζουν κάποια εμπόδια. Αντιμετωπίζουν μέσα από την ενηλικιότητα διάφορα θέματα με τις εργασίες τους, διάφορα θέματα παρακολούθησης. Σίγουρα υπάρχουν τέτοια θέματα. Ο καθένας έρχεται με κάποια διαμορφωμένη ζωή με κάποιο συγκεκριμένο πλαίσιο και έχει πολλά θέματα και όσο αφορά την τακτική παρακολούθησή του, το τι περιμένει από την εκπαίδευση. Έρχονται με συγκεκριμένους στόχους, ο καθένας διαφορετικούς για να φοιτήσουν στο ΣΔΕ. Τα εμπόδια έχουν σχέση με τις οικογενειακές και επαγγελματικές τους υποχρεώσεις, αλλά και με τις αντιλήψεις τους. Έχουν οικογενειακά θέματα σίγουρα, θέματα επιβίωσης οικονομικά. Αρκετός κόσμος δηλαδή είναι κόσμος που θέλει να μπει στον επαγγελματικό στίβο, να αποκτήσει κάποιες δεξιότητες. Άλλοι έρχονται για να πάρουν το συγκεκριμένο απολυτήριο Γυμνασίου, για να μπορέσουν να το χρησιμοποιήσουν επαγγελματικά. Άλλοι μεγαλύτεροι σε ηλικία ας πούμε θέλουν να μάθουν.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η στάση των Εκπαιδευτών ΣΔΕ απέναντι σε αυτά τα προβλήματα;

Σ7: Το ΣΔΕ είναι μια ιδιαίτερη κατηγορία. Ο εκπαιδευτής ενηλίκων πρέπει να φροντίσει να αποδεχτεί όλους τους τύπους των εκπαιδευόμενων και να προσπαθήσει όσο γίνεται να ενισχύσει αυτή την στάση και την απόφαση των εκπαιδευόμενων. Προσπαθούμε πάντα να έχουμε κατανόηση σε όλα τα θέματα που παρουσιάζουν, όπως είπα είναι πολλοί οι διαφορετικοί στόχοι και τα διαφορετικά προβλήματα που έχει ο καθένας (επικοινωνίας, γλώσσας). Έρχονται αρκετοί Ρομά, διαφορετικές κοινωνικές καταβολές, οπότε ο εκπαιδευτής πάντα προσπαθεί να τους κάνει όλους να αισθανθούν σωστά, να υποστηρίξουν την επιλογή τους και όσο το δυνατό να δώσει το καλύτερο που μπορεί για την ομαλή πορεία τους μέσα στο σχολείο.

Ερευνήτρια: Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων;

Σ7: Κοιτάζτε. Οι ανάγκες τους όπως προ είπα είναι διαφορετικές. Όλοι έχουν κάποιους συγκεκριμένους στόχους που έρχονται στην εκπαίδευση. Έρχονται από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα, έχουν διαφορετικές επαγγελματικές εμπειρίες και τις δικές τους

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

εκπαιδευτικές ανάγκες. Επίσης, αυτό που θέλουν περισσότερο είναι την ενεργητική συμμετοχή που είναι το βασικό κομμάτι στην εκπαίδευση ενηλίκων. Να μπορεί δηλαδή ο εκπαιδευόμενος να δουλέψει ενεργητικά όσο γίνεται, αν και αυτό είναι λίγο δύσκολο στην αρχή διότι έχουν μάθει με τον κλασικό τρόπο εκπαίδευσης. Έχουν μάθει με τον δασκαλοκεντρικό τρόπο να γίνεται η εκπαίδευση, τουλάχιστον από τις προηγούμενες εμπειρίες τους, στις άλλες εκπαιδευτικές δομές, όσοι έχουν τελειώσει δημοτικό κ.τ.λ. και είναι σχετικά απαιτητικό να προσαρμοστούν στον καινούριο τρόπο μάθησης. Αυτό προσπαθούμε να τους εμψυχήσουμε μέσα στο σχολείο. Έχουν ανάγκη ακόμα για επαγγελματική ένταξη για να μπορούν να δηλώνουν συμμετοχή σε διάφορες προκηρύξεις. Αρκετά μεγάλο [ποσοστό έρχεται και γι' αυτό στο ΣΔΕ. Υπάρχει και ποσοστό που έρχεται για την εκπαίδευση, γιατί πραγματικά τους έχει λείψει το κομμάτι της εκπαίδευσης και ζητούν να μάθουν όσο γίνεται περισσότερα, κάτι που δεν μπόρεσαν να κάνουν στα προηγούμενα στάδια της ζωής τους.

Ερευνήτρια: Πώς θα περιγράφατε τον ρόλο σας ως εκπαιδευτή/τρια, καθώς και τη σχέση σας με τους εκπαιδευόμενους σας;

Σ7: Η λογική είναι ότι πρέπει ο εκπαιδευτής ενηλίκων να ενισχύσει όσο γίνεται την τάση των εκπαιδευόμενων για την ενεργητική συμμετοχή. Όπως είπα αυτό είναι κάτι απαιτητικό, παρόλο που έχουμε συνηθίσει από τις υπόλοιπες δομές στις οποίες εργαζόμαστε, γιατί συνήθως οι ωρομίσθιοι κι εγώ δηλαδή δεν δουλεύουμε μόνο σε ΣΔΕ. Είναι διαφορετικός λοιπόν ο τρόπος που προσεγγίζεις το μάθημα στο κομμάτι του ΣΔΕ. Πρέπει να δημιουργηθούν τέτοιες συνθήκες, ώστε να αισθανθούν καλά οι εκπαιδευόμενοι, να αισθανθούν ασφάλεια μέσα στην τάξη και όσο γίνεται να αναβληθούν τα εμπόδια που υπάρχουν στη μάθηση, όπως είπα είναι πολλά, γιατί είναι διαφορετικές καταβολές των εκπαιδευόμενων, είναι διαφορετικές οι εκπαιδευτικές τους ανάγκες και φυσικά έρχονται πολλές φορές και με διαμορφωμένες αντιλήψεις, οι οποίες επειδή ακριβώς είναι ενήλικες και τις έχουν διαμορφώσει ήδη εδώ και πολλά χρόνια είναι δύσκολο να μπορέσουν αυτές οι εμπειρίες να μετασχηματιστούν ας το πούμε έτσι. Ο εκπαιδευτής πρέπει να βρίσκεται κοντά στους εκπαιδευόμενους. Φυσικά χωρίς να χάνει όμως τη λογική αυτού που θα υποστηρίξει, θα διαμορφώσει. Δηλαδή έχει ένα συγκεκριμένο ρόλο μέσα στην τάξη, ώστε να μπορέσει να διαμορφώσει όσο γίνεται τις συνθήκες της μάθησης. Δηλαδή και πρέπει να είναι φιλικός με τους

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

εκπαιδευόμενους και κοντά σε αυτούς, αλλά ταυτόχρονα να είναι και διακριτός ο ρόλος του σαν εκπαιδευτής.

Ερευνήτρια: Ποιες εκπαιδευτικές δεξιότητες πιστεύετε ότι πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής ενηλίκων, προκειμένου να μάθει στους εκπαιδευόμενους να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους και πώς να μαθαίνουν;

Σ7: Πρώτα από όλα πρέπει να είναι γνώστης του τρόπου που γίνεται η εκπαίδευση ενηλίκων., δηλαδή το να έχει κάποια επιμόρφωση, να γνωρίζει τις εκπαιδευτικές μεθόδους που χρησιμοποιεί η εκπαίδευση ενηλίκων είναι βασικό, διότι από αυτό ξεκινά η διαδικασία της μάθησης στην περίπτωση των εκπαιδευτών ενηλίκων. Ε.. Πρέπει να είναι διαλλακτικός, να μπορεί να ανέχεται πολλές διαφορετικές συμπεριφορές, γιατί όπως είπα οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έχουν κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Πρέπει επίσης να μπορεί να διαχειρίζεται κάποιες δύσκολες καταστάσεις που μπορούν να δημιουργηθούν. Μπορεί ας πούμε να υπάρξουν κάποιες εντάσεις κατά τη διάρκεια του μαθήματος, όπως είπα έχουν αποκρυσταλλωμένους τους τρόπους με τους οποίους μαθαίνουν και για αυτό το λόγο μπορεί να υπάρξουν και κάποιες εντάσεις όταν δημιουργούνται τέτοιες γνωστικές αν θέλετε συγκρούσεις. Επίσης υπάρχουν και εντάσεις ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους μεταξύ τους, γιατί όπως είπα είναι άνθρωποι με διαφορετικές καταβολές, οι οποίοι πρέπει να συνδιαλεκτούν, να βρεθούν σε ομάδες και λοιπά.

Ερευνήτρια: Πώς προσφέρετε συμβουλευτική και υποστηρικτική καθοδήγηση στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας και ποια τα οφέλη της καθοδήγησης αυτής;

Σ7: Πάντα υπάρχει διάλογος μέσα στην τάξη και μέσα από αυτόν υπάρχει πάντα μια συμβουλευτική. Ο εκπαιδευόμενος πάντα θα ρωτήσει στοιχεία που τον απασχολούν και για την καθημερινότητά του και πάνω στο κομμάτι του γνωστικού αντικειμένου, φυσικά και στα πλαίσια του σχολείου πέρα από τους εκπαιδευτές γίνονται δράσεις που έχουν στόχο να εισάγουν με τον καλύτερο τρόπο τους εκπαιδευόμενους κοινωνικά. Να μπορέσουν να τους δείξουν τις επιλογές που μπορεί να αποκτήσουν. Οι εκπαιδευόμενοι κερδίζουν στο να ενισχύουν την αυτοπεποίθησή τους. Πρώτα από όλα να πιστεύουν στον εαυτό τους, να δουν καινούριες προοπτικές στη ζωή τους. Η εκπαίδευση έτσι κι

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

αλλιώς τους δίνει τη δυνατότητα να γνωρίσουν καλύτερα τον εαυτό τους και έτσι στις επόμενες προσπάθειες τους να είναι πιο στοχευμένοι, πιο ουσιαστικοί. Αυτά.

Ερευνήτρια: Μέσα από ποιες διεργασίες ενισχύετε τα κίνητρα των Ενήλικων Εκπαιδευόμενων;

Σ7: Πρώτα από όλα οι διεργασίες που γίνονται είναι οι συζητήσεις που γίνονται μέσα στην τάξη, οι εκπαιδευτικές εκδρομές που γίνονται, οι εργασίες σε ομάδες που μαθαίνουν στους εκπαιδευόμενους να συνεργάζονται, να μπορούν δηλαδή να αναπτύσσουν τον διάλογο μεταξύ τους. Να αναπτύσσουν δηλαδή κάποιες δεξιότητες που οι περισσότεροι δυσκολεύονται να χρησιμοποιήσουν κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας. Αυτό είναι και το βασικό κομμάτι στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Ερευνήτρια: Ποιες διδακτικές μεθόδους και συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές χρησιμοποιείτε για την κάλυψη των αναγκών τους;

Σ7: Συνήθως πάντα ενεργητικές τεχνικές προσπαθούμε να χρησιμοποιούμε. Υπάρχει και η εισήγηση φυσικά, ο καταγισμός ιδεών, εργασίες σε ομάδες. Στο δικό μου τουλάχιστον αντικείμενο(φυσικές επιστήμες) προσπαθούσα όσο γίνεται να γίνουν τα πράγματα πιο πρακτικά και να μπορέσω να τους εξηγήσω ένα κομμάτι της καθημερινότητας με περισσότερο επιστημονικούς όρους. Το δικό μου το μάθημα είχε αυτόν τον προσανατολισμό κυρίως. Όστε να αναπτύξουν έτσι δεξιότητες για τη φύση που βρίσκεται γύρω τους και να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο αυτή λειτουργεί και τους νόμους.

Ερευνήτρια: Ποιες καινοτόμες ιδέες έχετε υιοθετήσει κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας;

Σ7: Ναι, η προσπάθειά μου ήταν πάντα να μπορέσουμε να κατασκευάσουμε κάποια πράγματα. Να δημιουργήσουμε εμείς οι ίδιοι κάποια πειράματα μέσα στη διαδικασία του μαθήματος, ώστε και οι εκπαιδευόμενοι με τη δημιουργία δικών τους τεχνικών να μπορέσουν να δουν τους νόμους στους οποίους αναφερόμαστε, ότι ισχύει στην πραγματικότητα. Να εισάγουμε δηλαδή το κομμάτι του πειράματος. Αυτό το

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

καταλαβαίνουν καλύτερα οι εκπαιδευόμενοι από το να τους λες μόνο κάποια στοιχεία θεωρίας.

Ερευνήτρια: Ποιες ικανότητες πιστεύετε ότι πρέπει να ενισχύσετε ώστε οι εκπαιδευόμενοι να είναι δημιουργικοί και να διαθέτουν αυτονομία και αυτενέργεια;

Σ7: Είναι σημαντικό όπως είπα και πριν να ενισχυθεί η αυτοπεποίθηση των εκπαιδευόμενων, να μπορούν να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όταν είναι πιο ενεργητικοί τότε είναι πιο εύκολο να συμμετέχουν σε ομάδες. Είναι πιο εύκολο να μπορέσουν να προσαρμοστούν στην αγορά εργασίας, στις κοινωνικές τους γενικότερα σχέσεις. Αυτό προσπαθούμε κυρίως να αναπτύξουμε, αυτού του τύπου τις δεξιότητες, που οι περισσότεροι χρειάζονται ενίσχυση σε αυτό το κομμάτι. Κυρίως αυτό.

Ερευνήτρια: Καθώς ο ρόλος σας είναι ενεργά συμμετοχικός, συχνά διαμορφώνετε προτάσεις διδασκαλίας. Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;

Σ7: Να μπορέσει να ξεκινήσεις από ένα φαινόμενο και να βγάλεις τις εναλλακτικές ιδέες των εκπαιδευόμενων πώς το εξηγούσαν έτσι όπως το καταλάβαιναν. Πολλές φορές αυτές διαφέρουν από την επιστημονική θεώρηση. Μέσα από αυτή τη γνωστική σύγκρουση προσπαθούσαν όσο μπορούσα να γίνει ο επιδιωκόμενος μετασχηματισμός αν θέλετε των εναλλακτικών ιδεών.

Ερευνήτρια: Σχεδιάζετε δραστηριότητες που απαιτούν διερευνητική δουλειά από την πλευρά των εκπαιδευόμενων; Αν ναι, περιγράψτε μας σύντομα αυτές τις δραστηριότητες.

Σ7: Ναι στο πλαίσιο του προτζεκ που είχαμε εφαρμόσει, μια διαδικασία πειραματικών κατασκευών. Φτιάξαμε διάφορες εργαστηριακές παρασκευές σε σχέση με τον ηλεκτρισμό, είτε με τον μαγνητισμό, είτε με άλλες περιπτώσεις και στο τέλος τα παρουσίασαν και οι ίδιοι οι εκπαιδευόμενοι.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η γνώμη σας για τον θεσμό των ΣΔΕ. Ποιο νομίζετε ότι είναι το μέλλον του; Στηρίζεται όσο πρέπει από την πολιτεία;

Σ7: Ο θεσμός είναι πολύ σημαντικός. Όμως τα ΣΔΕ είναι αρκετά υποστελεχωμένα. Γίνεται μια μεγάλη προσπάθεια από όλους τους καθηγητές να μαζέψουμε όσο γίνεται

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

την κατάσταση, αλλά υπάρχουν αρκετά θέματα. Ακόμα στηρίζονται σε ένα μικρό βαθμό από την πολιτεία ίσα για να υπάρχουν, οριακά. Πρέπει να στηριχθεί περισσότερο από την πολιτεία για να μπορέσουμε να έχουμε και τα αντίστοιχα αποτελέσματα

Ερευνήτρια: Σε αυτό το σημείο η συνέντευξη έφτασε στο τέλος της. Σας βεβαιώνω για άλλη μια φορά πως όλα όσα μου είπατε είναι εντελώς εμπιστευτικά. Όλες οι πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν για την παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα και κανένα στοιχείο δεν θα δημοσιοποιηθεί που θα ταυτίζεται με συγκεκριμένα ονόματα, σχολεία κλπ. Ευχαριστώ θερμά για τη συνεργασία και τη συμμετοχή σας στην συνέντευξη. Βοηθήσατε κι εσείς με την υλοποίηση της παρούσας έρευνας στην βελτίωση της γνώσης και της εκπαιδευτικής πρακτικής.

Συνέντευξη 8η

Ημερομηνία και Ώρα Συνέντευξης: 21/2/2021, 7:00μ.μ.

Άτομο που παίρνει τη συνέντευξη: Σπυρίδη Μαρία

Άτομο που δίνει τη συνέντευξη (Ψευδώνυμο): Σ8

Τόπος: Καλαμάτα

Φύλο: Άντρας

Ερευνήτρια: Καλημέρα. Ευχαριστώ πολύ που δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε τη συνέντευξη. Σας ενημερώνω ότι τα προσωπικά σας στοιχεία δε θα καταγραφούν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Η συμμετοχή σας είναι πολύτιμη και απαραίτητη για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης. Η συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου 30 λεπτά. Αν συμφωνείτε μπορούμε να ξεκινήσουμε.

Σ8: Ναι, μπορούμε.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η ηλικία σας και τι σπουδές έχετε κάνει;

Σ8: Είμαι 32 ετών. Έχω τελειώσει φυσικός. Έχω κάνει ένα μεταπτυχιακό στη θεωρητική πληροφορική στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και έχω και ένα μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή από το Πανεπιστήμιο Φρέντερικ της Κύπρου.

Ερευνήτρια: Έχετε παρακολουθήσει σεμινάρια ή επιμορφώσεις στην Εκπαίδευση Ενηλίκων; Αν ναι, περιγράψτε μας με λεπτομέρειες.

Σ8: Έχω παρακολουθήσει ένα σεμινάριο 160 ώρες από τις τεχνικές σχολές του Επιμελητηρίου Ηρακλείου(ένα ΚΕΚ ήταν αυτό).

Ερευνήτρια: Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων;

Σ8: Σε δομές εκπαίδευσης ενηλίκων έχω περίπου ενάμισι χρόνο συμπεριλαμβάνοντας μέσα και τα διάφορα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης που έχω δουλέψει.

Ερευνήτρια: Γενικά, ποια θεωρείτε ως τα κυριότερα εμπόδια / προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στο σχολείο σας;

Σ8: Όσο αφορά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι στο ΣΔΕ Καλαμάτας, έχουν να κάνουν με το ωράριο επειδή είναι απογευματινές ώρες κάποιοι εκπαιδευόμενοι τελειώνουν στις 6 ώρα, ενώ το σχολείο ξεκινάει στις 5. Οι

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

επαγγελματικές τους υποχρεώσεις πολλές φορές τους εμποδίζουν. Ένα άλλο πρόβλημα, ειδικά τώρα με τα εξ αποστάσεως μαθήματα είναι ότι δεν έχουν εξοικειωθεί τόσο πολύ με την τεχνολογία. Υπάρχουν εκπαιδευόμενοι οι οποίοι δεν έχουν internet στο κινητό τους, υπάρχουν άλλοι που δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση. Αυτά θεωρώ ως τα κυριότερα εμπόδια.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η στάση των Εκπαιδευτών ΣΔΕ απέναντι σε αυτά τα προβλήματα;

Σ8: Επειδή τα μαθήματα που κάνουμε, όπως η φυσική που κάνω εγώ, είναι δίωρη προσπαθώ την πρώτη ώρα, αν λείπουν κάποιοι εκπαιδευόμενοι, να κάνω επανάληψη σε αυτά που είχαμε κάνει στο προηγούμενο μάθημα, ώστε να μη χάσουν μάθημα αυτοί που απουσιάζουν και συνήθως έρχονται τη δεύτερη ώρα, επειδή δουλεύουν. Δεν χρησιμοποιούμε πολύ εξειδικευμένους όρους για να καταλάβουν το μάθημα, φέρνουμε παραδείγματα από την καθημερινή ζωή. Επίσης, προσπαθώ να οργανώνω την ύλη μαζί τους να δω τι τους ενδιαφέρει, ώστε να; Προχωράει το μάθημα ομαλά.

Ερευνήτρια: Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων;

Σ8: Κύρια ανάγκη τους είναι η απόκτηση του απολυτηρίου, θα τους βοηθήσει αυτό σε μελλοντικές δουλειές. Για παράδειγμα να μονιμοποιηθούν στους Δήμους ή στις Περιφέρειες που δουλεύουν οι περισσότεροι. Υπάρχουν και κάποιοι εκπαιδευόμενοι που είναι 18-19 χρονών και έχουν ανάγκη να μάθουν αφού συνειδητοποίησαν σε αυτή την ηλικία ότι έχουν μείνει πίσω σε γνώσεις σε σχέση με άλλους συνομήλικους τους. Είναι δηλαδή η ανάγκη της μάθησης.

Ερευνήτρια: Πώς θα περιγράφατε τον ρόλο σας ως εκπαιδευτή/τρια, καθώς και τη σχέση σας με τους εκπαιδευόμενους σας;

Σ8: Ναι. Προσπαθώ όσο μπορώ να είμαι ενθαρρυντικός, να τους παροτρύνω στη διαδικασία της μάθησης. Προσπαθώ πάντα με ενσυναίσθηση να λύνω τα διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, να δείχνω κατανόηση. Μέσα στο μάθημα υπάρχει το χιούμορ. Παίζουμε παιχνίδια ρόλων, προσπαθώ να τους παροτρύνω να πάρουν το απολυτήριο του ΣΔΕ να ασχοληθούν και με άλλες πιστοποιήσεις με τους υπολογιστές,

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

με τα αγγλικά με ότι τους ενδιαφέρει. Γενικά τους ενθαρρύνω στη διαδικασία της μάθησης.

Ερευνήτρια: Ποιες εκπαιδευτικές δεξιότητες πιστεύετε ότι πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής ενηλίκων, προκειμένου να μάθει στους εκπαιδευόμενους να αξιοποιούν τις εμπειρίες τους και πώς να μαθαίνουν;

Σ8: Ωραία. Να αναλύουν σε βάθος και να μεταφέρουν αυτά που θέλουν να πούνε με κατανοητό τρόπο στους εκπαιδευόμενους. Να έχουν μια σφαιρική άποψη γύρω από τις εκπαιδευτικές ανάγκες, ώστε να καταφέρουμε να ικανοποιήσουμε τις ανάγκες τους. Τώρα που κάνουμε και εξ Αποστάσεως ο υπολογιστής μας δίνει πολλές δυνατότητες. Για παράδειγμα μπορούμε να δούμε ένα βίντεο στο youtube, μια προσομοίωση σε κάποιο φαινόμενο. Προσπαθώ όσο μπορώ να τους δίνω και κάποια αυτονομία, δηλαδή αξιοποιώντας την εμπειρία τους. Να μαθαίνουν. Τι άλλο τώρα... Προσπαθώ να είμαι ευέλικτος όσο το δυνατόν και στο τέλος κάθε ώρας, συνοψίζω αυτά που έχω πει έτσι ώστε στο τέλος κάθε ώρας αν υπάρχουν απορίες να λύνονται.

Ερευνήτρια: Πώς προσφέρετε συμβουλευτική και υποστηρικτική καθοδήγηση στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας και ποια τα οφέλη της καθοδήγησης αυτής;

Σ8: Είπαμε και πριν ότι οι εκπαιδευόμενοι έχουν διάφορες ανάγκες, διάφορα προβλήματα ανάλογα με την ηλικία τους και την εργασιακή τους κατάσταση. Δηλαδή δεν έχουν όλοι οι εκπαιδευόμενοι τα ίδια προβλήματα. Καταρχάς είναι σημαντική η παροχή ερεθισμάτων, να δίνουμε ερεθίσματα στους εκπαιδευόμενους, να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη και να τους καθοδηγούμε, ώστε να παίρνουν διάφορες αποφάσεις. Δεύτερον προσπαθούμε να τους στηρίξουμε όσο το δυνατόν μέσα από συζητήσεις που κάνουμε. Αυτά. Μέσα από την καθοδήγηση αυτή βλέπουμε τους εκπαιδευόμενους ότι κάθε μέρα γίνονται και καλύτεροι. Προσπαθεί ο καθένας με τον δικό του τρόπο και από την αρχή της χρονιάς, έχουμε δει μεγάλη βελτίωση μέχρι τώρα.

Ερευνήτρια: Μέσα από ποιες διεργασίες ενισχύετε τα κίνητρα των Ενηλίκων Εκπαιδευόμενων;

Σ8: Τα κίνητρα. Ναι... Να ξεχωρίσουμε κάτι διαφορετικό είναι το κίνητρο και διαφορετική είναι η μάθηση. Γιατί το λέμε αυτό τώρα. Γιατί οι εκπαιδευόμενοι

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

διαθέτουν εσωτερικά κίνητρα για τη μάθηση και σε κάθε μάθημα θέτονται και διαφορετικοί στόχοι.

Ερευνήτρια: Ποιες διδακτικές μεθόδους και συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές χρησιμοποιείτε για την κάλυψη των αναγκών τους;

Σ8: Έμένα μου αρέσει πολύ ο καταγισμός ιδεών, ειδικά τώρα με τα εξ αποστάσεως μαθήματα. Δηλαδή να απαντάει ο καθένας αυθόρμητα, ο ένας μετά τον άλλο. Δεν έχει σημασία τόσο πολύ αν γνωρίζουν το αντικείμενο ή αν απαντάνε σωστά, αλλά το ζητούμενο είναι οποία ιδέα τους έρχεται στο μυαλό να τη λένε. Άλλες διδακτικές τεχνικές που χρησιμοποιούμε είναι το παιχνίδι ρόλων, μέσα από κρυπτόλεξα, σταυρόλεξα. Εργασίες σε ομάδες δε χρησιμοποιώ. Μόνο αν οι εκπαιδευόμενοι είναι ζευγάρι και εργαστούν μαζί. Σε κάθε μάθημα επιλέγουμε τις τεχνικές που θα χρησιμοποιήσουμε, ανάλογα με τους εκπαιδευτικούς στόχους, που έχουμε θέσει.

Ερευνήτρια: Ποιες καινοτόμες ιδέες έχετε υιοθετήσει κατά την εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας;

Σ8: Τώρα με τον υπολογιστή μας έχει βοηθήσει το ότι δείχνουμε κάποια βίντεο. Έχω εγώ την παρουσίαση για παράδειγμα, μπορεί κάποιος εκπαιδευόμενος να πει κάτι, να ψάξουμε στο YouTube και να βρούμε ένα σχετικό βίντεο ή μια προσομοίωση για κάποιο φυσικό φαινόμενο ή και μία εικόνα. Βέβαια αυτό στο Δια Ζώσης είναι λίγο δύσκολο, τώρα που είναι εξ αποστάσεως είναι πιο εύκολο και γίνεται πιο κατανοητό στους εκπαιδευόμενους.

Ερευνήτρια: Ποιες ικανότητες πιστεύετε ότι πρέπει να ενισχύσετε ώστε οι εκπαιδευόμενοι να είναι δημιουργικοί και να διαθέτουν αυτονομία και αυτενέργεια;

Σ8: Σίγουρα τις ψηφιακές τους ικανότητες. Επίσης, να ενισχυθούν στο να παίρνουν πρωτοβουλίες, σε αυτό τους βοηθάει ο καταγισμός ιδεών, καθώς να ενισχύσουν και την επικοινωνία τους.

Ερευνήτρια: Καθώς ο ρόλος σας είναι ενεργά συμμετοχικός, συχνά διαμορφώνετε προτάσεις διδασκαλίας. Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

Σ8: Ναι, στην αρχή όταν ξεκινήσαμε τα μαθήματα κάναμε για τα φυσικά φαινόμενα, δηλαδή τους είπα: Ποια φαινόμενα και μέσω του καταγισμού ιδεών τους ρώτησα να μου πούνε διάφορα φυσικά φαινόμενα που γνωρίζουν. Κάποιες απαντήσεις ήταν σωστές, κάποιες ήταν και λάθος. Βέβαια οι λανθασμένες απαντήσεις μου έδωσαν εμένα αφορμή για τα επόμενα μαθήματα. Για παράδειγμα υπήρχε ένας εκπαιδευόμενος ο οποίος μου ζήτησε να αναλύσουμε το τσουνάμι (τι είναι, πώς είναι κ.τ.λ.)

Ερευνήτρια: Σχεδιάζετε δραστηριότητες που απαιτούν διερευνητική δουλειά από την πλευρά των εκπαιδευόμενων; Αν ναι, περιγράψτε μας σύντομα αυτές τις δραστηριότητες.

Σ8: Ναι. Υπήρχε ένα μάθημα που αναφερόταν στην ανώμαλη διαστολή του νερού. Ανώμαλη διαστολή του νερού σημαίνει ότι κάτω από τους 4 βαθμούς κελσίου, αρχίζει και διαστέλλεται, αντίθεση με τα άλλα υγρά. Οπότε είχα βάλει μια ερώτηση και όποιος ήθελε μπορούσε να κάνει και το πείραμα. Έχουμε για παράδειγμα ένα μπουκάλι με νερό και ένα μπουκάλι με λάδι αν τα βάλουμε στην κατάψυξη ποιο από τα δύο θα σπάσει. Υπήρχαν εκπαιδευόμενοι, κυρίως γυναίκες που έκαναν το πείραμα και μετά το συζητήσαμε. Κάνουμε και ένα προτζεκ τώρα το Σίνεφιλμ, αν και δεν έχουμε πολλά άτομα, δεν μας προτιμούν, οπού κάθε Τετάρτη βλέπουμε μια ταινία κυρίως ξένη και μετά ακολουθούν ερωτήσεις και συζήτηση πάνω στην ταινία, με σκοπό την ανάπτυξη κριτικής σκέψης.

Ερευνήτρια: Ποια είναι η γνώμη σας για τον θεσμό των ΣΔΕ. Ποιο νομίζετε ότι είναι το μέλλον του; Στηρίζεται όσο πρέπει από την πολιτεία;

Σ8: Πιστεύω ότι στηρίζεται από την πολιτεία. Βέβαια οι εκπαιδευόμενοι επειδή τώρα με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχουν αντιμετωπίσει πολλά προβλήματα, τώρα περιμένουν πότε θα πάρουν την επιταγή που τους προσφέρει η πολιτεία για να πάρουν ταμπλετ και να μπορούν να συμμετέχουν καλύτερα στα εξ αποστάσεως μαθήματα. Πρέπει να στηριχτεί. Είναι σημαντικός, δίνεται μια δεύτερη ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους που δεν μπόρεσαν να τελειώσουν το γυμνάσιο και τώρα που είναι ενήλικοι μπορούν να πάρουν το απολυτήριο αυτό και να επεκτείνουν τις γνώσεις τους.

Ερευνήτρια: Εδώ η συνέντευξη έφτασε στο τέλος της. Σας βεβαιώνω για άλλη μια φορά πως όλα όσα μου είπατε είναι εντελώς εμπιστευτικά. Όλες οι πληροφορίες θα

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σπυρίδη Μαρία ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η διερεύνηση του πολυδιάστατου ρόλου του εκπαιδευτικού Σ.Δ.Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών και ενηλίκων εκπαιδευόμενων για τον αποτελεσματικό διδάσκοντα: Η περίπτωση του Σ.Δ.Ε. Καλαμάτας.

χρησιμοποιηθούν για την παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα και κανένα στοιχείο δεν θα δημοσιοποιηθεί που θα ταυτίζεται με συγκεκριμένα ονόματα, σχολεία κλπ. Ευχαριστώ και πάλι.